

ELŐFIZETÉS

ELTELEN:
 Egy évre 24 korona.
 Hét hónap 2 korona.

VIDÉKEK:
 Egy évre 28 korona.
 Hét hónap 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSEK:
 Ó-hirdetés per sor egyszer 20 fill.
 másodszor követésnél 10 fill.
 Hirdetés per sor 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 867.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 154.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Vasárnap, december 24.

Arad liberálizmusa.

Irta: **Urban Iván** főispán.

A lokálpatriotizmus, a melyet én a legszebb erények egyikének tartok, nemcsak azt követeli, hogy a magunk városának, vármegyéjének javát akarjuk, a haladásának és gyarapodásának örüljünk, hogy benne érezzük magunkat legjobban és hogy azt tartsuk a legszebbnek.

A görög bölcsök szava: „*ösmerd meg Onmagadat*“, nem csak az egyénre vonatkozik, hanem minden olyan fogalomra, amelylyel az egyén közösséget vállal.

Ha tehát szeretjük városunkat s azzal egynek, összeforrottnak érezzük magunkat: akkor igyekeznünk kell azt megismerni, nemcsak szépségében és jó oldalában, nemcsak fejlődésének mozzanatai között, hanem hibáiban és eltévelyedéseiben, és olyan pillanatokban is, amikor eltér az iránytól, amely a fejlődés, nagygyá növekedés felé vezet. És ha nem lehetett kétkedni a nagy Széchenyi István hazafiságában, aki könyveiben kimélet nélkül tárta föl a nemzet hibáit, elmaradottságát, rossz szokásait és helytelen meggyőződéseit, — akkor bizonyára a lokálpatriotista hűség sem jelentheti azt, hogy a városunk közéletében, társadalmában észlelt ferdeségeket és káros jelenségeket elhallgassuk, vagy, ami ezzel egyet jelent, szépítgessük, hanem azt, hogy a polgártársak testvéri őszinteségével azokat kimutassuk, nem keresve bünbakokat és vétkezőket, nem óhajtván megtorlást, csupán egyet, hogy a zavartalan haladásra, a békére ártó jelenségeket kiküszöböljük, ártalmatlanná tegyük.

Ha városunkat nem csupán külsejében, hanem lelkületében és hagyományában is megakarjuk ismerni, a múltat kell tanulmányoznunk és megértenünk. Arad város kétszáz éves múltja mutatja, — ha csak addig az időig tekintünk is vissza, amikor a kamarai mezővárosból szabad királyi város lett — is azt bizonyítja, hogy a városnak haladása, mai nagysága: *a polgári munkán és egyetértésen épült.*

Kereskedéssel, iparral és gazdálkodással foglalkozó, a hajdan különböző nyelvű, s azután is különböző hitű polgárok együtt munkálkodása, józan felebaráti érzése tartotta össze ezt a várost, s szerzett annak min-

dent, amiből a jelennek áldásai fakadnak.

A polgári-önérzés, amely szinte a Civis Romanus büszkeségével volt egyenlő, megbecsült e városban mindenkit, akiben polgártársat, a város társadalmának hasznos tagját látta és csak a polgárt, az egyént látta benne, semmi mást.

Erre vezethető vissza, hogy a miatt másutt a külön nyelvű polgárok rétegekre szakadtak, Aradon a város közigazgatása egyesítette a magyar, szerb és német ajkú polgárokat és hogy amikor a vallási türelem még törvénybe iktatva nem volt, Aradon már a többi polgárokkal egyenlő sorsban és tiszteletben részesültek azok, akiket máshol üldözés, mellőzés vagy lenézés ért.

Ebben volt az erő, amelyel Arad mai pozíciójához küzdött föl magát. Amikor pedig ezt az erőt, a társadalom tagjainak egymás között való kölcsönös megbecsülését és békéjét liberálizmusnak nevezték, Arad akkor is példáját adta, hogy ezt nem jelszóként tekinti, hanem azért érezni és ha kell, cselekedni is tud!

Adja isten, hogy rémlátónak bizonyuljak, — de mintha ennek az erőnek csökkenését, annak az eszmének homályosodását, hanyatlását máris tapasztalnám Aradon.

Nevezzük meg mindjárt nyíltan, nevében a gyermeket, a *felekezeti egyoldalúság, széttagoltság jelenségeit látjuk minduntalan megnyilatkozni!* de hinni és remélni akarom, hogy: a felekezeti gyűlölködés még nem veri le mindent romboló gyökereit nálunk. De ha tovább erősödnek azok a mozgalmak és jelenségek, amelyek a különböző egyházak és felekezetek tagjait nemcsak különböző egyházközségekbe, de külön társadalmi, kulturális és gazdasági testületekbe és közösségekbe akarják tömöríteni: akkor ezek a különálló, felekezetek szerint csoportosult tömegek nem maradnak, nem maradhatnak békés, objektív szemléllői egymásnak, hanem ki kell, hogy törjön idővel közöttük a harc, a torzalkodás, ami pedig az állam mai, konsolidálási törekvéseinek nagy ártalmára volna.

A világtörténelem nagy tanulsága

az, hogy a mult korok legkiválóbb nemzetei is csak addig voltak erősek, míg romlatlan nemzetiségök alapján állottak. Ennek megtörése olyan, mint a zománcnak lehullása a foganyagról, ami után annak teljes elpusztulása csak rövid idő kérdése már.

A vallás azért nagy áldás, mivel nem az érzelemnek, hanem értelemnek hite; ebben álli revelációja.

Nem szívbéli andalgás az, hanem a nagy, a mindnyájunk közös teremtője példájához szorosán alkalmazkodó az a tanítás képezi alapját, mely szerint: *amit nem akarsz, hogy más tegyen veled, azt te se tedd másnak.* Mind ez nem egyéb, mint az örök igazságnak, a legnagyobb türelemnek, emberi létünk követelményeihez szabott és szellemesített matematikai szabálya, s az állambölcsességnek is legmélyebb kutféje. Keresd a közös nagy és halhatatlan istent, tehát a legfőbb bölcsességet, és szeresd felebarátodat — tekintet nélkül annak valóságára — mint tenmagadat.

Széchenyi István gróf országlási rendszerének helyességét szerinte is a világegyetem összhangzata, valamint az emberi szellem önként megszólaló sugallata és a vallás szelleme egyaránt mutatják.

Széchenyi István gróf lelke azután sóvárgott, hogy a magyar nép találja meg a magasra vivő utat, s egyoldalúságaiból, gyakran előforduló logikatlanságaiból kivetkőzve, helyes egymásutánban lépésről-lépésre haladjon a dicső jövő útján felfelé.

Kövessük ezen nagy hazafinak a legnagyobb magyarnak tanácsát, mert semmi sem árthatna jobban e városnak, mint az, ha az bekövetkeznék, amit fenntebb érintettem, amikor az egyik polgár nem kívánja összes polgártársainak javát, hanem azok csak egy részét kívánja boldogítani és boldogulhatni: akkor meddő lesz az ambíció és eredménytelen a munka, amely Aradért és Aradnak valamit alkotni kíván. Az emberek szeméi előtt nem egy város nagysága és jóléte fog lobogni eszményképül, hanem az egyhitűek óhajának érvényesülése lesz az egyedüli, vagy legalább is a legelőbbre való cél.

Sajnos, ez a széthuzás és megoszló-

dás nem csak helyi jelenség, hanem az egész országban terjeszkedő, s talán az lett volna esodálni való, ha Arad oázisként elszigetelten maradt volna ezektől az áramlatoktól. De ha ez nem sikerült: talán egy városnak sem olyan nagy érdeke, mint Aradnak, hogy a polgárok jobb meggyőződése, tisztult felfogása és egymást megbecsülő önérzete urrá legyen az idetévedett irányon és áramlaton, s helyreállítsa a teljes békét, az összetartást s érvényesülést szerezzen Arad régi liberáliszmusának.

Az egyenetlenségre vezető mozgalmak egy némelyike az egyház kultuszát, a vallási érzület erősítését hozza föl eselekvései indokául.

Ha lehet és szabad személyes motívumokra hivatkoznom: magam is vallásos ember vagyok, és szükségesnek tartom, hogy az emberek lelkében a hitnek tiszta, fölemelő és vigasztaló erkölcsi ereje megmaradjon és állandóan erősödjék: azonban a vallásos, sőt vakbuzgó ember érzései nem terjedhetnek — igénytelen nézetem szerint — odáig, hogy a templomon és imáinkon túl magunk és más hitű embertársaink között különbséget tegyünk, magunk és azok számára külön érdekeket állapítsunk meg, és hogy a társadalmi életben és a gazdasági munkában magunkat azoktól elválasszuk.

Nem csak Aradon, de egész Magyarországon nagy hivatás vár a középosztályra — a polgárságra. Az előjogok megszüntével kiválasztódott ez az osztály, de csak évtizedek során fejlődött ki, erősödött meg annyira, hogy a nemzet gerince legyen. A nemzet érdeke pedig azt kívánja, hogy ez a gerince erős, kemény, szilárd minden betegségtől ment legyen és maradjon. Egységes, elválaszthatatlan, összeforrott legyen a magyar polgárság, s ennek az energiája küzdjön meg a múltból talán még megmaradt bajokkal és elmaradottságokkal, ame-

lyeket együttvéve „magyar betegségnek” szoktak nevezni.

A magyarban sok a pezsgő-vér. Ez esodákat mivelhet, ha aprólékosságokra és disztelen alacsonyosságokra nem pazaroltatik el. Ezt az életszikrát bőlesen kell fölhasználni, mert ez vivdiadalt, ez hoz nemes elszánást a tanácskozásba s önt férfias állhatatosságot és szívós, bátor kitartást a magyar polgári életbe.

Számталanszor hangsúlyozta Széchényi István gróf, hogy nekünk az erkölcs magasabb lépcsőjén kell állanunk, mint más nemzeteknek, mert nálunk sok feladat nehezebb, mint amazoknál. Nagy feladatainkat azonban sohasem fogjuk megoldhatni, ha mindig másban, múltunkban és más egyebekben s nem magunkban keressük az okot.

Kövessük ezen nagy magyar tanácsát és óvakodjunk mind olyanoktól, ami a magyarság, a magyar polgárság, a középosztály és így a nemzet gerincének szétagolására irányul.

És lehet, ismétlem, hogy túl sötétnek látom a helyzetet. De ha időnek előtte is vertem volna félre a harangokat: a város és a magam polgártársai iránt való szeretetem bizonyára igazolja ezt. S talán az sem volt céltalan, hogy az előttünk álló ünnepnek meleg, a béke gondolatától beragyogott hangulatát használtam fel mindennek elsorolására.

Békesség a jóakaratu embereknek a földön. — s béke, valódi harmónia, az emberek között haragot, szétagolást és külöbséget nem ismerő igazi béke legyen ezen a tenyéryi földön, ahol az a jóakaratu egyesítse az embereket, hogy Aradot nagygyá, az első között is elsővé tegyék.

Ez az én szívből fakadó őszinte kívánságom a szeretet ünnepe alkalmából Arad összes polgáraihoz.

Az iparfejlesztés és az aradi pénzüntézetek.

Irta: Ottenberg Tivadar,

a kereskedelmi és iparkamara elnöke, az Aradi Első Takarékpénztár vezérigazgatója.

Figyelmes és ambiciózus kereskedők tüzleteiben ilyen szövegű tábláscukát szoktak kifüggeszteni: „Ha nincs megeledve, mondja el nekem, ha meg van elégedve, mondja el mindenkinek.” A mikor az Aradi Közlöny Szerkesztőségének figyelme a nyilvánosság elé szölit, az ilyen kereskedő helyzetében érzem magam, s nem arról akarok beszélni, aminek tekintetében a közönség velünk, pénzüntézetekkel meg van elégedve, hanem arról, a mit velünk szemben rekriminálnak és elég gyakran felhangzó panaszokba foglalnak.

Magyarországon, ahol minden társadalmi, gazdasági és egyéb bajra, szükségletre a bankot és a bankalapítást tartják az egyedüli és legbiztosabb szernek, nem esodálható, ha a ki nem elégitett, vagy eléggé ki nem elégithető remények és vágyak miatt is elsősorban a pénzüntézeteket teszik felelőssé. Így — és ebben nincsen velünk a tájékozatlan közvélemény megeledve — az iparfejlesztési akció lassu haladását, az ipartelepeknek gyermekbetegségeit, küzdelmeit és bajait a bankok rovására írják. Az aradi pénzüntézeteket is időnként meginterpellálja a vád, hogy a maguk vagyonával és a gondozásukra bizott tekintélyes tőkékkel nem vesznek kellő módon részt új ipari alapításokban és így a „vasszekrényekben heverő milliók” nem segítik elő Arad gyáripari növekedését.

Szinte rosszul esik, a mikor az ilyen, mindenestre a legjobb indulattól vezetett szemrehányással szembe kell szállani. Az a lelkesedés, a mely a kultura első szárnyasapásaitól meghihletett Petőfiből e szavakat kiesalta: „Száz vasutat, ezeret!” — az a lelkesedés ragadja magával Arad polgárait is, s rövid évek leforgása alatt szeretnének száz új gyárat, vagy legalább is ötvenet. Aradon, tagadhatatlan, a magasba nyuló gyárkémenyek azok az oszlopok, a melyeken a jövő fejlődése nyugszik: s miután a gyáralapítás is, mint minden, pénzkérdésen mulik, a gyáralapításáért égő lelkesedés könnyen fölösztaná az aradi pénzüntézetek betéteit és tőkeit annyi felé, a hány gyárat azokból megesinálni és eltartani lehet.

A pénzüntézeteket azonban működésükben nem irányithatja a lelkesedés, hanem *hivatásuk kerete és a felelősség*. A törvény a pénzüntézetnek, igen helyesen, nagy szabadságot ad, de az írott törvénytől sokkal inkább megköti őket az a kötelesség, hogy mobilitásukra a legmesszebb menő határig ügyeljenek és hogy féltve kerüljenek mindent, a mi a közönségnek bizalmát,

Melina vendégszereplése.

Irta: Herceg Ferenc.

Mikor Kálváry úr a multkoriban végig-sétált az épülő körúton, szeme megakadt egy hirdetés oszlopra ragasztott színlapon, amely kövér betűkkel hirdette Melina asszony vendégjátékát.

Ej, lám, a kis Melina!

Mikor aztán hazaért a lakására, még mindig a régi kedvesére gondolt. Maga előtt látta megint csodálatos közvetlenséggel, úgy, amint akkor vagy tíz évvel ezelőtt, először eljött a lakására. A felelemtől kipirult arccal, habozva és mégis örülve a saját merészségének.

— Ostobaság! — mormogta Kálváry. — Melina nem volt egyéb, mint egy szöke intermezzo az életben. Jött utána egész raj, barna, fekete, vörös.

Később az íróasztala fiókjában kezdett kotorászni. Régi areképek, adókönyvek és gyászjelentések közt megtalálta azt, amit keresett: Melina egy régi levelét. A papiros már elefántcsont-színűvé sárgult, a tinta meghalványodott.

„Kedves! Tegnap nem láttalak, ma sem láttalak. Ha holnapig nem jössz, magam jövök hozzád. Örökké a tied — Melina.”

Ennyi az egész, de elég arra, hogy az ember megismerje Melinát.

Kálváry fanyar mosolylyal olvasta végig a levelet. Vajon emlékszik-e ma Melina, kinek írta ezt a levelet? Semmiesetre sem emlékszik, — fogadni merne, hogy nem emlékszik... 0

sem volt egyéb Melina életében egy — barna intermezzónál.

Kevés gondolkodás után tollat fogott és nagy betűkkel írta Melina levelének hátlapjára:

„Nagysád! Száz forintomat teszem egy üres rizsporos-skatulyája ellen, hogy nem emlékszik már, kit boldogított egykor e sorokkal.”

A levelet borítékba zárta és elküldte a szalóba, amelyben a művész lakott, aztán örülve, hogy volt kedvesének egy nyugtalan felórát szerezhetett, olvasni kezdte az estilapot.

Még nem ért a hirdetésekhez, mikor megszólalt az előszoba csengője. Egy hosszuhaju fiatalember lépett be, akiről első pillantásra nem lehetett tudni, hogy inas-e, vagy drámai művész.

Modora után itélve, mindkettő lehetett.

— Uram, levél Melina asszonytól, — skandálta a hosszuhaju.

Aztán meghajolt, mint Posa márki II. Fülöp előtt, egy oldalpillantást vetett a tükörbe és nesztelenül eltűnt.

„Kedves, régi barátom! — írta Melina asszony. — Egy szegény statiszta nejének tegnap fia született. A fia számára igénybe veszem a száz forintot, amelyet öntől nyertem, jutalmul megbocsájtom önnek a levélben foglalt nevetlenséget. Még mindig a régi — Melina.”

Melina! A színpadi név pajzán trillaként csengett Kálváry fülében, majd harsogó szífonjává növekedett, amelynek ütemeire halot-taikból föltámadt szerelmes emlékek vonultak be szívébe diadalmas menetben...

A régi Melina!

Kálváry ur nagy gonddal öltözködött, közbe meg eszébe jutott, hogy volt életében egy pillanat, amikor nagy ostobaságot akart elkövetni: feleségül akarta venni Melinát. Szerencsére még jókor meggondolta magát... Szerencsére? Ej, az ember néha nem tudja, hogy milyen ostobaságnak köszöni a boldogságát!

Odatahált Melina szállójába. Az első szobában óriás uti bőrönd előtt egy csinos szobaleány térdelt, olyan takaros volt, mintha a richmondi vásárról szökött volna ide.

— Itthon van a művész?

— Tessék a másik szobába...

Egy kedves kis sikoltás hallatszik, aztán Melina áll előtte. Milyen szép még!

Igaz, hogy a haja, amely azelőtt szöke volt, most Tizian-vörös, az álla is kissé kerekkebb, — de ez fölötte illik neki. A termete teltebb, de a szeméből a régi, egészséges jókedv kacag...

Kicsi, jól ápolt kezét nyújtja Kálvárynak, melyet az ajkához vezet.

— Isten hozta, kedves, jó barátom!

— Melina!

Ott ülnek a kereveten és halkan beszélgetnek. Azaz, hogy Melina fecseg csak szokása szerint kedves semmiségeket. Kálváry szomjas füllel nyeli hangját. Mindkettőn mintha megvolnának kissé indulva...

Mikor aztán odakünn bealkonyodik, régi boldos emlékek jutnak eszükbe.

— Emlékszik még? — kérdi egyik a

akár indokolva, akár indokolatlanul, csökkenthetné.

Bizonyos, hogy a bankok és takarékpénztárak tulajdonképeni hivatása nem az ipari vállalatokban való részvétel, hanem az, hogy a saját, valamint a gyümölcsösztetés céljából nálunk elhelyezett idegen tőkékkel a piac elsőrendű hiteligenyét kielégítsék. A forgalom fejlődésével az a hivatás egyre bővült, a pénzügyi intézetek a hitelnyújtásnak egyre több ágát kezdték kultiválni, a bankok szaporodtak s az intézetek egymásközi konkurrenciája szélesítette a hitelnyújtás mezőit. Ebből, valamint az igények fokozatos növekedéséből s általában a közgazdasági működés nagyarányú fejlődéséből folyt a nagy pénzügyi tőkék koncentrációjának szüksége, ami viszont újabb működési ágak felkarolására vezetett, míg végre ebből alakult ki a bankok hivatáskörének egy származékos ága: az ipari alapításokban való részvétel, gyártelepek létrehozása, meglévők átvétele, részvénytársaságok alakításában való participálás, egyszerűen a pénzügyi tőkék gyümölcsösztetésének az a módja, amelyet közönségesen a bankok *iparfejlesztési* tevékenységének mondanak.

Már e rövid történelmi áttekintés mutatja, hogy a pénzügyi intézetek az ipari vállalkozásokban való részvétel nem elejétől fogva vették fel üzletágaik közé s hogy evvel csak akkor és csak azok a pénzügyi intézetek kezdtek foglalkozni, amelyek a primar hitelszükségletek körét jóval felülhaladó mértékben tudtak tőkét koncentrálni s e tőke-tömegnek oly bőséges mértékű föltöltésére, melyet egyrészt a forgalom igényei már nem tudtak fölemészteni, tehát amelyek gyümölcsösztetéséről más, közvetett módokon kellett gondoskodni, másrészt amelyek lehetővé tették, hogy az intézet egyszerűen nagy erővel s nagy arányokban kezdhetett ehhez a tevékenységhez. Tisztában kell lenni ugyanis avval, hogy az ipari vállalkozások mindenütt a világon, még a legfejlettebb ipari államokban is *kockázattal járnak*. Már most kétségtelen ugyan, hogy a kockázattal a pénzügyi tevékenység mindegyik ágában többé-kevésbé számolni kell, de bizonyos az is, hogy a szorosan vett hitelműveleteknél az intézeteknek módjukban áll — jelzálogi biztosítékokkal, jótállással stb. — ezt a kockázatot a minimumra redukálni, az egyes hitelműveletek között megosztani. *De mi védi meg a pénzügyi intézeteket iparvállalatokba fektetett tőkéjéért — például — a konjunktúrális eshetőségektől? És mi lesz avval a pénzügyi intézettel, amelyik ilyen, a mérlegben el nem tükölközhető veszteségeknek kitette magát? Nem szólva olyan eshetőségekről, amelyek mellett a pénzügyi intézet egyéb tőkéinek kedvező gyümölcsösztetése semmissé vált egy-egy ilyen veszteség következtében; vajon a bizalomra, me-*

másiktól, s ez úgy eseng, mint egy tündérománé refrainje.

Melina édes, lány moli-hangján beszél, amelynek hallatára mindig kellemes borzongás futja végig a színházi habituékát.

— Igen én azt is tudom, hogyan kezdődött... Verőfényes őszi nap volt, mi ketten fönjártunk a budai hegyekben. Emlékszik még? Jó kedvünk volt, mint két csavargó iskolás fiúnak. Lejövet pedig elfogott bennünket az eső és mi egy kis csapszékbe menekültünk... Emlékszik még?

Kálvária meglepetten tekintett a művésznőre, aki halkán folytatja:

— Mikor ott becsuktam az ivó ablakát, baj esett; az üveg eltört és megvágta a karomat. Megijedtem, maga pedig az ajkaival akarta elállítani a vérzést...

A művésznő kissé feltolta pongyolája bő ujját, kerek karjának selyemfinom bőrén félholdalaku fehér sebhely látszott.

— Emlékszik még?

Kálvária ur az óráját nézte, legnagyobb sajnálatára el kellett menni a kaszinóba, ahol egy jóbarátja várta. Megígérte azonban, hogy más alkalommal hosszabban fog tisztelegni régi jó barátjának.

Mikor leért az utcára, elgondolkozva állott meg. Azt biztosan tudta, hogy ő soha életében nem járt Melinával a budai hegyekben, még kevésbé csapszékben. A karján lévő sebhelyet is ma látta először. Csak azt nem tudta, hogy vajon *kivel téveszti őt össze Melina?*

lyen végül is minden pénzügyi intézet prosperálása alapszik, nem lenne-e kihatással a veszteség híre és ténye? És végül nem tennék-e lehetetlenné az illető intézet egész fennállását ezek a veszteségek, amelyek mértéke épúgy nem szabályozható és nem előrelátható, mint maga a veszteség?

Van, igenis van módja a védekezésnek, mert hiszen enélkül teljesen lehetetlen volna a bankok részvétele az ipari termelésben. Van mód arra, hogy az előállható veszteségek kiegyenlítettessenek, de ez a mód az épen, amelyről fogva az aradi pénzügyi intézetek — egyelőre legalább — csak tartózkodással nyulhatnak ehhez az üzletághoz. A kockázattal járó veszteségek kiegyenlítésének egyetlen módja tudniillik az, hogy az intézetek nem szórványosan, öletszerűen mennek bele egy-egy iparvállalat alapításába, finanszírozásába, hanem ezt a tevékenységet behatóbban, bizonyos ökonomikus rendszerességgel és — ez a tulajdonképeni nyitja a dolgot — *akkora tőkével végzik*, amely lehetővé teszi az egyszerre több vállalat létrehozásában, életében, üzemében és vállalkozási eshetőségeiben való részvételt s lehetővé teszi az egyiknél esetleg jelentkező veszteségeket a másiknak annál bőségesebb hozamával kiegyenlíteni. Nincs gazdasági tevékenység, mely produktivitása az iparéhoz hasonlítható lenne; egy jó gyár olyan hozadékát produkálhatja az abba fektetett tőkének, hogy a rendes pénzügyi tevékenység egyéb ágában ekkora haszonra az uzsora vétsége nélkül gondolni sem lehetne. Meg van tehát a módja annak, hogy e bőségesebb hozadékok mellett a veszteségek érezhetővé ne váljanak s hogy ilyenformán a pénzügyi intézetek ipari tevékenysége lehetővé legyen, de ehhez *az aradi pénzügyi intézeteknek ezidőszori tőkés korántsem elegendők.*

A főváros nagy pénzügyi intézetei, melyek saját tőkékben megközelítőleg ötven-hatvan millió feletti rendelkeznek, a katasztrófa minden veszélye nélkül betölthetik ezt a hivatást, melyet a jóindulatú tájékozatlanság az aradi pénzügyi intézetektől is sürget. Azoknak a bankoknak azonban, amelyeknek tőkéit a piac közvetlen hitelforgalma egészen felszívja, nem lehet, de nem is szabad ilyen tevékenységre gondolniok, mert — példa rá a *Dévai Hitelbank* esete — sorsuk elkerülhetetlen s bukásuk nagyobb ártalmára válik a gazdasági életnek, mint a milyen hasznos lett volna a prosperálásuk.

Az aradi pénzügyi intézetek iparfejlesztési, s hogy úgy mondjan iparpártoló tevékenységének meg kell maradni azon a téren, amely hivatásukkal egész szorosan összefügg: *az iparnak és iparosoknak hitellel való ellátásánál*. E tekintetben, azt hiszem eddig se lehetett panasz az aradi pénzügyi intézetek ellen, amelyek iparosaink hitelszükségletét sohasem és senkivel szemben se tekintették elég jelentéktelennek ahhoz, hogy, — ha a hitelnyújtásnak biztosítékai különben meg voltak, — azokat a legrosszabb pénzügyi szonyok között is ki ne elégítették volna.

A közönség előtt bizonyára ismeretes a nagy Kristóf szobra, aki a vállára vett kisdedit a vizen át viszi. Ilyen Kristófok a pénzügyi intézetek is: de ha még olyan nagy és erős Kristófok is, sohasem vehetnek a vállukra olyan és annyi terhet, amely szabad járásukat megnehezítené, vagy amelyek súlya alatt — amint a szomorú példák mutatják — esetleg el is merülhetnének a válságok vizében.

Az aradi korzóról.

Lesz-e megegyezés?

A kormány a becsületes béke mellett.

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, december 23.

A karácsony ünnepe a magyar parlamenti és politikai helyzetet teljes bizonytalanságban találja. A parlamenti tárgyalások ezidőszertint fegyverszünet jegyében folynak. A fegyverszünet azonban a költségvetés elintézésével véget ér és újlag előttünk fog állani a nagy probléma, hogy a holt-pontra jutott szituációnak minő megoldása lehetséges?

Lapunk egy munkatársa a kormány álláspontjának megismerése céljából karácsony héten látogatást tett a nemzeti munkapárt egyik vezető személyiségénél, akiről feltehető, hogy a kormánynak, és legelső sorban a *miniszterelnöknek* nézeteit teljesen ismeri. A vele folytatott politikai beszélgetést munkatársunk a következőkben foglalja össze:

— Miképen fog alakulni a parlamenti és politikai helyzet a jövő esztendőben? Könnyebb ezt kérdezni, mint erre megfelelni. Az bizonyos, hogy a költségvetés elintézésére kötött fegyverszünet az ujesztendőbe is áthúzódik. A költségvetési vitának ez az elhúzódása azonban egyáltalában nem komplikálja a helyzetet és semmiképen sem aggasztó tünet. Elvégre az a helyzet szempontjából tökéletesen mindegy, hogy a jövő évi költségvetés csak január első felében jön létre.

— Más kérdés azonban, hogyan fog alakulni a helyzet akkor, ha a ház a költségvetéssel végez. Mindenekelőtt is megállapítandó, hogy abban a pillanatban, mind a két fél úgy a kormány, mint az ellenzék visszanyeri akciószabadságát. A kormány ezt a szabadságát természetesen arra fogja felhasználni, hogy haladéktalanul újra napirendre tűzeti a *véderőreformot*. Nem áltoatom magamat avval, hogy remélni merjen, hogy az ellenzék ne nyulna haladéktalanul a technikai obstrukcióhoz. Ebből tehát az következne, hogy a parlament ismét meddőségre volna kárthatva, kiváltképen így karácsonykor ne utasítsuk azonban teljesen el magunktól a reménységet, hogy idáig talán nem fajul a helyzet. A kormány ugyan béketárgyalásokat nem fog kezdeni, mert őszintén szólva nem is igen tudná kivel tárgyaljon és miről. Justhékhoz forduljon-e, vagy Kossuthékhoz? Nemzeti engedmények terén keresse-e a helyzet szanalását, vagy a szélső radikalizmussal kísérelje meg az áthidalást. *Mindazonáltal kizártnak tartom, hogy január elején tárgyalások szálai újból ne szövődjenek.* Akadnak majd becsületes alkuzások a béke művének közvetítésére. És ahogyan én a kormányelnök fölfogását ősmérem, és gondolom, hogy jól ősmérem, ő minden olyan fáradozást, mely becsületes és alkalmas béke megteremtését szolgálja, teljes erejével támogatni fog. *Aki ebben kételkedik, azt meg fogja róla győzni az a beszéd, melyet gróf Héderváry az üdvözlésére összegyűlendő nemzeti munkapárt tagjainak ujesztendő napján a budavári miniszterelnöki palotában mondani fog.*

Ha mégis bizonyos kételkedéssel beszélnek a végleges parlamenti békéről, úgy ennek az az ok, hogy a megegyezés nagy nehézségeit ismerem. A *véderőkérdésnek* mindenféle provizorikus megoldása, a *hadsereg reformjának bármiféle megkerülése* vagy eltolása teljességgel kivihetetlen. A véderőjavaslatok elintézéséig tehát bármiféle megegyezésnek első és elengedhetlen előfeltétele. A részletes tárgyalás során célszerű és netán szükséges módosításokra azonban tér nyílhat. *Sőt talán nem követek el vele indiszkreciót, ha elárulom, hogy a magyar kormány által közvetlenül az ünnepek előtt Bécsben folytatott megbeszélések után a honvédelmi miniszter abban a helyzetben lesz, hogy igen lényeges intézkedéseket fog javasolhatni az ellenzék aggodalmainak eloszlatására. Ezek a módosítások annál becsesebbek lesznek, mivel nemcsak az altiszti kérdés célszerűbb rendezését célozzák, hanem az ellenzéknek egy sokat hangoztatott aggodalmával a reform pénzügyi terheinek csökkentésével is számolnak. Az egész országnak látnia kell ebből,*

mennyi loyaltassal, mennyi jóakarattal fáradozik rajta a kormány, hogy az ellenzéknek a normális tárgyalásokhoz való visszatérését megkönnyítse. Talán sikerülni fog.

A választóreformról nincs sok mondani való. Minél jobban mulik az idő, annál közelebb jutunk hozzá, hogy a kormány hozzáláthasson a javaslatának elkészítéséhez. A statisztikai hivatal kihasználja az időt és serényen halad előre a választójogi adatok feldolgozásában. *Amint ezek az adatok fel lesznek dolgozva, a kormányelnök választ nyér belőlük, mennyiben lehetséges gyakorlatilag is végrehajtani azokat az alapvető elveket, melyek papírra vetve Héderváry gróf iróasztalának fiokjában már készen állanak.*

Mozgóképek a mozikról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 18

Hej be régen volt aktuális a mozikról. Bertáról és ennek liba minőségéről szóló dal. Ma már nem liba a mozi közönsége; ellenkezőleg, a liba elnevezést arra fogják, aki nem kultiválja a mozit. Ma mindenki jár a moziba, mindenkinek épp olyan szükséglet, mint a színház. Ennek az intézménynek is megvannak a habitúi, akik minden filmet ismernek, akiknek megvannak a kedvenc színészeik és akik nagy szakértelemmel kritizálják a fehér vászon lejátszódo eseményeket.

A mozi publikumát és kedvenceit fogják itt mozgófényképekben bemutatni. Megpróbáljuk megrogzítani, miként viselkedik a mozi közönsége az egyes képeknél.

Pali a mozi kedvence.

Pali a köznapi életben Lehmann Pál ur. fényes anyagi körülmények között élő artista, zsonglőr színész, komikus és tőkepénzes. Pali mindig verekszik és mindig ő kap ki. Pali beteggé tesz egy épségben maradt tükröt, egy szilárdan álló rendőrt, egy föl nem fordított ház és olyan szituáció, mikor agyba-főbe nem verik egymást az emberek. Pali tud a fején járni, a lábával enni, gurulni, repülni és izekre szakadni. Pali már ezerszer szétépték, meg újból összerasztották, azért Pali mindig elmés, mindig jó kedvű és mindig udvarias.

No most fellép Pali. Elöl, nyolcszáz ember között szorong, Profunt Ádám infanterista, meg Spergeld Éva mindenese. Mellettük, mögöttük több Profunt és több Spergeld foglal helyet, de mint buzából a pipacs, kiválik az egyenrangú társaságból Aszfalt Hajnalka, aki szenvedélyes mozilátogató, de csak 20 filléres helyre jut felesleges 20 fillérje. Aszfalt Hajnalka régebben volt mindenese, most egy krajcáros lap kiadóhivatali főnökének hitetlen nője, irtózik a környezettől és kínos feszeléssel várja, hogy besötétedjen és megkezdjék az előadást.

Pali megjelenik. Pofon üti a vásznat, aztán saját magát, összetöri a szoba összes butorait, mikor ezt elvégezte, udvariasan köszön, fejébe nyomja a kalapját és sétálni megy.

— Hallja, ne röhögjön olyan hangosan, az ember nem lát tőle!

Aszfalt Hajnalka int le így Spergeld Évát. Éva: Ha nem tetszik menjon a koronás helyre. Brühühü, hahaha, hihihí, hehehe és így tovább, kacagnak köröskörül. Aszfalt kisasszony majd elsülyed a szégyentől, de már senki sem törődik vele, mert Pali közben az utcára ért és éppen azzal van elfoglalva, hogyan gyömszölhetne be egy autóbilt egy gyermekocsiba, melyből a gyermeket a hástetőre, a dajkát pedig a folyóba dobta.

Aszfalt kisasszony szintén kacag. Profunt Ádám a gyönyörűségtől annyira megelégedezik magáról, hogy Spergeld Éva hangosan felsikolt. Közben Pali sikert a négyes fogatot elhelyezni az autóbiltba és az egészet a hona alá csapva tovább rohanni. Nyomában van két rendőrt, a csecsemő, aki lemászott a háztetőről, a dajka, aki kin van a vízből, a soffőr, a kocsis és többen a járókelőkből. Most tetőfokra hág a derűltég. Az összes Profuntok és Évák egymást lökik a gyönyörűségtől, úgy hadonásznak, mintha megvesztek volna, közben leütik Aszfalt Hajnalka öt koronás plörözös kalapját és mikor végre sikerül Pali elfogni, elverni és a vízbe dobni és kigyulnak a villanyos lámpák, az egész tábor, nyolcszáz 20 filléres néző úgy néz ki, mintha egy-egy Pali volna, akit az üldözők agyba főbe vertek.

Aztán, kivéve Aszfalt Hajnalkát, — aki megesküszik magában, hogy soha többé nem megy a 20 fillé-

lérés helyre — valamennyien konstatálják, hogy ez volt a legjobb Pali kép, amit életükben láttak.

Asta Nielsen a koronás helyen.

Asta Nielsen az egy nagy né. Ő a dán udvari színház Jászajja, Márkus Emmája, Palmay Ilkaja. Szóval úgy látszik tehetséges nő. Asta Nielsenért eddig több száz ember lett öngyilkos és lesz még néhány száz, talán csak azért, mert azt hiszik, hogy reménytelenül szerelmesek belé. Egyszerűsíteni lehetne a dolgot, ha ezek a kétségbeesett emberek Koppenhágába vagy Berlinbe utaznának és ott személyesen fejeznék ki érzelmeiket az észbontó művésznőnek. Asta Nielsen rajongói főleg a koronás hely publikumból kerülnek ki. Ezek kellő mértékben tudják méltányolni grandiozus toalettjeit, eszményi soványságát és pikáns szépségét.

Amikor Asta Nielsen játszik akkor Rettiehné ő nagysága berendeli a moziba a frizőrnőjét, hogy lenézze a művésznő frizuráját, mert ő nagysága másnap már olyan frizurával óhajt megjelenni a színházban. Az összes divatszalonok szuverénjei ott szorongnak a moziban, mert azt holt biztosra veszik, hogy egyik vagy másik hölgy ilyen vagy olyan ála Asta Nielsen ruhát akar csináltatni.

A férfiak sóvárgó szemekkel lesik ennek az eszményi soványságnak minden mozdulatát. Ha mosolyog elbűvölten bámulnak maguk elé, eilenben, ha csábos táncot jár, hát mozgás, fészkelődés jelzi a tánc hatását. Minden rokonszenv az óvó, egészen mindegy, hogy a nemes erkölcs képviselőben van-e dolga vagy pedig egy veszedelmes apacs mindenre kész szeretőjét játsza. Tisztes családapák, megelégedve összes kötelmeikről, haugosan lelkesednek a csodálatos nőért és komolyan foglalkoznak a válaszgondolatával, hogy a kitűnő Nielsenhez hasonló nőt vehessenek feleségül. Szóval épületes hatása van Asta Nielsennek a koronás hely közönségére. Van olyan mozi habitúé is, aki hangos megjegyzésekkel kíséri az eseményeket. Ha például a gazdag bankár meztagsadja azt a rongyos husz millió koronát, amit Nielsen kisasszony udvarlója kér megfelelő fenyegetések kíséretében, biztos, hogy megszólal Klemm ur, aki városszerte ismert Harpagon.

— Ugyan adja már oda azt a rongyos pénzt!

Akad olyan lovag is, aki magából kikelve tiltakozik az ellen, hogy Astát megfojtsák és ha mégis megfojtják, olyan jajveszékésben törnek ki, mint a zsidók a jeruzsálemi templom pusztulása felett.

Szóval Asta Nielsen maga a siker és épp azért a derék Nordiszk Film Company ur méreg drágán adja Asta Nielsen méterjét. És, ha meggondoljuk, hogy Asta Nielsen alig adja ezer méteren alul, hát ez a bájos hölgy sok sok pénzt vitt már ki Norvégiába.

Az olvasó helyek publikuma Paliért, a koronás közönség Astáért lelkesül, nagy szomorúságára a természetnek, amelynek legszebb legmegkapóbb részleteit is halálos unalommal nézi végig a mozi publikuma. Konkurens csak egy van, még pedig a detektív regények hőse, Sherlock Holmes, akinek szörnyű bonyolult eseteiből is bemutatunk egy maroknyit.

Sherlock Holmes a moziban.

Legalább nyolcszáz méter Sherlock Holmes minden egyes bravurja. A mozi zsufolva van. Elöl egymás hátán és ölén szorong a város apacs társadalma, a tehetségesebbek jegyzeteket csinálnak. Hátrább a föltételes szabadságon lévő rovott multuak figyelik szakértelemmel az eseményeket. A drágább helyek publikuma pedig Conan Doyle regényeit akarja a valóságban is végigélni.

Megjelenik Sherlock Holmes, ismert angol pipájával, flegmatikus arcával és inasával. Sherlock az iróasztalnál ül és várja, hogy valaki telefonáljon. Telefonálnak; leteszi a kagylót, aztán megjelenik öles betűkkel, hiányos ortográfiával a telefon üzenet.

Kérem sziveskedjen a Westend-street 815. számú házba jöni. Szenzációs bűntény, egy csontváz szájában pippával, bal láb hüvelyk uján briliánt gyűrű megtalálva. Gyilkos ablakon kiugrot.

Sherlock kétszer a homlokára bökö, a néző ebből már láthatja, hogy Sherlock megfejtette a pipázó csontváz rejtélyét. Aztán int az inasának, aki utólérhetetlen leleményességgel adja fel gazdjára kabátját, ebbe belebujik és flegmatikus léptekkel megy ki az ajtón. Lennt az utcán autóba ül és fél perc múlva kiszáll a Westend-street 815. szám előtt.

Azonnal megkezdí a nyomozást, körülszaglássza a házat, egy keshögnyit levakar a ház faláról, megkostolja: rossz; kiköpi. Aztán megindul a

lépcsőkön. Minden lépcsőt gondosan megmér, az ajtó repedésein ki meg be néz, közben megtölti a pipáját, rágyújt es benyit a szobába. A csontváz szájában tényleg pipa van, a bal láb hüvelyk uján pedig brillians gyűrű, A csontváz mellett áll egy nyugalmazott tábornok, ennek feltűnő szépségű szőke unokahuga, egy skot juhász kutya és ötszáz-ezer font sterling. A pénz nem áll, hanem hever a csontváz mellett.

Sherlock Holmes bemutatkozik, A tábornok meghajol, az unokahug elpirul — ez gyanus — a kutya ugat, a pénz szótlanul tovább hever. Sherlock ötször körül néz, aztán minden gyanújával a szőke szépségre veti magát, amit látva a skot juhász kutya, ő meg Sherlockra veti magát és dulakodni kezdenek. Sherlockról azonban tudják, hogy elsőrangú dzsiu dzsiu bajnok, egy pillanat alatt vége a skóttal és a szörnyű esettel.

A csontvázról kisüti, hogy az egy öreg kisasszony hatvan éves csontváza, aki életében szenvedélyes dohányos volt, szerette a hamis ékszerket és a kávé. A csontvázat, a skót — aki mindjárt gyanus volt előtte — kaparta ki a pincében, ahol valamikor temető volt és hozta fel a szobába.

— Hát a pénz? kérdi a tábornok.

— Ezt Ryhliczky rejtette el, számítva arra, hogy öreg napjait Londonban fogja leélni.

Hátra volna még a kisasszony elpirulása. Erről megállapítja Holmes ur, hogy azért történt, mert szégyelte magát egy meztelen csontváz társaságában.

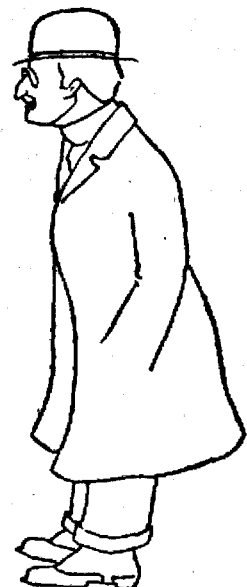
A közönség odáig van Sherlock zsenialitásától. A mozit bezsufolja és Sherlock napjában ötször nyomozza ki a rejtélyes bűntényt, mindig zsufolt nézőtér előtt.

Sherlocknak van még egy riválisa ez Nick Winterur, aki harcsa bajuszt hord és ijesztően vicsgortatja a fogat. De népszerűség dolgában meg sem közelíti a kitűnő Holmest, aki miként látjuk, bámulatos leleményességgel bongázza ki a legkomplicáltabb ügyeket.

Horovitz Gusztáv.

Tisztelt Szerkesztő ur! Hogyan emlékezem vissza Aradra? A legkedvesebben. Hiszen ott születtem, ott töltöttem boldog gyermekkoromat, ott jártam iskolába, ott mentem férjhez, ott született egyetlen leányunk. Keservesen megsirattam a várost, kedves barátainkat, mikor Budapestre költöztünk fel, de újra otthonom gyanánt üdvözöltem, mikor leányunk oda ment férjhez és két unokánk ott született. — Most már egészen kolozsváriak vagyunk mindannyian, de egyik bátyám sirja, néhány nagyon kedves család és sok-sok felejthetetlen édes emlék mindhalálig odafűz „az ifju város tündéreképehez”; és Vörösmartyval mindennap azt kívánom: „Éljen, ki hátra nem marad: Virulj fel ifju, szép Aradi!”

Márki Sándorné.

Az aradi korzóról.

A szellemek tanyáján.

(Elmondom: mit láttam az aradi spiritiszta kör legutóbbi szeanzán.)

Arad, 1911. december 18.

A fejem zug, most jövök a Borona-utcából a 49. szám alól, ahol Cakó Lajos háztulajdonos udvarán egy nagy teremben, petróleum lámpák sápadt fénye mellett órák hosszáig figyeltem a szellemek működését, hallottam a beszédüket, láttam a mozdulatukat és nem tudok megszabadulni annak a hatásától, amint a tulajdon két szememmel tapasztaltam. Mi ez? Káprázat, igézet, szemfényvesztés, tudomány? Nem tudok rá megfelelni. Én csak annyit tudok, hogy elmentem egy aradi külvárosi utcába, ahol intelligens, komoly emberek, felvilágosult aradi urinók és sok-sok iparos társaságában délután öt-től este nyolcig idegborzongató gyönyörűség közepette lestem a szellemek esodás játékát. Nagy Sándor dr. az okos cinizmus és böles hitetlenség eleven szobra, hiába kacag olyan jól, amikor ezt olvassa. Igenis: a szellemek vittak esatát a Borona-utcai házban. On nem hiszi, én sem hittem; de tessék velem jönni, hogy aztán együtt mondhassuk: mi ez, a káprázat: tudomány vagy csalás?

Févek óta működik az aradi spiritiszta kör, amely azonban csak ebben az évben dicsékedhetik azzal, hogy az intelligensebb osztály tagjai közül is igen sokan keresik föl. A kör vezetője Vukulesku József seprősi földbirtokos, s a tagjainak száma most több mint hetven. A tagok vasárnap délutánonként összejönnek a Borona-utca 49. számú házban, ahol Cakó Lajostól egy nagy termet bérelnek. Vasárnaponként szeanzatok vannak, amelyet a hívők kitartó szorgalommal látogatnak.

... Már gyülekeznek ... A kísérőm komoly meggyőződéssel magyarázza:

— A spiritizmus tudománya egyre jobban hódít Aradon és a megyében. Ez a kör különösen nagy kedveltségnek örvend. Látja, az a cvikkeres alacsony fiatalember egy nagyváradi ügyvéd. A körvezető most fog kezdet azzal a kopasz emberrel: az Weisz, Pankotáról. Ezt a családját azzal fenyegette meg, hogy szakít vele, ha ki nem marad a spiritiszták közül. De ő nem engedi magát terrorizálni s kitartó buzgalommal hirdeti, üdvös tudományunkat.

A tagok lassan, szent áhitattal foglalják el székeiket. Egy pillanatra azt hiszem: a nazarénusok templomában vagyok. Mosolygós fiatal urnó lép be A. L. dr. aradi orvos nagy műveltségű felesége, aki tudományos meggyőződés alapján látogatja a szeanzokat. Mindenfelől üdvözlök őt és ama hölgyet, akiben R. A. dr. aradi ügyvéd feleségét ismerem föl. Ő is nagy passzióval kutatja a spiritizmus megmagyarázhatatlan rejtelmét. Seprősről bejött P. H. ismert és dús gazdag földbirtokos felesége a fiával és a fiu nevelőjével, akik szintén régi hívei ennek a misztikus tudománynak. Megjelenik még egy aradi tanár, aztán becsukják az ajtókat.

A terem megtelik, a lámpákat meggyújtják. Áhitatos esönd. Az egyik tag bibliából olvas föl:

— Boldogok a lelki szegények.

És imát mond. Aztán elesittul minden. Hetven szempár tapad Vukulesku körvezető felé, akinek egy kézintésére előlép egy fiatal melatekintetű asztalos segéd: Reeski Bálint. A fiu összerázkódik, az ajkai vonaglanak és szinte földöntúli hangokat ad. Aztán nyugodtan kezd beszélni. Azaz dehogy beszél. Teológiai előadást tart.

— A Krisztusi szellem szállott beléje — suttogják melletttem.

Hallgatom ezt az egyszerű iparossegédet és nem tudok magyarázatot találni arra: honnét szedi a szavakat, amelyek esillogó fényességgel folynak az ajkáról. A szeretetről prédikál papi hanglejtéssel, de póz nélkül.

— Pompás összhang uralkodik most — mondja a kalauzom. — A manifestáció kitűnően érvényesül.

— ... És ne legyen közöttetek ki kételkedik, ne legyen ki gyűlölködik, mert ki szeretet nélkül leéli életét, nem lesz nyugta ott, ahol az emberi lét tovább folytatódik ...

A teremben gyöngé moraj, aztán újra kriptai esöndesség. Várják a megnyilatkozást: a bolygó szellemek megjelenését. Egy jól öltözött asszony, Cakó Mária összerézzen, aztán kilép a székek közül. A esontjai zörgését hallani és én összeborzadok, míg a körülöttem ülők áhitatos lélekkel, mozdulatlan szempillákkal figyelik. A következő perében beszélni kezd, nyugodtan, egyszerűen, férfiasan:

— Hol vagyok? Mi lesz a pénzemmel? Hát én már mindég földhöz ragadt szegény maradok?

Ebben a pillanatban Reeski asztalossegéd felugrik és tajtékozó haraggal, a fogait csattogtatva, zörgős esontokkal lép melléje:

— Te vagy az Gergely? Mit akarsz meggint? Bár már ne látnálak itt.

— Én vagyok István. Mi lesz a pénzemmel?

(Tudni kell, hogy Cakó Mária és Reeski utján két elhalt testvér szelleme jelentkezett: Gergely és István. István ravasz fufanggal megszerezte az apai örökséget és abból kirekesztette az öccsét, Gergelyt, aki földhöz ragadt szegényen, tíz nyomorgó gyerekkel küzdött végig az életet, amíg bátyja jólétben volt. Gergely egész életében küzdött az apai jussért és most a szelleme is ilyen formában jelentkezik.)

Reeski (István szelleme, tompa hangon): Nagyon unom már a Gergely jajgatásait. Folyton pénzről beszél, mintha más nem is volna a földön csak pénz.

Cakó Mária (Gergely): Könnyen beszélsz te, mert megszerezted, fufanggal elvetted tőlem az apai örökséget.

A szellemek vitájának itt Vukulesku körvezető vetett véget.

— Gergely, hiszen te tévedésben vagy, ha azt hiszed, hogy még mindig keresheted apai örökségedet. Hiszen te már nem élsz, te most a másvilágon vagy.

— Az nem lehet, úgy látszik te valami pap vagy, aki azt prédikálsz, hogy a másvilágon tovább folytatjuk az életet, — feleli a szellem.

Szeliden figyelmezteti a szeanzvezető:

— Nincs okom, hogy téged megtéveszelek. Te csakugyan nem élsz már. Az ami most beszélsz, csak a te szellemed. Vizsgáld meg önmagadat, tapogasd meg testedet és meggyőződsz róla, hogy igazat mondok.

Az asszony-médium most lassan megtapogatja önmagát. A hallgatóság visszafojtott lélekzettel lesi az eredményt. A médium előbb a kezét fogja meg és nagy kint, leirhatlan fájdalommal tükröztet vissza az arca.

— Hiszen ez nem az én kezem, — hörgi — ez nem munkás kéz. Ez a ruha nem az enyém. Hol van ez én nagy hajam, amelyet sokan iri-

gyeltek tőlem. Hát csakugyan meghaltam volna, hát csak a szellemem jelent volna meg?

A médium azután imát mormolt és Istent dicsőítve eltávozott. (Cakó Mária leült a hallgatók közé.)

A másik médium felsóhajtott:

— Na, csakhogy már elment. Nem is tudom kimondani, mennyire bánt engem az ő tulzott anyagiassága s folytonos pénzahajszolása.

A körvezető megszólalt:

— Miért beszélsz így róla? Hiszen a földön ő testvéred volt. De te elkaparintottad tőle az apai örökséget. Ha csak tizedrészét a-ltad volna annak ami neked volt, akkor te még mindig gazdag ember maradhattál volna. De te tirted, hogy a testvéred nyomorogjon, nem bántad, hogy tíz gyermeke és ártatlan felesége koplaljon.

A médium szívéhez kapott, majd könyező szemét eltakarta:

— Hát te mindent tudsz? Honnan tudod mindezeket? De azt nem tudod, hogy én sokszor segitettem a testvéremet: de hiszen örökké a testvérem se segithet az ember.

— Nézd azokat az ártatlan gyermekeket, — mondja a szeanzvezető.

A médium összeborzad, az ajkát harapdálja. Kinteljes pillanat. A petróleumlámpák seresegését hallani a esöndben. A gonosz testvér szel-
leme a földre borul:

— Látom, látom azokat a szegény gyerekeket... ne nézzetek úgy rám... jaj hogy világít a szemük... ne bántsatok, — kiáltozta a kinban fetrengő médium...

— Odaadom az egész vagyonomat, csak hagyjatok nyugodtan...

— Neked már semmid sincs, te már nem adhatsz semmit. Te már nem élsz csak szellemed beszél...

— Gyertek hozzám gyerekek... Ne haragudjatok rám, — vergődött a médium — nem látom őket... a ruhájuk fénylik, esillog...

— Ők már megtisztultak — mondja egy suttogó hang.

A médium a természetes fájdalom és gyöt-rődés hangján sirva kiáltja:

— Gergely bocsáss meg a bátyádnak.

Kis szünet után újból jelentkezett két szel-lem. Ennél a megnyilatkozásnál Vári János Kossuth-utcai borbélymester felesége és Reeski voltak a médiumok. Egy tábornok és a felesége szelleme jelent meg általuk. A tábornokot évekig esalta a felesége egy ezredessel és a tábornok tisztiszolgája ezt tudta, de nem merte elárulni a gazdájának. Az asszony azonban egyszerű vita közben elszólta magát, aztán mindent bevallott. S amikor a tábornok meggyőződött róla, hogy inasa tudta a felesége hűtlenségét és őt nem figyelmeztette erre, dühében halálra vagdalta a fiut.

Ezt a szeanzot nem írom le teljes részletességgel, mert három felvonásos szindarabra való anyagot adna.

A tábornok szelleme Reeski utján jelentkezett, a felesége Váriné volt. Izgatott esaládi perpatvar.

Az asszony: Nem igaz, nincs alapja a gyanusításána

A férj: Bizonyítékaim vannak. Ne tagadja. Maga megcsal engem.

Az asszony (nagy elhatározással): Nahát ha tudni akarja, bevallom. Régen szerettem az ezredest. Magát gyűlölöm. Az ilyen durva embert lehetetlen szeretni.

A férfi (kezébe temeti az arcát és hango-sen felzokog): Hát ezért dolgoztam én egy életen át, ezért bíztam benned? Ez hát a hűség: ez a hála, amiért a szegénységéből magamhoz

emeltelek. Te átkozott teremtes, te közönséges lélek (ütésre emeli a kezét.)

Egy kísérties hang a közönség sorából:

— Hiszen már nem éltek, ne veszekedjete.

Vizsgáljátok meg önmagatokat.

A férfi az oldalához kapkod és riadtan kiált:

— Hol van a kardom? Ki vagyok én?

A két médium mindegyike megtapogatja önmagát és konstatálják, hogy csak a hang az övék, a test másé. A jelenet vége az, hogy a két szellem megbékülve távozik.

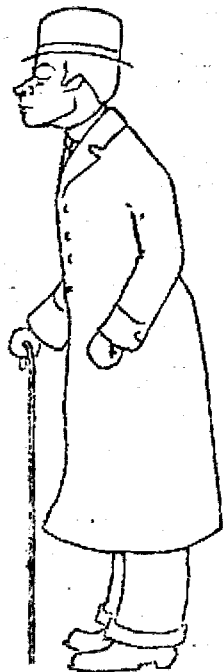
A legitimebb színháznak nincs olyan hüség közönsége, a művészetnek nincsenek olyan fanatikus rajongói, mint azok, akik ezeket a meglehetősen naiv témájú szeanszokat végigborzongják. A színpad azonban nem produkál annyi megfeszítően rébuszt, mint ezek a — spiritiszta nyelven szólva — ezek a manifestációk. Hogyan magyarázzuk meg tiszta agygyal azt a szeanszot, amelyen például Cakó Máriánál egy zsonglór szelleme jelentkezett: olyan artistáé, aki légi produkeiója közben halt meg. És a médium ezt a meghalást produkálta. Valami agyvelő zsongító erő következtében fölugrott a plafonig, aztán onnét lebukva mozdulatlanul elterült a földön. A zsonglór így halt meg, a médium pedig abszolút sértetlenül ugrott föl a földről és nyugodtan foglalta el helyét, hogy átadja a teret egy újabb rajongónak.

... Mielőtt eloszlott a társaság többen jelentkeztek a körvezetőnél orvosságért. A kör neurasteniás tagjai ugyanis vattát és valami különös folyadékot kapnak, amellyel bedörzsölik sajtó testrészüket. Örömteljes áhitattal mesélte nekem a kör egyik tagja, egy kolozsvári rendőrkapitány Aradon lakó elvált felesége:

— Akik nem próbálták, nem hiszik el, hogy milyen kitűnő hatása van az ilyen *delejes viznek*. Engem idegbántalmak gyötörtek hosszú ideig s mióta ezt a *díjtalanul kapott vizet* használok, azt se tudom mi a betegség.

Kábult agygyal hagytam ott a szeanszot, amelyre ugyszólván becsémpésztem magamat, hogy lássam, hogy megfejtssem: milyen titokzatos erő vonz ki némelyeket a külvárosi házba a finom, tiszta illatos szalonokból minden vasárnap délután? És most, hogy láttam, kíváncsi lélekkel kutattam a sápadt rajongók lelki megnyilvánulásait, még kevesebbet tudok, mint, mielőtt átléptem a szellemek otthonának küszöbét.

(b. l.)

Az aradi korzóról.

Bécsi nyomok

az aradi vértanuk titokzatos sirja körül.

(Audiencián a hadügyminiszternél. — A hadi levéltár vezetője a kutatásokról. — Eltűnt fontos okmányok.)

— Saját tudósítónktól. —

Bécs, 1911. december 22.

1849. október 6: ez a történelmi dátum, amely napon az aradi *Tizenhármak* felemelt fővel oda-léptek a bitó alá, vagy pedig a sáncok mentén dacosan pillantottak végig a fényes puskaesőví katonaság sorain, akik néhány pillanat múlva „a földi igazságszolgáltatás” képviselőit a magyarság vértanuivá avatták legdicsőbbjeinket. Az osztrák megtorló katonai uralom évtizedeken át tartotta elrejtve mindazokat az okmányokat és adatokat, amelyek esetleg felvilágosítást adhattak volna arról, hogy hol történt a bennünket, magyarokat rendkívüli és érthető módon, érdeklő aradi kivégzés, és melyik az a darabka föld, ahol a vértanuk tetemei pihennek? De, mint mindenben a világon, ez esetben is a múlt, az idő mindent felejtett.

Amikor a nemzet emlékoszlopot állított az aradi vesztőhelyen, általában az volt a közhit, hogy a kömlék területén alusszák a mártírok örök, dicsőséges álmukat. De ez a közhit téves volt. Szemtanuk jelentkeztek még az ország határain túlról is, hogy megmutassák, bizonyítsák: itt végezték ki Őket, ide temették el Őket... Immár egy esztendeje kutatnak, nyomoznak az aradi vár tövében a vértanuk csontjai után s az eredmény mind máig csak elszomorítóan *negatív*. Ahány szemtanu, annyi tévedés! S ime most mi reánk, az újság krónikására bízott a feladat, amit eddig a „valódi” historikusnak nem sikerült megoldania. Keresük hát *mi* meg a fontos történelmi adatokat.

(A hadügyminiszternél.)

Az aradi kivégzések tudvalevőleg katonai „*ténykedések*” voltak. Logikus tehát a föltéves, hogy eme ténykedésekről katonáknál kell valami nyomot keresni és találni. A bécsi *hadi levéltárban* őrzik mindazokat az írásokat, amelyek minden idők eseményeiről, amelyekben a katonaságnak szerepe volt, szólnak. A hadi levéltárnak főigazgatója, belobreskai *Woinovich* Emil gyalogsági tábornok a miniszter engedelmével senki idegent be nem bocsájthat az elfakult írások eme sok-sok történelmi szenzációt rejtő birodalmába. Audienciára jelentkezünk tehát lovag *Auffenberg* Móríc jelenlegi cs. és kir. hadügyminiszternél, engedné hát meg nekünk, az „*Aradi Közlöny*” munkatársának, hogy kutassunk az aradi vértanuk rejtélyének nyomai után. Ezt az audienciát lovag *Hoen* Miksa vezérkari ezredes eszközölte ki számunkra azzal a szeretetreméltó előzékenységgel, amely hadseregünk művelt magasrangú tisztjeit általában jellemzi és különösen *Hoen* lovag ezredest mintegy predestinálta arra a nagyfontosságú állásra, amelyet ő most — és pedig már is szép eredménnyel — tölt be: a hadügyminisztérium *sajtóhivatalának* legfőbb vezetésére.

A már néhány hónap múlva elhagyottá váló hadügyminisztériumi palota első emeletén székel a katonaminiszter. Hosszu, dohos szagu folyosókon keresztül vezet az ut a „*Praesidial-bureau*” ama részéhez, amelynek egyik nagyon is szerény üvegajtájára fekete alapon aranysárga betűkkel van felírva: „*K. und k. Kriegsminister.*” Meglátszik ezen a táblán, hogy a festése legújabb keletű és ha lekaparnók azt, alatta a Reichskriegsminister szó bukkanna szemünk elé. Hja, új gazda, új céger... Belül kerülve a különben tártan-nyitva álló üvegajtón, egész sereg

frakkos, fehér nyakkendő szolga *siet* szolgálatra készen elibénk. Kedves kalauzunk, *Hoen* ezredes ekkor belép egy szemben lévő arany-szegélyes szárnyas ajtón, majd pár pillanat múlva visszatér és közli velünk, hogy a miniszter szárnysegédje már vár reánk. Káprázatos a kép, amely elibünk tárul most, hogy a fehér ajtón beljebb kerülünk. Ragyogó katonai egyenruhák, érdemrendes generálisok, idegen országbeli katonai attachék *parta* csoportja az, ami valami csodálatos fényt kölcsönöz ennek a bársonyszékes, pamlagos teremnek, amelynek közepén telefontal felszerelt hosszú, üveglappal ellátott előkelő íróasztal áll. Ez a hosszú, boltíves terem a hadügyminiszter hadsegédének szobája. Alighogy belépünk, már is elibénk *siet*, nem: fut egy alacsony termetű, széles vállú kapitány. Sarkantyupengés, bemutatkozunk: *Fongarolli* kapitány, a hadsegéd barátságosan helylyel kínál — ha ugyan van még hely a nagy szobában, ahova le lehetne ülnünk. Mert csak most látjuk, hogy a katonai egyenruhák között szerényen huzódik meg 6 vagy 7 civilruhás ur, akik szinte önkénytelenül is, egy külön csoportot képeznek, bárha egymást soha nem is látták még ezelőtt. De nini... A falak mentén végighuzódó piros bársony pamlagokon mintha nem katonák ülnének. Szemünk lassan-lassan meglát mindent, képes megkülönböztetni, s ekkor tapasztaljuk, hogy hölgyek is vannak jelen. S mindezek a miniszter elé akarnak járulni. Ügyes-bajos dolgaikban *Auffenberg* miniszterhez menekülnek, hogy ő tegyen igazságot. Már persze csak katonai ügyekben. ...Közben fel-felnyílik egy másik szárnyas fehér ajtó, amelyen kilép valaki, aki most volt audiencián a hadügyminiszternél; rögtön utána már vezeti is a szárnysegéd a következő látogatót a kegyelmes ur elé. A hosszú sorrendben végre mi is bejutunk, reánk került a sor. *Fongarolli* kapitány bevezet a szomszédos terembe, ahol azonban csak gobelenek a falakon és egy aranyozott *trónus* látható. A *Mária Theresia* széke az, amelyben az energikus királynő a legfőbb katonai tanácskozások alkalmával elnökölt. A tükörsima parketten keresztül *sietünk* és szemben találjuk magunkat egy harmadik fehér ajtóval. Belépünk. Az előbbieknél jóval kisebb méretű a szoba, amelyben végre szemtől-szembe állunk immár egy alacsony, császárszakállas-generálissal. *Auffenberg* miniszter kedves mosollyal, igen barátságosan fogad bennünket. De mi tudjuk, sőt *érezzük*, hogy a háttunk mögött bezárult ajtón kívül sok-sok ember várja türelmetlenül, hogy „bár már ki is jöttünk volna”...

A miniszter a sok audienciázástól már láthatóan fáradt. Drága idejét nem akarjuk hosszán igénybe venni. Szives kézzorítás után németül mondjuk el, mi járatban vagyunk és mi a kérésünk. Türelmesen hallgatja végig a kegyelmes ur mondókánkat, bár már informálva van mindenről: *Hoen* ezredes részletesen tájékoztatta a minisztert az „*Aradi Közlöny*” *dol-gáról*: egész Magyarország vágya menne teljesedésbe, ha a vértanuk hamvait megtalálhatnák és megfelelő helyen eltemethetnék... Adjon engedélyt a Kegyelmes Ur, hogy a titkos hadi levéltár vezetőjének felügyelete mellett keresni próbáljuk a vértanuk kivégzésére vonatkozó ok-

mányokat... S Aufferberg miniszter a diplomata-katona ravaszkodó udvariasságával felel kérdésünkre: *szívesen áll a sajtó, a magyar közönség rendelkezésére, megadja a kutatási engedélyt, ha — ezt a szabályzatok nem tiltják; ő minden esetre érdeklődni fog a dolog iránt. Civil nyelvre fordítva, mindez azt jelenti, hogy előbb pihentelődünk, azután esetleg lehet az ügyről csevegni. S az audienciának már vége is van. Már pedig „hivatalos menetű” elintézésre ami száguldó korunk, különösen a napi sajtó nem igen ér rá. Azért hát forduljunk gyorsan csak személyesen ahoz a helyhez, amit a hivatalos akta majd csak néhány hét múltán fog elérni, s akkor is, ki tudja, nem negatív eredménnyel-e?*

(Kutatás a levéltárban.)

A titkos hadi levéltár vezetője ezeket mondotta nekünk:

— Annyi bizonyos, hogy ott, ahol az aradi Tizenhármak emlékköve emelkedik, *azon a helyen semmiesetre sem nyugszanak a hősök, de nem is ott lettek eltemetve. Nincs is őszinte reményünk, hogy valaha a sokat keresett helyet meg is találhassuk. Igen is, magunkról, katonákról szöveg, amikor reményünkről beszélnek: el sem hiszi kedves barátom, mennyi fáradsággal, kitartással nyomoztunk mi itt a titkos hadilevéltárban, hogy már végét vessük ennek a keresésnek, kutatásnak. Sajnos, nem áll módunkban, hogy magánembereknek engedélyt adjunk arra, hogy az idevágó akták között kutathasson; de nem is volna ebben az ügyben sok értelme annak. Hiszen jobban, többet, mint amennyit mi itt e tárgyban megpróbáltunk, nem is lehet már végezni. Legfelsőbb helyről kaptunk arra nézve utasítást, hogy állapítsuk meg az itt elfekvő irásokból és adatokból, hogy történt, hol ment végbe eme „felségáruslási per” egyes mozzanata. Azokon az irásokon, amelyek e felől némi felvilágosítással szolgálhatnak, s amelyeknek mindegyikét én magam igen jól ismerem, a rendes haditörvényszéki formula szerint csak ennyi áll: „Das Urteil ist zu vollziehen!” (Az ítélet végrehajtandó!) De, hogy a kivégzés hol, mikor és milyen körülmények között ment végbe, arra nézve épenséggel semmi irás nem lelhető fel a katonai levéltárban. Az ítéleteken, Haynau aláírása után, szintén csak sablonos, sőt lakonikus rövidséggel ennyi áll: „Am 6. Oktober, 1848. die Justifizierung vollzogen!” (1848. október 6-án a kivégzés megtörtént!) Két hosszú hónapon át kutattam személyesen az „aradi ügyben”, de az idevágó ügyiratok közt *egyedül eredeti okiratot nem találtam, mint azt a levelezést, amely a katonai és polgári hatóságok közt folyt, amikor egyik-másik kivégzettnek vagyoni örökéről esett szó. Ezekhez az aktákhoz voltak azonban másolatok mellékelve, amelyek magára a kivégzési aktusra is vonatkozással voltak; de ezekből a másolatokból mindent inkább lehetett kihámozni, csak azt nem, amit most már mi, katonák is nagyon szeretnénk tudni: az aradi kivégzések pontos adatait... Nem is hiszem, hogy ebben a homályos, fátyol-takarta ügyben valaha is világosság fog derengeni... Azaz, hogy talán mégis. Lehet, hogy egyszerre csak megjelen valahol egy generális emlékirata, esetleg egy akkori szemtanu visszaemlékezése memoire alakban és ekkor talán megtudunk mindent... De addig bizony nincs reményünk! Lássá, épen így történt a dolog Wallenstein tábornok történetével. A nagy német költő, Schiller trilogiában örökítette meg ennek a történelmi névnek históriáját. S nekünk osztrákoknak, akiket a dolog a legközelebből érdekelt, minden kutatásunk dacára sem sikerült egy betűnyi írást sem felfedeznünk. De egyszerre csak váratlanul csodát művelt a kiszámíthatatlan véletlen. Brünmben történt, hogy az ottani, akkor még fennálló hadtestparancsnokság épületében valamelyik ügyosztály előszobájában türelmetlenül várakozott a referensre valaki. Időtöltésből, unalmában az illető ur nézgelődött az előszobában. S amint így körülnéz, szeme azon a semmi esetre sem díszes szenesládán akadt meg, amelyen épen ült. Olyan hosszukás pad volt az, amelyre a várakozók az előszobában leültek és az ordonánccok abban tartották a begyújtásra használt papirosokat. Emberünk felnyitja a pad-láda**

tetejét, érdeklődve látja, hogy régi, kiselejtezett akták hevernek ott. Kihuz egyet találmra: uram fia! A régesrégén kutatott — Wallenstein féle irások voltak. A felét a bakák már elhasználták volt — befűtésre... Ime, ilyen véletlenre kell gondolnunk, vagy más hasonlóra az aradi kivégzettek dolgában is. Ki tudja, melyik poros padláson henteregnek azok az irások, amelyek bő választ adhatnának az Önök kérdésére: hol pihennek az aradi hősök, hová temették el a vértanukat? Talán valamelyik generális őrzi, anélkül, hogy tudna felőle, a könyves polcán, vagy dohos szagu könyveinek valamelyikében huzódik meg egyik, vagy másik irás s képezi temetőjét az október hatodika históriájának...

A hadi levéltár volt helyettes főnöke, a jelenlegi hadügyminisztériumi sajtóosztály elnöke, lovag Hoen Miksa vezérkari ezredes is tudott egyet-mást érdekeset a mi ügyünkben mondani. Persze, ő is, aki a hadi levéltárt ugy ösmeri, mint pl. mi a zsebünket, ő sem mondhatott pozitívet. Ő is kutatott az aradi vértanuk sirja tárgyában, de egy kezdetleges rajznál többet nem talált. Ezt a rajzot Aradról, a várból juttatták hivatalos uton a hadi levéltárba s állítólag valamelyik egykori szemtanunak a rajza, amely megakarja örökíteni a szomorú esemény helyzetrajzát. Ez a skizze az aradi vár helyzetrajza volna, de téves felfogásu. Nyolc bástyát rajzolt az illető a simán huzódó várfalak mentén. A vár udvarán az észak-keleti bástyánál a tömlőc, az udvar közepén a templom- és a kolostor-épülete, ettől északra a bíróság, délre pedig a parancsnoki ház állott. Az ítélet kihirdetése után a golyó általi halálra ítélték az éjszak-nyugoti V. bástya melletti jobboldali kapun távoztak és az ítéletet, az aradi krónikás rajza szerint, mindjárt a kapu melletti sáncban, jobbra hajtották végre. A bírósági épületből a bitóra jutatók menete a dél-keleti sarokbástyától balra eső kapun haladt ki, hogy megkerülve az egész várfalat, az észak-keleti várfalon kívül felállított bitókhoz jusson. De Hoen ezredes szerint az egykoru rajz kezdetleges, s így nem felel meg a valóságnak. De ami a kivégzési helyek megjelölését illeti, az *valószínűnek látszik. Ami pedig a kivégzettek eltemetését illeti, több, mint valószínű, hogy a holttesteket nem vitték el máshova, hanem ott, helyben lettek közös sirba, azonnal elföldelve. A hadügyminiszteri egyes akták szerint úgy látszik, hogy néhány kivégzett tábornok holttestét titokban később exhumálták és máshol temették el. Nincs tehát kizárva, hogy az aradi vesztőhely legendáját szétfoszlatták azok, akik halottaikat onnan elszállították... De ez csak kombináció. Épen így kombináció az is, hogy a szorosban a kivégzésre vonatkozó ügyiratok*

Ófelségének katonai irodájában rejtőznek, ahonnan persze kiemelni semmi szín alatt sem volna lehetséges.

Egyébként lovag Hoen Miksa, a hadügy sajtóiroda főnöke a következőket írja a kutatásokról az Aradi Közlönynek:

— Az 1849. október hó 6-án a kivégzett tábornokok sírhelyei tárgyában a hadilevéltárban megejtett nyomozások minden fáradozása dacára eredménytelenül végződtek. A csak némileg is számbajöhető ügyiratcsomók minden lapjáról-sorról-tanulmányoztatott, de erre a tárgyról vonatkozólag csakis jelentéktelen irásokat és adatokat találtunk, leginkább csak olyanok, amelyek vagyoni jogi kérdésekről szólnak. Melléletekként előkerültek ugyan haditörvényszéki ítéletek másolatai is, de ezeken csak a következők megjegyzés látható: „Am ...-nten kundgemacht am ...-nten völlzogen”, (...-dikán kihirdetett és ...-dikán végrehajtott). Egy szóval sincs említés téve a kivégzés helyéről. Ugyanaz a megjegyzés áll az „Arrestanten-Protokoll-“ban és katonai anyakönyvi kivonatban lakonikus rövidséggel ez áll: „Október 6-án a vesztőhelyen eltemetett.” Véleményem szerint az aradi „48-as muzeum”-ban őrzött helyzetrajz szolgálhat még leginkább utmutatással. A sematikus vázlat megnehezíti a pontos tájékozódást, de azt hiszem, hogy elegendő támpontot nyújthat. A rajz szerint a bitók a délkeleti I., basztionon kiváló állottak, míg ellenben a golyó által való kivégzés kétségtelenül a VI. számú „Kavaliér”-kel oldalán ment végbe. Igaz ugyan, a szám alá eső terület oly nagy hogy a további ábrák sok kell, hogy nagy, kiterjedésűek legyen hacsak valamely kedvező véletlen segítséget nem jön.”

Felmerült azonban szakkörökberdés is, vajon nem őrzik-e a vértanukozó irások egyikét vagy másikat a honvédelmi minisztériumban? ban kizárva, hogy a Magyarh számban levő „régiség és okir melyikének „kinestárá”-ban nagyfontosságú irás, amely szolgálhatna mindazoknak tettel, kitartással és áldo: régen törekszenek ama nagyjaink hamvait az helyezhessék nemzet nemzet minden fián a magasztos cél működni!

Az aradi szinpad uj

Látogatás Sulkovszky hercegnő otthonában.

(Alkalmi munkatársunktól.)

Berlin, december hó 12.

A táviróoszlopok monotonon surrantak el az ablak előtt. A vonat egyhangú dübörgésével mindig közelebb s közelebb hozott a célohoz s én — megvallom őszintén — mennél jobban közeledett a perc, melyben a hercegnővel beszélgethetek, annál inkább láttam, hogy a feladat, melyet elvállaltam, meghaladja erőmet.

Egy hercegnőt meginterjúvolni nem mindennapi dolog, s midőn az Aradi Közlöny felhívását megkaptam, épen a feladat nehézsége ösztönzött arra, hogy azt mindenáron megoldjam. Mielőtt németországi utamra indultam, felajánlottam, hogy rendelkezésére állok a lapnak. Abban a hiszemben voltam, hogy ha szolgálatomat egyáltalán igénybe veszik, akkor valami színelőadásról, premierről, vernisszázsról kérnek recenziót.

Berlinből levelet irtam Schmettow grófnak s kértem, hogy valamelyik nap fogadjon. A választ két nap múlva megkaptam: a hercegnő megírta, hogy nem érintkezik senkivel, senkit nem fogad s nem kíván nyilatkozni. Ujabb levelet irtam. Megírtam azt, hogy ügynek csak használhat, ha a nyilvánosság számára nyilatkozik, biztosítottam, hogy szavait híven fogom visszaadni s újból kértem, hogy fogadjon.

— Empfange Sie morgen zwischen 5-6 Uhr, ennyi volt csak a válasz.

Körülbelül öt órai utazás után megérkeztem Pommerzigbe. Az állomáson hintó várt rám, s a csinosan épült városkát elkerülve rövid kocsizás után a kastély elé érkeztem. Libériás inas fogadott s bevezetett egy ódon butorzatú terembe.

Várakoznom kellett, mert a hercegnő még nem érkezett vissza sétakocsizásáról. Az asztalon a Berliner Neueste Nachrichten egy régebbi száma hevert. Időtöltésből olvasgatni kezdtem a lapot, de alig tíz perc múlva az inas bejelentette, hogy a hercegnő visszaérkezett s hajlandó fogadni.

Néhány pillanat múlva a hercegnő előtt állottam. A külseje nem mondható érdekesnek. Felt, szimpla arcú van. Még mindig szép, habár a szenvedések meglátszanak az arcán. Tekintete zavaros, révedező, nyugtalan. Középtermetű, kissé erős. Ruhája egyszerű, de nem túl divatos.

Férjemnek és apósomnak köszönheti, hogy megérkeztem. Ők beszéltek rá, hogy tegyek először a hercegnőnek. Azt azonban kijelentem, hogy csak akkor tudok morderni s egyes dolgokról nyilatkozni, ha a hercegnő egyáltalán nem nyilatkozik.

— Mit kíván, hogy beszéljek? — kérdezte, tehát kérdezzen!

— Mindenekelőtt hercegséged rendkívüli szíveségét köszönöm. Azt hiszem, kérdéseim nem lesznek olyanok, hogy okot adnának a felelet megtagadására. Talán lenne olyan szíves azt elmondani, hogy ismerkedett meg férjével?

— Ennek a története nagyon közönséges — vagy legrosszabb a regényekben az. Egy alkalommal Berlinben az operába mentem, hogy Densting karmát meghallgassam. Előadás közben rosszul lettem s a mellettem ülő uriember segítségemre sietett. A foyerba kísért ki, majd kocsit rendelt, hogy hazamehessek. Szomszédom Schmettow gróf volt, ki néhány nap múlva meghívásomat meglátogatott. Mondhatom, hogy életem egyik legszerencsésebb pillanata volt az, amelyben a gróffal megismerkedtem. Határtalan kegyelmevel segített később nehéz helyzetemben úgy is, mint atyja. Mindig ren-

delkezésekre állott, védelmezőm volt s így érthető, hogy a művelt, esinos, rangombeli emberbe beleszerettem.

— ... Azt tudja, hogy házasságunk elé mennyi akadály gördült. S ezeket mesterségesen támasztotta gondnokom, Halitzky Árpád. Hihetetlen energiát fejtett ki, detektivekkel figyeltetett bennünket, sőt erőszaktól sem riadt vissza, hogy házasságomat megakadályozza. Nem akarom azzal vádolni, hogy ezzel a saját anyagi érdekeit szolgálta, de ez a kérdés szinte önként felvetődik, hogy mást ne is említsek, gondnokom teljesen kiszolgáltattott engem hitelezőimnek. Apanázsomat havi 1000 koronában állapították meg. Már maga ez az összeg is kevés ahhoz, hogy rangomhoz méltó életet folytassak, de Halitzky rábirta hitelezőimet, hogy követeléseiket érvényesítsék s ne adjanak haladékokat. Így aztán az 1000 koronából a bíróság kilencszáztizenötöt letiltott. *Havi nyolcvankét koronából kellett volna megélnem, ha mostani apósom nem siet segítségemre, és nem támogat.* Mielőtt férjemmel megismerkedtem, a legkésőbbi helyzetben voltam. A szó teljes értelmében nyomorogtam s már-már öngyilkosságra gondoltam. Ügyvédem, Káldor Gyula a legnagyobb erőfeszítéssel dolgozott azon, hogy helyzetemet kedvezőbbé tegye s neki köszönhetem azt is, hogy férjemmel egybekelhettem. Jól tudom, hogy kinék a keze gördített léptenyomon akadályokat utamba, hogy ki akadályozta meg boldogságomat. De ez már mind elmúlt. Az akadályok már a hátam mögött vannak s érzem, hogy most már hiába minden erőfeszítés, *boldogságomat nem tudják megakadályozni.*

— ... Ez a kérdése talán kissé indiszkrét, de azért válaszolok rá. Apanázsom még mindig a régi, de apósom most is támogat. Schmettow Bernát gróf, férjem atyja dúsgazdag s még esküvőnk előtt törvényes formában kötelezte magát, hogy *férjemet és engem eltart s hogy vagyonát fiára hagyja.* Így végre teljesen gond nélkül s zavartalan boldogságban élhetek.

— Mik a jövő tervei hercegségednek?

— Addig, amíg a házasságom megsemmisítése iránt indított per be nem fejeződik, itt maradok Pommerzigben. Annyi szenvedés után kifáradtam s ez a magány, ez a pihenés végtelenül jól esik nekem. Nem is kíváncsodom egyelőre az emberek közé, de ha a per befejeződik, — minden bizonnyal rám nézve kedvezően fog végződni — akkor élek emberi jogommal, s *élni fogok.* Beköltözöm Berlinbe, s újból kezdem az életet. Hisz eddig ugyszólván el voltam temetve. Fiatalos felhevülésembe nyújtottam kezemet első férjemnek s ezzel elzártam magamat a világtól, mert egy kis magyar, vidéki városban kellett élnem évek soráig; azt hiszem, ezzel eleget mondtam. Nem volt semmi szórakozásom... untam az életemet. A kicsinyes viszonyoktól elfordult a lelkem. De nem is szeretek erről beszélni...

— Szóval nem valami kellemes emlékek fűzik Aradhoz?

— Egyáltalán nem. Nem is szívesen gondolok vissza arra a városra. Őszintén szólva mindig gyűlöltem. Abban a városban jártam Kálváriámat, de most már egyetlen szál sem fűz hozzá. Amíg ott voltam, akkor is mindig nagyvárosba, a világba vágyódtam. Most igyekszem elfeledni, hogy ott is éltem valamikor.

— Szokott hirt hallani ő magasságod a kis fiáról?

— Csak nagyon ritkán. Ugy értesültem, hogy most Bécsben van. A Teréziánumnak növendéke. Hosszu ideje nem láttam már... Nincs semmi beleszólásom a sorsába... Azt szeretném, hogyha kimenne a világba, megismerkedne az emberekkel. Elrettenek a gondolattól, hogy talán ő is olyan életet kell, hogy folytasson majd, mint én! Hogy a provinzbe kerül, önző, kis látókörű emberek közé!

— Még egy utolsó kérdést! Legyen kegyes megmondani, hogy *ki kívánta a gondnokság alá helyezését* és hogyan történt az, hogy a megfigyelő orvosok szakvéleményükben oly hihetetlen dolgokat állítottak. Például azt, hogy csak férfi társaságban érzi jól magát?

— Megvallom őszintén, hogy az alatt az idő alatt, míg megfigyeltek, *szimuláltam.* Ezt azért tettem, hogy megszabaduljak önrendelkezési jogomtól. Magam is kívántam, hogy gondnokság alá helyezzenek. Azt hittem, hogy jobb lesz úgy. Aztán meg tudtam, hogy ha ellenkezen, akkor még nagyobb szenvedéseknek teszem ki magamat. Atyám vagyonához ugysem juthattam volna hozzá, amíg ő él, ebben a tekintetben is mindegy volt tehát, hogy gondnokság alá helyeztek. Aztán *anyám is így tanácsolta nekem.* Ha előre láttam volna, hogy mi fog történni, akkor nem tettem volna ezt meg. De hát most már késő...

Elhallgatott. Merően nézett maga elé, mintha valami felett gondolkodna. Magam se tudtam, hogy mit mondjak, míg végre ő megtörte a csendet:

— Nem akarja talán megtekinteni a kastélyt? Majd vezetem!

Kimentünk a kastély elé. A gyönyörű park fái már csupaszon állottak, a legtöbb gondosan zsákdarabokkal körülkötözve. Itt-ott egy fenyőfa, törpe bokor zöldelt még. A kastély impozáns, emeletes.

— Az ott feunt édesanyám lakosztálya, emitt az apósomé — mutatta a hercegnő.

Tovább mentünk. A kastély háta megett nagy automobilgarázs: Schmettow Bernát gróf szenvedélyes automobilozó. Tágas, elkerített helyhez értünk, melyben a tarka kínai kaksók, fajbaromfik százai rikoltoztak.

— Ez az én birodalmam — mondotta a hercegnő s különös mosoly jelent meg jól gondozott arcán.

Belépett a baromfiudvarra s hihetetlen gyöngédséggel megfogva egy kis kacst, magához szorította, becézgette, simitgatta. Látott a pillantásából, hogy tulajdonképpen csak itt érzi magát igazán boldognak, hogy ezekre a kis állatokra pazarol sok szeretetet. Nevükön szólította őket, kergetődni kezdett s közben boldogan, meglegedetten kacagott...

B. Dezső.

A sok kedves emlékem között most a legaktuálisabb az, mikor a kedves aradi leányokkal — akik most bizonyára boldog nagymamák, mint én — összeültünk délutánonként karácsonyi ajándékokat csinálni szeretteinknek. Micsoda öröm és vigtség volt az, milyen diszkrét volt kötelező. — Üdvözlöm a kedves aradi nőket és boldog vagyok, hogy megmondhatom nekik, mennyire szeretem őket és büszke vagyok arra, hogy mondhatom, én is hozzájuk tartozom, közülük való vagyok.

Budapest, dec. 14.

Polónyi Gézáné
szül. Steinitzer Anna.

Amikor a lányom } játszik. a mamám }

— Intim nyilatkozatok a színészvilágból. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, 1911. december 23.

Ha egy fiatal színészeánynak mámortszülő nagy sikere van, az első pillanatban bizonyosan arra gondol:

— Jaj Istenem, ha ezt az anyám látná!

Ugyan mit érez az anya, amikor a művészet beláthatatlan útján meginduló leányát a sikerek középpontjában látja csillogó szemmel? Ha a színpadon látja, ugyan retteg-e a leányáért, izgatottan lesi-e, hogy mikor zug föl a taps, s lélekzetviszafaajtva hallgatja-e a nézőtérben elhangzó véleményeket? Erre voltunk kíváncsiak s ezért felkerestük Neogrády Antalnét, aki a leányának, a bájos Neogrády Dórának a kedvéért lakik most Aradon. A fiatal művészeány a színiiskolából jött Aradra; itt kapta az első szerződését, szóval innen indult el a közönséget meghódító, akadálylial teli primadonna-harera, Kétszeresen érdekesnek találtuk tehát a művésznő anyjának véleményét s lelki megfigyeléseit.

Ámde Neogrády Dóra mamájában csalódtunk. Egyszerűen és hidegen kijelentette, hogy ő a lehető legnyugodtabb színházi mamák közé tartozik és a legnagyobb siker-láz között se válik szentimentálisá.

(Olvassák csak el a nyilatkozatát:

— Ha a leányomat a színpadon látom, akkor folyton arra gondolok, hogyan fogom férjemet kiméletesen értesíteni a *toalett áráról*? Számtani műveleteket is végzek, kiszámítom hamarjában, hogy ha a ruhát kifizettem, mennyi piacpénzem marad. Szóval mint „színházi” mama a lehető legidealistább gondolkodásu vagyok.

Gyakran azon jár az eszem, hogy „nem is hittem volna, hogy a Dóra ezt ilyen ügyesen fogja megcsinálni”.

Természetesen, ha a leányom a színpadon van, csak őt nézem. Sok bánatot okoz nekem, hogy családom egészen szétszakadt: míg a férjem és többi gyermekeim fenn Pesten vannak, addig én tőlük távol kell, hogy legyek. Es ezért a bánatért az egyetlen jutalom, az egyetlen, ami felvidít, a taps, a leányom sikere.

— Különben egyáltalán nem tartozom az „izgatott” színházi mamák közé. A lehető legnagyobb nyugalommal nézem végig az előadásokat „drukkolás” nélkül.

Ime, így beszél a színésznő mamája. Most lássuk: mit gondol és hogyan cseveg egy színésznő gyermeke. Mit érez a színésznő fia, „amikor a mama játszik?” Erről nagyon kedvesen esacsogott nekünk.

Heppesné Harmath Józának, az aradi színház drámai művésznőjének hét esztendő kis fia ifjabb Heppes Aladár, aki különben már második elemi osztályos tanuló. Ő a helyzethez illő komolysággal és megilletődöttséggel fogadta a hozzá intézett kérdéseket. A szőke haju, okos barna szemű, eleven fiucska a nagy karosszékben fészkelődve felelgetett mindenre nagy készséggel és igazi gyermekes őszinteséggel.

Azt természetesen kérdezni sem kell tőle, tudja ugyanis, hogy édes anyja, az „anyuka” színésznő és aki színésznő, az este játszik a színházban. Amikor az anyuka játszik, akkor este korán elmegy hazulról és ez nem jó.

— Nem szereti, hogy az édes mama játszik a színházban?

— Jobban szeretem, ha itthon van — feleli a fiucska.

— Megmondta ezt már anyukának is?

— Meg. Mondtam már sokszor, hogy „anyuka hagyja ott a színészséget.”

— Miért? Nem tetszik magának az anyuka a színpadon? Látta már játszani?

— Vásárhegyen sokszor voltam színházban, de most Aradon még csak egyszer és akkor se játszott az anyuka.

— Azután hol tetszik jobban az anyuka: itthon, vagy a színházban?

— A színházban jobban tetszik.

— Ejnye és mégis azt szeretné, hogy anyukája ott hagyja a színészséget?

— Igen, mert vagy hagyja ott anyuka a színházat, vagy vigyenek el engem is minden este.

Ennél az erélyes ultimatumnál kissé megszeppenve nézett a fiucska az anyukára és apukára, de amikor látta, hogy nem haragszanak, nekibátorodott, megeredt a szava és arra a kérdésre, hogy melyik szerepben tetszett neki legjobban az anyuka, mosolyogva válaszolt.

— Ő legszebb volt anyuka a Hófehérkében. Akkor az osztályban is mondta az egyik fiu, aki ott volt a színházban, hogy az a néni, aki a Hófehérkét játszotta nagyon szép néni volt! Ennek örültem is.

— Szóval szereti, ha jól mondanak anyukáról. De mit mondana olyankor, ha az újságok rosszat írnának, azt írják, hogy anyuka rosszul játszott?

— Én nem szégyelném magamat! felelte nevetve a fiucska.

Azonban hamarosan kiderült, hogy az ifju Heppes sokkal szigorubb kritikus és nem engedi befolyásoltatni magát a fiui szeretet által.

Amikor Heppesné szerepeit tanulja otthon, fia élénk érdeklődéssel kíséri a tanulást és megjegyzéseket fűz hozzá. Amikor az Ezred apjában a művésznőnek olyan szerepet osztottak ki, amelyben egy kis énekszám is van, H. Harmath Józsa szorgalmasan tanulta otthon a dalcskát. Az énekorák azonban nem találkoztak helyesléssel a kis fiunál. Figyelmesen hallgatta, hogy mit énekel anyukája a zongoránál és a végén kérielhetetlen komolysággal jelentette ki:

— És maga azt hiszi, hogy erre tapsolni fognak? Egy szál taps sem lesz!

Már pedig a tapsnak és sikernek ifjabb Heppes Aladár nagy barátja, ha a taps, siker, és virág az ő édes anyukájának jut. Ha a színházban tapsolnak anyukának, akkor ő is pirosra tapsolja a két kis tenyerét. A virágok tekintetében azonban praktikus nézetei vannak. A nyáron Hódmezővásárhelyen halmozták el egy forró sikeres estén a művésznőt virággal. Amikor a cseléd hazaszállította a virágokat, a fiatal bölcs — aki korántsem kereskedőnek készül, hanem a tengerészi és zsoké-pálya között ingadozik — ezt az indítványt tette:

— Anyuka, én holnap reggel kiviszem a vásárba a virágokat és eladom egy koronaért. Aztán jó lesz, ha máskor is hoz a színházból virágot! A színésznők és színészek közül így jelentette ki:

— Anyuka a legszebb és a legjobb!

Ebben a tetszésben csak Nusi, természetesen Diósi Nusi okozott rövid ideig tartó zavart. A primadonna teljesen meghódította az ifju Heppet, aki ebben az időben anyukáján kívül Nusit is legszebbnek és legjobbnak tartotta. De a rajongás csak a

távoiból tartott, mert amikor egy délelőtti próba alkalmával a primadonnának bemutatták a legifjabb tisztelőjét, a színésztábor jókedvű kacagása, olyan zavarba hozta az ifju lovagot, hogy megrántotta anyukája szoknyáját és a távozást sürgette:

— Ne álljunk itt, mint egy majmok!

És azóta a kisfiu számára kizárólag anyuka a legszebb és a legjobb és egyetlen. Anyuka, aki az életben, családjának csakugyan olyan forró szeretetet és nagy érzéseket árasztó, mint aminőnek mi csak a színpadon látjuk.

... Lehunytt szemmel gondolkodom... felidézem régmúlt ifjuságom napjait... Mint egy könyvben, úgy lapozok emlékeim között... Mi az, ami az idők fátylán át is szemeim közé ragyog? Gyermekeim legszebb emléke, szürke háttérén rózsás örömkök... Arad... Piciny gyermekkorom óta, természet imádó voltam, de nekem szomorúság volt, ami másnak öröm forrása. Sötét udvarra nézett ablakunk, sehol semmi zöld. Még a „kis erdőbe” is csak oly ritkán mehettünk. Hogy fájt az én kis szívem, ha iskolatársnőim kirándulásokról meséltek, ha szép kertekről hallottam, vagy a szállásokról, melyek a fával gyoroki és világosi hegyeken vannak és ahol olyan jó lenni... Mindebben nekem nem lehetett részem. Talán ez a nélkülözés tette olyan nagyon édessé azokat az órákat, melyeket aztán mégis a szabad természetben fölthettem, és ezek maradtak legkedvesebb aradi emlékeim.

Mi okozhatna ma olyan gyönyörűséget, mint olyan ujjongó örömet, a melyet éreztem, mikor Mlénesre vittek egyszer, hogy Bisztriczky bácsi szép szőlőjébe töltsék néhány napot? Mi tehetne ma még reám olyan benyomást, mint az első hegy, melyet messziről megpillantottam? Szép emlékeim ám még az iskolai majálisok is, még azok is, a melyeken záporosó kergetett fedél alá bennünket. De a legtöbb boldog órát, mégis csak iskola-kertünknek köszönhettem.

Vajon kinek az eszméje volt ez az iskola-kert? Azt hiszem, a jó Köpf iskolaszéki elnök, aki úgy szerette a gyermekeket és a zseniális pedagógus Messar Márton a „Városi Leányiskola” igazgatója gondolták ki, de a városi urakat dicsérem, hogy az új eszme megvalósítására a módot megadták. Ézzel én akkor még nem sokat gondoltam, de élveztem boldogan mindazt, amit addig oly fájdalmasan nélkülözni kellett. A hét két délutánján kimentünk mindnyájan a kertbe, de már ha reggel szememeimet kinyitottam, boldogan ugrottam ki ágyamból a délután örömeire gondolva. De hogy is ne, mikor ott nemcsak a kertészkedésre tanítottak (szegény jó Köpf bácsi, milyen szépen magyarázta, hogy nem kell a dinnyét falkorán ültetni, milyen magyaron ropogtatta a német szabályt „Setzt mi' in April, komm' i' van i' will, setzt mi' in Mai, komm' i' glei”) nemcsak együtt ültettünk, kapáltunk, locsoltuk a paradicsomot, babot és sok egyéb főzeléket, de — kimondhatatlan boldogság — mind-egyikünk kapott egy darabka földet, amelybe ültethett, vethetett, amit akart.

De nemcsak ilyen ideális élvezetben volt részünk. Ha érett az eper, magunk szedtük azt — egyenesen a szájunkba. A kertész néha jól megrázta a körtefát számunkra. Olyan jó apró cukordinnyéket soha föbbé nem fogok enni, amilyeneket ott nagy kosarakban hoztak élénk, hogy kettévágozva kikanalazzuk. Jaj be jó volt... Hogy cicáztunk, futkastunk, daloltunk és én nagyon, nagyon boldog voltam. Áldja Isten azok emlékeit, akiknek ezeket a szép órákat köszönhettem.

Zipernowsky Károlyné Klein Anna.

Beszélgetés

a Westinghouse-gyár párisi igazgatójával.

— Látogatás P. Gy. Skeptworthnál. —

— Az Aradi Közlöny párisi munkatársától —

Páris, 1911. dec. 12.

Mindenütt nagy feltűnést keltett az Aradi Közlöny ama cikke, melyben a Westinghouse-gyár részvényeinek lebélyegzésével foglalkoztunk, mely által a Daimler-cég érzékenyen akarja megkárosítani nemcsak a részvényesek nagy tömegét, hanem magát Arad városát is, mely tudvalevőleg háromszázezer korona áru részvény tulajdonosa. Már az a tény, hogy néhány hét előtt a francia Westinghouse-társaság a tulajdonában levő részvényeket a Daimler-cégnek eladta, nagy nyugtalanságot szült a részvényesek körében, mivel semmi okát adni ennek a tranzakciónak nem tudták. Mindazonáltal remélték, hogy az agilis osztrák vállalat új erővel és fokozott igyekezettel fog a gyár felvirágoztatására törekedni és hogy ezáltal megtérülnek idővel azok az áldozatok, melyeket maga a város hozott.

A most beállott fordulat, mely anyagilag erősen érdekli a város közönségét, készítette arra párisi tudósítónkat, hogy felkeresse a rue du Berlin 7. alatti Westinghouse palotában Skeptworth urat, a francia gyárak adminisztrátorát és megkérdezze, mik voltak azok az okok, melyek a társaságot a birtokában levő részvények eladására indították.

Ezzel a kérdéssel kezdte tudósítónk a beszélgetést, de Skeptworth ur mindjárt az első kérdésre meglepetéssel felelt.

— Erre a kérdésre nem felelhetek — mondotta — ez üzletünk belső ügye, üzleti titok, mely nem tartozik a nyilvánosság elé, és amelyre nem is adhatok feleletet. Eáltalában nem értem, miért érdeklődik a közönségük oly nagyon ez ügy iránt?

— Pedig ez nagyon érthető — felelte tudósítónk — mivel a város maga 300,000 koronával az ügyben érdekelve van és mint igazgató ur is bizonyára értesült, oly hírek terjedtek el a városban, hogy Daimlerék le akarják bélyegezni a részvényeket harmad értékükre, amely magára a városra 200,000 korona veszteséggel járna. Ez az oka az érdeklődésnek és meg kell engednie, hogy ez az érdeklődés, mivel igen jelentős vagyoni érdeket érint, jogosult.

— Kérem én nem tudom, hogy Daimlerék, mit akarnak csinálni, és ahoz nekem semmi közöm sincsen, az az ő üzleti ügyük.

— Bocsánatot kérek igazgató ur, de igenis érdekli a Westinghouse gyárat is az ügy, mivel a Daimler-cég azzal akarja indokolni a részvénytörést, hogy a gyár felszerelése túl sokba került, már pedig ezt Önök szereztek be és hogy a lebélyegzés által csak a berendezés igazi értékére fogják redukálni a névlegest.

— Ez nem áll kérem — felelte kissé izgatottan Skeptworth ur — mi jó dolgokat szállítottunk. Különben pedig sajnálom, de nem nyilatkozhatom bővebben erről a dologról.

— Ez mindenesetre sajnálatos. Különben olyan hírek is vannak forgalomban, hogy a részvények eladásának oka az, hogy Önök a birtokukban volt részvényeket a névérték harminchárom százalékáért adták el és hogy most ezért Daimler a többi részvény értékét is erre az árra akarja leszállítani. Mi nem akarunk hitelt adni az ilyen kósza híreknek és nagyon le volnánk kötelezve, ha igazgató ur ezeket a híreket általunk hitelesen megcáfolhatná.

— Nagyon sajnálom, de erre sem válaszolok semmit — felelte Skeptworth ur, hiába erősítette tudósítónk, hogy épen az ilyen hallgatással csak tápot ad a további híreszteléseknek, melyeknek, még olyanok is hitelt fognak adni, kik eladdig nem hitték el azokat.

— Hát akkor egy olyan kérdést direktor ur, melyre bátran válaszolhat. Gyárának-e Önök Le Havre ban még automobiloikat, vagy nem?

— Ha szigoruan vesszük hát — itt meg gondolta magát Skeptworth és erre a kérdésre is meglepetéssel felelt.

— Én úgy hallottam — mondotta tudósítónk — hogy ez év június óta beszűntették az autómobil gyártást és főleg fémszálas villanylámpák gyártásával, valamint elektromos gépek gyártásával foglalkoznak.

— Ezenkívül még sok mindennel — felelte.

— De ugyebár autógyártással nem? — kérdezte tudósítónk, Skeptworth ur azonban ismét jobbnak találta nem felelni erre a kérdésre:

— Igaz-e igazgató ur, hogy a francia Westinghouse gyárak még mindig szenvednek az 1907-es nagy amerikai válság következtében. amikor az amerikai Westinghouse gyárak tönkre mentek? És talán ez az oka annak, hogy Önök az aradi gyár részvényeit is eladták?

— A mi gyáraink nem érzik már a válságot — felelte Skeptworth ur — vannak egyes Westinghouse társaságok Európában, melyek erősebb kontaktusban voltak az amerikai gyárakkal, de az ottani válság mi reánk nem hatott ki.

Még egy kérdést engedjen meg direktor ur. — mondotta tudósítónk — Gondolja-e, hogy meg vannak-e a feltételei egy magyar autómobil-gyár boldogulásának, vagy pedig, mint legtöbb esetben, a közönség nem szívesen veszi a hazai gyártmányt, mivel bizalmatlan azzal szemben, és inkább fizet többet a külföldiért?

— Ezt nem tudom, kérem, én csak kétszer voltam Aradon és háromszor életemben Pesten, én nem beszélek magyarul, nem ismerem a viszonyokat, így nem tudok erre a kérdésre válaszolni. Csak annyit mondhatok, hogy a Westinghouse gyár, vagy most már Daimler gyár, magyar gyár, mivel a gyártelepe Magyarországon van.

— Hát az aradi gyár nem csinált jó üzleteket?

— A közönség nem vett autóbilit — felelte egész röviden

— Mindazonáltal csodálkozom — jegyezte meg tudósítónk — hogy épen most adták el a részvényeket, mert hiszen az állam elegendő rendelést adott, főleg posta-automobiloakra és a belügyminiszter kimondotta, hogy a budapesti taxiautóknak csak magyar gyártmányuaknak szabad lenni. Már pedig csak egy magyar autómobil-gyár lévén, az aradi Westinghouse, a gyár fényesen el lett volna látva évekre rendelésekkel, mivel pár száz autotaxit csinálhattott volna. Érthetően tehát, hogy ennek az új korszaknak kezdetén kiadták kezükből Önök a gyárat.

— Én pedig nem adhatok Önnek felvilágosítást erről — felelte Skeptworth ur — én nem tudok semmit és nem mondhatok semmit. És csak azért fogadtam Önt, hogy ezt megmondjam, és megkérjem, hogy ne írjon semmit a lapjában.

Skeptworth ur kérésének legnagyobb sajnálatunkra nem tehetünk eleget. A Westinghouse gyárnak talán kellemetlen, ha üzleti ügyeit az újságokban bolygatják, de sajnós, az ügyben

Arad annyira érdekelve van, hogy ettől eltekinteni lehetetlen. Mi is jobban örülnénk, ha nem kellene attól félnünk, hogy az az igazán nagy szabású gyáralapítási akció, mely a Westinghouse-gyár létesítésével vette kezdetét, mindjárt az első vállalatnál jelentős kárt okoz a város közönségének.

H. S.

TÖRZSVENDÉG-KIÁLLÍTÁS.

— AZ ÚJ VÁROSI KÁVÉHÁZBÓL. —

Ha egy hónap előtt irtunk volna azokról, akik alább sorra kerülnek, azt kellett volna címül adni: A Városi Kávéház szalmaözegegyei. Nem olyan szalmaözegegyek, akik a Városban dözsölnek, hanem olyanok, akik egész életükben a Városi kávéházzal voltak összeházasodva, és valószínűleg szalmaözegegyeknek érezték magukat, a míg a renoválás alatt más kávéháza kellett járniok. Hiába, az ember egy „megszokás-állat”, a mint a Városi-ban a Gewonheitstier-t fordítják, s noha a fehér Kereszt-ben ép olyan fekete a fekete, a Központi kávéházban a szócickeknek ugyanolyan a hatása, a Hungaria-ban ép oly barátságos a füst, a Láng-ban ép annyi cukrot kockáztatnak a reggelihez, sőt igaza volt dr. Kell Lipótnak abban, hogy az emberi boldogságot a boldogult Japán-kávéházban is föl lehetett lelteni: — aki egyszer a Városi kávéházban született és élt, az a lelkevel oda van nőve.

Szinte a magáénak érzi az ilyen a kávéházat. Mikor Fürst János, a Városi mostani tulajdonosa a kávéházat átvette s egyelőre csak annyit ujtott benne, hogy az ajtóra festette: BEMENET—ENTRÉE, az egyik törzsvendég az ajtó előtt kifakadt:

— Micsoda szemtelenség! Tizennyolc éve járok ide és most nekem mutatják, hogy hol van az entrée!

Mikor végre a kávéház megnyílt (nem hiába vigasztalták Fürst Jánost a vállalkozók, hogy ez előbb lesz meg, mint a tripoliszi béke, de mindenesetre hamarabb, mint az aradi műgyetem) a régi vendégek a hazatért emigránsok érzésével tódultak vissza. S az ujcarnok, a mároány-asztaok, mellett az ujcillárok, az új szőnyegek között, a melyek Velence ragyogását és Perzsia buja látványát árasztják a buza-ügynekre és az ingatlan-hajhászokra — igen, az új környezetben mintha minden a régi maradt volna s mintha csak tegnap váltak volna el egymástól.

Ez a viszontlátás, a megnyitás ünnepessége dívatba hozta egy időre a Városit. Ennek a dívatnak hódolunk be mi is, a mikor a Városi belső életének néhány törzsét a karácsonyi szám ékességeiül bemutatjuk. Szétszórva találja az olvasó ezeket, (a mint hogy a karácsonyfán is szétszórta, elosztva függnek a csillogók és az édességek), de bizonyára valamennyire rá fog ismerni.

Kiküldött kávéházi rajzolónk, Ilencz művész a helyszínén rajzolta Nemess Zsiga dr. orsz. képviselőt, akit az immunitás joga révén olyan kényelem illet meg a Városi-ban, a minőről más álmodni se tud. Az olvasó elé hozza, finom tollvonásokban a kávéház legkedvesebb alakját, Muki bácsit, akit a kávéházon kívül és a közéletben dr. Kabdebó Jánosnak is szoktak nevezni. Felfedezte továbbá egy halom újság mögött Dálnoki Nagy Lajos alispánt, aki itt olvassa el a szépirodalom és a színpad újdonságait, a melyekkel bizonyára ő is konkurrálhatna, ha az alispánság dolgai és gondjai annyira nem foglalják le.

Mielőtt tovább mennénk, rá kell térnünk arra a hírre, a mely a napokban megjelent az újságokban: hogy az aradi törzsdét az új kulturpalotában akarják elhelyezni. Nem tudjuk, vajon kulturát

akarnak-e ott bérzenni, vagy a bérzének kultuszát csinálni, minden esetre azonban helyesebbnek tartanók: maradjon a bérze — a bérzén! Az aradi bérze pedig szintén a Városi-ban van, ha mindjárt más külsőségek között, mint Budapesten, vagy a Majna melletti Frankfurtban. Itt költetnek a helyi értékpapir-üzletek a részvény-doyen: Robitssek Samu és az ellen-ügynök, Strasser Zsigmond kezén keresztül. Ugyancsak itt tölti ifjúságát a pénzügyi körök egyik agilis, rokonszenves embere, Kell Lajos, akit azért emelünk ki a főbbi financier-k közül, mert mindannyiunknak első perskafetére ő gyűjtötte a legtöbb előfizetőt. (Sajnos, azóta nem az előfizetőket, hanem az Aradi Első, meg az Arad-megyei részvényeit gyűjti, a mi mindenesetre erős letérés a poézis mezejéről).

Végül örüljön az olvasó is a kávéház örömeinek: azok, akik a kávéház ötletét, életét, humorát adják. Például dr. Deutsch Izsó-nak, aki tudvalevően jeles ügyvédi minősége mellett az artisták délmagyarországi konzulja, s e révén legelsőkül kapja és adja a külföldről importált jó mondásokat. Az „uj csillagok” közül rajzban látható Ambrus Gy. Lajos, aki még nemrég Pécskán, mint gyógyszerész morium és ciankali formájában keverte a mérget; most, mint bankpénztáros és törzsvendég gyilkos szövecsekkel önt mérget a pikkolás csészéjébe.

S nem volna a Városi az, a mi — természetes kollegánk, Lits Antal nélkül. Az új Városiban újból el-elmondja a gödöllői rablógyilkosságról szóló történelmi adomáját, amelyet a régi Városiban ép háromszázhuszonöttször modott el. Sajnos, terünk nem engedi, hogy ezt a pompás életet reprodukáljuk, de akik a Városi-ba fognak járni, azoknak Lits Tóni ötszázadszor is el fogja mondani humorának ezt a megnyilatkozását.

Most pedig elnézést kérünk azoktól, akik nem kerültek be a karácsonyi törzsvendég-kiallításba. Igaz, hogy aki husz krajcárt fizet egy pikkolóért, az megkövetelheti, hogy a kávé az életnagyságu arcképét is megfestesse. De addig, amíg Fürst János erre rászánja magát, nekünk be kellett érni azzal, hogy csak néhány vendéget mutassunk be az újjászületett Városi kávéház közönségéből.

A kávéházi kirakatból.

Nyomorországban.

— Egy beteg elbeszéli: milyen az élet az aradi köz-kórházban. —

Gyerekkoromban olvastam egy roppant szentimentális históriácskát, melyben valami Jeanette nevű nevelőnő öngyilkos lesz, mert a kórházba akarják bezáratni. És azóta néztem magam is mindig kélő borzongással a kórházak hagyományos sárga épület-főmbjeit. Két év előtt voltam legelőször lakója az aradi köz-kórháznak és a kórház iránti rémület valószínűleg olyan világosan volt az arcomra írva, hogy Kórányi dr. rögtön azt kérdezte:

— Ugy-e most van legelőször kórházban?

Azt hiszem nem vagyok szerénytelen, ha intelligensebb embernek tartom magam, mint a legtöbb paraszt ember, napszámos stb. akiből a kórház betegeknek háromnegyedrészre kikerül. Én tudom, hogy áldás a kórház, a legáldottabb intézmény, mely valaha emberi kézből kikerült — és mégsem nyomhatom el az idegenkedést, ha arról van szó, hogy ott ápoljanak. Itt hát valami baj lehet! Vagy az emberek lettek finomabb lelkűek — vagy a kórházak lettek rosszabbak! Azt hiszem ez az utóbbi lesz igazabb. Az én egyszerű laikus eszem úgy véli, hogy ujabban ez az intézmény erősen hasonlít a konyhához. A főmegfőzés — nem főzés! Ne értsen félre senki — én nem a gyógykezelést értem itt, az orvosok dolgát — hanem csak az ápolást! Soha én nagyobb hálával és szeretettel nem fogok gondolni senkire, mint Löwinger dr. főorvosra és Kórányi Samu doktorra, akik egyedül tették lehetővé, hogy hat heti betegség alatt meg ne unjam az életemet a kórházban. Az orvos már a foglalkozásánál fogva is egyénit — őt gáncsolni nem igen lehet. De az ápolónők! Az ápolónők! Az orvos szuggesztív hatása bennük is meg kell, hogy legyen. Azt hiszem több embert gyógyított ki az orvos erős szuggesztív hatása — mint a gyógyszer. Iskoláztott, hivatásos ápolónő nem igen van a kórházban, a legtöbbje költöző madár! Mire az orvos észreveheti, hogy ki lakik benne — már egy csomó beteget elkeserített. Nekem volt egy öreg ápolónőm — biztosan nem tudom, de úgy emlékszem, hogy 15—20 évig szolgált itt a kórházban — az isten áldja meg! Ha esténként leült az ágyam mellé és hagymázos álmaimnak valami formát és irányt adott egészen megnyugtatót. Átvettem egy új osztályba és helyette egy fiatal, csinosképű leányzó jött, összes emlékem tőle az, hogy nagyszerűen ápolta a szenes legényt és, hogy Löwinger főorvos öt hét múlva kitétte a szűrét. Szó sincs róla, velem nagyon figyelmesen bántak ők is — de a betegségem után úgy néztem ki, mintha 15 olasz hotelből harcolkodtam volna, a mi tudvalevően a legköltségesebb sport a sok baksis révén. Ez az ápolónő hiány egyik legnagyobb bajunk. Kérem ne csodálkozzunk rajta! Ha 15 forintból: tizenhárom forintból kellene megélnünk hónapokig — azt hiszem mi is vágyódnva nyujtanók ki a kezünket: tenyérrel fölfelé. Már pedig az ápolónők fizetése ennyi. És ezzel szemben még éjjeli szolgálatuk is van. Külön éjjeli személyzet nincs. Szabadságot, úgy tudom, hetenkint egyszer kapnak, valamelyik délután! Hát ez kérem enyhén szólva: embertelenség!

A másik nagy baj: az orvosok dolga. 1600—1800 kor. fizetés egy évben azzal a terhes és veszélyes foglalkozással szemben — semmi! A veszélyen kívül beszélhetünk a túlterhelésről is. A belgyógyászat körébe van osztva: a fertőző-az elme-osztály és úgy tudom a szülészeti klinika egy része is. Ezekből egy is elég volna egy ember számára mégis alig vannak az egész összesített osztály számára négyen. Ha a betegstatisztikát összehasonlítjuk, rögtön észrevehetjük a túlterhelést. A betegek száma havonként 360—420 közt ingadozik. Az évi esetek száma felmegy 5000-re sőt föbbre! Már most ha minden hely be van töltve akkor: hét orvos kezel 4000—5000 beteget. Így futólag nem látszik nagy

dolognak — de ha elképzeljük, hogy hány esetben van súlyos komplikált lefolyású betegség is szűben — hát beláthatjuk, hogy óriási a túlterhelés. Ez az orvosok részére legalább is napi 10 órát (az inspekción — nem is számítom!) a főorvosoknak napi 6—7 órát jelent. Tekintve a hivatás nehézségét — hát bizony sok!

Akik ismernek, tudják, hogy jó fiu vagyok és van bennem meglehetősen flegma és emberszeretet! De a kórházunk ebből is sokat kér. Nem nagyon szoktam undorodni és félni — de 8—9 sőt talán több emberrel is egy helyen feküdni és még hozzá beteg: az baj! Külön szoba kevés van és ami van az olyan mérsékelt áru, hogy William Astorok meg Rockefellerrek vehetik csak igénybe.

Végül elérkeztünk a bajok tetejére! A konyha?! Hiszen az érthető, hogy nem betekedhetik a budapesti Kaszással, de az a baj, hogy jászfénbagosi Rákóczi szállodával sam. Ez utóbbi helyen ugyanis mindig több vendégre számítanak, mint a hány jön — a köz-kórházban pedig mindig kevesebbre, mint amennyi van! A konyha notabene kevesebb ember számára van felszerelve, mint amennyi rendszeresen szokott lenni! Az alapítás idején elég nagy volt, most már nagyon is kicsiny. És így vagyunk az egész kórházzal; némelyik osztály olyan népes, hogy a betegeknek nem jut ágy, hát a földön szalmaszákon kell feküdniük. No de elég a bajokból ennyi. Szakember talán találna még. Én mint laikus csak a magam gondolatait mondtam el. Hát lássuk milyen az élet a kórházban.

Kora reggel csöngetnek és ilyentájt mennek az ápolónők friss ruháért, fél hét órákor van aztán a reggeli. Most jön az orvosi vizit. A hófehér kabátos doktorok végigjárnak minden beteget és alaposan megvizsgálják. Az ő jöttük hoz némi életkétséget a borzasztó szürkességbe. Aztán az egész délelőttön — nincs más. Fél tizenkettőkor mehetnek ki a gyógyultak, kiket természetesen közirigység vesz körül, két órákor jönnek a hozzátartozók vizitjei 3-ig. Estefelé megint orvosi vizit és azután megint egy végtelenség a másik reggelig.

Nem nélkülözi a kórház a humort sem! Az elmebajosoknál vizitál az orvos. Egy beteg fiatal ember jelenti neki:

— Kérem doktor ur ez a kollegám tegnap olyan rosszszul lett az udvaron, hogy én hoztam be ide.

Az orvos kíváncsian kérdezi.

— Ez kollegája magának? Hogy kollegák maguk?

A felelet igazán eredeti. A legkomolyabb arccal feleli a beteg:

— Hát úgy, hogy mindketten bolondok vagyunk!

Vajon nem volt-e ez egy bölcs felelete? Igazán sok is itt a humor. Nyomorországban nincsenek kasztok — csak szegény emberek és azok hej — nagyon őszinték!

Juhász Ferenc.

A kávéházi kirakatból.

Nevezetes bűncselekmények megmenekült tettesei.

(Aradmegyében lelőtt francia főúr. — A megölt pénzügynök. Agyonlőtt joghallgató. — Meggyilkolt borkereskedő).

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23.

A rendőrség sohasem mond le arról, hogy egy gonosztevőt közrekerít. Sohasem adja fel a reményt valamely bűncselekmény felderítésére vonatkozólag, mert nem lehet tudni, mikor jelentkezik a legnagyobb talentumu detektív, a véletlen és mikor esipi el a már évek és évtizedek óta biztonságban élő tettet.

Most, hogy a fővárosi rendőrség hálójából sikerrel csuszott ki Bauer-Bajor Lajos, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank egyik családja, emlékezetbe idézzük Krecsányi Kálmán dr. detektívönöknek azt a kijelentését, melyet a fővárosi rendőrséget Kecskeméthy Győző sikeres eltűnése miatt gunyoló újságírók előtt tett. Ismét aktuális ez a szentencia, melyben sok igazság van. Bauer-Bajor Lajos és vele sok elkánfordott nagystilű gonosztevőt elveszetteknek lát a nagyközönség és szelid mosolylyal írja őket a rendőrség kudarcának számlájára. Azonban nem a nagyközönségnek, hanem Krecsányinak van igaza. Igaza van azért, mert a rendőrség sohasem állította azt, hogy nem emberi intézmény, amelyben a véletlennek, a szerencsének ne lenne óriási szerepe. Amilyen kiszámíthatatlannak azok a véletlenek, melyek a nyomozás sikerének útját egyengetik, úgy nem vonható felelősségre a legragyogóbb nyomozózsenni sem az eredménytelenség miatt, ha máskülönben a maga kötelességét teljesítette. És éppen a leg-súlyosabb bűncselekmények tettesei azok, akik közrekeríthetetlennek látszanak, ha egyszer a szerencse melléjük szegődött.

Nem is kell a fővárosi bűnkronikáját lapoznunk, hogy ennek az igazságáról meggyőződ-jünk. Aradmegye és Aradváros Pittawallja is kénytelen volt üresen hagyni néhány lapot érdekes könyvében, mert történetének hőseit az ismeretlenség áthatlan köpönyege védi. De ki tudja ez a takaró nem készült-e olyan szövetből, melyet az idő kikezd és vasfogával megemésztve, leránt az alatta biztonságban élő alakról.

Ebben a cikkben néhány olyan aradi és aradmegyei nevezetesebb, de már feledésbe menő bűncselekményt írunk le, amelyeknek tetteit a nyomozó hatóságok máig se tudták kikutatni:

Több, mint tíz esztendeje annak, hogy az aradmegyei Bokszeg községben európai hírességű bűncselekmény történt. A Bokszeg községben lévő jelenleg Éles-féle kastély tudvalevőleg valamikor a Karagyorgyevics hercegek tulajdonában volt. A szép falusi palotát a Karagyorgyevics hercegek egyike Párisban könnyelműen elkártyázta. Egy márki nyerte el, aki a könnyen megszerzett értékes kastélyt aztán olcsón eladta Sesvalle márkinak. A francia főúr nagy ambícióval készült arra, hogy a legközelebbi nyarat kies fekvésű magyar falusi kastélyában töltsen el. Azt pompásan berendezte és 1898-ban, június hónapban vonatra ült és Bokszegre utazott. A márki még sohasem volt Magyarországon és érthető izgalommal várta azt az órát, amikor a sokat emlegetett Magyarország egyik legszebb kastélyába beköltözhetik. Ez azonban sohasem történhetett meg. Ugyanis amint a márki leszállt a vonatról és kocsira ült, hogy a kastélyhoz hajtasson, az országot mellett elbuzodó árkokból orvul rálöttek és súlyosan megsebesítették. A dúsgazdag franciát

Aradra hozták be, majd amikor jobban érezte magát, visszaszállították Párisba.

— Soha többet nem akarok Magyarországra jönni, mondta a márki, és alighogy felgyógyult sietett eladni a bokszei kastélyt.

A merénylet miatt természetesen széles körű nyomozást indítottak. Budapesti detektívek is jöttek le és a nyomozóhatóságok közegei az egész vármegyét behálózták, de a buzgóságnak semmi eredménye sem lett. Letartóztatták az akkori községi bírót, egy községi írnokot és néhány esküdtet, mert őket gyanúsították a merénylettel. Néhány napi fogság után azonban szabadon engedték a gyanúsítottakat, mert nem sikerült rájuk bizonyítani semmit. Ennek a nagy-hírű merényletnek már több, mint tizenkét esztendeje és az orvítamadókat még ma is hiába keresik a hatóságok.

Ki ölte meg Kende Bélát?

Erre a kérdésre az évek hosszú során át egy izben majdnem feleletet adott a rendőr és csendőr legjobb barátja, a véletlen, de ha szabad az álbarát példájára új szót alkotni akkor ez a véletlen csak amolyan *álvéletlen* volt. Hűtlen és elillanó délibáb.

Kende Béla tragikus halálát is gyilkosság okozta. Fiatalon kellett elpusztulnia. Hogy miért és ki által erre senki se tud elfogadható, pozitív választ adni: Kohn Henrik ménesi szőlőnagybirtokosnak és borkereskedőnek volt a fia, aki atyja üzletében mint cégtárs szerepelt. Egy reggel holtan találták ágyában. Fegyverrel ölték meg. Két golyót röpitett a gyilkos a nagyreményű fiatal ember mellébe. A nyomozás csak addig jutott el, hogy meg tudta állapítani a következőket: puskával történt, az ablakon át az utcáról a lövés. Kende hálószobájában az utcára nyíló ablak volt, melyet éjszákára rendesen félig nyitva hagyott. Nyár ideje volt és Ménesen a békés, jó indulatu néptől nem volt mit tartania. Mindenki szerette és becsülte a nagytehetségű, agilis és szorgalmas gazdálkodót. A gyilkos, aki feltétlenül a Kendeházból divó szokásokkal ismerős ember lehetett s tudta, hogy hol áll a szobában az ágy és mit szokott Kende csinálni elalvás előtt. A golyókat a fiatal ember mellében találták, tehát csak úgy érthették azok őt, hogy egy kissé ülő helyzetben volt. Estéknént tudniillik olvasni szokott az ágyban és ehhez kissé felült fekvő helyén.

Gyanuba vettek a gyilkosság felfedezése után a céggel szorosabb üzleti viszonyban álló egyént aki elszámolási differenciák miatt haragudhatott talán Kendére. Gyanuba vettek egy fiatal férjet, akiről azt hitték, hogy a feleségének csábítóját, a családi boldogságának feloldóját boszulta meg a gyilkossággal. A gyanu, gyanu maradt és a csendőrség legszélesebb körű nyomozása dacára sem haladt egy lépéssel sem előbbre a bizonyítás. Egyetlen ember akadt a faluban — egy szolga — aki hallotta az éjszaka csendjét megzavaró lövéseket, de az is későn jelentkezett, mert azt hitte, hogy a szállócsész boesájtott egy lövést valamely tolvaj után.

Egy esztendővel ezelőtt a nyomozó hatóság egy halvány sejtelemmel lett gazdagabb. Véletlenül néhány soros levél került elő, melyről azt lehetett hinni, hogy a tettes írta Kendének a véres dráma előtt néhány héttel. Az író szemrehányást tesz a fiatal embernek amiatt, hogy sokat legyeskedik egy asszony körül és figyelmezteti, hogy a férj gyanut fogott. Kint, hogy a levél apokrif és a gyilkosság után kelt. Olyan nevű asszony, mint amelyet az írás említ, nemcsak Ménesen, de Aradmegyében sem lakott.

Ki ontotta Klonda Péter aradi pénzügynök véré? Olyan kérdés, amelyre talán pozitív feleletet lehetne adni, sőt lehetett volna a gyilkosság elkövetése után néhány órával is. De a tény az, hogy Klonda megöléséért senki sem bűnhődött, a tettes páratlan szerencséje következtében kisiklott földi bírái kezei közül. Nagyon kevesen tudják, hogy ezt a szerencsét Meszlényi Antal egykori aradi ügyésznek hívják. Meszlényi megdöbbentő fanatizmussal vallotta, hogy Klondát valamely ügyfele gyilkolhatta csak meg és szemet hunyt a bizonyítékok óriási dandára előtt, melyek a bűnösséggel a pénzügynök írnokát Kálnokv Imrét, a fegyházviselt és a csendőrség kötelékéből kitalált egykori főhadnagyot terhelték meg. Mi készítette erre az ügyészt, az megfejthetetlen rejtély.

Klonda pénzközvetítő irodája a Boros Bénéter 3. számú ház első emeletén volt, 1905. január 31-én délelőtt tíz óra tájban történt a gyilkosság. Az ügynököt egy tüzelő csákányhoz hasonló eszközzel ütötte fejbe a tettes éppen akkor, mikor Klonda a kályha előtt guggolva a tüzet igazgatta meg. A gyilkosságot délután negyed háromkor fedezték fel. A nyomozás első kérdése az volt: ki meent el utolsónak az irodából, melynek a folyósóra nyíló ajtaja belülről zárva volt. Erre a gyilkos tehát nem távozott, mert a kulcs belülről volt az ajtóban. Tehát elment az iroda mellett lévő, használatban nem álló konyhán át, melynek két ajtaja volt. Egyik az előszobába, a másik egy korridorra nyílt. Mindkét ajtót nyitva találta a gyilkosság felfedezője, egy házbeli cseléd leánya Klondánál aznap járt összes ügyfeleket kipuhatólása és kihallgatása után meg volt állapítható, hogy Kálnoky Imre maradt az irodában tíz óra tájban. Őt is vette gyanuba azonnal az aradi rendőrség, neki volt kulcsa a folyósóra vezető ajtóhoz és ez a kulcs nyitotta a konyhaajtót is. Ha idegen lett volna a tettes, miért mellőzte volna a rövidebb utat, miért nem távozott volna a belülről bezártan talált ajtón, mely egyenesen a folyósóra nyílt és nem egy sötét konyhába, mely csak bizonytalanságot, de menekülésre való utat nyújthatott a gyilkosnak. Ez az első terhelő momentum.

De vannak ennél súlyosabb gyanúok is Kálnoky ellen. Csendőrfőhadnagy volt, kit hivatali sikkasztás miatt fegyházra ítélték. Tehát a nyomozás minden eszénjé-binjéjé ismeri. Gondoskodott arról, hogy a gyilkosságot nem ő, hanem más fedezze fel. Délben találkozik Papp Péter lippai emberrel, aki Klondát keresi. Felmegy vele az irodához, de ajtaját zárva találja. Azt mondja Klonda nincs itthon, jöjjön két órákor. Két órákor már ott vár. Papp megjelenik, Kálnoky is. Ujra felmennek, ekkor sem tudnak bemenni. Ezt gyanusnak találja. Lemegy a házban lakó Kovácsmesterhez (?), hogy nyissa fel az ajtót. Ez a lakatoshoz utasítja. Ő nem lakatosért megy, hanem Klondáné lakását keresi fel és ott Klonda iránt érdeklődik. Megtudja, hogy nem volt otthon ebéden: az asszonnyal együtt megy az irodába, ahol már a házbéliek hívására megjelent lakatos ajtót nyitott és a gyilkosság fel van fedezve. Megjelenik a rendőrség, Green Nándor főkapitány észre veszi ott Kálnokyt. Megkérdi a nevét. Ez megmondja. Greennek eszébe ötlük, hogy ez az ember januárban állást kért a rendőrségtől, mert 30 forintból nem tud megélni. A rendőrség érdeklődött a multja iránt és megtudja, hogy fegyházviselt alak. Green az összes tanukat és köztük az első pillanattól kezdve gyanus Kálnokyt is a rendőrségre kísérteti. Megjelenik Meszlényi ügyész, a nyomo-

zás ura, és kijelenti, hogy Kálnokyt csak mint tanult szabad kihallgatni.

Kálnoky esendő volt és gondoskodott alibiről is. Bebizonyul, hogy csupa olyan dolgot végzett el délelőtt tiztől délután kettőig, amire abszolúte nem volt szükség. A háziasszonya azt vallja, hogy délben nem evett, levert volt. Kálnoky tagadja. A háziasszony és a cseléd azt vallják, hogy volt tüzoltó csákánya, amivel fát vágott a szobában és ezt meg is tiltották neki. Kálnoky tagadja. De szorul már a hurok! Házkutatást tartanak Kálnokynál és egy véres manzsettát találnak. A szemébe mondják, hogy ő gyilkos! Elájul, a detektívek szedik fel a földről. Megjelenik Mészleányi ügyész, a nyomozat ura és kijelenti, hogy nincs ok a letartóztatásra.

Bebizonyul, hogy csak Kálnoky tudta mennyi pénzt kapott Klonda a gyilkosság előtti napon. Bebizonyul, hogy egy trafikban úgy nyilatkozik, hogy ő esendő volt, reá igen nehéz lesz valamit rábizonyítani. Bebizonyul, hogy a gyilkosság után borotválkozni ment és feltűnően izgatott volt, bebizonyul, hogy Amerikába készül. Az ügyész nem engedi letartóztatni. A nyomozás során Kálnoky észre veszi, hogy az ügyész nem tartja őt bűnösnek, hanem csökönnyösen ragaszkodik a szürös gyilkoshoz, egyszerre frontot változtat és most már mint tanu sem akar vallani. Február végén Amerikába vitorlázik. Bizonyára irt levelet Magyarországon maradt jóakaróinak.

Ma sem tudja senki, ki ontotta ki Klonda vérét?!

A legizgatóbb rejtelmek közé tartozik az a gyilkosság is, amely a fiatal Tansitz Félix újszentannai dúsgazdag joghallgató életét oltotta ki. A 24 esztendőes ifjunak az atyja Csehországból vándorolt be Újszentannára, ahol orvos volt, azonban az uzsora se állott messze tőle; sok ellensége volt az uzsoráskodásból meggazdagodott cseh orvosnak, aki halálakor egyetlen gyermekét, Félixet tette meg örökösévé.

A fiú Újszentannán maradt és szorgalmasan fogott hozzá az apja hagyatékában talált kötelezvények és váltók összegének behajtásához.

Mintegy hét esztendővel ezelőtt este tizenegy óra tájban egyedül ment haza a kávéházból. Amint a lakásához ért, a kapu alatt valaki megrohanta és rálőtt. Reggel ott találták eszméletlenül állapotban a boldogtalán ifjút. Az orvosok konstatálták, hogy több lövés érte; egy golyó a hátgerincében akadt meg. Ezt akarták eltávolítani az orvosok, de a fiú elvérzett a műtét alatt.

Egy-egy pillanatra magához tért és elmondta, hogy este valaki a kapu alatt orvult meg támadta. Ő birkózott a támadóval, de nem volt nála fegyver és az revolverrel kétszer a testébe lőtt, aztán elmenekült. A gazdag ifjú nem tudott személyleírást adni az orgyilkosról, mert vaksötét volt.

A csendőrség sokakat tartóztatott le azok közül, akik a fiatalembernek adósai voltak. Letartóztatott egy Bátorinévű újszentannai lakost is, aki ugyszólván teljhatalmu megbízottja volt a fiatalembernek. Ezt is szabadon kellett azonban engedni, mint a többi gyanúsítottakat, mert nem volt ellenük semmiféle bizonyíték. Bátorin aztán nemsokára Amerikába vándorolt és ma is ott él.

A fiú nagy vagyona részben csehországi rokonaira, részben újszentannán lakó jóbarátaira maradt.

KULISSZATITKOK.

*

A cilinderesek és a művésznő.

Az utóbbi időben veszedelmesen lábra, — vagy jobban mondva fejre kapott Aradon a cylinder divat. A korzó mindennap egy-egy új cylinderest produkál s így nem lehet azon csodálkozni, hogy a színészek közül is sokan utána mentek a divatnak.

A csütörtök délelőtti próbára, melyen már Komlóssy Emma is részt vett, szokásához híven, másodpernyi pontossággal jelent meg Beregi Sándor dr. a fején egy vadonat-új cylinderrel. Riadó éljenzéssel üdvözölték a színészek a cylinder premiérjét, de a hatást nagyon lerontotta az, hogy a következő percben már Polgár lépett be a vasajtón — szintén simára vasalt cylinderrel a fején. Dacára annak, hogy többen terrorizáltak azzal, hogy ha még egy cylinderes jön, akkor ütnek, a történeti hűség kedvéért el kell mondanom, hogy öt perccel belül még két cylinderes jelent meg az ominózus próbán: Huszár és Győző.

Sőt még ez sem elég. Mire Komlóssy Emma a színházhoz érkezett, a színpad egyszerre tele lett cylinderesekkel! A kóristák ugyanis a szünetben felszaladtak az öltözőbe s ugylátszik megirigyelték a négy köcsögkalap dicsőségét — előszedve a leg-ócskább ruhatári rekvizitumokat, valamennyien cylinderben fogadták a vendégművésznőt.

Komlóssy meg volt lepve és hatva. Még nagyobb lett azonban a meglepetése, mikor az egyik kórista elébe is lépett és üdvözlő beszédbe fogatta.

— Mélyen tisztelt művésznő — mondotta a kórista — hálát rebegünk valamennyien, hogy a véletlen folytán vendégszereplése éppen Emma napjára esett. Nevenapja alkalmával fogadja úgy a magam, mint társaim, az aradi színház karszemélyzetének jókívánságait.

Komlóssy Emma jó ideig zavartan nézett maga elé. Nem volt biztos a dolgában s végre is egy naptárt kért. A naptárból aztán hamarosan megállapította, hogy az nap római katolikus naptár szerint a Nikáz, görög naptár szerint pedig a Habakuk nevű egyének ünnepelhetők teljes joggal névnapjukat.

— Igazatok van fiúk, — mondotta nevette — egész elfelejtkeztem, hogy ma névnapom van. Vasárnap a próba után az én vendégeim vagytok!

*

Egy kis különbség.

A színház rendezője szorgalmasan, tanulmányozza Batail „Szerelem gyermeke” című darabját, mely legközelebb színpadra kerül Aradon. Képzeltében mindent elrendezett már a színpadon s mos-siet beszeresztetni azokat a színpadi kellékeket, melyeket a szerző a darabban előír. El is ment Szendrey igazgatóhoz s egy papírlapon benyújtotta neki a kellékek lajstromát. Természetesen a leg-finomabb dolgokat írta elő és aggodalommal várta a döntést, mert a diri tudvalevőleg spórolni szokott a színház érdekében. Minden rendben ment, egész a következő szakaszig:

„Két doboz finom szivar.”

Ennél a pontnál Szendrey elővette a ceruzát, azonban csak a szórendben változtatott. Így:

„Két finom szivar-doboz.”

*

Hogy halt meg Hamlet?

Várnay mester mondta ezt a színész asztalnál:

— Nagyon régen tagja voltam a Hidasi társulatának. Ez amolyan kőborgó vidéki trupp volt, amely minden két hétben másutt koplal. Egyszer felütötte sátorfáját egy erdélyi városkában és amikor az operettekkel nem tudott közönséget csalni a színháznak kinevezett vendégloji nagyterembe, a klasszikusokkal próbálkozott.

Egyik estén „Hamlet”-et adták elő s maga a színigazgató játszotta a dán királyfi szerepét.

Abban a pillanatban, amikor Hamletnek le kell dőnie a függöny mögött ólálkodó Poloniust, a színigazgató oldalához kapott és nem csekély rémületére vette észre, hogy — nincs kardja. Elfelejtett kardot kötni. A kulisszák mögött áldogáló színészek ereiben meghűlt a vér. Mi lesz most — rémüldöztek — le kell eresztetni a függönyt!

De a színigazgató pillanatnyi habozás után, segitett magán. Odaugrett a függöny felé, azután a közönség felé fordulva, a következő kijelentést toldotta Shakespeare szövegébe:

— Meghalt! A csizma meg volt mérgezve.

Miért?

Szorgalmasan folynak a próbák a jövő hét újdonságából, a *Longyel menyecskéből*. A darabra nagy kedvvel készül mindenki, mert alá-gernek ígérkezik. Gilbert, az „Ártatlan Zsuzsika” népszerű szerzője írta a kitűnő operett zenéjét s a szövegkönyv is felül áll a beavatottak szerint az átlagon.

A főszerepet Diósi Nusi játssza s hogy ne legyünk indiszkrétek, egyelőre csak annyit árulunk el, hogy toalettjei egyenesen szenzációsak lesznek. Kitűnő szerepe lesz Győzőnek is, aki állandóan ug-ratja a próbákon a résztvevőket.

A színház egyik fiatal tagja mondotta éppen szerepét, amikor Győző a próbára érkezett. A bájos művésznő, ki arról nevezetes, hogy állandóan jó kedve van, állandóan mosolyog, éppen kellő páthosz-szal szavalta a darab szerint kétségbeesett helyzetében:

— Oh Istenem, miért is jöttem erre a helyre?

A lendületes kérdésre Győző adta meg a választ:

— Azt magam sem tudom! Maradhattál volna egész bátran a szintiskolában is.

Nem baj.

A kóristák a minap olesó sörhöz jutot-tak. Ezt nagyon megirigyelte az öreg Rácz, a színház szabója. Valami hasonló uton akart sörhöz jutni. Hosszasan gondolkodott a midőn, míg végre egy eszméje támadt.

Bokopogtatott az igazgató iródjába. Szendrey szorgalmasan tanulmányozott valami írást. Egyszerre megszólalt a háta mögött Rácz.

— Direktor ur! Ma van a születésnapom!

Szendrey nem szólt egy szót sem, hanem dolgoz-gatott tovább. De Rácz kis vártatva megszólalt újból: Direktor ur! Ma van a születésnapom!

A másodszeri gyöngéd figyelmeztetésnek sem volt fogantja de Rácz megszólalt harmadszor is:

— Nagyságos ur! Ma van a születésnapom!

Ekkor hátra fordult a Szendrey és vigasztaló hangon mondta:

— Nem baj... Holnapra majd elmúlik!

Füstbe ment terv, vagy a megkorrigált Petőfi.

Egész uton hazafelé
Azon gondolkodám,
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám.

Mit mondok majd először is
Kedvest, szepet neki,
Midőn, mely bölcsőm ringata,
A kart terjeszti ki?

S jutott eszembe számtalan
Szébbnél-szebb gondolat,
Míg állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék,
Kiált felém anyám:
„Sáros csizmával jössz megint?
Töröld le szaporán!”

Philologus.

A sportegyesületektől eltiltott aradi diákok.

— Szigorú rendelet. — Bűnrészesítő sportszervező. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23.

Nagy föltűnést keltett e héten az Aradi Közlöny ama cikke, amely arról számolt be, hogy az aradi felső kereskedelmi iskola egyik növendéke ezrekre menő összeggel károsította meg az apját. Kiderítette a tanári kar, hogy a fiút a sportegyesületekben való szereplés vitte a romlásba, mert az egyesületek versenyein gavallérszerepet akart játszani, automobil turákat rendezett néhány labdarúgó bajnokkal stb.

Mindezek világossá tették a tanári kar előtt, hogy a középiskolai növendékeknek a sportegyesületekben, azok versenyein való működése erkölcsi szempontból káros. Ugyanis az éretlen fiatal emberek férfias allűröket sajátítanak el a versenyeken azoktól, akiket már nem szorítanak az iskola korlátai, s akik koruknál fogva is megengedhetnek maguknak bizonyos fokú szabadságot. Az aradi középiskolák egynémelyikében épen ez okoknál fogva megtiltották már a növendékeknek, hogy sportegyesületekben szerepeljenek, vagy versenyeken részt vegyenek.

Erre vonatkoznak az aradi középiskolák igazgatóinak alább olvasható nyilatkozatai:

Burián János királyi főgimnáziumi igazgató véleményét ebben a válaszban foglalta össze:

— A középiskolai tanulónak az intézeti rendtartás 17. szakasza értelmében tilos nyilvános együletben, tehát sportegyletben is szerepelni. Bármennyire szívesen látom is, hogy növendékeim testüket erősítik, edzik, mégsem nézhetem el hallgatólag, hogy növendéktagjai legyenek valamiféle sportklubnak. Sajnos, de való, hogy az idősebb sportoló urak nincsenek tekintettel a növendék diákokra és nem tesznek lakatot a szájukra. Miután pedig a középiskolai igazgatónak a sportegyleti tagokkal nem lehet rendelkezni, kénytelen érvényt szerezni annak a tilalomnak, amely — ismétlem — a rendtartás egyik szakaszában évtizedek óta megvan. Megértem, hogy a sportegyleteknek növendék tagok is kellenek, mert ezekből kapja a jövő tornászait és atlétáit, de az ilyen sportnövendék-szereplést nagyon nehéz összeegyeztetni a középiskola rendeltetésével. Még ha csak a sportolásról lenne szó, hagyjék; csak hogy a versenyek után összejövetelek, vendéglői vacsorák vannak és nincs garancia arra, hogy ettől növendékeink távoltarthatók.

— A kereskedelmi iskolai eset nálam nem adott impulzust semmiféle különös intézkedésre. Amióta az történt, nem is volt alkalmam igazgató kollégáimmal találkozni, annál kevésbé állapodhattunk volna meg valamiben. Ettől az üggyel függetlenül, talán két hét előtt kőrdtettem intézetem felső osztályaiban egy rendeletet, amelyben ismét nyomatékosan figyelmeztettem a tanuló ifjúságot, hogy a tanulmányi és fegyelmi rendtartás idézett szakasza értelmében tilos sportegyesületekbe lépni a tanulónak. Ezt a tilalmat idáig, tudtommal a gimnáziumban nem is szegték meg.

Jancsovits Ferenc a főreáliskola igazgatója a következőket mondotta:

— A középiskolai igazgatók között mostanában semmiféle tanácskozás, vagy megbeszélés nem volt a növendékek sportműködéséről. Nem is tudom, hogy miért lenne ez a kérdés épen most aktuális. Arról az esetről, amely a ke-

reskedelmi iskolában történt, nem tudok többet, mint amennyit az Aradi Közlöny irt. Nagyon nehéz kérdés, hogy a középiskolai tanuók sportoljanak-e, helyesebben mondva, növendékek tagjai legyenek-e egyik-másik sportegyesületnek. A magam részéről barátja vagyok a sportnak és tudom, hogy a fiatalság nem vallja kárát a mértékkel való testedzésnek. A középiskolai rendtartás szerint azonban a tanulók nem lehetnek nyilvános egyesület tagjai, tehát tulajdonképpen torna és atletikai klubokban sem szerepelhetnek. És minden sportszeretet mellett is *gondolkozóba ejti a pedagógust* az a körülmény, hogy a sportegyletek felnőtt tagjaival együtt szereplő tanulók igen sok olyan dolgot hallanak, ami nem nekik való, mert a felnőtt tagok bizony nincsenek tekintettel a diákokra és sokszor nem nagyon válogatják meg a szavaikat. Ennek káros hatása nem egyszer megsemmisíti a középiskola erkölcsi nevelését.

— Ebből a szempontból tekintve a kérdést, még a legszivesebben látom, ha a fiatalság a szabadtéri sportokat űzi. Annak a diáknak, aki a sporttelepen atletizál, fut, súlyt dob, ugrik, futballozik föltétlenül kevesebb alkalma van olyasmit látni, hallani az idősebb klubtagoktól, mint a zárt teremben tornászónak. A tornateremben, öltözőben sokkal szorosabb, szűkebb helyre tömörített az érintkezés, növendékek és idősebb együleti tagok között és minden elharmarkodott szó eljut a fiatal fiúk fülébe.

— Még egyszer hangsúlyozom, hogy a főreáliskolában semmiféle panaszra és különös intézkedésre okot szolgáltató eset nem fordult elő és ameddig nem merül föl a szükség, én nem is szándékozam tilalmat kiadni.

Somogyi Gyula dr. a felsőkereskedelmi iskola igazgatója ezt mondta:

— Tény az, hogy a tegnapelőtt kiadott igazgatói körözlésben a többek közt szigorúan figyelmeztettem az ifjúságot a fegyelmi szabályok 22-ik pontjának pontos betartására, amely kimondja, hogy *intézetbe járó tanuló semmiféle az iskolán kívül álló egyesületnek tagja nem lehet. Ez áll a sportegyesületekre is*, ami azonban távolról sem jelenti azt, mintha én, vagy a tanári kar elleneznék azt, hogy az ifjúság a különféle sportokat űzze. Sőt ellenkezőleg, épen azért, mert az intézet kebelén belül eddig nem volt módjában az ifjúságnak, hogy áldozhasson játékszervezőnek, azért eltekintettünk a fegyelmi szabályok ide vágó részének szigorú alkalmazásától és mintegy hallgatagon beleegyeztünk abba, hogy a tanuló ifjúságunk részt vegyen a különféle egyesületek által rendezett versenyeken. Később azonban láttuk, hogy egyeseken annyira erőt vett e szervező, hogy mint most kiderült, engedélyünk, sőt egyenesen tilalmunk ellenére még más városokba is elmentek, csak hogy az ot-tani mérkőzéseken részt vehessenek. Ennek a túlhajtott buzgalomnak következményei aztán természetesen nem maradhattak el és kimutathatjuk, hogy épen ezek a fiúk hanyagolták el legjobban tanulmányaikat.

— Az utóbbi idők eseményei aztán arra indítottak bennünket, hogy *tanuló-ifjúságunkat egyenesen eltiltsuk* a különböző egyesületekben való szerepléstől. Hogy azonban ifjúságunk ne legyen kénytelen most a sportolásról lemondani, amelyet míg tul nem hajtának csak helyesnek és célszerűnek kell tartanunk, a legközelebbi tanári értekezletek egyikén valószínűleg úgy fogunk intézkedni, hogy a növendékek az iskola játékerén, az iskola által rendelkezésünkre bocsájtott játékszerekkel felügyelet mellett űzhessék a különböző spor-okat.

Fritz Zsigmond posta- és táviró főtiszt az Aradi Testgyakorlók Körének sportigazgatója a növendéktagok elvesztéséről így nyilatkozott:

— Nem akarom lebecsülni azt a tevékenységet és sportműködést, amelyet egyesületünk növendéktagjai kifejtettek, de nem tartom pótolhatatlan veszteségnek azt, hogy a középiskolai tanulókat eltiltják az egyesületekben sportolástól. Az A. T. K. ezidén a vidéki egyletek között első az atlétikában elért eredményei és győzelméi révén, ezzel azonban nem akarok dicsekedni, mert sokkal nagyobb dicsőségnek tartanám, ha háromszáz sportoló tagunk lenne. Nem az elért eredményeket, rekordokat tartom fontosnak, hanem a tömegmunkát. Ebből a szempontból pedig nem veszteség a néhány növendék elmaradása. Idáig is csak a konkurrencia miatt volt szükségünk a növendéktagokra. A sportegyletek között már egészségtelen verseny fejlődött ki a minél kiválóbb és nevezetesebb, egymást fölülmuló eredmények elérésében.

— Az ellen azonban tiltakoznom kell, mintha a sport, vagy a sportegyesület rontaná el a diákokat. Azt mondhatnám, hogy ellenkezőleg van. Nagyon is sok bajunk, vesződésünk volt eddig a növendéktagokkal, legalább is azok egy részével. A kereskedelmi iskola igazgatójának egy ízben már meg is mondtam, hogy az intézet tanulói között olyanok vannak, hogy legszivesebben nem is vennék föl az ATK. növendékei közé kereskedelmi iskolásokat. A most történt sajnálatos esetnek, amely egy tanuló kizárásához vezetett, semmi köze a sporthoz, mert zülleni, lumpolni sport nélkül is lehet. Örülök, hogy Somogyi igazgató ur végre megszabadított a növendékekkel való áldatlan vesződéstől. Az igaz, hogy ezzel atlétáink közül is elmarad néhány fejlődésre képes fiu, futball csapatunk pedig hat embert veszít. De majd pótoljuk a hiányokat és legfeljebb nem érünk el fényes eredményeket. Azért változatlan kedvvel fogunk dolgozni és ha a tavasszal sikerül a Maros tulsó partján a vashid és a régi fahid közötti területen fürdővel, csónakházzal ellátott sporttelepünket berendezni, azt hiszem sportbeli ideálmot: a tömegsportolást is elérjük.

Ifjabb Vass Gusztáv az Aradi Atlétikai Klub alelnöke ezeket mondta:

— Végtelen sajnálattal értesültem az aradi középiskolák vezető köreiből felmerült azon szándékról, hogy egy botrányos esetből kifolyólag szigorúan betartatni óhajtják azon régebbi miniszeri rendeletet, mely a középiskolák ifjúságát sportegyletekben való szerepléstől eltiltja. Bizva azonban az intézetek felvilágosodott gondolkodású, modern irányban haladó igazgatóinak megfigyelőképességeiben, hiszem, hogy az eléggé szomorú eset miatt nem fogják megbüntetni az egész ifjúságot.

— A legméltánytalanság és legsúlyosabb büntetésnek tartanám, ha az ifjúságot a sportolástól eltiltanák, középiskoláink ma egyáltalában nincsenek berendezve a nélkülözhetetlen szabadtéri sportra s mert Aradon az csak sportegyletekben érhető el, a sportegyletektől való eltiltás egyértelmű volna azzal, hogy az ifjúságot a szabadtéri sportolástól fosztanók meg.

A kérdéses miniszeri rendelet végrehajtásának réme nem csak nálunk ütötte fel fejét, hanem a fővárosban is, ahol egyenesen a Magyar Atlétikai Szövetséget hívták fel arra, hogy a kultusz-kormánytól reámutasson e rendelet végrehajtásával járó, mondhatni ma még nemzeti veszedelemre s annak hatályon kívül helyezését, avagy helyes módosítását kérelmezze. Kétséget sem szenved az, hogy középiskoláink testnevelési rendezése helytelen, rossz. Karafiáth Mária dr. ép esztőtörtökön tartott Budapestben e tárgyban egy igen meggyőző előadást, rámutatott arra, hogy a túlságosan igénybeveit ifjúságunk testi nevelésének leg-

fontosabb tényezője a szabadtéri sport. És mert középiskoláink testnevelési rendszere mind a múlt századbeli avult szereken alapszik, Aradon egyetlen játszóhelye nincs az ifjuságnak — egy üres gyep volt, azt is átengedte a város egyik aradi egyesületnek — s így ha helyes nevelésükre figyelemmel akarunk lenni, kötelességünk nemcsak megengedni, hogy a kiegészítő testnevelést, szabadtéri sportolást egyesületek keretein belül keressék, de minden eszközzel és móddal kell azt elősegíteni.

A mi részünkről ép ezért egyenesen károsnak és meggátlandónak találjuk az ifjuságnak elvonását egyesületünktől. Egyik legfontosabb célunkról, az ifjuság testi neveléséről nem mondunk le, de kötelességünknek fogjuk tartani az intézetek vezetőit felvilágosítani azon bajokról, amelyek a kérdést elmergesítették. Tíz éve állok egyesületeim tisztviségi állásában. Százakra menő középiskolai hallgató látogatta telepünket s végezte gyakorlatait, de soha egészségtelen irányu erkölcsi romlást a nagyok társasága nem hozott az ifjuságra, sőt ellenkezőleg, csakis nemesítőt. Ezt az eredményt pedig kizárólag azal értük el, hogy a növendékeket mindig szigorúan tartottuk, klubunk kötelekében ott volt képviselve minden intézet tanári kara, a tanár, az igazgató egy levegőt szivott a növendékével s az a levegő nem volt romlott soha, de mindig egy ideálisan tisztult, nemes célokkal telített. A növendék mondhatni intézeti felügyelet alatt nőtt fel kezünk alatt s így óhajtjuk ezt az Aradi Atlétikai Klubnál a jövőben is, hisz az ő érdekkben akarjuk ujja és nagyja építeni otthonunkat. Ha ez a felügyelet nincs meg az egyesületben, szabadjára vannak hagyva éretlen gyerekek, ott elfordulhat baj, de es nem szolgálhat okul a többiek, a nagy általánosság büntetésére.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Szegény gyerekek felruházása. Az aradi isr. jótékony egyesület minden évben számos szegény tanuló és iparos tanoncot lát el téli ruhával. Az egyesület, amelynek élén Glöck Károly és Hegyi Albert busgólkodnak a szegények érdekében, hétfőn d. e. 10 órakor osztja ki a ruhákat a midő fuiskola dísztermében. Az aradi isr. jótékony egylet felhívására a következő adományok folytak be: Seidner Sándor 20 koronát, Éles Béla dr., Gabos Jenő dr., Grimm A. József, Kernis Testvérek, Leichter Lipót, Mayer Samu, özv. Massanzker Alfrédné, Reusz Sándor, özv. Steinhans Dávidné, Steiner Vilmos és Tolnai János dr. 10—10 koronát, Berger Albert, özv. Kell Manoné, Kuntányi Ferenc, Keppich Zsigmond és Zádor Bertalan 5—5 koronát küldött. — Az isr. népkönyháának pedig Reusz Sándorné 20 koronát, id. Kaufmann Lajosné, dr. Lövinger Miksáné, Lövy Mórné, dr. Mandl Vilmosné 10—10 és özv. dr. Rosenbergné 6 koronát adományozott. Mindkét egyesület elnöksége ez uton nyilvánítja belső köszönetét. — Az isr. népkönyháában a jövő héten a védaszonyi tisztet Nemes Gézáné, dr. Singer Jánosné és dr. Vágvölgyi Lajosné urók lesznek szivesek ellátni.

(*) Meghívó. Az aradi kerületi jótékonyoknál asztaltársaság folyó évi december hó 24-én d. n. 2 órakor tartja Fácán utca 7. sz. Donnavel Fülöp, vendéglőjében, a szegény és árva iskolás gyermekek közt leendő ajándék kiosztási ünnepélyét — amikor 76 gyermek részeseül ajándékban t. i. kapnak a gyermekek cipőt, harisnyát, kesztyűt; a fiúk sapkát s a leánykák meleg kendőt, valamennyi uszonnával lesz megvendégelve, — amikorra ugy a tagok, valamint az érdeklődő, nagyérdemű közönséget is tisztelettel meghívja. Haubenrich Mihály elnök.

(*) A szegénytanulók konyhája. A jövő év első hetében a szegénytanulók konyhájában felügyelnek Hegedüs Lászlóné és Steiner Jakabné. Küldemények: özv. Tomka Gyuláné 18 drp. kendőt és 18 pár harisnyát; Báró Bánhidya Antalné 1 zsák burgonyát, fél zsák diót; Dr. Heitz Nándorné 1 zsák burgonyát, 16 kg. lisztet, 1 kg. cukrot, 1 kg. mákot és 2 kg. darát; Krenner Józsefné 1 zsák lisztet, 5 kg. köleskását és 12 kg. babot, Welcsov Gézáné 3 fogás hagymát, 8 kg. babot és fél liter paprikát.

A kávéházi kirakattból.

Elmebajt szimulál az aradi postarabló.

— Támadás a vizsgálóbíró ellen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23.

A Karolina-utcai postarablás tette *Trucza* Tódor kocsifényezősegéd az aradi törvényszék vizsgálati foglya. Értesülésünk szerint *Domokos* László vizsgálóbíró előtt is töredelmes és részletes vallomást tett épugy, mint a nyomozás során az aradi rendőrségen. A fiatalember amilyen együgyű és gyöngye elmebeli kvalitást tanusító feleleteket ad az öt kihallgató bírónak, olyan raffinálnak és számítonak bizonyult a tettei és magaviselete által.

A hozzá intézett kérdésekre ugy válaszol, mintha nem is lenne tudatában bűne súlyának és természetesen, magától értetődő dolgoknak képeseli, hogy egy szegény iparossegéd, ha önállósítani akarja magát, elmegy a postára s ott egy nagycsomó bankjegybe belemarkol.

A vizsgálat azt igyekszik bebizonyítani, hogy *Trucza* tette a rablás minden kriteriumát magában foglalja, mert a vele szembe tanusított ellenállást erőszakkal győzte le. A tettes látva, hogy cselekedetének következményei eléggé komolyak és súlyosak, ahos a gyakori védőeszközhöz folyamodik, hogy *elmebajt szimulál*. A koplalással is próbálkozott, de csakhamar belátta, hogy üres gyomorral az ember még vizsgálati fogságban sem bírja ki sokáig. Az örültet igyekezett játszani, összefüggéstelenül beszél, egész nap monologizál, de minthogy ez roppant egyhangu foglalkozás, időközönként elpetyhdt idegeit töréssel, zuzással igyekezett volna felüdíteni, ha a fogház cellák berendezési tárgyait nem ugy készítették az igazságügyminiszter, hogy azok az örültéget szimulálóknak experimentumaiknak ellentálljanak.

Minthogy ilyképen *Trucza* az öreit nem tudta meggyőzni arról, hogy valami hiba van az agyában, *Domokos* László vizsgálóbíró előtt igyekezett a maga abnormalitása iránt hitet kelteni. Tegnapelőtti kihallgatása alkalmával ugyanis hirtelen odaugrott a bíró mellé és ugy viselkedett, mint aki támadást akarna intézni ellene. Meg akarta rohanni a bírót s a fogait vicsorgatva ordított. A foglyot kísérő börtönőr karonragadta *Truczát* és eszelenek a trükknek sikere is elmaradt.

A perrendtartás értelmében azonban a vizsgálóbíró el fogja rendelni *Trucza* elmebeli állapotának megvizsgálását és a törvényszéki orvosok hat heti megfigyelés alá vessik.

A külügyminiszter bukása

(Mi hír a politikában?)

Távirati tudósítás.

Budapest, december 23.

Három heti csönd és nyugalom várható a politikában. A képviselőház ma megkezdte karácsonyi szünetét, mely január 11-ikéig fog tartani. E szünet alatt új dolgok, melyek a helyzetnek más fordulatot adnának, nem várhatók.

A belpolitikának most nincs nagy eseménye; a külpolitikának viszont eseménye van: a külügyminiszter bukása.

Párisból jelentik: Itteni politikai körökben az a hír van elterjedve, hogy *Aehrenthal* gróf az Osztrák-Magyar monarchia külügyminisztere a tavasszal megválk állásától és utóda *Berchtold* Lipót gróf volt pétervári nagykövet lesz.

Bécsből jelentik: *Aehrenthal* gróf külügyminiszter expezeját még csak március havában fogja elmondani. A külügyminiszter ezen elhatározása annál különösebb, mert eddig rendszerint a külügyi előterjesztésekkel szokták megnyitni a delegáció tárgyalásait. Ezzel kapcsolatban *Aehrenthal* bukásának hírére is közlik.

Bécsből jelentik: A monarchia új hadügyminisztere a delegáció mostani ülésén fog bemutatkozni, amely alkalmából hír szerint nagyobb hadügyi expozét tart s ebben fejti ki a véderőjavaslatokkal szemben elfoglalt álláspontját. Remélhető, hogy ezuttal hiteles értesülést fogunk kapni arról, hogy mi lesz az osztrák miniszterelnök által beterjesztett három új katonai javaslattal.

A képviselőház ülése.

A Ház ma rövid ülést tartott, azután január 11-ig elnapolta magát. *Náray* Lajos elnökolt s bemutatta a főrendiház elnökének átiratát az indemnítási törvényjavaslatnak a főrendiházban való elfogadásáról és a főrendi delegátusok megválasztásáról.

Több kisebb elnöki és bizottsági jelentés után *Bujanovich* Gyula, a gazdasági bizottság előadója terjesztette elő a bizottság jelentését, mely azt javasolja a Háznak, hogy *Fabro* Henrik dr. gyorsíró revisort és *Laczkovich* Géza főterembizost nagyobb fizetési osztályba helyesse. *Alföldi* Géza dr. pedig, aki eddig ideiglenes megbízás alapján volt a képviselőház orvosa, állandó megbízással a nyolcadik fizetési osztály harmadik fokozatának megfelelő fizetésben részesítse. A Ház a bizottság javaslatához egyhanguan hozzájárult, azután meghallgatta *Barcsay* Andor interpellációját, a melyben a hunyadmegyei főispán állítólagos erőszakoskodását tette szóvá és *Lovász* Márton interpellációját, aki az államvasutak munkásai helyzetének sürgős javítását kívánta.

Ezután a Ház az elnök indítványára elhatározta, hogy következő ülését 1912. január 11-én tartja s napirendjére kitűzi a költségvetés részletes tárgyalásának folytatását. Ezzel az ülés napirendje kimerült s az elnök boldog karácsonyi ünnepet kívánva a képviselőknök, bezárta az ülést.

Az állami vagyon mérlege.

Budapestről jelentik: A képviselőházban ma szétosztott füzetek közt az állami számvetőség elnöke bemutatja az állami vagyon mérlegét is. E mérleg kimutatja, hogy az állami vagyon mennyivel szaporodott az 1910. év folyamán és az év végén mennyi volt az állam cselekvő vagyon, mennyi a teher és ennél fogva mennyi a tényleges vagyon. Az állam cselekvő vagyona a listár szerint az 1910. év végével volt 8 529 760 578 korona. Ennek ellenében a teher 6 245 326 118 korona. A tényleges vagyon tehát 2 284 434 459 korona. Az állam vagyonának asaporodása 163 099 korona.

A kávéházi kirakatból.

Törvényjavaslat a tisztviselők segélyezésére.

(Küldöttség a kormánynál. — A miniszterelnök nyilatkozata.)

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Budapest, december 23

Az állami tisztviselők fizetésjavításának ügyét az utóbbi időben az ellenzéki sajtó a kormány ellen igyekezett volna kihasználni. Egyesek a politikai hangulatokeltés olyan módjában tették ezt, amely nem igen szolgáltatta sem a magyar állam tekintélyét kifelé, sem a magyar tisztviselői kar erkölcsi és anyagi érdekét. Hogy mennyire nem méltó és mennyire meddő maradt az ellenzék törekvése, erről tanuskodik az a bizalom, amelylyel ma a tisztviselők országos küldöttsége közeledett a kormányhoz és az a méltánylással tele igazságos jóakarata, amelylyel a kormány ezt a közeledést viszonzta. A miniszterelnök nyilatkozata, hogy legközelebb törvényjavaslatot szándékozik benyújtani, amely az összes fizetések felemelését fogja állandósítani, de a pénzügyminiszter nyilatkozata is, hogy a nyugdíj törvényjavaslatot nemsokára szintén benyújtja. Kézzel fogható bizonyítékai a kormány jóindulatának és nagyon alkalmasak országazerte a tisztviselők eszeinek karácsonyát örömmünneppé avatni.

Az állami tisztviselők országos egyesületének küldöttsége ma délelőtt a képviselőházban tisztelgett Héderváry Károly gróf miniszterelnöknek és Lukács László pénzügyminiszternek, akik a küldöttséget együttesen fogadták. A tisztviselők nevében Batthyány Tivadar gróf, az országos egyesület elnöke terjesztette elő a két hete tartott tisztviselő nagygyűlés határozatában foglalt és a drágasági és a családi pótlékra vonatkozó kívánásokat.

Héderváry Károly gróf miniszterelnök azt felelte, hogy legközelebb törvényjavaslatot szándékozik benyújtani, mely a tisztviselőknek adott segítséget, illetve javadalmazásuk felemelését állandósítani fogja. A kormány jóakarata azonban korlátok közé van szorítva, mert egy minden téren elmaradt ország kulturális fejlődése valamennyi társaság jobb javadalmazását kívánja meg. Nagy örömmel és köszönettel hallotta, hogy a tisztviselők teljes nyugalommal várják a kormány döntését és nem akarják az országos élet harmóniáját megzavarni.

Lukács László pénzügyminiszter válasza azt tartalmazta, hogy a kormány a lehetőség határáig kész elmenni a tisztviselők helyzetén javító intézkedések megtételében, de azok között a korlátok között, melyeket az a kötelesség szab rá, hogy a társadalom különböző rétegei közt ne támasszon mélyreható ellentéteket. Örömmel közölheti, hogy a nyugdíj-tör-

vényjavaslat általánosságban már készen van és nemsokára benyújthatja. Ujra biztosítja a tisztviselőket, hogy a kormány elmegy addig a határig, ameddig a felsőbb kötelességek ezt megengedik és kéri, hogy legyenek meggyőződve legnagyobb jóindulatáról.

A küldöttség mind a két választ tetszéssel fogadta és a miniszterelnök és a pénzügyminiszter azután még hosszasan elbeszélgettek a megjelentekkel.

VÁROS ÉS MEGYE.

A hanyag építész.

— Elbalasztották a ségai kilakoltatásokat. —

Arad, december 23

A ségai munkástelepek körül ismét baj van. Megint ugyanazon a jelenségek ütnek fel a fejüket, amelyek miatt a szegény telepesek majdnem a kilakoltatás nyomorának voltak itélve. Ismét feljelentés érkezett a tanácshoz, hogy több ségai munkás, aki a város által adományozott telken házat tartoznék építeni, fászkamrákat használja lakásul. Minthogy a tanács a legutóbb előfordult esetekből kifolyólag kimondotta, hogy többé ezt a szabályellenességet nem tűri, igen kínos helyzetbe került a most feljelentettekkel szemben, akik a feljelentés után azzal a kérelemmel fordultak a tanácshoz, hogy töltsék meg őket még egy ideig a kamarákban, mert az ő hibájukból történt, hogy az épülőfélben lévő házaikat nem foglalhatták el és télvis idején is kamarákban kénytelenek családjikkal együtt tengődni.

Lócs Rezső gazdasági tanácsnok igazolta ezt az állításukat és kijelentette, hogy Hack Endre építész hallatlan eljárása sodorta bajba a munkásokat. Az építész ugyanis elvállalta a házak építései, fel is vette megbízóitól a pénzeket, de csak a falakat huzatta fel és mikor a tetőzet elkészítésére került volna a sor, *faképnél hagyta őket, feljűk sem nézett.*

Ez az általános rajza a helyzetnek és ennek tudatában a kilakoltatás elodázásának kérélmé teljesíthető is lenne. Minthogy azonban Varjassy Lajos polgármester tudomása szerint megtörtént az, hogy egy háztulajdonos a már elkészült házában lakásul használható helyiséget bérebe adott és maga a családjával a fászkamrát lakja, a tanács úgy határozott, hogy nem általánosságban mondja ki, hogy a *kilakoltatást elodázza*, hanem minden egyes kérvényező esetét külön-külön megvizsgálja és ha méltánylásra valóban alapos okot talál, akkor május elsejéig lakhatási engedélyt ad a fászkamrában is.

Ugyancsak e takács mai ülésében kétszáz korona pénzbírságot rótt ki Hack Endre építészre, mert az építészeti bizottság jelentése szerint a ségai telepen elvállalt házak beton-alapjait nem az építészeti szabályzatnak és a bemutatott terveknek megfelelően készítette el ezért több esetben megtörtént, hogy a falak összedültek.

Sarkad csatornázása és a minisztérium. A törvényhatósági bizottság közgyűlése a Thököly Imre utcai lakások kérelmére kimondotta, hogy az utcát ellátja Shone-csatornával. El is készültek a tervek, a költségvetések és már a nyilvános árlejtés előkészítésénél tartott a város, csak azt várták, hogy a belügyminiszter a csatornázást hagyja jóvá. Ma érkezett le a miniszter válasza, amely meghusítja a Thököly-utcaiak minden reményét, mert a csatornázás lehetőségét beláthatatlan időkre tolja ki. A miniszter ugyanis kijelenti, hogy nem engedélyezi a Shone-csatorna készítését a Thököly-utcaiban, mert a bemutatott tervek arról győzték meg őt, hogy a főcső oly alacsonyan felekedne, hogy a házikapcsolás nem lenne létesíthető. Azt követeli a várostól, hogy előbb készíttesse el egész Sarkad külváros csatornázási terveit és csak azután foglalkozzék a részletkérdésekkel.

MULATSÁGOK.

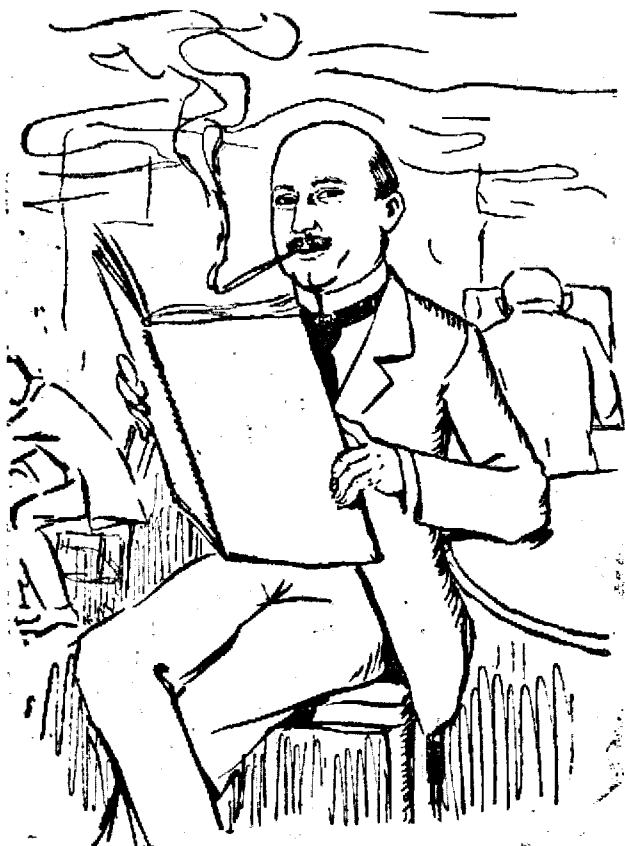
(=) Az izraelita jótékony négyelet nagy estélyének sorsjátéka. Az izraelita jótékony négyelet január 6-iki nagy estélyének kimagasló pontja, mondhatni slágere lesz a nagy sorsjáték. Több mint 300 szebbnél szebb tárgy kerül kisorsolásra. A rendezőség ezton is hálás köszönetét nyújtja a küldött tárgyakért és felkéri azokat a hölgyeket, akik a sorsjátékhoz hozzájárulni szándékoznak, hogy a tárgyakat öv. Schulhof Károlynéhoz (Minorita palota I. emelet) eljuttatni sziveskedjenek. A mulatság rendezősége egy koronában szabta meg a sorsjegyek árát. A sorsjátékra eddig a következők küldöttek tárgyakat: végvári Neuman Dánielné, Leopold Zsigmondné, Neuman Hermanné, öv. Basch Lipótné, Dr. Tolnai Jánosné, Dr. Somogyi Gyuláné, öv. Klein Lipótné, Seidner Barnátné, Pick Ernóné, Funkelstein Józsefné, Fuchs Arnoldné, Böhm Márta, Kaufmann Lajosné, Schulhof Károlyné, Lukács Lajosné, Goldschmidt Sándorné, Fenyves Károlyné, Dr. Rosenberg Sándorné, Basch Simonné, Dr. Seidner Frigyesné, Hegyi Albertné, Éles Arminné, Raucher Emilné, Lebovits Lipótné, Dr. Grossmann Alfrédné, Wallfisch Arminné, Ráskai Miksáné, Glück Desszné.

(=) Az Aradi Kereskedők Köre Szilveszter-estélyének — mely mindig az idény legsikerültebb mulatságai közé tartozott — kitűnő műsorát most állította össze végleg a rendezőség. A műsoron meglátjuk a rendezőségnek az a célja, hogy újat, érdekeset nyújtson. Az est kluja Neogrady Dórának és Győző Alfrédnek, az aradi színház tagjainak fellépte. Neogrady Dóra műdalokat énekel, Győző pedig új kuplékat fog előadni. A műsört Vörös László dr., az Aradi Ujság szerkesztője vezeti be humoros felolvasásával. Utána Ungár Imrénének, a már is jól ismert fiatal zenésznök hegedűszáma következik, melyet Unger Mór tanár fog zongorán kísérni. Folkmann Ilonka a Szilveszterről mond ötletes csevegést, majd vetített reklámképek következnek, melyeket Kádár Aladár konferál be. Polgár László, kinek nem közönséges színészi tehetségéről többször megemlékeztünk a Végtagyalás című drámai jelenetet szavalja el. A műsört Neogrady Dóra és Győző Alfréd duettje fejezi be. Szupé alatt kerülnek sorsolásra a szép tombolatárgyak, melyeknek száma eddig már meghaladja a kétszázat. Az estély pontosan kilenc órakor kezdődik és ezért a rendezőség kéri a közönséget, hogy pontosan jelenjék meg.

(=) Helyesbítés. Az A. T. K. meghívójára Halmos Gyula fogtechnikus mint fogorvos lett tévedésből írva.

A kávéházi kirakatból.

A kávéházi kirakatból.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Vasárnap: Délután fél négy órakor gyermekelőadás, Hófehérke és a hét törpe. Este: Nincs előadás.
Hétfő: Délután: Ezred apja, énekes bohózat.
Este: A kis gróf, operett. A) bérletszűnet.
Kedd: Délután: Varázskeringő, operett.
Este: Art a t'n Zsuzska, operette. B) bérletszűnet.
Szerda: Iglói diákok, diákélet dalokkal. A) bérlet.
Csütörtök: Kocián és Riser hangversenye. A két öreg, vigjáték. C) bérletszűnet.
Péntek: Papa, vigjáték. B) bérlet.
Szombat: Lengyel menyecske, operett.
Bemutató előadás. C) bérlet.

* Komlóssy Emma bucsufellépte. Három zajos sikert est után ma este bucsuzott Komlóssy Emma. Ez alkalommal Csepreghy mindig szép népszínművében Török Zoófit játszotta, azzal a már sokszor méltatott művészettel, mely egyaránt jellemzi akitűnő művésznőt, akár operett, akár pedig népszínmű szerepet kreál. Török Zoófi szerepében már ismeri az aradi közönség. Gyönyörűen énekelt és sok szívrrel játszott. Zajos tapsok és sok virág bucsuztatták el Komlóssyt. Sikertől estéje volt Csáky Ferencnek Csillag Pál szerepében, aki mai játékával teljesen feledtetni tudta a nem egészen sikerült bemutatkozást. Egészséges magyaros felfogásban kreálta Csillag Pál szerepét, színes beszéde, érzéssel teli éneke általános tetszést aratott. Keszler Török Mihály, Follinuszné Julis asszonya, Cseh Kósza Gyurkája, Polgár mint Peták és Várnay Pennása már ismert jó alakítások. H. G.

* Arad város képvisárlása. Az Aradi képző és iparművészeti társulat azzal a kérelemmel fordult a városhoz, hogy az aradi művészek tárlatán kiállított képekből vásároljon muzeuma részére. A kérvényt a tanács ma tartott ülésén tárgyalta és azt pártolólá adta ki Varjassy Lajos polgármesternek, hogy ő mint a művészeti bizottság elnöke tegye meg a szükséges lépéseket a képvisárlásra. A polgármester szerdán ülésre hívja össze a bizottságot, amely megjelenik a rendkívül nagy sikerű kiállításon és ott valószínűleg nagyobb összegért fog képet vásárolni, mert a város költségvetésében erre a célra bővítéses fedezet van. Itt említjük meg, hogy a Batthyány utca 16. számú házban levő kiállítást az aradi közönség máris megkedvelte és nagy tömegekben látogatja. Megindult már a vásárlás is. A kiállítás holnap kezdve már este is nyitva áll, mert a mai napon elkészült a villamosvezeték.

* A harmadik filharmoniai hangverseny 1912. január 28 án fog lefolyni. Főszereplője Beethoven zongoraversenye lesz, melyet Socherhágné Balcz Mária, a két év előtti sikeréről emlékeztető művésznő fog előadni, kinek fellépése elé élénk érdeklődéssel tekintenek az aradi zenei körök. Elő fogja még adni Socherhágné Pierné zongora fantáziáját szintén zenekarkísérettel, míg a zenekar önálló számként fogja játszani Herzfeld budapesti zeneakadémiai tanár ünnepi nyitányát és Enesco Román rapszódiját.

* A Kölcsey-egyesület felolvasásai. Az új esztendőben a Kölcsey-egyesület folytatni fogja a novemberben megkezdett felolvasásait, melyekkel az idén különösen nagyon szaporította meg taglétszámát. A sorozat ötödik előadása január első felében lesz, amikor a híres kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatója, Erdélyi Pál dr. a kiváló esztétikus író lesz az előadó.

* A Dugonics társaságból. Szegedről írják: A Dugonics-társaság a napokban tartotta meg Lázár György dr. polgármester elnöke alatt december havi felolvasó ülését a városi székház nagytermében élénk érdeklődés mellett, nagy közönség előtt. Turcsány Imre dr. igazgató főorvos, mint vendég a gyermekvédelemről értekezett, Wagner Károly vendég költeményeket olvasott fel, Cserzy Mihály (Homok) rendes tag „Kialvó lángok” címmel elbeszélést mutatott be, végül Kisteleki Ede rendes tag a most megjelent s a Társaság által jutalmazott verses kötetéből olvasott föl költeményeket. A közönség sok tapsal hálálta meg a felolvasók működését.

* A Kosszól tárlat. Az utóbbi évek gyakori képkiallításai közül igen kevés vetekedhetik azzal a népszerűséggel, melyre Kosszól Jenő tárlata Aradon szert tett. A kiállításon igen nagy és élénk vételkedv nyilatkozik meg és hogy az aradi közönség legszélesebb rétegei ismerkedhosszenek meg Kosszól nagy hírnevét igazoló munkáival, karácsony ünnepén át is nyitva lesz a tárlat, a Kazinczy-utcai polgári fiú iskolában délelőtt tíz órától délután hat óráig.

* A spanyol csodahegedűs, Manen Joan január 7-ikén, vasárnap tartja meg Aradon egyetlen hangversenyét, amely iránt már is oly fokozott az érdeklődés, hogy csak korlátolt számban kapni még jegyeket Weiss Leonál. Telefon 230.

* Karácsonyi tárlat tulajdonképpen Bakoss Tibor képkiallítása. Nem is lehet elképzelni szebb és élvezetesebb szórakozást, mint a karácsonyi ünnepek alatt megtekinteni az érdekes tárlatot. Vasárnap egész nap nyitva van Weiss Leó szalonja.

* Opiumálmok, vagy a fekete doktor. (Az Apolló világszenzációja) Az Apolló-színház közönsége élénken emlékezik még arra az igalmasan s nagy művészi hozzáértéssel felépített drámára, amely dr. Gar el Hama cím alatt került bemutatásra s egy teljes hétig műsoron volt. Egybehangzóan az volt a közönség véleménye erről a képről, hogy a dán mozgószinaház olyan tökéleteset és olyan bámulatosan eredeti dolgot produkált, amelyre még példa nincsen a kinematográfia rövid életében. A dán színház most ezt megcáfolta s a dr. Gar el Hama-t is felülmulta az Opiumálmok, vagy a fekete doktor című szenzációs drámájával. Ebben a képben nem a detektívek izgalmas nyomozása körül fejlődik a cselekmény, hanem a hipnotizálás mindenkit izgató témája jutott feldolgozásra. Dr. Szona, a fekete doktor hipnotizálja a szépséges Evelint, s szuggeráló erejével magához kényszeríti feleségül a fiatal leányt, aki pedig egy mérnökbe szerelmes. Evelin, amikor már a fekete doktor felesége, fel szabadul a szuggeráló hatása alól s vissza akar térni a mérnökhöz. Ez azonban nem sikerül, mert a kegyetlen hipnotizátor ismét munkába lép. Sok izgalmas jeleneten keresztül halad a szövevényes cselekmény, amely azzal ér véget, hogy a mérnök az opiumélvezésnek adja magát s abba bele is pusztul. Ez a nagyszabású kép vasárnap és hétfőn kerül bemutatásra az Apollóban új műsorral együtt. 177

* Az Apolló-színház karácsonyi műsora. Az Apolló színház gondoskodott arról, hogy a három napos ünnep alatt a slágerek változatosan kerüljenek műsorra. Az Opiumálmok, vagy a fekete doktor című világszenzáció vasárnap

és hétfőn kerül bemutatásra minden előadásban, kedden pedig színpadon kerül először a „Két világrészben” című izgalmas katonadráma. Szerdán ugyanaz a kép megy. 177

* Vasárnap az Urániában. Valóságos virtuozitást kellett kifejteni az Uránia színház igazgatóságának, hogy a három egymást követő ünnepnapra olyan műsorokat állítson össze, hogy azok minden tekintetben kielégítsék a közönség kényes ízlését. Vasárnap játsszák utóljára a nagy angol kinematográf slágerét A szűzet, mely az eddigi előadásokon is szenzációs sikert aratott. Általában a vasárnapi a legkitűnőbbben összeválogatott műsor. 175

* Az Uránia hétfői műsora kitűnik gazdagságával és magas ízlésével. Régen láttunk annyi lebilincselő szép képet egy műsoron felhalmozva, mint az Uránia hétfői előadásain. A karácsonyi előadások már délután két órakor kezdődnek. A hétfői műsor egyik nagy slágerja A feyenc gyermeke című dráma, mely Hugó Viktor egyik regénye után készült. Olyan szórakozást biztosít ez az ünnepi műsor, melyért megérdemli az Uránia a közönség legnagyobb pártfogását. 175

* Vilmos császár moziműsorát szerezte meg teljes egészében karácsony második napjára keddre az Uránia színház. Ezt a hatalmas műsort a Deutsche Kina Gesellschaft a múlt héten mutatta be a potsdami császári palotában az egész udvar előtt. A műsor válogatott számai keretül szolgálták a Judás című hatalmas bibliai drámának. 175

* A színházlátogató közönség figyelmébe. A „Fehér Kereszt” kávéházban fővárosi módra színház után Buffet-színházi vacsora. Naponta elsőrangú cigányzene. 5757

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Karácsonyfa a fogházban. A szeretet ünnepe idén a társadalom száműzöttjei, a bűnösök is ajándékot kapnak: karácsonyfát, mely alá mindegyikük számára van valami aggasztó. Két nemesszívú urinó, Simon Karola és Boros Jusztin néhány nappal ezelőtt megkérték Szokolczay Lajos aradi vezető ügyészt, adjon nekik engedelmet, hogy a fogházban karácsonyfát állíthassanak fel. Az engedelmet Szokolczay dr. készséggel megadta s így holnap délután az aradi fogházban kigyulnak a gyertyák egy karácsonyfán, mely alá ennivaló, sütemény, gyümölcs beföttes van rakva a szegény bűnösök számára.

A kávéházi kirakatból.

A kávéházi kirakathból.

Izgalom

az aradi szociáldemokrata pártban.

(Leleplezések a volt párttitkárról. — A hétfői kerületi értekezlet.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23.

E hónap 26-án, hétfőn délelőtt az aradi és megyei szociáldemokrata párt megtartja rendezési kerületi gyűlését, amely elé az aradi szociáldemokrata pártban nagy várakozással tekintenek. Ugyanis erre a gyűlésre megérkezik Budapestről Kunfi Zsigmond, a központi szociáldemokrata párt kiküldöttje, aki a gyűléseket irányítani szokta. Kunfi be fog számolni a párt életében az utolsó esztendőben történt elég izgalmas eseményekről, amelyeket az Aradi Közlöny jelentései alapján ismer már az olvasó.

Emlékeztet, hogy Tisza István gróf október 19. beszámolója után Varga Ferenc, az aradi szociáldemokrata pártnak évekig volt titkára lemondott állásáról, mert nem tudta megrendezni azt a tüntetést, amit a központ rendelt meg az aradi pártban. Vele együtt lemondott a pártvezetőség is. Ismeretes, hogy Varga ellen vizsgálat indult meg a központ részéről és e vizsgálat eredményeképpen a központ elfogadta Varga lemondását. Ugyanis a volt titkárról olyan híreket terjesztettek, mintha anyagi előnyökért akadályozta volna meg a tüntetést, noha Varga határozottan állította, hogy ebből egy szó se igaz. Ő a polgármesterrel és több tekintélyes városatyával a tüntetés előtt csupán a Munkás-Otthon ügyéről tárgyalt.

A hétfői gyűlésen erről a kényes ügyről is szó lesz és ez okoz most izgalmat a szociáldemokrata pártban. Kunfi ugyanis a gyűlés tárgysorozatának ama pontjánál, amely a munkás otthonra vonatkozik, kitér Varga ügyeire és ismertetni fogja az ellene folytatott vizsgálat egész anyagát, a vallomásokkal együtt. Kitér Kunfi az aradi képviselőválasztására is, amellyel kapcsolatban Varga ellen szintén vádak merültek föl a pártban a nemrég megjelent vizsgálat folyamán. Kunfi előadásában

hangoztatni fogja azokat a székében terjesztett és már mindenki által elfeledett rosszakaratú pletykákat, mintha Varga különös érdekből támadta volna folytonosan Barabás Bélát a választási hadjáratban.

A hétfői gyűlésen Varga nem lesz jelen, mert elutazik s így ott nem védheti meg magát a gyanúsító támadások ellen.

Száznegyvennégy oldal.

— Az Aradi Közlöny karácsonyi számának tartalma. —

Száznegyvennégy oldal... Őt esztendővel ezelőtt vajjon gondolta volna-e a vidéki közönség, hogy napilap helyett újságkolosszust kézbesítenek karácsony reggelén a kávéja mellé? Száznegyvennégy oldal az Aradi Közlöny karácsonyi száma. Sok izgalom, temérdek munka, hosszú hetek álmatlan éjszakájának eredménye az a nehéz újságszám, amelyet ma reggel a mi házi olvasóink kezébe juttatunk. Az Aradi Közlöny, amely mindig előljárt a komoly, a friss szurnaliztikai törekvésekben, most is újat igyekezett adni; szakítani akartunk a sablonos újságírói ötletekkel és érdekes, eredeti olvasmányokat, eleven közleményeket írtunk a irattunk. Az alább közölt tartalomjegyzék csak halvány képét, összetömrített reprodukcióját adja annak a 144 oldalnak, amely ambiciónk, újságírói becsvágyunk eredménye és amely arról tesz tanúságot, hogy a közönség nem érdemtelenül támogat bennünket.

A karácsonyi lap tartalma a következő:

A főlapon a napi aktualitásokon kívül a következők találhatók: Urbán Iván főispán vezércikke Arad liberalizmusáról, amelyben rendkívül figyelemreméltó érvekkel igazolja, hogy felekezeti türelmesség és felekezeti béke nélkül a város és a vármegye nem virágozhatik. Ottenberg Tivadár az Aradi Első Takarékpénztár vezérigazgatójának és a kereskedelmi és iparkamara elnökének okos cikke következik ezután arról, hogy az aradi pénzügyek miért nem fejtenek ki nagy akciót az aradi ipari vállalatok finanszírozásában. Ezt követik a mozikról szóló tréfás képek, majd az aradi spiritizista kör szétszóról szóló tudósítás, aztán bécsi munkatársunk a hadügyi levéltárban folytatott nyomozásairól számol be, amelyet a vértanúk utózatás sirja körül folytatott. Egyik alkalmi munkatársunk színes cikkben írja le Sulkovszky hercegnő otthonában Pomereigben tett látogatását. Kedves színházi intimitásokról szóló riport cikk után párizsi munkatársunk intervjút közöljük a párizsi Westinghouse gyár igazgatójával. Az aradi Városi kávéház törzsvendégeiről szóló karcolat illeszkedik ezután a főlapba, amelyet Juhász Ferenc riport cikke követ az aradi közoktatásban tett érdekes tapasztalásokról. Tudósítónk hosszabb cikkben mutatják ki azokat az érdekesebb nagyobb helyi és megyei bűncselekményeket, amelyeknek tettesei ügyesen bujtak ki az igazságszolgáltatás alól. Az aradi szintársulat tájairól szóló humos intimítások után a napi események bő krónikája következik.

Az első mellékleten közöljük Gaál Jenő dr. műegyetemi tanár, főrendiházi tagnak, az Aradi Közlöny számára írt hosszabb cikket Arad fejlődéséről és jövőjéről, amelyben a kiváló szakiró Arad jövő fejlődéséről ír nagy figyelmet érdemlő fejezeteket. Munkatársunk az aradmegyei Bokszeg és Borosjenő községben napokig nyomozott, hogy megállapítsa, hogy évtizedek előtt hogyan élt a kis községekben a szerbek mostani uralkodója, Péter király. Erről hosszabb tudósítást közöl, amelyet értékes illusztrációk gazdagítanak. — Arad több számottevő vezérvérfia nyilatkozik ezután arról, hogy hova épüljön az aradi új színház. Aradmegyében tudvalevőleg a lengyel főnemesek nagy erdő birtokokat vásárolnak már évek óta. Hogy miképpen jutottak Aradmegyébe ezek a lengyel magnások, arról érdekes riport cikk van ezen a mellékleten. Wagner József

dr. aradi tanár a zenei csodagyermekéről írt tartalmas cikket. Truzsinszky István a halálfejes légió volt altisztje izgató érdekességeket mond el legionárius korából. Verset írt Vértessy Gyula királyi tanfelügyelő.

A második mellékletet Bródy Sándor színes alkalmi cikke vezeti le, majd Grallertné Martini Hilda aradi poéta asszony szép versei következnek. Ezen az irodalmi mellékleten a következő versek és novellák találhatók még: Karácsony éjszakáján (Móricz Pál elbeszélése); Éjszakai kaland (Hegedűs Gyula novellája); A gond (Kató József verse); A bucsufia (részlet Lipthay Imre szindarabjából); Temetek (Diny verse); Paraszt itélkezés (Mányiné Priogl Olga rajza); Páva a léposón (Nagy Zoltán verse); Az igaz hajú baba (Sz. Szigeti Vilmos elbeszélése); Versek (Csécsi Imrénétől); Műlek Lajos aradi közjegyző cikke a tanítókról, Ronca vagyok (Gyomai Imre verse); Az árva (Kelemenné Zathureczky Berta novellája); Örök remények (Csányi Ferenc feljegyzései); Mici és Booi (Büthler Margit humoreszke); Vergődés (Knobloch Jolánka prózája); Hamburgi séta (Adám Éva utleírása).

A harmadik melléklet első cikke Szöllösi István aradi igazgató tartalmas cikke arról, hogy milyen lesz az élet az aradi közművelődési palotában. Krenner Miklós dr. a tanárság helyzetéről írt aktuális cikkeket. Asbóth Oszkár aradi aviatikus színes epizódokat jegyez fel a magyar aviatikusokról és végül egy római levél arról, hogy milyen a karácsony az örökvárosban.

Ezt a rengeteg olvasnivalót számos sikerült aradi aktuális karrikatura rajz és ötletes vers egészíti ki. A karrikaturák közül kiemeljük az aradi korzó alatt, a városi kávéház törzsvendégeit a jubiléus Szendreyt és a város élelmiszer kereskedéséről rajzolt ötletes karrikaturát, amelyek Illencz Lipót, Dolga Imre és Weisz Lajos talentumát dicsérik.

TANÜGY.

(=) Kinevezés. A vall. és közoktatásügyi miniszter Deák Sándor szolgálattételre berendelt áll. polg. iskolai tanárt az újszentannai áll. polgári fiúiskolához a XI. fis. osztályba segédtanárrá kinevezte.

(—) Ismeretterjesztő felolvasás. Az újszentannai állami polgári iskola tanári testülete a közönség számára vetített képekkel élenkitett felolvasásokat tart.

A kávéházi kirakathból.

Az ARADI KÖZLÖNY mai, karácsonyi száma 144 oldalon jelent meg. Ára 10 fillér (5 kr.)

HIREK.

Mérget ivott a cellában a gyilkos kereskedősegéd.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23.

Az aradi rendőrség büntügyi osztályán tegnap este kilenc óráig tartott a Közép-utcai szerelmi dráma fura hősnének, Adámovits Mihálynak kihallgatása. Részletesen beszámoltunk mindarról, amit ez a beteg agyu, hiszterikus fiu szerelemi afférjeiről Terék Klára meggyilkolásáról a leány anyjával történt állandó viszálykodásáról elmondott. Az természetes, hogy mint áldozatot állítja magát a nyomozó hatóság elé és nemcsak, hogy minden jót és szépet elmond magáról, hanem harminchat óra alatt háromszor elkövetett öngyilkossági kísérlettel is bizonyítékot akar nyújtani afelől, hogy a maga életét is odadobja szerelméért és hogy csak a szerelem, csak a lelkét mardosó féltékenység nyomták a kezébe a gyilkos revolvert.

Arról már írtunk tegnap, miután Domokos László vizsgálóbíró parancsára eltávolították Adámovitsot a meggyilkolt Terék Klára holtteste mellől és a városházára volt visszatérőben, a gyilkos fiu a Hungária-kávéház előtt öngyilkossági szándékkal egy kocsi elé vetette magát. A tegnap esti kihallgatáson azonban már semmi felindulást, semmi izgalmat nem árult el és azt a benyomást keltette, hogy töredelmes vallomással könnyített a lelkén, megadta magát a sorsnak. Ugyilátszik, hogy a fiu kitűnő színjátszótalentum, mert következetesen végig akarja játszani a romantikus szerepet, amelyben nagyon tetszhetik önmagának. A rendőrségi fogdában tapasztalható szigorú felügyelet ellenére is ma reggel ismét egy öngyilkossági kísérlettel tette érdekessé magát.

A vizsgálat fogja megállapítani, hogy miként jutott Adámovits Mihály abba a helyzetbe, hogy gyufaoldatot igyék, de annyi tény, hogy mikor ma reggel Rácz István fogdafilügyelő belépett Adámovits cellájában, ezt ágyán eszméletlenül állapotban találta. Iszonyu kínok között nyögött és a száján megjelent tájékozó hab elárulta, hogy mérgezés történt. Azonnal elhívták Kabdebó György dr. ügyeletes orvost, aki megállapította, hogy Adámovits foszforgyufa fejét vízben feloldotta és az oldatot megitta. A mérge azonban csak kismennyiségű volt, úgy, hogy komolyabb következményeket nem okozhatott. Rögtön gyomormosást alkalmaztak és erre Adámovits magához tért. A délelőtti folyamán még rosszul volt, úgy, hogy csak kocsin lehetett átszállítani az ügyesség fogházába.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a harmas ünnep miatt csütörtökön reggel jelenik meg.

— Az időjárás. (Az országos meteorológiai intézet hivatalos jelentése.) Jólát: Változékony és jobbára szeles idő várható további hőüljedéssel és sok helyütt csapadékkal. — Távirati prognózis: Változékony, szeles, hűvösebb, sok helyütt csapadék. — A mérésüket déli tizenkét órákor 3.7 Celsius fok.

— A király karácsonya. Bécsből jelentik: A király ma reggel négy órákor kelt föl, meghaligatta a szokásos jelentéseket s aztán dolgozott. Allapota jó. Környezete és orvosa arra akarták a királyt rábírní, hogy délvídeken üdüljön hosszabb ideig. A király ezt a tanácsot nem fogadta el, s azt mondta, hogy a délvídeken való tartózkodás céltalan volna, mert néhány hét múlva ugyis vissza kellene lönnie Bécsbe. A karácsonyfát Mária Valéria királyi hercegnő gyermekei számára nem a Valéria tereben, hanem Valéria királyi hercegnőnek ugynevezett leányszobájában fogják fölállítani, amely Erzsébet királyné szobájával határos. Most történik először, hogy a karácsonyi ünnepet a schönbrunni kastélyban ülik meg. A karácsonyfa hét méter magas, s a szoba mennyezetéig ér. Az ünnepen a királyon kívül csak Mária Valéria királyi hercegnő, Ferenc Szalvátor királyi herceg, a királyi hercegi párnak gyermekei, Pár gróf főhadsegéd és Kerzl dr. udvari orvos fognak részt venni.

— Ünnepi Istentisztelet a minoriták templomában. A keresztény világ nagy ünnepét, Jézus Krisztus születése emlékét, mély áhitattal ünnepli Arad is. A katolikus hívek Istentisztelete a minoriták templomában a következő sorrendben lesz:

December 24-én, vasárnap, karácsony előnapján, reggel 7 órákor szentmise, utána szentbeszéd, 8 és 9 órákor csöndes mise, 10 órákor énekes szentmise, fél 12 órákor csöndes mise. December 25-én, szent karácsony ünnepén, éjjel 12 órákor az ünnepélyes éjféle mise Jézus születésének emlékére. Reggel 7 órákor az u. n. páztermise, utána szentbeszéd, melyet Novák Rezső hitoktató mond 8 órákor és 9 órákor csöndes mise. Fél 10 órákor szentbeszédet tart Monay Ferenc dr. plebánoshelynök, ezután ünnepélyes nagymise, melyet Lakatos Ottó dr. celebrál. Fél 12 órákor csöndes mise. Délután 5 órákor szentbeszédet mond Peska Ignác hitoktató, ezután ünnepi ájtosság és áldás az Oltárszentséggel. December 26-án, szent István első vértanu ünnepén, reggel 7 órákor szentmise, utána szentbeszéd, 8 órákor és 9 órákor csöndes mise, 10 órákor ünnepélyes szentmise, fél 12 órákor csöndes mise. Délután 5 órákor szentbeszéd, melyet Kansz Leó hitoktató mond, ezután litánia és áldás.

— Zichy Nándor gróf haldoklik. Budapestről jelentik: Zichy Nándor gróf a magyarországi néppárt megalapítója és vezére már hónapok óta betegen fekszik. Ma reggel állapotában oly komoly fordulat állott be, hogy a kezelőorvos tanácsára a család összes tagjait a fővárosba szölitötték. A katasztrófa bármely órában bekövetkezhetik.

— A miniszterelnök Bécsben. Budapestről jelentik: Khuen-Hédervári Károly gróf miniszterelnök szerdán délután Bécsbe utazik és a delegáció ülésének tartama alatt Bécsben fog tartózkodni. Bécsi tartózkodása alatt megjelenik a királynál is.

— Az Aradi Közlöny naptárának helybeli szétküldése vasárnap befejezést nyer. Az arra jogosult helybeli előfizetők kivétel nélkül megkapják a díszes kiviteli 500 oldalas naptárt. December 24-én, vasárnap kapják meg a naptárt a Ferdinánd, Szent László-, Karolina-utcaokban, Pécskai-ut, Lövéss-, Fábian László-, Erzsébet-, Vac-, Gróf Leiningen-, Ormay Norbert-utcaokban, Ferenc-tér és Dobó-utcaokban lakó előfizetői az Aradi Közlönynek. — Az Aradi Közlöny kiadóhivatala ezúton kéri azon t. előfizetőit, akiknek előfizetési hátralékuk nincs és így naptárra igényt tarthatnak, de azt tévedésből nem kapják meg, ezen körülményt közölik az Aradi Közlöny kiadóhivatalával, (Telefon 151.) hol panaszuk azonnal elintézését nyer.

— Eljegyzés. Diószegi János eljegyezte Bodnár Etelkát.

— A szegények karácsonya. Ma délután osztotta ki Varjassy Lajos polgármester a városháza tanácstermében Andrányi Károly báró 1000 koronás adományát 149 szegény között. Andrányi báró minden esztendő karácsonyára megemlékezik a szegényekről nemes gondolkodását bizonyítva ezzel. A szegényügyosztály gondosan állította össze azok névsorát, akik rászorultak arra, hogy az adomány által nyomoruk megkönnyítségük és erre a gondosságra nagy értékű is volt, mert megtörtént, hogy egy olyan asszony jelentkezett segélyért, akinek 40,000 korona készpénze kamatozik ujaradi pénztételekben. I. K. asszony nagy siránkosok közepette kérte meg a mult hetekben a polgármesteri hivatalt, hogy vegye őt fel a segélyezettak listájába, mert nélkülözök és éhezök, noha Aradon gazdag rokonai vannak, azonban ezek vele nem törődnek. A kivánsága teljesült és előjegyezték. A rendőrség szegényügyi osztályának kötelessége az, hogy minden újonnan jelentkező szegény viszonyait kipuhatólja és így történt, hogy megtudták a többször említett nőről, hogy negyven ezer koronával rendelkezik, sőt még annak kamatait is apróbb részletekben kölcsönként gyümölcsözteti. Mikor ma I. K. újból megjelent, hogy a segély iránt érdeklődök, tudomására adták, hogy kiharadt a névsorból, mert megengedheti magának Andrányi báró adománya nélkül is azt, hogy bőséges ünnepi lakomát üljön. Az asszony méltatlankodott, letagadta, hogy pénze van és keserves sirás közt kijelentette, hogy a hivatalos közegek őt rágalmazták. A kiosztás a legnagyobb rendben történt meg. — Ugyancsak ma került kiosztásra a Domány Stefánia jótékonycélu alapítvány kamata is, amelynek áldásában Domány József humánus gondolkodása következtében öt aradi árva részesült. Fejenként 33 korona 10 fillér adomány jutott a megajándékozottaknak.

— Balthazár püspök sajtópöre. Debrecenből jelentik: Tudvalevőleg Balthazár Dezső debreceni püspök ellen Pályi Ede lapszerkesztő politikai okokból sajtópert indított. E sajtópertben a bíróság ma hallgatta ki a tanukat, akik nagyobbrészt a vád javára vallottak. Pályi Ede, aki jelen volt a kihallgatásokon, kijelentette, hogy elejti a pert, mert nem akarja, hogy Debrecen város magyar püspöke ki legyen téve annak, hogy a bíróság marasztaló ítéletet hozzon ellene. A bíróság ez alapon az eljárást megszüntette.

— A dévai nagy csőd. Déváról jelentik: A Steiner cég ügyében kiküldött bizottság ma befejezte munkálatait és megállapította, hogy a hitelezők javára mindössze 18-25%-os kvóta jut, mert az előjogos követelések a vagyontöbbit teljesen felemészítik. A hitelezők január első napjaiban jönnek össze Budapestre, hogy véglegesen döntsének a felett, hogy csődöt kérjenek e, vagy pedig belemenjenek-e a felszámolásba.

— A kincstári faraktár. A kincstári faraktár céljaira szükséges területet, mint azt megirtuk, a vízműtársaság bérelti a várostól. Lócs Rezső gazdasági tanácsnok ma azt jelentette, hogy Szathmáry Károly zárgondnokkal sikerült megegyezésre jutnia és ha a folyam-mérnökség válasza kedvező lesz, amennyiben eltekint attól, hogy a terület árvédelme túlzott mérvekben hajtassék végre, akkor a faraktár igen rövid időn belül a közönség rendelkezésére állhat.

— Házasság. Sziebig László állami tanító e hó 21-én esküdtött örök hűséget a kaláni róm. kat. templomban Szakáts Jusztin igazgató tanító tanítónő leányának, Margitnak. Tanuk voltak a menyasszony részéről Vadasdy Péter dr., a vőlegény részéről Weber József aradvárosi tanító. Az esketési szertartást a vőlegény fivére, Sziebig Frigyes menyházai plébános végezte.

Halász Béla, a Hungária általános biztosító-társaság nagyváradi vezérigynökségének titkára folyó hó 24-én tartotta egybekelését Iritz Arankával Budapesten.

— A városok segítése. *Budapestről* jelentik: *Héderváry* Károly gróf belügyminiszter a városok segítésére előirányzott harmadik millió korona kiutalványozása tárgyában ma valamennyi városi s rendezett tanácsú városokkal bíró megyei törvényhatóságokhoz körrendeletet intézett, amelyben kijelenti, hogy a városok állami segítésére vonatkozó törvényjavaslata közel van a befejezéshez. A törvényhozás elé legközelebb azt a javaslatot fogja beterjeszteni, hogy az állami segítség összege fölhasználása tekintetében ne legyenek korlátozva a városok, viszont a városok földadata, hogy a közigazgatási alkalmazottak részére a törvényhozás által megállapítandó illetményeket föltétlenül biztosítsák. — A törvénytervezet alapelvét kívánta a miniszter érvényre juttatni, midőn a kedvezőtlenebb viszonyok közt levő városokat aránylag nagyobb segítségben részesítette. A miniszter az államsegítésen kívül egyéb korszerű intézkedésekkel is akar gondoskodni a városokról.

— A kontár építők védője. Évek óta napirandén vannak *Horvát József* aradi építész ügyei. *Horváth* ugyanis kontár és iparigazolvány nélküli kismestereknek építkezési terveit ellátta a maga írásával és mint védőmester szerepelt. Minthogy azonban az építészeti szabályzat szerint építkezést csak arra jogosult és vizsgázott építőmester hajthat végre, a kereskedelmi miniszter kimondotta rendeletileg, hogy az a mester, aki a nevét kontároknak odaköcsönszi, kihágást követ el és büntetendő. *Arad* város tanácsa számos esetben súlyos büntetéseket rótt ki *Horváthra*, akit a pénzbírság nem riasztott el attól, hogy a nevével fedezzen jogosulatlan vállalkozókat. *Szathmáry Béla* dr. kihágási bíró a régi gyakorlattól eltérően az eléje került feljelentésekben szereplő védőmestereket, köztük *Horváthot* is, felmentette, mert véleménye szerint a tervek aláírása még nem jelenti a tiltott cselekmény elkövetését és a közigazgatási hatóságnak az építkezés folyamata alatt is van alkalma eljárnia a kontár iparosok ellen. A tanács nem vallja ezt a nézetet és ma tartott ülésén arra utasította *Reicher Károly* tiszti főügyészt, hogy hivatalból felebbezze meg a rendőrbíró felmentő ítéleteit.

— A bécsi magyar egyesület. Az Ó Fensége *Ferenc Ferdinánd* kir. herceg védoöksége alatt álló „Bécsi magyar egyesület” legutóbbi választmányi ülésében *Mittler Albert* dr. bécsi fogorvost, *Arad* város szülöttét választotta meg alelnökévé.

— Hol van a megszökött család? A budapesti főkapitányságnak kedden *Genuából* táviratot küldött az *Adria* tengerhajós-társaság egyik genuai tisztviselője, ki jelentette, hogy egy emberben a lapokban olvasott leírás után *Bauer-Bajor Lajosra*, a megszökött csalóra vélt ráismerni. *Budapestről* erre azt az utasítást kapta, hogy menjen el a genuai osztrák és magyar konzulátusra, ott megtekintheti a megszökött család arcképét és meggyőződhetik nem tévedett-e? Ezt az illető tisztviselő meg is tette és újabb táviratban azt jelentette, hogy az arckép nyomán kétségtelenül megállapította, hogy nem tévedett: *Bauer-Bajor Lajost* látta. *Budapestről* erre természetesen érintkezésbe léptek a genuai rendőrséggel és fokozott buzgalommal folytatják a nyomozást.

— A kapitány bocsánatot kért. Emlékeztetes, hogy *Budapest* az *Üllő-uti* laktanyában nemrég *Wenig László* kapitány minden ok nélkül lecsukatta az ott dolgozó két fővárosi vízmű szerelőt. A főváros hatósága ezért úgy intézkedett, hogy addig nem javíttatja ki a vízvezetékét, míg elégtételt nem kap. A hatalmaskodó kapitány erre ma megjelent *Bározy* polgármesternél és bocsánatot kért eljárásáért.

— Meghalt a felesége után. Néhány nap előtt, *borosjenői* tudósítónk jelentése alapján megírtuk, hogy *Krausz Ede* ottani lisztkereskedő és kenyérfüzet tulajdonos felesége, amikor a vasúthoz kocsizott, a lovak megbokrosodása következtében kiugrott a kocsiból és oly szerencsétlenül vágódott a földhöz, hogy koponyacsont repedést szenvedett. Nagy kínlás után a szerencsétlen nő csütörtökön kiszenvedett és tegnap temették el. A férjre leírhatatlan hatással volt az asszony katasztrófája s tegnap annyira önkívületi állapotban volt, hogy a temetés alkalmával nem is tudott a kocsira felszállani és úgy kellett őt felségíteni. Amikor visszajöttek a temetőből, eszméletlen állapotban vitték a lakására; este 10 órakor pedig *Krausz Ede* a szívéhez kapott és a körülötte állók konstataáltak, hogy kiszenvedett. Azonnal orvost hívtak, aki megállapította, hogy *Krausz* a nagy fájdalom következtében szívszélütést kapott. Holnap temetik el. Az elhunyt házaspárt két gyermeke siratja.

— Doktorrá avatás. *Stein Zsigmondot* tegnap jogtudományi doktorrá avatták a *kolozvári Fere József-egyetemen*.

— Repülőverseny *Aradon*. Az *Aradi Testgyakorlók Köre*, amely 1905. évben alakult át az aradi posta- és távirat-tisztviselők sportegyesületéből, az 1911. évben szép szerepet játszott. Atlétái 31 első, 46 második, 19 harmadik díjat nyertek s ezzel egyletüknek a vidéken az első helyet vívták ki. Az *ATK.* 2 országos, 2 kerületi atletikai versenyt és egy repülőmutatóversenyt rendezett 1911-ben. Az egyesület legközelebbi terve 1912-ben a *Maros* baloldalán az *Erzsébet* és volt régi hid között egy modern sporttelep felépítése. Ezt a területet a város a katonai kincstártól 30 évre bérbe bírja, melyet viszont a város a „*Maros*” evezős egyesületnek adott bérbe. Minthogy a *Maros* evezős egyesület terveit ezen teret illetőleg megváltoztatta, előzékenyen átadta azt az *ATK.-nak* ugyanazon feltételekkel, mint ahogy ő bírta. Az *ATK.* programjába vette a terület bekerítését, kényelmes tribün, öltöző, uszódmedence, építését, valamint az evezés bevezetését. Csinál kuglizót, tennispályákat, siklórepülő, koresolyázó és céllövő pályát. Mindez természetesen fokozatosan készül el és nem lesz meg 1912-ben. A jövő évben az *ATK.* a szokásos atletikai és football versenyeken kívül egy repülő-versenyt is rendez, amelyre nézve a Magyar Géprepülő Szövetségével tárgyalásokat folytat. A versenyt megfelelő díjazással 2 napra tervezik, az egyik napon sebességi start és utas verseny, a második napon a magassági és időtartalmi verseny lenne. Részvételét már eddig 3 pilóta jelentette be, — hihető, hogy ez a szám még addig jóval meg fog növekedni.

— Nyomtatványkiállítás. Az aradi nyomdások január hó 6-án nyitják meg a *Weitzer-utcai* polgári iskola egyik termében nyomtatványkiállításukat. A hat legizlésebben és legpraktikusabban kiállított nyomtatvány szedőjét a zsűri jutalomban részesíti.

— A telhetetlen koldus. *Eles Árminnak* a *Weitzer János-utcai* kereskedésbe tegnap egy koldus nyitott be s alázatosan egy kis alamissáért könyörgött. A kereskedő megsánta a koldust s 50 fillért adott neki, mire ez eltávozott. Ma délelőtt aztán ismét megjelent az üzletben, dühösen rátámadt a kereskedőre, hogy gazdag ember létére egy fél koronát ad csak a koldusnak. Azzal a pénzt lecsapta az asztalra, kirohant az üzletből s haragjában botjával beütötte a bolt üvegajtáját. Nagy esődület támadt az üzlet előtt s a megjelent rendőr bekísérte az önérzetes koldust, kit az eljárás befejezése után illetőségi helyére fognak toloncolni.

— Adakozunk a szegényeknek. *Hauser* ezredesné, a Szegénytanulókat segítő egyesület nemesszívű és a jótékonyág terén fáradhatatlanul működő elnöknőjének iniciatívájára az egyesület elhatározta, hogy idén nem rendez jótékonyeslu bált. Az elhatározásnál az volt a szempont, hogy a bál horribilis rendezési kiadásait is a szegény tanulók számára mentseék meg s ezért az egyesület az elnöknő indítványára szerint a bál helyett nagyszabású gyűjtést kezd el karácsony után. *Hauser* ezredesné elnöknő és *Kovács Vince* főtitkár ezuton is kérik a jobb sorsban lévő embereket, hogy ne feledkezzenek meg a nyomorgó gyermekekről s adományaikkal segítsék elő a gyűjtés eredményét.

— Akácok a *Demeter-utca*ban. A *Demeter-utcai* lakosok azt kérték, hogy a város gómbakövekkel fásítsa be az utcát. A tanács ma tartott ülésén elhatározta, hogy a kérést teljesíti, de lombakácokat ültet, mert azt akarja, hogy azon a vidéken lakó méhészek is hasznát lássák a fásításnak. Ezer darab fát fognak elültetni.

— A *Ferencz József-keserű* víz kiváló előnye más hashajtószerek felett, hogy kellemes ízű és semmiféle kellemetlen mellék- vagy utóhatása nincsen. *Breiszky* doktor bécsi egyetemi tanár véleménye szerint a valódi *Ferencz József keserű* víz hatásának megbízhatósága által, még kisebb adagokban és huzamosabb használat esetén is kiváló helyet foglal el a gyógyvizek sorában. Az összes gyógytárakban és a jobb fűszerüzletekben árusítják eredeti egy literes palackokban. 24—XXIII

— Megölte a villamos áram. *Makó*ról jelentik: *Nedbilek Ferenc* mezőhegyesi cukorgyári gépész, hogy könnyebben boldogulhasson, a villanyvilágítási vezetékét a karjára csavarta. E közben az áramot megindították, mely a gépészt azonnal megölte. Özvegyet és 7 árva hagyott hátra. Kevés hiba volt, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, mert a többi munkás a gépész segítségére akart sietni, csak a főgépész erőlyes kiáltására hagyták magára a szerencsétlen embert, aki már nem lehetett segíteni. A vizsgálatot megindították.

— Kérelem karácsony napjára. A szeretetnek, az együttérzésnek, az egyszerűségnek, a bőkezűségnek szent ünnepe ez! *Taláradó* érzelmek fakadnak szívünkben és szeretetűk az egész világot boldognak, elégedettek látni. Gondoljunk ilyen nagyilekü pillanatokban szegény tudóbeteg embertársainkra és adjunk mindnyájuk kicsinyek és nagyok. Hallgassunk ma kétszeres szeretettel a két filleres persely könyörgő szavára, mely apró piros betűivel esedez: „Csak két fillért a tudóbetegeknek kér az *Arad* városi vörös-kereszt-egylet.” Szenvedd embertársaink nevében: *Wadowszky Gusztávné*, elnöknő.

— Birtokcsere. *Aradon* az elmúlt napokban a következő birtokváltások történtek: *Iritz Katalin*, *Lotti* és *Dóri* eladják az aradi *Sina-utca* 1. számú házat 48000 koronáért *Codilla Sándornak*. — *Domány József* eladja az aradi *Szt. Pál* utca 14. számú házat 30500 koronáért *Spitzer Dávidnak*. — *Illios Jakabné* eladja az aradi *Borona-utca* 41. számú házat 7000 koronáért *Tóth Mihály* és nejeének. — *Regdon Sándorné* eladja az aradi *Part-utca* 4. számú ingatlan 18000 koronáért *Bárdy István*nak. — *Ledervas Géza* eladja az aradi *Rákóczi* utca 24. számú házat 5000 koronáért az *Első Magyar Rézvány* serfőződség kőbányái cégnek. — *Mihajlovics Miklós* dr. eladja az aradi *Angyal-utca* 17. számú házat 5900 koronáért *Czvetin J. Anasztásznak*. — *Ruhmann Simon* *Zsigmond* és neje eladják az aradi *Trombita-utca* 31. számú házat 6000 koronáért *Bernáth László* és nejeének.

— Fűtési idény közeledtével ajánlok s n. é. közönségnek elsőrendű porosz szálon kőszet, légszusz-kokszot és aprított száraz tüzfát házhoz szállítva. *Altman Ede* *Wesselényi-utca* és *Kis Ernő-utca* sarok. Telefon 46. 4526

— **Katona zene** Folyó hó 25-én, hétfőn este a Fehér-Kereszt szálloda ujonnan átalakított teli kertjében a helybeli 33. gyalogezred zenekara **Zelner Sándor** karnagy ur személyes vezetése mellett válogatott műsorral hangversenyt rendez; A karácsonyi ünnepek és újév alkalmával müncheni hofbrausör-csapolás! 5357

— **Ingusz I és Fia** könyv- és papirkereskedése csak a **Weitzer János-utcában** létezik. A két üzlet egyesített raktárát igen olcsón árulja. Imakönyvek róm. kat. evangélikus és evref leszállított árban. 6071

— **Páratlan karácsonyi alkalmi bevásárlás.** Tulhalmozott raktár miatt bevásárlási áron árulja Weinberger Ferenc ékszerész Arad, Andrassy-tér 20. (Fischer Eliz-palota) remek szép ékszereit, zsebróráit és ezüstnemű raktárát. Telefon 439. Egyben felhívjuk a közönség b. figyelmét lapunk mai számában megjelent hirdetésére. 6029

— **Mai számunkban** megjelent hirdető cégek között külön szives figyelembe ajánljuk Kerpel Izsó Andrassy-téri könyv, papír, zenemű és kölcsönkönyvtárát, mely modern, minden komforttal berendezett üzlet agilis vezetésevel, mint kulturterjesztő intézmény valóban méltó a nagyközönség pártfogására.

— **T. olvasóinknak.** Akiknek 1—2 éves akác, gledicsia, gyümölcsfa vadonc, továbbá mindenféle ojtott nemes gyümölcsfára van szüksége, annnyival is inkább ajánljuk Ungváry László falskolájának (Cegléd) mai számunkban közzétett hirdetését, mert a nevezett cég már több, mint 26 éve küldi a szélrózsa minden irányába évenként 100.000 számra a mindenféle gyümölcsfa vadoncot. 6787

— **Margit!** A szerelmes ifju nem ejti ki nagyobb bensőséggel ezt a nevet, mint a hölgyek, amikor a Földes-féle Margit-crémről van szó. Hogy a Földes-féle Margit-crém olyannyira népszerű, toiletticikke lett a hölgyközönségnek, azt első sorban annak köszönheti, hogy gyönyörű tiszta, fehér színt kölcsönöz az arcnak, mindennemű tisztátalanságot, szeplőt, mitesszert, májfoltozt és pattanást eltávolít és emellett abszolút ártalmatlan. A hatás négy-öt napi használat után már tökéletes. Ár: kis tégely 1 korona, nagy tégely 2 korona. Kapható minden gyógyszerárban és droguériában. Készíti és postán küldi Földes Kelemen gyógyszerész, Arad.

— **A Divat Szalon.** Magyarország első női lapja, értékben folyton emelkedve s munkakörét mindjobban kiterjesztve töltötte be huszonegyedik esztendejét, melyet a lapok életében tán igazabban lehetne a teljes érettség és nagykorúság idejének nevezni. Most a XXV. évfolyamát járja és viszi az ország minden tája felé, — az uri házaktól a dolgos varró nő hajlékáig, — mindazokat a tudnivalókat, a melyeket ma már úgy nőnek, mint leánynak, feleségnek, anyának, társaságbeli hölgynek, kenyérkeresőnek és háziasszonynak tudnia kell. Ez a tudás képesíti arra, hogy ne csak tájékozást nyerjen a divatról, de azt takarékosan hasznára is fordíthassa. A Divat Szalon képei elsőrendűek, iparművészeti tanfolyamai páratlanok, a szépirodalmi olvasmányokat nem kisebb írónő, mint Szabóné Noga Janka elsőrendű írói gárda segítségével szolgáltatja: költeményekkel, novellákkal, szép és nagy regényekkel, női életrajzokkal, melyeket jól sikerült arckép kísért. oktató cikkeket, érdekes könyvekről, zeneművekről, szindarabokról feljegyzett tudnivalókkal s egy olyan Szerk. Postával, a mely szinte a lexiconok színvonalára emelkedik és a legjáratlanabb kérdéseskedőhöz is szeretettel, segítséggel leszáll. — A Divat Szalon egyike a legolcsóbb lapoknak: előfizetési ára egy negyedévre csak három korona, dacára annak, hogy kiállítása díszes és bőkezű. Kéthetenként megjelenő színes, keményítáblás füzetel dus tartalmukon kívül ingyen-mellékletekkel is szolgálnak: szabás-ívvel, gyermekdivatjussággal stb. Az évfordulót pedig azal teszi emlékezetessé, hogy előfizetőinek egy elegáns naptárt küld szintén külön díj nélkül. A legnagyobb elismeréssel ajánljuk olvasóink figyelmébe e derék női divatlapot, tudomásukra adva a Divat Szalon kiadóhivatalának címét: Budapest IV., Eskü ut 5. sz., a hol — épen úgy az ország bármely postahivatala utján is — elő lehet fizetni. Kívánatra mutatószámot is küld e lap kiadóhivatala. 7053

— **Szolid árak** vannak Igaz Sándor ékszerüzletében Arad, Andrassy-tér, Minorita-palota. Telefon 321.

— **Kotányi János** japán-üzletében a legszebb művészeti dolgok láthatók és érdemes megnézni, már azért is, mert az összes dolgok nem gyári, hanem kézi munkák és mégis az ár olyan, hogy a hön gyártmányokat nem lehet olcsóbban kapni. 6045

— **Kun József** elsőrangú ékszerész, a m. kir. államvasutak órása. Előzékeny, figyelmes és szolid kiszolgálása miatt bizalommal keresi fel az aradi és vidéke karácsonyi ajándékot vásárló közönség. Igen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

— **Vasárnap** egész napon át nyitva van Eischer Simon nagyáruháza Aradon, ahol a közönség karácsonyi szükségleteit egészen estig szerezhethi be. 7088

— **Mulatság.** Az orth. izr. hitközönség előjárósága értesíti a hitsorsosokat, hogy **f. hó 26-án (kedden) este 7/8 órakor társas-vacsorával egybekötött mique felavatási ünnepélyt** rendez saját tanácstermében, melyre vendégeket is szívesen lát. Egyidejűleg tudatja az érdeklődőkkel, hogy a rituális fürdőben kádat azonnal, medencét azonban 1 órai előzetes bejelentéssel lehet igénybe venni.

— **Dr. Geréb József** jogszemináriumának általános működését legjobban bizonyítja, hogy az elmúlt félévben 93 szigorlót, 46 alapvizsgást és 12 ügyvédi vizsgást készített elő, még pedig oly bámulatos sikerrel, hogy nem csak hogy minden jelöltje ez intézetnek képesített, hanem nagyon sokan minősített eredményt is elértek. Ezért minden jogvizsgára készülő (alap, állam, szigorlat, ügyvédi) föltétlenül forduljon e pártatlanul álló intézethez, mely amellett, hogy rendkívül lelkületes, a legszerényebb díjazás mellett készít elő minden jogi vizsgára. Minden egyetemi ügyben díjmentesen szolgál felvilágosítással: **Dr. Geréb Jogi ozeminárium, Kolozsvár Farkas-utca 5. szám. Telefon 1053.**

— **Ma vasárnap** könyvkereskedésünket délután 5-ig tartjuk nyitva. **Ingusz I. és Fia. Weitzer János-utca.** 7096

— **Saját érdekében** ajánlom a t. vevőközönségnek, hogy tekintse meg a szépen szortírozott és a legkényesebb izlésnek megfelelő **karácsonyi kiállítás**ot, hol óriási választék van a legizlésebb disztárgyak és használati cikkekben, melyek legolcsóbban beszerezhetők. Képekben legnagyobb választék és legolcsóbban lesznek elkészítve. Fischer Mór üveg, porcellán, lámpa és diszműáru kereskedés, Andrassy-tér 20. Városi és megyei telefon 568. sz. 5928

— **Olvasóink szives figyelmébe** ajánljuk **Novák Rudolf** fogműtermét Arad Szabadságtér 5-6 szám alatt, dr. Kronstein-ház.

— **Egy Kárpáti-féle** fejfájás elleni pastilla 5 perc alatt megszüntet mindenféle főfájást. 1 üveg 12 adaggal 1 korona. Kapható kizárólag a készítőnél Kárpáti János gyógyszerárban Arad, Boros Béni-tér. 4676

— **Legalkalmasabb karácsonyi ajándék** egy eredeti Singer varrógép, mely egyedül a Singer Co. varrógép részvénytársaságnál kapható Aradon, József főherceg-ut 9. sz. a. 5950

— **Karácsonyi és újév ünnepek** közeledtével ajánljuk a fényképedvelők szives figyelmébe modernül berendezett fényirdánkat, ahol minden kivitelű egyes és családi képeket a legizlésebben és leggyorsabban készítünk. Megrendelőink emlékül egy saját fényképpel ellátott izléses fényképtartó naptárt kapnak ajándéku. Stojkovits és Békés Szabadságtér 16. sz.

— **Felhívjuk olvasóink szives figyelmét** a Csipke Aruháznak mai számunkban közzétett érdekes hirdetésére. 5793

— **Olvasóink szives figyelmébe** ajánljuk **Molnár Kálmán**nak Választó-utca 56. (Kápolna-utca végén) levő elsőrendű szobafestő és mázoló-műhelyét, ki a legmodernebb munkákat legjutányosabb árakban elkészíti. 5677

— **Ajándékba** adok egy valódi arany gyűrűt már csak 30 korona vásárlásnál. Meggyőző akarom vevőim olcsó árúiról, szebbnél-szebb briliáns és arany ékszertárgyak dms választékban. Waldmann I. ékszerművesnél Szabadságtér 14. Fiume-kávéház mellett.) 5831

— **Karácsonyi ajándéknak** egy elegáns női bőr, selyem, vagy gyöngytáska, utazó készlet, ékszer- és varró kazetta, fésű és manikű készlet, illatszer kazetta, toilett tükör, szivar, cigaretta, visit és pénztárca, látcsó, tajték és borostyán szipka, valódi francia és angol illatszerek, szép babák stb. pipere és bőrdíszműáruk **dus választékban és legolcsóbban** Hegedüs Gyula üzletében Arad, Andrassy-tér 15. 4638

— **Felhívjuk t. olvasóink figyelmét** az **Amerikai cipőrésztársaságnak** lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

— **Perzsaszőnyeg raktáram** Weitzer János-utcában, leányiskola épületében — a főpostával szemben — megnyitottam. Tisztelettel: Schwarz Zsigmond. 4766

— **Imakönyvek, emlékkönyvek stb.** Kerpel Izsónál. 4871

— **Karácsonyi és újév levelezőlapok és üdvözlők** Kerpelnél. 4871

— **60 kötet könyvet havi 1 K. 40 f.-ért (Vidékre 2 korona 40 f.-ért) és 180 hangjegyet havi 2 K. 40 f.-ért ad kölcsönbe Kerpel Izsó kölcsönző-intézet helyben és vidékre is. E cég vásárol egész könyvtárakat. 4871**

TARKASÁGOK.

★

(A nehéz kérdés.) Nagy örömmel ment haza a minap az iskolából **Pista** fiu, a ravasz hőstettek kiváló bajnoka.

— **Apuka, apuka** — mondta lihegve — ma a tanító ur olyan kérdést adott föl az osztálynak, amit csak én tudtam az összes fiuk között.

— **Na, és jól** megfeleltél rá?

— **Nem feleltem.**

— **Hát miért nem? Mi volt az a kérdés?**

— **Mert a tanító ur** azt a kérdést adta föl, hogy **ki törte be az iskola ablakát?**

(A szénkereskedőnél.) Egy háziasszony be ment a szénkereskedőhöz.

— **Hogy métermázasja a szénnek?**

— **Négy korona ötven,** — feleli a fekete gyémántok árusítója.

— **Egy kicsit drága** ugyan, de azért nem bánom, hát mérjen le itt három mázsát.

A szénkereskedő a világ legtermészetesebb hangján válaszolta:

— **Ha a vevő előtt történik a mérés,** akkor minden mázsa harminc fillérral drágább.

★

(Ha az anyós jól mulat.) Egy aradi idős hölgy ma meglátogatta a leányát. Épen otthon volt a veje is, aki nem a legjobb viszonyban van kitűnő anyósával. Az öreg nagysága ugyanis folyton arra buzdítja a leányát, hogy élje világát és járjon bába, színházba, hangversenyre, ha ez a férjének nem is tetszik.

— **Mikor voltatok a színházban?** — kérdeste az anyós.

SALVATOR

kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyvíz.

1890 Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Széchy-Lipóci Salvatorforrás-világos, Budapest, V., Rudolf-utca 2.

12 ENYVESHÁT 20 Décsi Gézánál

drb **FÉNYKÉP** csak 20 kr.

Forray-u. (Nádasdy palota)
Karácsony és ujévre
legolcsóbb és legszebb üdvözlét
(levelezőlapok hozzá drbjá 2 krajcár.)

2689

— Már rég nem voltunk — felelte a leánya...
— Bizony rosszul teszitek, hogy [folyton itthen] ültök. Nem hittem, hogy ilyen rabságban fogod tartani a leányomat. — fordult aztán a vejéhez.
— Hát mama talán sűrűn jár színházba? — kérdezte a férfi csakhogy mondjon valamit.
— Bizony sűrűn — pattogott az agg hölgy.
— Tegnap is megnézte a Táncoshuszárokat, Mondhatom kitűnően mulattam. *Félholtra* kacagtam magam.

A vő sulyos nyomatékkal mondta:
— Félholtra kacagta? Tudja mit, én veszek mamának egy jegyet, hogy holnap még egyszer megnézzé azt a darabot.

(Mézeshetek a tengeren.) Arad egyik ismert, de már nem egészen fiatal s határozottan prózai gondolkodású kereskedője nemrég megnősült. A felesége fiatal volt, szép volt és szellemes természetű. Az új pár természetesen Velencébe utazott nászútra. Órák hosszáig gondolatok a hullámos tengeren. Az asszonyka szemérmes boldogsággal bujt az ura koblére.

— Drága férjem — suttogta a hölgy — hallod, mit csacsognak a habok?

— Hallom — felelte a mogorva férj — hallom és értem mit csacsognak: az ebédemet kéri...

SPORT.

+ **Katonai sporttelep.** Hauser, Henrik őrnagy az aradi honvédszászlóalj parancsnoka ma azzal a kéréssel fordult a városhoz, hogy a katonai gyakorlóterrről szakítson ki egy négyszáz méter hosszú és százötven méter széles területet és engedje át sporttelepül a honvédszászlóalj részére. A tanács ma tartott ülésén a kérelmet teljesíthetetlennek találta mert a gyakorlóter szűkség esetén legelőül is felhasználható és a gazdaközönséget ilyen nagy terület használatától elzárni nem lehet.

+ **Sportmultság.** Az ATK. tudvalevőleg január 6-án tartja tombolával egybekötött táncestélyét. A rendezőség nagy buzgósággal fáradozik és így biztosra vehető, hogy a multság, melynek jóvedelmét az ATK. pályájának felépítésére fordítják, fényesen fog sikerülni. A tombolához ismét rendkívül sokan járultak hozzá s az adakozók közt az aradi társadalmi élet vezetői valamennyien ott vannak.

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hirdetői osztály	— 151
Nyomda	— 151

VIDÉK.

A mikolakai állami elemi iskola ma délután kitűnően sikerült karácsonyi ünnepélyt rendezett, amelyen alkalmi színjátékot mutattak be a növendékek. Az ünnepélyhez sokan járultak hozzá adományukkal. Az ezekről szóló kimutatást lapunk egyik legközelebbi számában közöljük.

Körömápoló készletek

(Manicure készlet.)

3811

Egyszerű kivitelűtől a legfinomabb kivitelig

francia és solingeni műszerekkel; csont, celluloid, elefántcsont, ébenfa, gyöngyház, teknőc és ezüst eszközökkel 5.— kor.-tól 80.— kor.-ig, továbbá

finom illatszer, fésű és kefe készletek 4—K-től 50—K-ig

Igen nagy választékban

Hánzu Nestor

„Vöröskereszt Drogeria“

Arad, Weitzer János-utca 2.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szt. László. Lovagias férfi ilyesmivel még akkor sem dicsekszik, ha tényleg igaz. Pláne akkor, ha nem.

K. V. Hobbes mondása: mindennek harca mindenek ellen.

S. Sz. Ne osodálkozzék. Amíg valami nagy botrány nem történik, addig a helyzetem úgy sem javítanak.

P. K. Férjhez ment, elköltözött Aradról. Budapest. A lapot küldjük.

H. Bizonytalan, hogy mikor található ott.

N. S. Ötletesen dolgoztam föl. Legközelebb közöljük.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Az aradi értékpapír-piac.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 23

Az aradi pénzpiscnak mozgalmass hetei vannak. A két nagy emisszió, amelyek közül az egyik már végrebajtáshoz jutott, a másikat pedig hivatalosan publikáltak, mindkét intézet papírjaiban élénk forgalomra adott alkalmat.

Az árakat némileg kedvezőtlenül irányították a rendkívül súlyos pénzügyi viszonyok, amelyek a lombard-pénz igénybevétele elé nagy akadályokat gördítettek. Folyószámlán 7—7¹/₂, sőt ennél is nagyobb százalékot kell számítani, sőt az évszámra való tekintettel folyószámla hitelt nem is szívesen nyújtanak a pénzügyintézetek. E körülmények hatása alatt az Aradmegyeri Takarékpénztár részvényeinek elővételi jogát, amelyet már e hó 28-ig gyakorolni kell a mult heti 255—265 koronás árral szemben ma 235—240 koronával adták. Kétségtelen azonban, hogy ez az árcsökkenés csak átmeneti s a pénzügyi viszonyok javulásával emelkedő irányt nyer. Az Aradmegyeri részvényeinek árfolyama 2460—2465 korona.

Az Aradi Első Takarékpénztár részvényeit az új kibocsátás közlésének hatására alatt élénken keresték, a helyi piacon kívül Temesvárra, és máshova is a részvényekben 2435—2440 K-s árak mellett történtek vételések. Az Aradi Első Takarékpénztár részvényeinek elővételi jogára nézve is történtek már előjegyzések, illetve kötések, de ezekből végleges áralkulást még nem lehet megállapítani.

E két részvény üzletiaktualitása folytán a többi részvényekben alig történt a forgalmi árat irányító esemény. Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvényeinek árfolyama változatlanul 1085—1040 kor.; az Aradi Polgári Takarékpénztáré 276—278 kor., az Aradi Ipar és Népbank régi részvényeinek ára 670—672 K., az új kibocsátásnaké 638—640 kor., a Victoria takarékes hitel-intézet részvényei (bar ezek jobbra forgalmon kívül vannak) 390—400 kor. Az új alapítású intézetek részvényeinek ára a névérték körül alakul.

— A gabonaüzlet karácsonykor. Az utóbbi években azt mondhatni szokássá vált, hogy az évszakok egymás helyébe léptek. Amikor a tavaszi, enyhe napsugaras időt vártuk, kaptuk a megkésett téli napokat, ezután a nyárnak kellett következni, de az elmaradt tavasz jött helyette, így aztán az őszi hónapokban meleg volt, most pedig, amikor a vetéseknek a téli idő kellene, tekintve, hogy a növényzet egyenes és megfelelő fejlődése megkívánja a hótakarót, ennek ezidőszent semmi nyoma. Érthető emiatt az aggodalom, azonban ha szigorubb értelemben bíráljuk meg a kétségbeesés hangját, meg kell állapítanunk, hogy annak komolyabb alapja nincsen. Nem szabad ugyanis december hónapban a vetések sorsáról határozott formában nyilatkozni. Sőt óvatosan kell bánni a hozzávetőleges értesítésekkel is. Értjük ez utóbbi alatt ama forgalomba levő híreket, amelyek csak ideig-óráig tartják fenn magukat. Így pl. legutóbb oly tudósítások láttak napvilágot, amelyek arról számoltak be, hogy az

Braun M.

férfi- és fiugyermek-ruha áruház
Arad, Jozsef főherceg-ut 3., (a Kosuth szoborral szemben.)

Nagy választék!!!

3802

Olcsó árak!!!

Külön osztály mértékszerinti rendelésekre.

Uj üzlet! Uj üzlet!
Uj divatüzlet varrodával

egybekötve

Arad, Deák Ferenc-utca 8. sz.

idén az őszi buza területe nagyobb, mint más esztendőkbén. Hogy ez csak mende-monda, ehhez kétség sem fér, mert hisz jól tudjuk, április-májusban készülnek ezek a területi statisztikai kimutatások. Ezekre a korai találgatásokra tehát később alaposan rácsófolnak a hivatalos megbízható adatokból készült jelentések. Tagadhatalan, mostanában fontos az, hogy el van-e már vetve az őszi buza? Milyen a fejlődési állapota, de helytelen egyedül az időjárás rendellenes voltát irányító tényezőnek felhasználni. És bár az utóbb említett körülményt nem is kapcsoljuk ki egészen, mindenkor számolni kell a kínálat és kereslet mértékével, mert — egyelőre — ez szabja meg az áralakulás jövőjét, nem véve figyelembe oly szempontokat, amelyekkel ez idő szerint nem számolhatunk.

— Karácsonyi és újévi vásár. Felhívjuk az igen tisztelt olvasóink szives figyelmét „Karácsonyi és Újévi vásár” című rovatukban megjelent és alant megnevezett előkelő hirdető cégek: Calvasina Henrik márványtelepe Wesselenyi-utca 33., Fleischer Testvérek vas- és réz-butor gyár Aulich Lajos-utca 14., Müller J. és Fia ruhafestő és vegytisztító gyár Tökölly Imre-utca 33-40., Vojtek és Weissz drogéria nagykereskedés Andrassy-tér, gróf Zselénski műmalma és lisztőráktára Szabadság-tér 5-6, Reich B. Károly kötéláru nagykereskedés Andrassy-tér, Igussz I. és Fia papir- és zeneműkereskedés Weitzer J. utca, Berlioi Viktoria Biztosító Intézet főügynöksége Szabadság-tér, Kovács Soma és Társa gépnagykereskedés József főherceg-ut, Messenger Boy-Vállalat Deák Ferenc-utca, Koch Dániel villanvilágítási és telefonberendezési vállalat Deák Ferenc utca, Uránia Mozgósínház érdekléssítő előadásai Simonyi-utca.

— Cipőszegedők szaktanfolyama, mely október hóban vette kezdetét az állami fa- és fémpariskolában Olár Jusztin cipészipari szakoktató vezetése alatt tegnap este nyert befejezést. Neszner Aladár főigazgató szép beszédben buzdította a fiatalokat a tanulásra. A hallgatók nevében Kartyás [Lajos] mondott köszönetet úgy a főigazgatónak, mint Olár Jusztin szaktanárnak fáradságukért.

— Valódi muraközi hidegvérű (Nori) fajlovak. Földbirtokosoknak, uraságok, gyárosok és gazdáknak megvételre ajánlok valódi muraközi hidegvérű (Nori) fajlovakat, ugymint igáslovakat fél- és egész nehéz minőségben, ugyszintén anyakancákat, tenyészcikókat, továbbá jól bevált kocsilovakat közvetlenül a tenyésztőtől. Minden további felvilágosítást és kitűnő referenciát azonnal ingyen ad Kreutz Lipót lóbizományos és nagyfuvaros Csáktornya, Muraköz. Magyarország. Sürgőncim: Kreutz Lipót Csáktornya. 5562

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Hírlap tudósítójától —

Arad, december 23.

Karácsony napja is beköszöntött, azonban a várva-várt havazás elmaradt.

A vetésekről kielégítő hírek hallhatók.

A gabonaüzlet irányzata csendes, változatlan.

Van szerencsénk a n.é. közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a helybeli piacon szerzett bő ismeretségünk folytán egy divatáru üzletet női kosztüm és fehérnemű varrodával egybekötve nyitottunk. — Elvállalunk női kosztümeik, pongyolák, bluzok, női fehérneműk, gyermekruhák gyors és pontos elkészítését. Nagy választék női angol kosztüm szövetekben. 5729

Maradék szövetek félárban.

Elkelt a mai piacon:

600 mm. buza	10.80—10.90
200 mm. tengeri	8.00
— mm. rozs	9.50—9.60
— mm. árpa	8.50—8.60
— mm. zab	9.—

Az árak ötven kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti Áru- és Értéktőzsde.

1911. december 23.

Budapest, december 23.

Készáru.

Amerika 1/4-el magasabb. Kínálat. vétel tedv gyenge. 5 ezer mm. változatlan.

Az árak 50 kilonként számítva:

Natáridő.

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza 1912. április	11.78—11.74	11.74—11.75
Ros 1912. április	10.29—10.30	10.30—10.31
Tengeri 1912. május	8.54—8.55	8.55—8.56
Zab 1912. április	9.70—9.71	9.72—9.73

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

— December 23. —

Magyar aranyjárdék 4%	1060
Magyar koronajárdék 4%	90.35
Magyar koronajárdék 3 1/2%	78.75
Magy. földterhe. kötvény 4%	91.—
Horvát-azslavon földterhe. kötvény	92.50
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	210.—
Tiszasszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	147.—
Osztrák járadék papírban	91.05
Osztrák járadék eszűtbe	94.90
Osztrák járadék aranyban	114.80
Osztrák koronajárdék 4%	91.—
1880. évi osztrák államsorsjegy	158.—
Osztrák-magyar bankrészvény	19.90
Magyar hitelbank-részvény	849.—
Osztrák hitelintézet részvény	647.76
Osztr.-magy. államvasúti részvény	726.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.10
Német birodalmi márka	117.82 1/2
London vista	241.—
Páris vista	95.37 1/2
20 márkás arany	23.56

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1911. december 23.

Buza (szokvány-minőség):

76 kilogrammos	10.70—10.75
77	10.75—10.80
78	10.85—10.90
79	10.95—11.00

Buza (Temesvári keresk. áru):

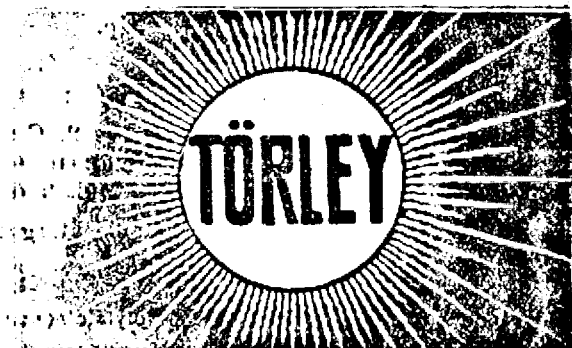
75 kilogrammos	10.60—10.65
Ros	9.30—9.40
Árpa	8.60—8.70
Zab	8.70—8.75
Tengeri	7.90—7.95

Felolós szerkesztő:

Bolgár Lajos.

Kiváló tisztelettel

Mészárik Testvérek.

6796

NEMZETI SZÍNHÁZ

Vasárnap, 1911. december hó 24-én

Délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárral:

Hófehérke és a hét törpe.

Látványos tünderece.

Este nincs előadás.

Arad, 1911. évi december hó 25-én hétfőn.

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárral:

Az ezred apja.

Hűkes bohózat 3 felvonásban.

Este 1/8 órakor rendez helyárral:

A. Bérletszűnet. A. Bérletszűnet.

A kis gróf.

Operette 3 felvonásban. Irta: Martos Ferenc. Zenéjét szerzette: Dr. Rényi Aladár. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

SZEMÉLYEK:

Agárdy Guido Győző A.	Zapolya.	Polgár S.
László, fia	Huszár K.	Itatócs
Howard	Neogrady D.	Egressy
Miss Carter	Várnaine.	Kállai
Róssi	Dióssy Nusl.	Mimi
Csibrákné	Benkóné.	Dr. Hennery
		Cséh F.

Arad, 1911. évi december hó 26-án kedden.

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárral:

Varázskeringő.

Operette.

Este fél 8 órakor rendez helyárral:

B. Bérletszűnet. B. Bérletszűnet.

Ártatlan Zsuzska.

Operette 3 felvonásban. Irta: May és D'Esvalieres. Fordította: Marel Adolf. Zenéjét szerzette: Jean Gilbert. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

SZEMÉLYEK:

Des Aubrais	Polgár S.	Susanna, neje	Dióssy Nusl
Delfine, neje	Benkóné.	Charncey	Kulcsár L.
Jaquelin	Nógrádi M.	Rossale, neje	H. Fexete A.
Hubert	Vas Jenő.	Alexis	Várnai Jenő.
René	Huszár K.	Emil, piccolo	Benkó Giz.
Camarell	Győző A.	Gorott	Szabó Lajos.

Kedets 1/8 órakor.

SALAMANDER
cipők elárúsítása.

Oriási választék
valódi amerikai
VADASZ-CZIPŐKBEN.

A n. é. közönséggel tisztelettel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER” gyártmányú cipők aradi kizárólagos egyedárusítását sikerült megszereznem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALAMANDER” cipők versenyen felül állanak, vételárak pedig oly alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és elegáns cipőt Egységárak: Hölgyek és urak részére 16 K. 50 Ft. viselhet. luxus kivétel 20 . 50 .

WEINBERGER JANOS, ARAD

elsőrendű cipőáruház.

Tessék a kirakatot megtekinteni. Telefon 312. szám.

APOLLÓ SZINHÁZ

az Andrássy-téri új Lloyd-palotában.

Uraia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja

Ma vasárnap, 1911. december 24-én:

Csak két napig.

Az Apolló karácsonyi szenzációja!

1. Maxi párbajosik. Kacagató.
2. Opiumálmok, vagy a fekete doktor. Szenzációs dráma 2 felvonásban. Sláger kép.

Műsor, kedden 1911. december 26-án:

1. Vidám automobil utazás. Humoros. — 2. Csatorna Stockholm mellett. Gyönyörű természeti kép. — 3. Egy makrancos megszéledítése. Mulattató.
4. Két világrészben. Szenzációs katonai tárgyú dráma 2 felvonásban.

Az előadások kezdete délután 2 órától folytatódatosan 8-ig tartanak.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zártak 1 kor. I-ös hely 80 fill., II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

Műsört ingyen kapni a jegyzedőknél.

Saját zenekar.

Kuhatár. — Buffet.

URANIA

széppálykés színház.

(Móró Simony-utca I. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma vasárnap, 1911. december 24.

1. Pali mint az erény őre. Mulatságos. — 2. Bajor hegység. Természet utáni felvétel. — 3. Papposhós csele. Humoros. — 4. A II. gárda lovások. Látványosság. — 5. Az indián nő szerelme. Dráma. — 6. Hogyan segít magán Niki. Humoros.
7. A szűz. Sláger kép.

Műsor, hétfőn 1911. december hó 25-én:

1. Helytelen orvosi kezelés. Humoros. — 2. Téli örömkök Természet után. — 3. A fegyenc gyermeke. Dráma. — 4. Fogat fogért. Humoros. — 5. Berlin környéke Látványosság. — 6. Ki mindenáron fürödni akar Kacagató.
7. Nehéz elhatározás. Dráma.

Műsor, kedden 1911. december 26-án:

1. A szétngrasztott játékbarlang. Kacagató. — 2. Kedélyes ur szolgája. Kacagató. — 3. Hollandia. Természet után. — 4. Tolvaj a szekrényben Humoros.
5. Júdás. Bibliai dráma 2 felvonásban. 1200 méter. Sláger kép.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fill., IV. hely 40 fill., V. hely 20 fill.

Előadások a. a. 2 órától kezdve este 8 óráig

A hölgyek kéretnek a nézőtérre kalap nélkül megjelenni.

As előadásra bármikor be lehet menni.

NYILTÉR.*

PROSSEN MARIT
és
PLOCK ADOLF
jegyesek.

MINDEN KÜLÖN ÉRTESÍTÉS HELYETT.

1489

Köszönetnyilvánítás.

Aradvármegye kórházának kápolnájában folyó hó 23 án szombat délután 5 órakor karácsonyfa ünnepélyre összegyűlt női sebészeti betegek ezuton mordenak halás köszönetet

Zimmermann Károly dr.

igazgató főorvos urnak, hogy őket ezen örömben részesítette. Eddig hasonló ünnepség a kórházban nem volt. 7119

Hirdetési ügynök

Arad és környéke részére
keresetik.

Ajánlatok küldendők: Magyarország Ipari és Gazdasági Gözkazán Tulajdonosainak Cím-tára kiadóhivatalának BUDAPEST, VI. Bajnok-utca I. szám. 7052

GYÖNGY- virág-hét!

Drogeriában!

Minden hölgy,

aki karácsony előtti héten üzletemet látogatásával megtisztell, (minden vételkötelezettség nélkül) egy kedves és praktikus meglepetésben részesül. . . .

A törvényesen védett „Sempronia“

ANTINICOTIN-

-SZIVARKAHÜVELYEK

„Ideal“, „Reform“, „Kossuth“, „A délbáb tündérje“

a legjobbak a világon!

Kivételes ajánlat. Aki 12 ezret ezen eszményfilmosságú szivarkahüvelyekből K. 30 értékben vásárol, az kap egy igen szép, értékes Sempronia-zsebkönyvet gratis. Mind-egyik 100 db. hüvelyt tartalmazó dobozban, azonki-ül egy gratis-szelvény van. 60 ilyen gratis-szelvény szintén 1 Sempronia-zsebkönyvre átvételére feljogosít. Mindenhol kaphatók, hol nem, tessék a „Sempronia“ gyárhoz Sopronban fordulni. Az átküldés utánvét mellett tör. énik és pedig franko-franco. 7102

Kitűnően megvéd a

MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
SAVANYUVIZ

székély infektiozus
hajtái; a parzia
gránitvulkanizáció

hízad.

Több előállításnál Magyarországon bevált.

Hánzu Nestor

„Vöröskereszt“ Drogeria
Arad, Weitzer János-utca 2.

Ezen rovatban minden szó egy-
smert betűtartásának ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József tőh. ut. 22.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételének a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szövegben a szöveg elír — avagy levélbélyegeken. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közlendő. Levélben megkérészeknél. (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, ez esetben, válaszbellyeg esakolandó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint: számított Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 50 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban négyhuzással jelölendők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatali hivatalra díjtalanul megérkező. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTELEK FEL.

Ajánlatokhoz.

szöveget valamely jelleg alatt kér-
denek a kiadóhivatalba, ne tessék
eredeti okiratokat mellékelni, mert
szöveget semmiféle felelősséget nem
vállalunk. Azokat az ajánlatokat,
szöveget az apróhirdetés megje-
lenésétől számított 4 héten belül
elismertjük el nem vissz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

LEVELEZÉS.

„J. 85.“

Hazajövet megkaptam levelét,
furcsa, hogy maga neheztel, holott
nékem volna rá okom. Karácsony-
kor Pesten vagyok, szerdán már
áthoz. Kezelt csókolom. 7109

Tripolisz!

háborus idők, háborus helyzetek.
Nem csak Török és Olasz, de
mi is hadi lábón állunk egy-
mással, nem hiába ezen, háboru
kezdésével van kapcsolatban is-
meretségünk, de úgy látszik, annak
fejlődésével, a mi viszonyunk
paralel visszafelé fejlődik! Bár én a
magam részéről azt hittem, a dolog
úgy fog alakulni, hogy a háborúság
fejlődésével, a mi viszonyunk annak
heve mértékében szintén mind
hevesebb és hevesebb lesz s így
a háboru tüzével egy arányban
fog fejlődni! Nem így történik
sajnos, nem így halad s ha a ha-
ladás még továbbra is ez irányban
folytatódik, úgy végül teljesen a
semmiségbe fog veszni, ezt pedig
én nem szeretném, nem pedig azért,
mert erre alapos ok sincs, másrészt
pedig ténylegesen alig ismerjük
még egymást annyira, hogy már
el is válhassunk! Ez önmagunk ellen
való vétek volna, egy ismeretséget
eldobni, még mielőtt az teljes mér-
tékben kifejlődött volna. Ne tegyük
ezt! Ellenben mondjuk ki miszerint
továbbra is kísérletezni fogunk s
ha további 14 nap leforgása alatt
arra a meggyőződésre fogunk
jutni, hogy az ismeretségünkre
szükség nincs, tehát nem válna
be, úgy isten neki nem bánom
vessünk véget a dolognak, addig
azonban nem! Várom tehát e lap
rovatában jelezve szíves választát,
hogy elfogadja e ajánlatom vagy
nem. „Hadvezér“ 5367

Egy csinos fiatal

urinő szeretne megismerkedni egy
fess fiatalemberrel. „Pirodominó“
jellegére e lap kiadóhivatalába, je-
lezni. 7116

Csalódtam!

Ismeretségünk legelején biztos meg-
győződésem volt, miszerint ez uttal
olyan ismeretségre tettem szert,
mely nem csak hogy tartos leend,
hanem oly kedves és kedélyes
időtöltő és szorakoztató, milyent
ilyen ismerettségtől csak épen
várni lehet! Képzeltben és ideális
gondolkozásban már minden sza-
bad időnkben együtt voltunk, anyira
összeszoktunk, hogy egymásnak
kiegészítő részét képeztük s már-
már teljesen elválhatlanoknak lát-
szottunk! Gondolatban is mindig
egymásnál voltunk, minden tény-
kedésünk egymásért volt s még
a távol jövő homályából sem sejt-
tettük azt, ami oly hirtelenül és
váratlanul meglepetés szerűen be-
következett! Jön egy idegen ember,
kitezeltt soha nem láttunk, meg-
ismerkedünk vele s egy csapásra
fatun szerűen szétépi legszebb
reményeinket, legszebb álmainkból,
rideghamisítottan valóságra ébre-
dünk, mely pusztit és megsemmisít!
Ez azután igazán az élet ironi-
ája. Csunya sors, rettenetes végzett,
nem kimél utjaiban semmit, porrá
zuz szív érzést s mindent mi életre
táplál, mi az életnek értéket ad!
Nem is tudom még végleg bucsu-
zom e sorokban, avagy pedig csak
rövid időre, mert nem tudom hinni,
hogy ez végleges dolog legyen!
Én tehát csak rövidesen és rövid,
időre bucsuzom, mintha térbeli
eltávozásról lenne szó s mindig
csak azon leszek, hogy a megtör-
téntek valamiként helyreigazit-
hatók legyenek! A viszontlátás
édes reményében mondok Isten-
hozzádot! Adrien. 5865

Sylvester

hagyományos éjszakáját egy kedves
bájós arany szőke vidám leányka
vagy fiatal asszony társaságában
szeretném eltölteni, kérem tehát
az erre vállalkozókat szíveskedje-
nek ilyen értelmű leveleiket e lap
kiadójába megküldeni „Sylvester
1912.“ jellegére. Már eleve is kije-
lenthetem, hogy semmi fáradságot
és költséget nem kimélek, hogy
az erre vállalkozó magát feltétlenül
jól érezze társaságomban s ígérhe-
tem, hogy ez éjjel mindvégig fe-
ledhetlen lesz a vállalkozónak. 5366

Monna Lysa!

Nem tudok megválni képedtől,
nem tudom feledni arcod üde bá-
josságát, nem tudom feledni csengő
melodicusul bűvölő hangod édes
csicsérgését, nem tudom feledni
aranyos szívecskéd jóságát, nem
tudom feledni elragadó termete
bájós mivoltát, nem tudlak feledni

semmiképen sem, s nem tudom el-
képzelni, milyen lesz a rideg va-
lóság nélküled! Válnunk kellene;
a tények ezt így kívánják ez a
szomorú, vigasztalhatlan valóság
s nem volna szabad többé még
csak arra sem gondolni, hogy nékem
léteztél, de hát lehetséges ez? Van
e ember, ki erre képes, hogy téged,
ha egyszer úgy ismert, mint én,
oly könnyen, oly könnyen, oly sem-
mitmondóan feledni tudjon, van e
ember, ki ez ismeretség után mint
a vándor az ut porát, ennek ha-
tását magáról, csak úgy egyszerűen
lerázni képes volna, van e ember
a világon, ki azt mondaná, ismer-
telek, de most már többé nem
lehet, hát feledve vagy! Nem, ezt
nem lehet, arra nem kényszeri-
thető ember, mert annak sem
szíve, sem lelke nincs! Szív, szere-
lem! Istenem milyen csodálat,
finom érzékek és érzések, oly
finom, oly gyengék rezgése, hogy
azok legkisebb kilendülése az
embert örületbe kergetni képes!
Épen ezek határtalan nagy és egy-
ben fenséges szerelmem és sze-
relmünk arra készítetnek, hogy
felejtsük egymást, tudom ez nekéd
ép oly nehéz, mint nekem, csak azzal
van nekem megkönnyítve, hogy az
ellentállásom talán valamivel ha-
tározottabb mint a tied! Nem te-
hetem s nem is tudom megtenni,
hogy egyszerre elfelejtselek, nem
ez dőre kívánság is volna, tehát
e lapot választottam, hogy ez
uton, ha személyesen nem is, de
gondolatban bizonyos időben nálad
s veled lehessen s ez is valami
kárpolitás, így könnyebb lesz a
végzet elviselése s abban lesz
minden reményem hogy te ezen
sorokat olvasod s ez alkalommal
ismét együtt vagyunk s ezt tőlünk
senki el nem tilthatja! Remé-
nyünk ugyan most nincs, hogy
ismét összekerülhetünk, de ha az
Istennek még léteznek s együtt érez-
nek a szenvedőkkel, úgy jogosan
kiátásunk lehet még arra, hogy
összekerülünk s ismét feltűnik bold-
ogságunk ragyogó napja! Bár
mielőbb úgy lenne! Áldom a ke-
gyetlen sorsot, hogy még ke-
gyetlenségében is, hogy veled össze-
hozott, elválaszt, hogy annál jobban
meg tudjuk egymást becsülni s
annál inkább szeressük egymást
majd a jövőben, mikor jelen vég-
zetes lépését jóvá fogja teni, Milliő
üdvözlöt és édes csók. „La Bel-
gique“-től.

Szép fogakat

ápolni kell. Legajánlatosabb Vojtek
és Weisz Dentolin fogcrémje. I-8288

Nagy huncut!

Már egészen elszoktam attól, hogy
itt ezen sorokban kelljen felkeresni
az én egyetlen mindenségem, azon-
ban oly körülmények játszanak
közre melyek ezt mulhatlanul
szükségessé teszik. Szükség tehát
törvényt bont s én ismét kényte-
len vagyok akaratlanul is, ezen
mindig jó és veszélytelen uthoz
fordulni, hogy néhány sorban be-
szélgetést folytassak azzal a ki
nekem mindenem! Hát elsősorban

is figyelmeztetni kívánom arra,
hogy itt a szent Karácsony ünnepe,
a szeretet ünnepe s nem szeretném
a szeretet ünnepét szeretet és
szerelem nélkül eltölteni, miért is
ez uttal meg akarom adni a szük-
séges utasítást a nagy ünnep pro-
gramjára vonatkozólag. Első sorban
is találkozunk az éjfél misén, hol
tisztességesen és ájtatosan végig
hallgatjuk azt, majd pedig kedves
kötelességképpen engem haza kísér
s aztán másnap reggel vagyis az
ünnep első napján 11 óra délelőtt
találkozunk a szokott helyen s
ismét két teljes napig a tied leszek
egészen, ennek a két boldog napnak
a programját már teljesen rád
bizom, tudom ugyanis fényes lesz!
Egyben pedig, ha ne talán elfelej-
teném, már most is megmondom,
hogy a Sylvester éjjel ismét az
enyém s arról semmi szín alatt
és semmi körülmények között sem
mondok le, együtt temetjük el ezt
a boldog évet s együtt kezdjük meg
az ugyancsak boldognak ígérkező
másikat, az ujat, mely ha szépen
áhitatosan imádkozunk a szent
ünnepen talán még boldogabb is
lehet! Tehát a viszont látás remé-
nyében sok szíves üdvözlötlet és
sok forró csókot küld a „Kis
Huncut“. 5368

Mit ér az élet,

mit ér a kincs, ha az embernek
állandó szerelme nincs! megvál-
toztatott szólás mondás ugyan,
de azt hiszem így is eléggé aktuális
s akadnak majd olyanok, kik da-
cára az elferdített mondatnak,
mégis arra reflectálni fognak, épen
azért mert különös a kezdet! Tehát
én is ilyen állandó szerelme vá-
gyom, úgy vágyom erre, mint vá-
gyik az ember valami olyan dolog
után, a mit tudja, hogy elérhet,
de azonban csak úgy ha erre meg-
felelő partnert talál. Aki tehát
ilyen értelemben partnerem akarna
lenni s maga is állandó szerelmet
keres, tehát hasonló érzések dulják
keblét, azt arra kérem írjon ilyen
értelemben kimerítően „Állandó
szerelem“ jellegére a kiadóba
címezve, s egyben tájékozással le-
velét e lap hasábjain szíveskedjék
jelezni! 5364

Gummi cikkek

„Afinomabb minőségben Vojtek és
Weisznál. I-8229

OKTATÁS.

Bentlakókat

teljes ellátással és magántanulókat
vizsgákra felelősséggel előkészít
Izr. Fiuinternátus Arad, Chorin
Aron-utca 1. 5987

Ha peccsotes a ruhája

csak a „Purinált“ használja. Vojtek
és Weisz-tól. I-8329

Ezen rovatban minden négy-
eszeri beiktatásnak ára 4 fillér,
vannagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József téri 22.
Kiadóhivatali telefon: 981. sz.
Szerkesztőség: 367. sz.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések postai utalványon küldendők — a szelvény a szöveg elől — avagy levélbélyegekben. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közzendő. Levélbeli megtervezéseknél, (a jelölt levélkelet kivétel) felvilágosítással szegél a kiadóhivatal, az esetben, válaszbélyeg csatolandó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik. Minden szó 4 fillér, vanna-
gabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vanna-gabb betűkkel kívánt szavak a köziratban előhúzással jelölendők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal
kivételre díjtalanul megismerkedik. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.**

INGATLAN.

Demeter-utca 7a.

Ujonnan épült ház könnyű felté-
telek mellett eladó. 6084

Kitűnően jövedelmező

kisebb sarok bérház bármilyen
üzletnek alkalmas, a Szabadság-
tér mellett, 15.000 forintért eladó.
Cím a kiadóban. 6083

Flórián-utca 14/a számú ház
eladó. Bővebbet ugyanott. 6074

Eladó magánház.

Dessewffy-utca 7. sz. a. új ház
fürdőszobával, előnyös feltételek
mellett, eladó. 5011

Eladó

Révai-utca 2. sz. ház. Bővebbet
ugyanott. 5834

Mezőturhoz

2, 5, 6, 9 kilométerre fekvő 16,
18, 28, 60, 102 holdas, vasutállo-
más mellett 130, 330 holdas ta-
nyásbirtokok eladók. 425 holdszántó
sok épülettel 10 évre haszonbérbe
kiadó. Császár Károly, Mezőtur.
7072

Világosan.

Fő-utca 154. sz. alatt egy ujonnan
átalakított kényelmes utcai ház,
esetleg külön egy nagy hástelek
is eladó, előnyös feltételekkel.
Bővebbet Papp Ilona háztulajdonos-
nénál ugyanott. 5958

A Textil-gyár mellett

közel az állomáshoz, minden te-
kintetben előnyös, különösen téglá-
verésre alkalmas, 50.000 négyszög-
ölnyi föld eladó. Értekezni lehet:
Bocskó-utca 8. sz. 7031

A legalkalmasabb

karácsonyi és ujévi ajándékok
megérkeztek: 6021

Bauer Gyula

Arad, Minorita-palota.

Válódó tájték és borostyán különle-
gességek a legnagyobb választék-
ban kaphatók. Vidéki megrende-
lések gyorsan és pontosan eszko-
sítetnek. Alapítva: 1869.

Eladó ház.

Máriaradnán Aradi-utca 217b. sz.
áll egy 6 szobás, egy 3 szobás la-
kásból, mindenféle mellék és gaz-
dasági épületekkel, nagy udvarral.
Értekezhetni ugyanott Mihály Jó-
zsef adótisztánál. 7054

Lövész-utca

4 sz. ház eladó. Bővebbet özv. Wally
Mátyásnénál, Deák Ferenc-utca 37.
7043

Magyar-utca

7b. számú ház, befelé nagy te-
lekkel, eladó. 7088

Vidéki ingatlan

amelyben éveken át vegyeskeres-
kedés és italmérés volt, előnyös
feltételek mellett eladó. Bővebbet
Ehrenfeld Ignác fűszernagykeres-
kedésében Aradon. 6069

Eladó új magánház

mely áll 5 lakszoba, cseléd szoba,
mosókonyha, fürdőszoba és termő-
képes szőlő kertből. Bővebbet a
kiadóhivatalban. 7099

ÜZLETEK.

Kiadó

sarok üzlethelyiség, szép világos,
ugyanott 2 butorozott utcai szoba
Luther Márton-utca 1. sz. a., eset-
leg amonnan is átvehető. 5188

Szabadhely községben

egy üzlet házzal együtt, családi
viszonyok miatt, eladó. Cím a kiadó-
hivatalban. 7088

Aradmegyében,

román községben, egy jó forgalmu
üzlet engedélyekkel, házzal együtt
elhalálozás miatt eladó. Cím a ki-
adóhivatalban. 7111

Aradmegyében

140 év óta fennálló korlátlan ital-
méréssel bíró vendéglő és szálloda,
az ifjuság kedvelt mulató helye,
az átvázó utasok és vásárosok
egyedüli menhelye. Nagy istállók,
kocsiszin és dísznő. A kerület-
ben nincs több beszáló hely. Na-
ponta nagy kiűzés. Családi ügyek
miatt amonnan eladó. Cím a kiadó-
hivatalban. 6079

Kiadó

azonnal egy nagy üzlethelyiség
Szabadság-tér 10. 6076

Nagy vendéglő

szatócüzlettel, trafikengedéllyel, 26
év óta fennálló, kitűnő forgalom-
mal, betegség miatt örök áron el-
adó. Cím a kiadóhivatalban. 7025

Régi jó üzlet

mindenféle joggal, házzal együtt,
előnyös feltételek mellett, helyben,
eladó. Bővebbet a Körösvölgyi pá-
linkaraktárban, Andrassy-tér 5.
szám. 7058

Egy 40 év óta fennálló

kovácsipari műhely kiadó, ugyan-
csak a szerszám eladó. Schear,
Rákóczi-u. 16. sz. 7061

Szatócüzlet

jó forgalmu, hol engedélyek is
vannak, amonnan átadó. Mészáros,
vagy hentesnek igen alkalmas.
Bővebbet Körösvölgyi Pálinkarak-
tárnál Andrassy-tér 5. Telefon 651.
7085

Jó forgalmu

üzlet, 24 éve áll, fűszer, rövidáru,
rőfésnek is alkalmas, korlátlan
italméréssel, szép helyiségekkel, 4
szobás modern lakással, raktár,
pincze és több melléképületekkel
kedvező feltételekkel, házzal együtt
eladó. Cím a kiadóhivatalban. 7078

KÖLÖNFÉLE.

**Kihullott, vagy vágott haját
veszek, hajmunkákat elvállalok Sep-
rényi István fodrász. Zrinyi-u. l. 5766**

Gyomor- és idegbetegek

Sensatioan meglepő eredményt
érhetnek el a világhírű Winter-féle
Nalther tablettákkal. Biztos ered-
mény az állandó jó eredmény biz-
tosítására. Számítalan elismerőlevél.
1 doboz 250 drb., mely egy évre
elegendő. Napi adag 2 tablettá.
Ára 5 korona. Egyedüli elárusító
Arad és Aradmegye részére Kor-
mon Gyula Akác-utca 10. Vidékre
utánvét mellett. 5689

Pensio

elsőrendű kapható. Ebédkosztot
családoknak kiadok. Erzsébet-kör-
ut 37. 15. ajtó. 7090

Egy Wertheim

és egy közönséges kulcs elveszett.
Megtaláló e lap kiadóhivatalánál
illő jutalomban részesül. 7113

Társat keresek 7037

nagyobb birtok előnyös vételéhez,
kevés pénzzel. Címem a kiadóban.

Minden ragyog.

ha Raport fémtisztítót használ, Voj-
tek és Weisz-tól. 1-3382

Úgyes kárptos

ajánkozik e szakmába bármily
kárptos munkák pontos és kitűnő
elvégzésére, ugy saját műhelye-
ben, mint házakhoz is, legolcsóbb
árak mellett. Vidékre árfelémelés
nélkül. Stáhl M., Thököly-tér 7. sz.
9237

Épület és díszmű bádogos

munkákat legjutányosabban készít
egy helyben, mint vidéken Diamant
lenő Weltzer- és Kazinczy-utca sarkán
(Polgári iskolával szemben.) 8481

Képett parket

tűlkörfényes lesz, ha azt Vojtek és
Weisz parket-pastájával dörmszít
fel. 1-3382

Gartner Samu

kerékpár- és varrógép raktára
Weltzer János-utca 2. szám.
Telefon 751.

Uj kerékpárok a legjutányosabb
árakon. — Raktáron tartok 50 da-
rab használt kerékpárt 50 koroná-
tól feljebb. — Telefon 761.

Kerékpár és varrógép szakmájú javítás-műhely.

Jó egészségének

fontartására használjon mindenki

Kárpáti-féle

epehajtót,

mely a legkitűnőbb fájdalom-
nélküli gyomortisztító hálszer.
Iso édes, hatása gyors és biztos.
1 üveg utasítással 40 fillér.
12 üveg franco K 4.80. Kapható
kiszárolag a készítőnél

KÁRPÁTI JÁNOS

gyógygyártás 6075
ARAD, BÓROS BENI TÉR.

Csillárok,

Villamos felszereléseket

legolcsóbban

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (u. utca)

Ezen rovatban minden este egy-
mari beiktatásnak ára 4 fillér,
vannagobb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József téri 22.
Kiadóhivatali telefon: 194. sz.
Szerkesztőség: 257. sz.

Apró hirdetések felvételének a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta útvályaon küldésük — a útvályaon a műveg előér — avagy levélbályogokban. Tudakozó-kérdés a hirdetés szama mindenkör közzététel.
Levélbeni megkérdezésekről, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, az esetben, válaszbélyeg mellátalando. Az apróhirdetések díja a szava száma szerint számított minden este 4 fillér, vanna-
gobb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 20 fillér. A vanna-gobb betűkkel kívánt szavak a közzétételben négyzetes jelzőkkel. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal
kiváratára díjlanul megmunkált. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTELEK FEL.

VÉTEL ÉS ELADÁS.

HA venni, vagy eladni akar, a legcélszerűbb, ha az Aradi Közlöny apróhirdetéseinek, Vétel és eladás rovatát használja

Értesítés!

Van szerencsénk a jótékony célú asztaltársaságok igen tisztelt vezetőségét értesíteni, hogy szegény gyermekeknek karácsonyi ajándékkul szánt cipőket a legolcsóbb árban számítjuk. Pártoljuk a helyi ipart! Aradi Cipészek Termelő Szövetkezete, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja. 8451

Új női kalap divatterem.

Uri hölgyközönség szíves figyelmét felhívom Arad, Forray-utca, gr. Hunyady-palotában megnyitott és modernül berendezett női kalap divattermemre, ahol legelegánsabb őszi és téli bécsi és párizsi modell kalapok dus választékban legolcsóbb árakban kaphatók. Kíváló díszítéssel Havas Gizella. 4981

Frissen beöntött

kóser orth. zsir bármily mennyiségben eladó Rosner Zsigmond vendéglősnél Szt. Pál-utca 2. alatt. 7005

Spanyol-csemegecsömlő

mészédes, gyönyörű minőség 5.70, kaliforniai csemegealma 5.—, amerikai Baldwin-alma 4.20 koronáért szállít öt kilós postacsomagban, bérmentve, utánvétellel S. Sandberg, Berlin 25. Kaiser Wilhelmstr. 18. p. 6098

Ingunz I. és Fia

könyv- és papirkereskedése csak a Weitzer János utcában létezik. A két üzlet egyesített raktárát igen olcsón árusítja. Karácsonyra a legelőnyösebb bevásárlási forrás. Aradváros, megyei és interurbán telefon 517. 556

1 korona 90 fillér

100 kiló száraz rövidre aprított tűzifa Dengl fatelep, Kossuth-utca végén. Telefon 674. 6097

Vessék üzleti berendezéseket minden szakmából, fűszer, rőtös, rövidáru üzletekből és kávéházi berendezéseket, pénzszekrényeket és tartók eladásra raktáron. Oberländer Ferenc, Temesvár-Józsefváros, József-tér 14. sz. Telefon 745. sz. 7022

Házbér könyvek

kaphatók Pichler Sándor könyv és papir kereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308 sz. 2551

Karácsonyi és újévi vásár.

Tulhalmozott raktár végett férfi, női és gyermekcipők leszállított árban. Férfi cipők 6 koronától, női cipők 5 koronától és gyermekcipők 1 koronától feljebb. Klein József cipőkereskedő, Petőfi-utca. Telefon 826. 8725

A hervadó

megvédi csapon álló megkezdett borát ecetesedés, virágzás és mindennemű borbetegségek ellen. Vojtek és Weisz. 1-3828

Nappal elegáns fotel,

éjjel kényelmes ágy a Szopper-féle szabadalmazott zsölye (fotel) már 95 koronától kezdve. Divánok, ottománok, összecusukható párnázott vaságy vagy három réttű afrik matracok, ruganyos matracok, levarott szalmazsákok legolcsóbb bevásárlási forrása Reiner J. Gyula kárpitos és díszítőnél Arad, Lázár Vilmos-utca 2. szám. 4065

Eladó

mángorló, íróasztal, vadászfegyver utazó-láda. Kápolna-utca 29. a. 7112

Vízonteladásra

legolcsóbban karácsonyi és újévi képes lapok, 100 drb K 2—, 1 tuczat ezüst- vagy arany-lánc K 2—, csodagyertyák tucattja 20 fillér. 1000-féle szemkápráztató karácsonyfadiszek á 8 fillér. Szekrénypapír száza 80 fillér. Kisebb rongált dobozu 150 drb legfinomabb levélpapír K. 3 — Névjegyek, imakönyvek, meséskönyvek, gyermekjátékok. Az összes raktár az ünnepekre való tekintettel, mélyen leszállított árban. Krausz Paulin, színházépület. 4817

Menyasszonyi kelegyek

óriási választékban és legolcsóbban beszerezhetők. Tombolatárgyak mélyen leszállított árban kaphatók Fischer Mór tüveg, porcellán, lámpa és diszműáru üzletében Aradon Andrassy-tér 20. 4801

ALKALMAZÁST NYER.

AKINEK alkalmazottra van szüksége, a leggyorsabban ér el eredményt, ha az Aradi Közlöny apró hirdetéseinek „Alkalmazást nyer” című rovatában hirdet.

Pénzbeszedő ügynökök

fix fizetés és magas jutalék mellett felvételnek a Singer Co. varrógép részvénytársaságnál Arad, József főherceg-ut 9. sz. a. 7028

Jó időző vagy szakácsné

egy uri háshoz azonnal felvétetik. Cim megtudható Popper Testvérek divatáruházában. 7062

Mendonyvenetős

keresek iparvasuthoz, jó géplakatosok küldjék ajánlataikat Vass Andor erdősz címére Zombrád u. p. Honcstő. 7095

Egy jó erkölcsű fiu

fizetéssel tanulónak felvétetik Losonczy Lajos órász és ékszerésznél Vörösmarthy-utca 1. sz. 7066

Ügyes mechanikus

kerestetik varrógép és grammo-fonjavításhoz. Ajánlatok fizetési igényekkel Révész és Balassa Lippa küldendők. 7093

Ügyes kalapdíszítő, aki önállóan tud dolgozni, egy Aradon létesítendő divatterem részére február 15-iki belépésre kerestetik. Ajánlatok Hauser Hermina divatterme részére Lugos küldendők. 7092

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának

HETI KIMUTATÁSA

Klein Sándor, Keppich Zsigmond, titkár, igazgató.

Szabó Lipót, irodavezető.

Ideiglenes hivatalos helyiség: Huszinger-utca 6. sz. Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—12 óráig.

Keresetnek:

ARADRA:

Nagyobb favállalat részére könyvelő-t, továbbá 1 parasztrőtös segédet.

VIDÉKRE:

Erdőkezelőség részére megbízható irodistát.

2 fűszer, rőtös és rövid,
3 vas és fűszer,
2 rőtös és divat,
3 fűszer és rövid és
4 vegyes kereskedősegédet,
több tanácsot.

AJÁNLÁSOK:

2 fűszer és rövid,
1 vas és fűszer,
1 rőtös és divat és
3 vegyes kereskedősegédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, azoknak, akik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

A Dunántul

nagyobb városában teljesen egyedül álló, nagy

mulató, kávéház és szálloda,

mozgófénykép előadásokra berendezett nagy teremmel, kerthelyiséggel és 9 vendégszobával, a város központjában bérbeadó. Cim a kiadóhivatalban megtudható. 6717

A gyermekek számát

2 vagy 3-ra korlátozni okos és sok pénzt takarít meg. A biztos utmutatást ehhez — melyre vonatkozólag sok ezer hálalrat érkezett be, 90 fillér magyar bélyeg ellenében díszkréten küldi: Frau A. Kaupa Berlin S. W. 266 Lindenstrasse 15.

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron

eladó.

Vállalkozók figyelmébe

Arad belvárosában közvetlen az államvasuti fűtőház mellett elterülő ré zen 8675□-öl nagyságban parcellázásra rendkívül alkalmas föld eladó. 6078

Sóltz Gyula,

Arad, Zsidótemető-utca 5. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK

folytatása.

KIADO LAKÁS.

1 és 2 szobás

teljesen különálló modern uri lakás fürdőszobával január 1-ére kiadó. Zsidótemető-u. 12. 7100

Modern 1-7 szobás

lakások, pinczék május 1-re kiadók a törvényszékekkel szemben. Bővebbet József főherceg-ut 18. sz. alatt a házmesternél. 7110

Mikes Kelemen-utca

49. sz. alatt egy két szobás utcai lakás olcsón kiadó. Bővebbet ugyanott. 7118

Május 1-re

7 szoba, fürdőszobával és minden hozzátartozóval, Kazinczy-utca 8. szám alatt kiadó. 7114

Kiadó lakás.

Gyermektelen tisztviselő családnál egy csinosan berendezett külön bejáratú butorozott szoba azonnalra is kiadó. Bővebbet Anlich Lajos-utca 7/e. alatt.

Lakás fertőtlenítést

legolcsóbban, legjobban végezheti Vojtek és Weisz fertőtlenítő szerrel. 1-8892

**Biztosítom,
hogy nem bánja meg**

ha finom arany ékszert,
brilliáns és gyémánt ék-
szert vagy pontosan járó
zsebórát akar venni

karácsonyi és ujévi ajándéku

ha elmegy az olcsó be-
vásárlási helyre a Forray-
utca

**ZINNER
VILMOS** 8102

ékszerész és óráshoz
akkor

**Biztosítom,
hogy nem bánja meg.**

Névjegyek

izléses kivitelben
készülnek az

Aradi Nyomda
r.-t. nyomdájában. ::

Karácsonyi Ünnepekre ruhákat
gyorsan, jutányos árak mellett
**fest
tisztít**
5875
Zsunkán Jenő Aradon, József
főherceg ut 9. szám.

1875/2—1911. V. szhoz.

Árverési hirdetmény.

Az aradi kir. járásbírósnak 1911. V. 1875/2. sz. végzése következtében vb. Drescher és Szilágyi cég csódtömege javára '92 korona tőke követelés, ennek 1911. évi április hó 24. napjától járó 5% kamatai és eddig 24 kor. 30 fillérben megállapított költségek erejéig lefoglalt és 555 koronára becsült képek, butorok és egyébek Aradon, Asztalos Sándor-utca 2—8. sz. alatt 1911. évi december hó 29-ik napjának délután fél 2 órakor nyilvános árverésen legtöbbet ígérő vevőnek elfognak adatni.

Arad, 1911. évi december hó 15-én.

7099

Györfy Arnold.

**Glück Károly
és Testvére**

huscsarnokában naponta
frissen vágott fiatal angol

bárány-hus

kapható. 7078

Az
uri közönség

b. figyelmébe ajánlom
legújabb szinpompás
homespunés és che-
viot, valamint double-
velour különlegességei-
met, melyekből legdivato-
sabb fagonszerint sacco,
jaquett öltönyök és
raglanok rendelkezők
meg cégemnél. 3087

Szolid és pontos kiszolgálás!
Schäffer Henrik
Arad,
Andrássy-tér (Bing-ház.)
Telefon 208. Alapított 1896. évben.

A legelegánsabb női felöltők csak

GYÖRGY MENYHÉRT

ÉS TÁRSA

Női felöltők
Áruházában

TELEFON:
855.

ARAD

ANDRÁSSY-TÉR 8

a Minorita-templom bejáratával szemben kaphatók!

OCASSIO ELADÁS

A közelgő karácsonyra való tekintettel, az összes raktáron levő áruk a mai naptól mérsékelt árakon lesznek eladva.

OLCSÓ ÁRAK.

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron eladó.

Alkalmi vételek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra- és ékszerraktárában

Deutsch Izidor

órák és ékszerész

Welfzer házas-párosa, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműk, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételre vagy más tárgyakra átcsereztetésre

TELEFON 488.

TELEFON 488.

Mindenkinek érdeke

hogy hol szerezzék be olcsón és jó minőségben a közelgő karácsonyi ünnepre cipőit, kalapját vagy más uridivat szükségletét, a köztudatban levő

Iványi Menyhért

cég Aradon, a Fossal-utcában az egyedüli, ahol a

legolcsóbban lehet vásárolni

mert angol kemény kalap 5 kor. Férfi zsevrő bergst. 10 kor., gombos 12 kor. Női alkalmi félcipők már 5 koronától kezdve.

Fehérnemű és nyakkendő nagy választék.

4011

A
Koronája
az összes
Tyukszem
elleni
szereknek

kétségkívül az első orvosi tekintélyek által legmelegebben ajánlott és biztosan ható

„SCHWAMM DRÜBER“
törv. véd. és szabad. szivacs-gyűrűket illeti, mert ezek, új elvek révén hibázhatatlan szer gyanánt hatnak minden cipőszerítés ellen, amely a tyúkszemeket és bűtyköket érinti. Kényelmes és tiszta alkalmazás. Kapható gyógyszerárakban és drogeriákban, vagy a főraktárnál!

Czartoryski Laboratorium Budapest
IV., Szervita-tér 4.

!! A végeladás folyamatban van !!

E héten nagy olcsósági vásár amíg a raktár ki nem fogy.

Hoffmann Sándor

Arad, színház-épület.

5033

Szőrme	maffok	Teljes ruha	Mosó delai-	Tricot
	boák	disszel 2-60	nek 25 krajcár	keztük
	kapkák	frt. olcsó és	méterenként.	20 kr.
2-25 frttól		szép ruha-	Romek minták minden	párja.
kezdve		szövetek:	szinben. Ezelőtt ár	Reclam
Óriási		47, 67, 88	batisztok 35	csipke
választék.		krajcár 120	kr. Ezelőtt 60	gallér
		cm. szélesség.	krajcár métere.	15 kr.

Óriási választék mindenféle karácsonyi ajándéknak alkalmas cikkekből

Finom fűzők 7 korona. Ezelőtt 9 korona.

Molnár és Bauer tudakozóda

Budapest, VII. Izabella-u. 34. sz. (saját palota).

A kontinens egyik legrégebb tudakozó irodája, melyet pénzüzetek, gyárosok és nagykereskedők körében mintegy 5000 ügyfél foglalkoztat

A Molnár és Bauer Tudakozóda

minden tekintetben egyike a legkitünőbbben szervezett irodáknak, működése kiterjed az egész világra és az öt világrész minden piacáról kimerítő és megbízható értesítésekkel szolgál intézmények, cégek és egyének hitelképességéről és mindennemű viszonyairól.

A Molnár és Bauer Tudakozóda

kiadásában 20 év óta és pedig kétévénként mindig újabb és javított kiadásban megjelenő

Informationsbuch für Ungarn

cimű mű a magyar szent koronához tartozó kereskedők teljes névjegyzékét tartalmazza a hitelképességre vonatkozó adatokkal ellátva. Ez a mű ennél fogva ugyszólván egy könyvbe foglalt teljes hitelértesítő iroda és mint ilyen nélkülözhetetlen segédeszköz mindenkire nézve, aki hitelezéssel járó üzletet folytat. Végül

A Molnár és Bauer Tudakozóda

kiadásában havonta háromszor megjelenő

Ungarischer Kreditrat

cimű szaklap ugyis, mint az említett műnek pótló része, de ugyis mint önálló sajtóközeg felette becses szolgálatokat tesz a kereskedelem terén mert minden egyes számában százakra menő aktuális közleményeket tartalmaz, az egyes cégek viszonyaiban és hitelképességében történt változásokról, új cégek keletkezéséről és egyáltalában minden előforduló mozzanatról, amely a hitelérdeket érinti.

Részletes ismertetéssel a cég kívánatra bármikor készségesen szolgál.

Megkezdődött

DOMÁN SÁNDOR

szőnyegházában az

ujjévi vásár

mely alkalommal kiselejtezett,
-- de teljesen jókarban levő --

PERZSA

SZŐNYEGEK

valamint

7074

szőnyegmaradékok

minden elfogadható árban eladatnak.

American Shoe Company Ltd.

BUDAPEST,

V., Dorottya-utca 6. sz. és VII., Erzsébet-körut 42. szám.

Kizárólagos elárúsítása a következő világhírű és elsőrangú amerikai cipőgyártmányoknak: 4882

Uraik részére:
Edwin Clapp and Son
Barry
Walk-Over
Commonwealth

Gyermekeknek:
Piehler.

Hölgyek részére:
Sorens
Cousius
Laird Schober
Queen

Kérje ujonnan megjelent képes árjegyzékünket.

LEGOLCSŐBB ÉKSZER és ÓRA VÁSÁR

FARKAS-STREICHER CZEGNÉL

ARAD TÖKÖLY-TÉR 1

EGY ARANY NYAKLANCZ
MARIA AMULETTTEL EGYÜTT
10 GR. SÚLYBAN
21 KORONA

EGY DÚPLAFEDELŰ
EZÜST NŐI ÓRA 10
KORONA STB STB

5703

JUHÁSZ ÉS TÁRSA

modern könyvtára, zenemű- és papirkereskedése.

■ Képes könyvek. ■ Ifjusági iratok. ■ Karácsonyfadiszek. ■

Levélpapírok.

Képeslapok nagy választékban.

Telefon 245

5797

Telefon 245.

A KÖZPONTI SZÁLLODA

modern szellemben vezetett télikertjében a nagyérdemű közönség a legkényesebb igényeket kielégítő konyhát és italokat

talál. Színház után meleg vacsora. Esküvőkés banquettek részére külön termek. **Mindennap elsőrangú cigányzene. Kávéházban exquisite vacsora.**

Kiváló tisztelettel:
5511 **Csermák Ágoston** szállodás.

YOGHURT.

Dr. Floris Á. a kiváló fővárosi orvos és író a következőket írja „Miképen lehetünk hosszúéletűek” című művében.

A Yoghurt leghatalmasabb ellenfele a bél bacteriumoknak, csökkenti, szabályozza egyszersmint a bélben való rothadást.

A vértestecskék jótékony munkáját fokozza, gyenge sav hatásánál fogva nagy segítségére van a gyomornak az emésztésben.

Ez az oka annak, hogy ez az étel legkönnyebben emészthető, mert a gyomorsavval egyesülve hatalmasan pusztítja a bacteriumokat így a táplálék felszívódását is rohamosan elősegíti.

A vérben felszívódott és átalakult Yoghurt ezenkívül azt a legüdvösebb legszerencsésebb és számukra lenhasznosabb munkáját is fejtő ki, hogy a véredényekben lerakodott vékony mészréteget úgy a vastagabb mint a vékonyabb hajszáledényekben parányi szemcsékre oldja fel.

Az orvosi tudomány jelesei ajánlják mint egyetlen biztos szert, amely megóvjá a szervezetet a korai megöregedéstől s amely meghosszabbítja az életet.

Ajánlják gyomor és bél rendetlenségeknél, elerőtlenedett, lesoványodott vérszegény betegeknek rossz emésztés és vérszegénység stb. ellen.

Egy üveg ára 20 fill. Naponta friss készítmény kapható

FÖLDES KELEMEN-NÉL A R A D.

ANOSMIN

Mindazok részére, akik a kellemetlen lábizzadásban szenvednek legjobban ajánlható szer. **Teljesen szagtalan!**

Egy doboz ára 1 korona.

Poloska szesz.

Kitűnő és megbízható szer a poloskák gyökeres kiirtására. — Egyszerű beecsetelésre még a tojások is elpusztulnak. —

Egy üveg ára 70 fillér.

Alpesi gyomorcsepp.

Kitűnő alpesi gyógyfüvekből előállított gyomorsabályozó szer. Fokozza az étvágyat és elősegíti az emésztést.

Egy üveg ára 1 korona 40 fillér.

Főfájás elleni pastilla.

A fejfájást azonnal megszünteti. — Egy darab 20 fillér. — Egy doboz 6 (darabban) 1 korona.

Kapható kizárólag:

Rozsnyai Máttyás

gyógyszertárában
Arad, Szabadság-tér.

Legelőszőbb bevásárlási forrás!

Zimmermann Ignác

Pathé grammophonok és lemezek

tü nélkül nagy választékban, legalkalmasabb

kárácsonyi és ujévi ajándéktárgyak

kaphatók

Zimmermann Ignác

berlinbergi, diszmű, férfidivat és játékaru üzletében

Aradon, Szabadság-tér 21. szám

a színházzal szemben. 5899

Óriási választék társasjátékokban, gőzgépekben és laternamagicákban.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek!

Hauszer G. Kálmán

hangszerkészítő

Arad, Deák Ferencz-utca 31—32. sz.

Készít min- fa-, érc-, fuvó- és ütőhangszert
dennemű a legfinomabb és a legjobb hivatásban és tiszta hangzásban.

Hegedűk 5 koronától feljebb, minden kel-
lékek jutányos áron kaphatók.

Javitások legjobban és legjutányosabban eszközöltetnek. Kite-
nált hangszerek újakkal cseréltetnek be. 7003

Biztos és pontos kiszolgálás!

Mindenféle vidonságok!

Az UNDERWOOD újabb győzelmei:

Az 1911. október havi New-Yorki kiállításon megtartott gépiróversenyen az összes eddigi recordok megjavítottak és pedig a következő eredménnyel:

A gépiró világbajnokság	Győztes	Gép	Összes szavak	Percenkint
Hivatásos gépirók	H. O. Blaisdel	Underwood	6732	112
Amateur világbajnokság	Gus. R. Trefzger	Underwood	2946	98
Kezdők versenye	W. F. Oswald	Underwood	1159	77
1 perces világbajnokság	H. O. Blaisdel	Underwood		107
Verseny diktálógéppel kapcsolatban	Lottie E. Betts	Underwood	629	63

1906. évtől kezdve ezen versenyek évenként megtartatnak, amelyen a világ leggyorsabb gépirói vesznek részt.

Minden évben a versenyben az **UNDERWOOD** került ki mint győztes és a létező recordot is minden évben megjavította.

Világbajnoksági verseny	Győztes	Szavak percenkint	Gép
1906. november 1.	Rose L. Fritz	82	Underwood
1907. október 17.	Rose L. Fritz	87	Underwood
1908. október 22.	Rose L. Fritz	87	Underwood
1909. szeptember 30.	Rose L. Fritz	95	Underwood
1910. október 27.	H. O. Blaisdel	109	Underwood
1911. október 26.	H. O. Blaisdel	112	Underwood

Ha a győző gépiró változott is a győző gép ugyanaz maradt.

Ezenkívül megnyerték az **UNDERWOOD** gépirók az amerikai világbajnokságot, az angol világbajnokságot, a kanadai világbajnokságot, az olasz világbajnokságot, a belga világbajnokságot és még sok jelentékeny díjat.

Az **UNDERWOOD** írógépgyár 50%-al nagyobb mint bármely más versenyvállalat. Az **UNDERWOOD** írógéptársaság 50%-al több gépet gyárt és ad el, mint bármely más vállalat a világon.

Kizárólagos képviselője:

ZIFFER SÁNDOR

ARAD, József főherceg-ut 7. I. em.

„TRANSSYLVANIA”

ÁLT. KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ BANK NAGYSZEBENBEN.

Biztosít a legelőnyösebb feltételek mellett:

TŰZKÁR ELLEN:
mindennemű épületet,
áru cikket, takarmányt,
butorokat, stb.

EMBER ÉLETÉRE
tőke és járadék biztosítá-
sokat eszközöl, sőt elfogad
100—200 korona erejéig temet-
kezési költségre biztosításokat is.

Ajánlatokat elfogad:

Arad-, Békés-, Bihar-, Csa-
nád-, Hungad-, Krassósző-
rény-, Temes- és Terentál-
megyéből.

Az aradi főügynökség
(Széchenyi-utca 1. sz. II.
em.) valamint a helyi és
kerületi ügynökségek is.

5892

Gintner Ádám

kész butorraktára

Arad Weitzer János-u. 15.

Ajánlja a vásárló közönség szives figyelmébe saját készítményü kész

**háló-, ebédlő-, szalón és
iroda berendezéseit : : :**

legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, a leg-
olcsóbb árakban.

Főcélom: Szolid és figyelmes kiszolgálás.

Megrendeléseket elfogadok kedvező részletfize-
tésre is. Szives pártfogást kér tisztelettel

6089

Gintner Ádám.

A világ legrégebb, legnagyobb, leghíresebb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Festékek a kö- és könyvnyomdai, könyvkötői és az összes gra-
fikai szakmák részére. Másoló festékek. Arany és ezüst festé-
kek. Kencék és hengeranyagok. Preparált papírok könyvdák
részére. 1889. és 1900. párisi világkiállításon versenyen kívüli
jury tag. Grand Prix: Saint Louis 1904. Lüttich 1905. Milano
1906. és Brüsszel 1910. 12 gyár és 50 lerakat az egész világon.
Alapítva 1818. évben.

6048

Telefon 37—58., 93—29.

Gyár Budafokon, Budapest mellett. Lerakat és iroda: Budapest, IV. kerület,

:: :: :: Ferencz József-rakpart 27. szám. :: :: ::

Szolid üvegüzlet a „PORCELLÁNHAZ”

Arad, Eötvös-utca.

Telefon szám 818.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy

Aradon, Anich Lajos-utca 2. sz. a. árulképviselet, adás, vevés, pénzkölcsön, házasságközvetítés és magánügyekben való nyomozási irodát nyitottunk,

amelyet a legnagyobb odaadással és lelkiismerettel fogunk vezetni, kérjük a nagyérdemű közönség becses pártfogását. Tisztelettel:

Tyityán Testvérek.

7050

Karácsony és újévre nagy árengedmény!
Ha olcsón akar vásárolni

ugy keresse fel okvetlen mielőbb

Schwartzberger Manó

női felöltő áruházát

ARAD, Vörösmarty-utca 3. alatt,

hol legújabb divatu női és gyermek

felöltők és szőrmeárak

óriási választékban feltűnő olcsó árban kaphatók.

Telefon 410. Telefon 410.

Winkler József

szőlővessző és szőlőoltvány termelő

Arad, Batthyány-utca 11.

Van szerencsém a szőlőbirtokos urak szíves tudomására hozni, hogy ez évi termésből nagymennyiségű kiváló szép **szőlővessző, és gyökérzetű bor és oltvány** 5087

SZŐLLŐOLTVÁNY

ugyszintén szőlők pótlására kiválóan alkalmas 1 és 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző körül eladásra mérsékelt árk mellett. Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál.

WINKLER JÓZSEF
ARAD, Batthyány-utca 11. sz.

Ingyen adok

egy kitűnő szerkesztett Anker órát, aki Karácsonyi és újévi

ajándéknak szánt emléktárgyakat 40 koronáig egyszeri bevásárlással nálam szerzi be. Dus választékom van a legizlésebb arany és ezüst óra és ékszerárakban, fall és ingaórákban.

Fränkel Leó

Asztalos Sándor-u. 6-7. 5790

Fábián és Társa

Arad, Forray-utca 8. Román templom-épület. Városi és megyei telefon 494.

Legszébb és legjobb karácsonyi és újévi ajándék, egy jó, finom

varrógép, kerékpár vagy egy szép

Gramofon (beszélő-gép). kapható kedvező részletfizetési feltételek mellett jótállással.

Ugyanott egy román film boltiszolgnak felvételik. 7001

Szalkai Arminné

himző és fehérneművállalata

Arad, Weitzer János-u. 13.

Női, férfi és gyermek kelen gyék készítése rövid idő alatt, legfinomabb hozzávalókkal, elsőrendű kivitelben készülnek. 409.

Színes és fehér himzések ugyszintén fehérnemű varrások olcsó árban készülnek.

Karácsonyi és újévi ajándéknak nagyon alkalmas finom vászon zsebkendők, slingelt vagy aszurozott széllel, himzett sarkokkal tetszés szerinti monogrammal 80 krajcárért kapható. Oriási választék.

Molnár Antal

épület- és bútorsztalos
Arad, Kápolna-u. 3. sz. (saját ház.)

Fivállalja minden e szakba vago munkák készítését, ngymint modern lak- és boltberendezéseket, portál és épületmunkákat a legmegbízhatóbb kivitelben, a legolcsóbb árért.

Kész bútorok legolcsóbb beszerzési forrása.

Szíves pártfogást kér késs szolgálattal. 3951

Molnár Antal,

épület és bútorsztalos.

Jó erkölcsű fiu tanulóknak felvétetik.

8—10.000 korona
tőkével rendelkező
hitelképes

7065

Társ kerestetik

egy üzemben levő, jól jövedelmező iparvállalathoz **gyártás kibővítés céljából.**

Érdeklődők közelebbi címet a kiadóhivatalban nyernek.

Kiváló finom zsebórák, arany-, ezüst és acélból.

Karácsonyi és újévi ajándékoknak legalkalmasabb tárgyak

Evőkészletek és dísz-
tárgyak
csak valódi ezüstből.

TELEFON 135.

GELLER I.

ÉKSZERESZ

Nagy raktár brillant-, arany- és ezüst-ékszerekben

A R A D

HERMANN-PALOTA.

ANDRÁSSY-TÉR 14.

Ujdonságok.

Ujdonságok.

Dohányzó és írókészletek cigarett és szivar esetták csak valódi ezüstből.

Karácsonyi és újévi ajándékoknak legalkalmasabb tárgyak

Antique ékszerek, botok és lorgnettek arany- és ezüstből.

Alkalmi vételek !!**Igen olcsó árak !!****Legszebb karácsonyi**

ajándék a

KÖNYV!

**Ifjúsági iratok,
Képeskönyvek
Diszművek,
Karácsonyfa-diszek,
Diszlevélpapírok,
Imakönyvek,
Emlékkönyvek
Divatos névjegyek**

stb legnagyobb választékban és legelőnyösebben

Kerpel**IZSÓ**

könyvkereskedésében,

Aradon,**Andrássy-tér 20.**

szerezhetők be.

TELEFON 385. SZÁM.**Miért**

**Ne fogadjunk el
Má-á-ást!!!
csak óriás**

FEDÁK**Cipőcrém-et ???****Mert szép fényt ad****Mert Elegáns** tőle a lábbeli

Mert
**puhán
tartja**

Mert nem rongálja**Mert Vizhatlanná teszi****a bőrt**

**Mert a legkényesebb izlést
kielégíti és**

**Mert egy
ÓRIÁS FEDÁK**

cipőcrém, mely 4-szer annyit tartalmaz,

mint egy 30 fillér-ért

más doboz
ebben a drága világban az egyedüli **olcsóság.**

**A titkot, fiatalnak és
szépnek lenni :-:**

meglejtetett az amerikai „OJA” csodaszappan egyszeri alkalmazása által. „OJA” egy feltétlenül hatásos, biztos eredményű szépség szer és az arcbőrnek üdéséget kölcsönöz. Mindenféle arctisztatlanságot teljesen eltüntet. „OJA” a legdurvább kezet puhává, tisztává, gyöngéddé és finommá teszi. Egy nagy adag 2 korona, egy kis adag 1 korona.

Ügyeljünk az

6868

„OJA”

névre, mert a csomagolást megtéveszthetően utánozzák.

Kapható Aradon:

**HEGEDŰS GYULA, HANZU
NESTOR és RIEDL ÖDÖN**
üzletében.

Rendkívül olcsó árakon

Karácsonyi**és ujévi ajándékok**

**Brilliánt és arany-
ékszerek óriási választékban.**

Ezüst dísz tárgyak és ezüst evőeszközök nagy raktára. Szivar készletek, cigaretta tárcák, ezüstbotok. Rendkívüli nagy választékban elsőrendű órák arany, ezüst és acél tokban. Iga órák minden kivitelben. — Külön helyiségben china ezüst.

5937

GRALLERT J. és FIA

órák- és ékszerész üzlete
Arad, Andrássy-tér 22. szám.

KÁVÉ TEA RUM

és karácsonyi cukorkák

legjobban és legolcsóbban kapható az

ATLANTIKA

KÁVÉ és TEA BEHOZATALNÁL 5804

ARAD, Andrásy-tér 20. sz. a.

Lovak

Ugyan akkor utakon is megtartják munkaképességüket a Leonhardt védjeggyel ellátott eredeti-H-sarkok által. Az eredeti-H-sarkok minden tekintetben rugóba beállítók és használatban a legbiztosabbak.

6681

Páratlan

karácsonyi

6085

alkalmi

bevásárlás

Tuhalmozott raktár miatt bevásárlás árán árultja

Weinberger

Ferencz ékszerész

Arad, Andrásy-tér 20.

(Fischer Eliz palota.)

remek szép ékszereit, zsebróráit és ezüstmű raktárát.

Ezen kívül nagy választék orrcsüpfetők, szemüvegek és lorgnattékban. Telefon 439.

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Lux Terka; Emberek vagyunk, Korsos Zoltán; Ilus, Bokor Malvin; Két világ. Tolstoj; Az életről. Sienkiewicz H; A dicsőség mezején, Pogány Dániel; Emberek és gazemberek, Gerenday László; A sivatag mesél, Heltay Jenő; Az utolsó bohém, Mikszáth Kálmán; Tövisszes látogatásban, Cholnoky V.; Az alerion madár vére, Zsoldos L.; Vica regénye, Marik Lénárd; A Lynch család. Molnár F.; Ma, tegnap és tegnapelőtt, Pálmai Ilka emlékiratai, Flers R. Papa, Móricz Zsigmond; A Galambpapné, France Anatole; Epikurus kertje, Balzac H.; Alarcos szerelem, Alba Nevis új versei. Pakots József; Az aszszonyok rágalmazója, Goncourt E. és I.; Maupérin Renée, Heltay Jenő; Az én második feleségem, Borszem Jankó naptára 1912. évre, Hill Headen; Igazságos bűn.

Németben: Brachvogel Carry; Komödianten, Schirokauer Alfréd; Einsame Frauen Brod Max; Jüdinnen, Schumacher Vollrat H.; I. Liebe und Leben der Lady Hamilton, II. Lord Nelsons letzte Liebe, Schobert H.; Denn wir sind jung, Werder Hans; Licht in der Ferne, Vance; Die Schatzinsel Eschtruth N.; Vae Victis, Schobert H.; Weil ich Euch liebe, Voss Richard; Piz Palü, Marriot Emil; Heinz Henning Beradt Martin; Das Kind, Rittland Klaus; Die das Leben lieben, Zahn Ernst; Die Frauen v. Tannó Fontane Theodor; Frau Jenny Treibel, Lieblein Severin; Kismet, Wassermann Jakob; Der goldene Spiegel.

**Kölcsöndíj havonként 1 korona
40 fillér vagy kötetenként fi-
zetve 10 fillér.**

Videki bérlok is a legügyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő mép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 kor.,
vagy füzetenként 20 fill.

Legújabbak: Zerkovitz; Mondja kedves Bim-sensteiné, hol dolgoztat ön? Búcsú egy szép asszonytól, Zerkovitz; Album, Schields; Akkor a legjobb az asszony ... Darewsky; Látam már Afrikát, Szirmai; A taxi, Dr. Rényi Aladár; A kis gróf. Grósz; Arámázó, Füredi; Egyliba... kéliba... Zerkovitz; Asszony-kám adj egy kis kimenőt. Márkus; Ejjel ha kisüt a hold. Ifj. Fábrián; Valahol valaki — Ki szeret nyáron? Sterny Courquin; Zsuzsi pezsgő dala. Kovács; Tanítói fizetésjavítás, Farkas; Bábjáték. Strauss; Die kleine Freundin, Monckton; A Stefánia uton. Zerkovitz; Kék róka. Lehár; Evawalzer Grósz! Nem kő! Egbert von Alstine; Hogy van a Pali bácsi? Jacobi; Leányvásár, Weiner A. Daxli és a foxli, Zerkovitz; Fecském hova szállsz?

**Egyes könyvek és egész
könyvtárak vétele; könyv-
tárak kiegészítése és
berendezése**

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű és papír-
kereskedő és nyomdász

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a

Réthy-féle cukorkánál

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel sok hazontalan utánzata van. Az eredetinek minden egyes darabkáján rajta van a „Réthy” név. Egy doboz ára 60 fillér. Mindenütt kapható.

Csak RÉTHY-félét fogadjanak el!

SALVATOR

GUMMI SARKAK

VILÁG CZIKK
UTÓLÉRHETELLEN
TARTÓSSÁGU!

MINDENÜTT KAPHATÓ

Csak azoknak a cigarettaozoknak

a kik egészségükre való
tekintetből nem sajnálnak
naponta 1-2 fillérrel többet kiadni

Clubspecialité

120 lap 20 fillér
70 „ 12 „
Védjegy 1 doboz (100) hüvely 70 „

Orvostanácsra a lapok nyomdaiak
de minden lapocskában benne van
a védjegy és a gyáros aláírása
„MODIANO” víznyomással!

Kapható: Huszeri M. dohánykülönlegességi áru-
dajában.

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

Értelem:
egy régióknak bizonyult háziázer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közvényeséi, szűz és meghűlésekkel.

Figyelem: Silány hamisítványok miatt bevételekor óvatossággal legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. D. Richter gyógyszerárta az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

4758

Kwizda Ferencz János
az osztrák-magyar csász. és kir., román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati cikkeiben való szállítója, kertészeti gyógyszerész Korneburg-ban, Wien mellett.

Képes árjegyzékkel ingyen és bérmentve.

Főiskola világhírlétele „Grand Prix” 1900.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

mosóvíz lovak számára.
Szívóedjegy, címke és csomagolás védre.

Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.

50 év óta az udvari- és versenyistállóknak van használatban nagyobb strapáknál elő- és utóerősítő, inak megerősítésénél stb. az idomításnál kiváló munkára képesítő a lovakat. Csak a mellékelt védjeggyel valódi.

Képes árjegyzékkel ingyen és bérmentve a főraktár által:
Kwizda Ferencz János cs. és kir. udvari szállító, a román és bolgár királyi adv. szállítója. Kórogyógyászati Korneburg Wien mellett. 2213

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, Budapest, Király-u 12.

1868. óta fényesen bevált

BERGER-FÉLE GYÓGY-KÁTRÁNY-SZAPPAN

G. Hell & Co. gyártmánya.

Kiváló bőrelőreosok ajánlatára Európa legtöbb államában bizonyos eredményekkel alkalmazták

mindennemű bőrkütiések
Főleg krónikus és pikkelysömör és 80-ali kütiések, továbbá rezes orr, fagysebek, lábizadás, fej- és szőrkütiések ellen. Berger kátrány-szappana 40 százalékos kátrányt foglal magában és lönyögesen elier a keresztelében fűző egyéb kátrány-szappanoktól. Makacs bőrbajoknál alkalmazták a nagy hatású

Berger-féle kátrány-kénszappant
A. Enyhébb kátrány-szappan gyanánt, a bőr tisztításával ellen, a gyarmekok bőr- és fejen való kifestés ellen, valamint mindennapi használatra mint fellümlőhatatlan mosó- és fűrdő-szappan szolgál a

Berger-féle glicerín-pipereszappan
melyben 35 százalékos glicerín foglaltatik és amely illatosított van. Kiváló bőrápoló szerként használják továbbá kitűnő sikerrel a

Berger-féle borax-szappant
a pedig párszénés, napégés, szepők, bőrdök és más bőrbajok ellen.

Ára darabonként minden fajtaból 70 fillér, használati utasítással együtt. Kérjen a vásárlásánál nyomatékosan Berger-féle kátrány-szappanokat és borax-szappanokat, G. Hell & Comp. gyártmányait és vigyázzon az itt ábrázolt védjegyre és a mellette levő cégjelzésre, mely minden címkén ott kell hogy legyen.

Kitüntetés: Bécsben 1883-ban díszokmányival és a párisi 1900. évi világhírlétele arany éremmel.

A Berger-féle védjegyű minden más gyógy- és higiénikus szappanok a hozzájuk mellékelt használati utasításokon fel vannak sorolva. Kaphatók minden gyógyszerárban és szaküzletben.

Nagyban: **G. Hell & Comp., Wien, I., Eiberstr. 8.**
Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest, Király-u. 12. Thalimayer és Solti, Eszinyi-utca. Keschmelter Fr. utca, Hold-utca 8. Melnár és Moser droguisták, IV. Koronaherceg-utca 9. szám. Detsinyi Frigyes drogeria, Marokkói-utca 2. Kicsinyben Magyarországon hasznos gyógyászati árúban.

Arad: G. Földes Kelemen, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerész uraknál, **Vejtek és Weisz** drogueriájában, **Hegedűs Gyula** üzletében **Andrássy-tér 15.** és kapható az összes hazai gyógyszerárakban. 1427

SINGER
„66”
varrógépek.

varrásra, himzésre és tömésre a legjobbak.

A leghasznosabb karácsonyi ajándék minden ház részére.

Singer Co. varrógép részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 9. szám.
(Lutheránus templommal szemben.) 5050

Karácsonyi és ujévi ajándékok

Nincsen párja

a valódi nemes posta szelvényével igazolt és szárny alatt harzi bélyeggel ellátott

harzi kanári madarak

és tengorentuli diszmadaraknak melyek, versenyképes olcsó árért Zimmermann lánc mintacipészetében Arad, Deák Ferenc-utca 10. sz. alatt kapható. 5068

Tulhalmozott

raktár csökkentésére az utolsó idényre beszerzett újdonságokat legjobban és legolcsóbban beszerezhetik:

Női himalaya és angol felöltők, női plüs felöltők, legujabb angol bársony felöltők, városi és utazó bundák,	leány japán felöltők, gyermek köpenyegek, női estélyi köpenyegek, színházi felöltők,	kész kosztümök, gyermek ruhák, blouzok, pongyolák és gyászruhákban,
--	---	--

4147

feltűnően leszállított olcsó árakon lesznek eladva.

Radó Gyula

uj divatáruháza Arad, **Andrássy-tér.** (Weitzer-u. sarok.) **Telefon 238.**

ÚJÉVI AJÁNDÉKOK

MEGOLCSÓB ÁRBAN

2576

FRISHER SIMON

MAGY ÁRTUHÁZÁBAN.

Arad fejlődése a közel múltban és jövője.

Az Aradi Közlöny számára írta:

Dr. Gaál Jenő, főrendiházi tag, műegyetemi tanár.

Homályos kép az, melyet csupán tanulmány útján szerzünk magunknak a múltból. Sokkal életteljesebb és szingazdagabb, amely saját tapasztalatunk nyomán maradt meg bennünk, mert az élénk emlékek kiegészítő részei valónknak.

Aradon először 1851-ben mint gyermek tartózkodtam, de csak igen rövid ideig. Fél századdal ezelőtt azonban alkalmam volt azt már közelebbről megismerni. És negyven éve múlt e nyár végén, hogy mint vármegyei tiszteletbeli aljegyző a közigazgatásnál és törvénykezésnél a közéletben is részt kezdtem venni. Majd tanulmányaim és hajlamaimnak megfelelőbb működési tért az aradi ipar- és népbanknál, habár akkor már jogtudor voltam és egy külföldi tanulmányutról érkeztem, mint fizetés-telen gyakornok kerestem. Ekkor a néhai „Alföld”-ben országos közgazdasági kérdésekről cikkezvén, az 1871. évi november 26-án kelt kormányrendelettel felállítandónak jelzett kereskedelmi és iparkamara praesumptiv vezérferfiái által felszólítottam arra, hogy annak titkárságát fogadjam el és ezen akkor itt teljesen ismeretlen intézmény szervezését készítsem elő. A kamara 1872. évi március hó 10-én történt alakulásánál közreműködött férfiak közül Dományi József kivül már csak magam vagyok életben, mert Bing Vilmos mint póttag egy félévvel később lépett tényleg a kamarai beltágok sorába.

Nemsokára megyei bizottsági tag, Arad sz. kir. város tiszteletbeli főjegyzője, majd néhány év múlva az új életre ébredt gazdasági egyesület alelnöke s még később a megyében másfél év tizedre országgyűlési képviselő lettem. Mindezt csak annak kitüntetése végett említem fel, hogy a városi és megyei közélet több terén tapasztalatokat szerezni igen sok alkalmam kínálkozott.

Már hivatásomnál fogva nyílt szemmel kellett a létező összes viszonyokat nemcsak szemlélnem, hanem behatóan tanulmányoznom is. Valószínűleg azért voltam kénytelen később arra a nehéz és bizony elég hálátlan feladatra vállalkozni, hogy a város és megye közgazdasági, közigazgatási és közművelődési viszonyai-

nak minden mozzanatára kiterjeszkedő nagy (718 lapra terjedő) s ma, 14 év után is elzárva tartott monografiáját megírjam. Negyven év nemcsak az egyén kérészerű életében, de a városok történetében is, főleg a mi gyorsan élő körünkben, nagy idő. Arad például egészen más város lett e négy évtized alatt. Ha az 1871-ben meghalt aradi polgárok most feltámadnának, a megváltozott külső és belső viszonyok közt nem találnák fel magukat, sőt — legalább az első órákban — talán nem is ismernének szeretett városukra. Sok minden idegenszerű volna nekik; még az új alakot öltött régi házak közt is eltévednének. Hasonlíthatatlanul jobb és szebb itten ezer dolog ma, mint akkor volt. De más a közszellem és a közfelfogás is. Azonban azt nem állítom, hogy e részben minden újítást egyúttal javulásnak is tartanának. Azt vagyok bátor hinni, hogy haladtam a korról és én sem bámulok minden változást ez irányban.

Hanem a külső viszonyok javulása és az anyagi téren való haladás: az kétségkívül igen nagy. A város terjeszkedett, ha nem is nagyon, de igen figyelemre méltó módon. Lakosainak száma akkor 32,750 volt, mely később valamivel még csökkent is. Ma Aradon 2197 katonán kivül 60,969 lakos van. Ennyit találtak ott a m. kir. központi statisztikai hivatal szerint a a folyó év első napján. Érdekes, hogy a tavaly megjelent statisztikai évkönyv szerint az évi természetes népszaporulatok s a ki- és bevándorlások figyelembe vételével kiszámított lakosságnak meg kellett volna haladni a 66,000-et. Három-négy ezer lakosnak tehát a környéken kellett valahogy elszóródnia. Ugy hallottam, hogy Uj-Aradon és Mikelakán tényleg lakik is sok aradi. A város lakossága 40 év alatt tehát megkétszereződött.

Épületei számának változását ily hiteles adatok alapján nem tudom megállapítani, mivel a legújabb népszámlálási adatok feldolgozása még ennyire nem haladt. De aki Aradot 40-50 évvel ezelőtt ismerte és azt ma tekinti meg, a különbséget az építkezésben óriásinak fogja találni. A régi város ugyanis nagyon távol állott a kiépítettség, a rendesség, a csinosság és tisztaság fogalmának megvalósulásától. Az inkább a keleti elhanyagoltság kellemetlen benyomását tette. A mai városháza helyén például egy rozoga kincstári sóbódé állott, a

regi városháza pedig, melyben Kossuth Lajos a szabadságharc korszakának utolsó országgyűlését tartotta, egyemeletes, kistornyos rozzant épület volt, melynek szűk volta miatt még a polgármesteri hivatal is egy elég piszkosan tartott szabadság-téri bérházban működött, de úgy, hogy a városi tisztviselők sohasem kapták meg fizetéseiket rendesen, hanem egy erre vállalkozó üzletemberről 30-40 %-os veszteséggel számoltatták le nyugtáikat. Ennek a ténynek felelt meg az egész városi közigazgatás.

A kövezet oly rossz volt, hogy az idegen látogatók megbotránkoztak rajta és hire járt a harmadik vármegyében is. A városon átvezető utak állapota kétségbeejtette a fuvarosokat. Ivóvíze többnyire ihatatlan és veszedelmes. A tisztaság hiánya miatt és mivel a szabályozatlan Holtmaros mephitikus párakat ontott, végül, mert a nyílt csatornák gondozása hiányos, a levegő rossz, kellemetlen, sokszor és sok helyen döglétes volt. A melegebb évszakokban a városban való tartózkodás nemcsak kínosnak, hanem veszélyesnek is bizonyult, mivel Arad tudvalevőleg jó részt mindenféle anyagból keletkezett feltöltéseken épült. A lakosság jórésze már akkor is iparral és kereskedelemmel foglalkozott. Ezért akart a temesvári iparkamara kerületéből szabadulva, önálló székhelylyé válni, amit Atzél Péter főispán befolyásával és az illetékek fizetésénél hozott némi áldozat árán el is ért. Ipara azonban tulnyomólag kézműves jellegű, habár szeszgyárai és műmalmi miatt, mint gyáripari hely is számot tett az országban. Keményítő és nagy bőrgyár vállalatok is jelentékenyek voltak egy pár évig, de a nagy krach Aradra egy pár évvel később jutott hullámesapásai azokat, valamint legnagyobb műmalmát és velök több családnak jólétét is magukkal sodorták. A kézműipar virágzott egész a korlátlan iparszabadságnak az 1872. évi VIII. t. e. által történt behozataláig, amely nyomán óriási fejtelenség és zűllés következett be. Az évek egész sorának kínos munkájára volt szükség, hogy e téren ismét türhető rend, fegyelem és munkálkodás váljék lehetővé. De a nagy iparvállalatok vezetésénél is hiányok és hibák mutatkoztak. Legalább felerészben az említett bukások ennek tulajdoníthatók.

A kereskedelmi forgalom egyrésze, mint a

Perlmutter Izsák.*)

Írta: Lázár Béla dr.

Tíz éve van már annak, hogy a Mücsarnok téli kiállításán egy eladdig ismeretlen név egy sor holland tárgyú képpel jelent meg. Az egyikén egy öreg holland halász áll, háttal az ablaknak, nyugodalmasan. Arcát megviselték az évek. Pergamenszinü bőre odatapad kiugró pofacsontjához. Szeméből kialvó tűz pislákol felénk. A téli száraz napfény, mely a kis ablakon, sárgás kék színekben, átszűrődik, orcája föltájain játszadozik, rá-ráhullpiros bluzára, tompakék kendőjére és kopottas sapkájára, aztán átugrik a falakon végigrakott delfi porcellántányérokra, azoknak zöldesen kékes, lila ereztű zománcán felcsillogva. Az ablakon át odavöröslök a szomszéd ház piros téglateteje... Mindez megdöbbentő biztonsággal felfogott színlátásban, nagy, egységesen letett formákban, rendíthetetlen nyugalommal lerakott egységben.

Azt mindenki megérezte, hogy itt egy új és igazi művészezés jelentkezett, olyan, akire ráillik Hebbel szava:

*) Ezt a tanulmányt szerzőnek saját alatt levő, Singer és Wolfner kiadásában megjelent „Festők arcképei” c. könyvből mutatványként szolgált Dr. Lázár Béla, a nagy aradmegyei magyar művész Paál László felfedezője s életírója, a kinek Szinyei Merse Pálról írt német könyve nagy európai sikert aratott, új könyvében tizenhárom magyar festőt mutat be, a mai magyar festők iskolája jeleit, többek közt Perlmutterről szólót, a ki Csók és Szinyei mellett az ideai római kiállításán az itrenezer lírai díjra is jelölve volt. Tudvalevőleg a díjat egyenlő részre felosztották és az egyik tízezer líras díjat Szinyei nyerte meg.

Nur vom Überfluss lebt das Schöne.
dies merke dir, Dichter.

Hast du nicht etwas zu viel,
hast du mit nichten genug...

De mi itt a nagy mozgató erő? Mi az, amiből megvan benne a sok? Az érzés kifejezésének ösztönszerű, vulkánikus kitoréseivel, vagy számító felépítésekkel állunk-e szemben? Színlátásának erejét, formateremtő képzetének mindent magával ragadó hevét belső szűkszerűségnek, avagy értelmi felismeréseknek tulajdoníthatjuk-e? Ki ő: egy exalté vagy egy matematikus?

E kérdésre művészeink további fejlődése adta meg a választ.

A nagy zsidó bölc, Spinoza Baruch egy etikát írt more geometrico, szigorú logikai rendben tézisről-tézisre haladva, melyeknek minden egyes láncszeme — mint Euklides geometriájában az axiómák, — egybefonódnak, bizonyíthatnak, szétválaszthatatlan egységgé kovácsolhatnak. Az értelem üli itt diadalát.

Igy építette fel Perlmutter is művészetét, matematikai éleslátásban, pontról-pontra haladva, hogy aztán az életigazság színével beburkolja. Ki tudta választani mindenhez az egyéniségének kifejlesztéséhez föltétlen szükséges elemeket — mint Spinoza Descartot és a kabbalát, — hogy aztán belőlük a maga lelkén átforgatva új egységet megteremthesse, — a bölc célszerűséggel alkotó ő, hogy maga írja művészi hitvallásában. Mint egykoron Courbet, sok forrásból merített — nem

szegénységből, hanem belső gazdaságból, — de ereje éppen abban rejlik, hogy ahhoz fordult s a kellő időben, akire éppen akorszüksége volt. Hozzávezette értelmi erejének imponáló biztonsága.

Hogy történt ez a lelki mivelet?

I.

Hajlama a festészethez korán mutatkozott. A szülei házában művészi környezetre talált.

Fiatalon elhunyt atyja kiváló tehetséggel festetett, — minden szoros iskolázottság híján, hivatásból, nem hivatásszerűen. Mialatt kedvtelenül, de elvégezte a középiskolákat, otthon magába szívta azt a hatást, melyet a dilettánskodó apa festészetének, a Louvreból lemásolt képeknek szemlélete lelkére gyakorolt; művészi utmutatások, rajzolásbeli készségének öntudatos fejlesztése hozzájárultak aztán ahhoz, hogy az érettségi után, mind határozottabb formát öltön benne a vágy: művészi pályára lépni. Nagypapja kezdettől fogva szeretettel támogatta és ő gondtalanul, egészen a maga fejlődésének elhetett.

Magyar-Mannheimer Gusztáv adta kezébe a szentet, aztán Karlovszky rajziskolájába került, majd 1891-ben Párisban a Julian-ban folytatta néhány hónapig rajzkultúrját. Viszátérve Bihari Sándor oldala mellett szorgoskodik, hogy 1894-ben újra Párisban menjen, ahol rendszeres munkába fogta be magát, Lefebvre és Robert-Fleury mellett éveken át

gabonakereskedelem, mely akkor még nem de-centralizálódott a vidéki vasuti állomásokra, s melyet az elevator az idén jól megalapozott, a közepes méreteket akkor is meghaladta. Később főleg bizományvívá lett. Különben a kereskedelem inkább a kis, mint a jelentékeny tőkével dolgozó nagy kereskedelem jellegével bírt. De egyes patricius kereskedő családok már léteztek és azok a városi közéletben is irányadó szerepet játszottak.

Ezek azután a létezett négy pénzintézet igazgatására is befolyást gyakoroltak, aminek nemesak tekintélyüket, hanem nem kis részben feltűnő gyarapodásukat is köszönhatték. De az a pénzintézeti üzérkedés aránylag szűk körű és a hitelt keresők iránt nem nagyon kiméletes volt. Az ily tőkéket forgatók főleg akkor boldogultak, ha maguk is tovább hiteleztek. Az uzsoratorvény eltörlése után a pénzpiac szabad volt a vásár. Ily körülmények közt mindjárt nagy lett a baj, amint feszültebbé vált a pénzpiac helyzete. A két takarékpénztár és két bank összes alaptőkéje 1874-ben nem volt több 730.000 forintnál, melyhez még csak 168.300 forint tartaléktőke járult. A négy akkor létezett aradi pénz- és hitelintézetnél nem volt több betét, mint 3.728.512 forint elhelyezve, tehát valamivel kevesebb 7,5 millió koronánál a mai 75,5 millióval és a pénzintézetek mintegy 28 milliárdnyi saját tőkéjével szemben. A jegybank fiókját, melynek forgalma ma a harmadik helyen sorakozik az országban, mert a budapesti és debreceni után következik, csak sokkal később sikerült kieszközölnünk. Jól emlékszem arra, hogy milyen kínosan tudtunk a banktól az aradi piac számára 450.000 forintot a magyar kormány hathatós támogatása mellett is kieszközölni. Ez persze a nagy pénzhiány mellett elégtelennek bizonyult, de boldogok voltunk, hogy ez a hitel 600.000 forintra emeltetett, holott 1909. végén a jegybank aradi fiókja váltótárcajának és közizálogkölcsonneinek álladéka meghaladta a 22,5 milliót, s ez évben ott 60 millió értékűnél több váltó számítottatott le és a lombard kölcsönök is meghaladták a 3 milliót. Hasonló lendület mutatkozik a közlekedés terén is. Emlékszem arra az időre, midőn Aradnak egyáltalán nem volt vasútja. Ott voltam a tiszavidéki vaspálya szolnok-aradi vonalának 1858-ban történt ünnepélyes megnyitására, valamint ké-

sőbb, 1876-ban, s a körösvölgyi vasut első, arad-borosjenői, szakasza felavatásánál. De emlékszem arra is, hogy a kamara 1873. évi február havának 26-án tárgyalta a nagyvárad-i posta-igazgatóság átíratát, melylyel értesíti azt, hogy az arad-buttyini málhaposta-járat költségeit a bevétel nem fedezi, azért cariolposta járatral való helyettesítését akarja a minisztériumnál javaslatba hozni. A kamara ezt ellenezte; mivel az utak gyakran tartós járhatatlansága következtében a megyei hatóságok egy részének megközelíthetősége lehetetlenné válnék és mivel az államnak kötelessége a forgalmat, különösen, ha fejlődésére remény van, ápolni."

Érdekes, hogy már negyven évvel ezelőtt szó volt a kikindai vasut építéséről és Aradnak az orsovai csatlakozás létesítése alkalmával a nemzetközi forgalomba való bevonásáról. De akkor ezek a kívánások a realisabb gondolkodásuak előtt nagyon utópisztikusoknak tűntek fel.

Általában akkor tájt a jövőt illetőleg igen skeptikusak voltak az emberek és feladataikat a jobb érzésük is csak magasabb erkölcsi kötelességérzetből, sikert alig remélve, teljesítették.

Hogy az aradi vasuti forgalom hova fejlődött, azt mindenki láthatja, aki annak pályaudvarába lép. Az országnak e tekintetben egyik legfontosabb gőcpontjává lett. Ezt részben a zóna díjszabásnak, részben pedig saját kiváló férfiai kezdeményezésének és helyes közgazdasági tapintatával egyesült nagy műszaki tudásának köszönheti. Baross Gábor, Atzél Péter és Boros Béni emléke iránt ez a város soha sem lehet eléggé hálás.

Ime nagy vonásokban ily képe van e város anyagi téren való haladásának. Évtizedekkel ezelőtt olvastam egy nagyvárad-i hírlapban és arra a monografiában is hivatkoztam, az Arad iránti következő elismerést:

"Csodálatra méltó az a tevékenység, fáradhatlan, gyakorlati közszellem, a mely e szomszédváros életében nyilvánul; de bámulatosak ám az eredmények is, a miket ez az amerikai temperamentummal dolgozó köztevékenység létre hoz. Semmi sem képes megbénítani e nagyszerű munkásságot, sem phyloxera-pusztítás nagy vagyoni katasztrófája, sem a kormány koronkénti mostoha bánásmódja. Feltartóztatlanul halad előre a szomszédváros közszelleme, a haladásból magából merítve az erőt a kulturális fejlődésre.

relatív érzések kifejezése". Ez, a rajz, ami abszolút, ez volt ideáljuk, egyelőre minden egyéb mellőzésével. S Perlmutter, hogy ezt az igazságot a maga számára felismerte, a végsőig fokozott energiával meg is hódította. Van egy színvázlata, ott készült a Julian-iskolában, amelyet mestere a legnagyobb elismeréssel mutatott fel osztálytársai előtt: egy alulról nézett álló modell, a legnehezebb rövidülésből látva, abszolút biztonsággal felfogva, megértve és visszaadva. Szintanulmányaiiban is ez a felsőbbes értelem vezette. A kor színlátása nem volt többé kicsinyes, de misztikus sem. Meglátták a napfényt, a színeket teremtő, a színeket befolyásoló, átalakító napfényt, ezer reflexeivel és színes árnyékaival. A napfényt, amely megtörik, fényt vált, fényt szór, tónust teremt, az atmoszferikus hatások változásai szerint. Színt megnézni, elemeiből összerakni, megérteni és megértetni; ez volt az ujonnan felismert feladat. Nem az a szín, melyet az egy oldalról beáramló fény teremt, mint Rembrandtnál, nem az a szín, mely lokális értékek gazdag változata, mint azt a kor számos koloristájánál látjuk, Delacroix-t sem véve ki, — nem az a szín érdekelte a kort s vele Perlmuttert. Őt a szétszort világitás, az atmoszferikus hatások, a változó szín, a tónusokba omló szín érdekelte, maga a szín változása, a színek értéke, viszonylataik és átalakulásuk s ezek megfigyelése. Az ő pozitív lelke, melyben az értelem uralkodott, újból intellektuális élmények után vágyódott, mert tudta, hogy ezek hatnak

Bizony nem azért mondjuk mi ezt el, hogy a tisztelt szomszédnak a kedvében járjunk, hanem azért, hogy rámutassunk egy példára, amely arra tanít meg, hogy egy város fejlődésének legbiztosabb eszköze: a lakosság egyesített tevékenysége, a modern fejlődés szükségétől áthatott közszellem. Aradon a közszellem vezetője maga a városi hatóság, mely a világot sem merné magának azt a jogot vindikálni, hogy a közösséget, melytől megbízatása származik, gyámság alatt tartsa. Az aradi közszellem szabadon, függetlenül nyilvánul minden helyi dologban és cselekvésének csak a saját akarata szab határt."

Ez igaz volt a Salacz Gyula eredményekben oly gazdag polgármestersége alatt és teljesen igaz ma is.

Már egyszer megírtam, de ma sem felesleges az önismeret szempontjából ismételni, hogy ezt a mozgékonyt és függetlenséget az aradi közönség annak köszönheti, hogy nem régi hagyományok alapján áll, hanem a koronként bevándorolt különféle elemek szerencsés vegyülése, továbbá annak, hogy mindig csaknem egészen a maga erejére volt utalva. Midőn Arad 1834-ben nagy küzdelem és tetemes váltságdíj árán szabad királyi várossá lett, a vidéki városoknak már egyoldaluan előnyös kiváltságokat nem adtak. A szabadságharc erős tűzpróbáján ment keresztül később. Az abszolút és provisorius korszak alatt ez nagy mértékben hátrányát képezte. Az alkotmány helyreállítása után, igaz, helyzete az ország viszonyainak előnyös változásával főleg a közlekedési eszközök tökéletessége folytán javult, de egyoldalú előnyöket, úgy, mint természetes versenytársai: *Temesvár, Szeged és Nagyvárad* soha sem élvezett. Temesvárt meg kellett nyerni. Szegedet és Nagyváradot politikai szempontból nem volt szabad elveszteni. A kormány által adható kedvezmények osztogatásánál így Aradnak rendszerint semmi, vagy csak igen kevés maradt. Ez a körülmény azonban javára vált annyiban, mert önállóságának és önfelelősségének érzetét fokozta benne. Az aradi közönség látta, hogy ha maga nem kezdeményez és nem küzd, akkor biztosan elmarad. Érzéke a haladás iránt azért törekvésre sarkalta. Alig valóult meg egy eszme az ország szívében, az itt is rögtön gyökeret vert. A vállalkozási szellem, ha nem is mindig elég gyakorlati módon, de többnyire sikeresen nyilvánult. Ez nem kis mértékben annak tulajdonítható, hogy e városban a helyi hazafiságnak és az idegenek iránti elzár-

a legszigorubb rajz- és festőtanulmányokat folytatva.

Ezekben az években formálódtak ki egyéniségének alapvető elemei. A kilencvenes évek Párisába a pozitívizmus eszméi mind nagyobb erővel törtek be. A szellem és anyag halálos küzdelmében az anyag, súlyos csapásokat osztogatva, diadalkiáltásokat hallatott. Az akadémikus megalkuvó művészetnek, mely a szépítő idealisztikus formákat kétségbeesetten védelmezte, a fiatal naturalisztikus törekvések elől előbb-utóbb hátrálnia kellett. Az új világ nézet behatolt a művészetbe is. Keresték a valót, a természetet és annak új formáit. Szent áhitattal fordultak feléje, mint a természettudós, hogy kikutassák organizmusát, elemezzék összetételeit, felboncolják elemeire és meglessék titkos megnyilatkozásaiban. A természet tudós papjai és jámbor hívei a köztisztület középpontjába kerülnek, Pasteur, a tudós, Millet, a barbizoni természetfestő előtt meghódolt Páris. Mint a hogy Ruskin hirdette, — levetett saruval, szent áhitattal mentek a rajongók a természet elé, követve a mestert, Bastien-Lepage-t és a plein air híre kapott felfedezőit, élükön Manet, Degas, Monet s Pissarroval. A Julian-iskolában színproblemákon s formaelemzéseken, nem pedig kompozíciós szabályokon vitatkoztak többé. A modell formáit boncolgatták, szedték részleteire, s a tudósok részletbe hatoló értelmével hirdették hangos szóval, amit Perlmutter még 1904-ben is ismételt: "A festészetben egyedül a rajz abszolút, minden egyéb

érzelmeire, s érezte, hogy csakis ezen az uton juthat igazi, becses művészi látományokhoz. Még azt is felismerte, hol juthat közebb céljához? Azon a helyen, mely festői tanulmányokra szervezett, atmoszferikus hatásokban gazdag, ahol a művészi tradíciók még nem pusztultak ki: Hollandiában. Így ment aztán, — felfegyverkezve, művészi kulturától át és áthatva Párisból 1898-ban Larenbe, majd Volendamba, hol kisebb megszakításokkal 1904-ig tartózkodott.

Itt élte át művésze első korszakát hagyományoktól való megszabadulás keserves küzdelmei közepett. Lépésről-lépésre követhetjük felezabadulása folyamatát, ami annál nehezebben ment, mert az új környezet, kiforrott, kész, kialakult hagyományaival, mint egy ember, sziklaszilárdan megállott igazai mellett. De Perlmuttert uralkodó tehetsége, — melyet hajlamai, szelleme, egyéniségének struktúrája alakított ki, — lassan kivezette környezetét világszemléletéből, amely, ellentétben a maga pozitív világszemléletével, az élet egységben való felfogásán, az anyag és szellem harmóniáján alapult. Ez egységben az érzés, a szellem, a lélek volt a hangadó. Az élet képét adta vissza a régi holland művészet is, s a belőle kiindult francia, első helyen Millet, aki viszont hatott az e korbéli hollandokra, jelesen Israelsre, — az élet képét, de bele vitt e képbe édes lágyságot, megható gyöngédséget, szentimentális érzékenységet is. Perlmutter szembe került ezzel a felfogással, de hasztalan próbált

közös hiányának egy különös és hasznosnak bizonyult kombinációja jött létre.

Továbbá hagyományos fejlődés volt e városban mindig, hogy a szomszéd magyar vidékek értelmiségét vonzotta magához, akik itt gyakran az első és legbefolyásosabb társadalmi és közigazgatási állásokat könnyen szerezhették meg maguknak. Ezek rendszerint jó aradi polgárokká váltak s a város érdekeit szívükön viselték. Így lett Aradból eredetileg határvidéki szerb és német gyűlésvész népesség mellett nemzetiségi területen *nevezetes magyar város*, mely azután a megyére és társadalmára is nagy befolyást gyakorolt. A civilizált, kellemes élet fokozatos fejlődése mind vonzóbbá tette a megyei értelmiségre nézve is az ott tartózkodást, sőt ott lakást. Az aradi polgárság és a régi köznemesség utódainak egységes társadalmi egykeletkezett. Így magyarosodott meg ez a város, melynek kereskedelmi kamarájában én még harminc évvel is ezelőtt *német jelentéseket és jegyzőkönyveket irtam alá*.

De ez magyarozza meg azt is, hogy az aradi társadalom szellemi és modorbéli színvonalja mindig magasabban állott, mint a szomszéd magyar városoké. Ez tette az idegenekre nézve kellemessé az érintkezést a társadalommal. Ma is a magasabb élvezetek, a közügyekkel való foglalkozás, az utazás iránti hajlam, a művészet szeretete, (kevésbé annak gyakorlása,) mulatságok, különösen az ünnepélyek inkább foglalkoztatják, de persze gyakran idejét is inkább rabolják el, mint a szellemtelenebb és duhaj mulatozások.

Manapság azonban mindez csak negatív előny és nem képezi a pozitív továbbhaladás elég szilárd alapját. Arad azt a nagy feladatot, hogy jómódu, igen jelentékeny ipari, kereskedelmi, forgalmi és társadalmi gócpont legyen, talányomlag a maga erejével oldotta meg. De hátra van egy még nagyobb feladata: az, hogy a magyarságnak egyik legelőbbkelő kulturális központja legyen, ami egyedül lesz igazi biztosítéka eddigi vívmányai megőrzésének és még szebb, állandóbb és maradandóbb sikerű fejlődésének a jövőben. Ennél a feladatnál persze az egész ország támogatására nagyobb szüksége lesz, mint eddigi eredményeinek kivívásához. A nemzetiségi legszélsőbb törekvések ép-

pen Aradot választották ki akciójuk bázisának legfőbb pontjává.

Ez már nyomós jogaim a magyar nemzet lelkesebb gyámolítására. De arra, hogy Arad odaadó és áldozatteljes támogatást kérjen a magyar nemzeti államtól, ez még csak fél jogigény. Annak ugyanis nem egy, sőt nem is egy pár hasonló pontja van, melyet meg kell erősíteni. Az erre irányuló munkálkodás sorrendje az erők nagyon is határozott és véges volta folytán gyakorlatilag attól függ, hogy azok alkalmazása hol ígérkezik a legsikeresebbnek. E részben ígéretül csak kulturális előzményeket lehet elfogadni. Ha tehát Arad nemcsak vidéki emporium, hanem a nemzeti kultúra terén is kiváló centrum akar lenni, akkor az életküzdelmei által megerősödött közönségének a magasabb közművelődésnek ép oly határozott szolgálataba kell állania, mint aminővel az anyagi téren általános elismertetésben részesülő eredményeket tudott biztosítani városának. Aradon az utolsó felszázad alatt az iskolaügy is bámulatos fejlődést mutat. Nemcsak az elemi oktatás haladt, amiről ékesen szól az a könyv, melyet Varjassy Árpád tanfelügyelő negyedszázados hivataloskodásának emlékére barátai és tisztelői kiadtak, hanem a középiskolák és tanulók száma is szaporodott. Ezek létesítésénél az itteni közönség áldozatkészsége szintén fontos tényező volt, mert anélkül sem a lyceum, sem a felsőkereskedelmi iskola oly hamar nem nyílhatott volna meg. Az áldozatkészségen kívül egyes aradi polgárok buzgólkodására is szükség volt. Minderről külön monografiát lehetne írni.

Most azonban Aradnak magasra kell törni. Meg kell teremteni azt az elengedhetlen miliőt, amelyből a magasabb kultúra sudara kiemelkedhetik. Mert az egyszerű megélhetéshez szükséges ismeret — halmaz még nem kultúra. Az érdeklődés csupán egyes felolvasások, vagy talán inkább felolvasók iránt még nem tudomány-szomj és nem kulturális érzék. Csak ott van tudományos légkör, a hol a tudományt a tudásért s a művészetet önmagáért szeretik és becsülik, s azért időt, fáradságot és pénzt is áldozni állandóan hajlandók és mindig készek. Annak a városnak, melynek sorsa az volt, hogy rövid időn magát alkossa meg, a mely tehát a mult hagyományaira e részben sem támaszkodhatik, önmagából kell alkotni oly kulturális kör-

nyezetet, melyben kicsirázhat, virágozhat és magasra nőhet a felsőbb rendű közműveltség magja.

Szerintem Aradnak és közönségének csak komolyan akarniok kell és ilyen miliővé alakulhat, mert közönségének van érzéke a szép, nemes és nagy iránt, csupán az még trainingen és fogyelmezésen nem ment keresztül. Bizonyos anyagi áldozat, főleg a társadalom részéről, kívánatos lenne a végből, de akkor meglehetően eszéltni, hogy az egyetem a University Extension alakjában menne koronként hozzá.

Mindene van Aradnak, csak főiskolája nincs. Valahányszor az ilyenek létesítése a mértékadó körökben szóba kerül, a kulturális előzmények a többi jogcímek mellett mindig nagy szerepet játszanak. Ezek a többi jogcímek is szerepet játszanak, azokról sem szabad tehát megfelekedni. Alapokat kell teremteni és fejleszteni. Most valószínűleg a második műszaki főiskola hol leendő felállítására kerül majd a két új egyetem szervezése után napirendre. Az tudomásom szerint nem lesz oly könnyen eszközölhető, mint sokan gondolják. Egy a modern tudományos és gyakorlati követelményeknek megfelelő *műegyetem roppant összegekbe kerül*, de talán a szakérők sem állanak kellő mértékben rendelkezésünkre. Idő tehát van az előkészületre. Szegednek az ötödik egyetemet, esetleg a mezőgazdasági főiskolát ígérték már oda. De a második műegyetem még kapható, ha netán Temesvárral meg is kellene osztani rajta. Ilyen megosztott főiskola különben másutt is van pl. a Victoria-egyetem Angliában, a hol az egyes fakultások több városban (Manchesterben, Liverpoolban) vannak elhelyezve. Ennek is nagy hasznát látják. — Ha Aradon egyelőre csak a félműegyetem helyeztetnék is el, amire tényleg volna kilitás és Temesvárnak így nem verseny, hanem érkétársa lenne a kulturális emelkedés magas lépcsőjére hágná, amely után a többi következhetik. Azt hiszem, hogy *Aradnak ez eszmét egész erejével fel kellene karolni és az időt felhasználni, hogy e részben figyelmen kívül nem hagyható előzményeket teremtsen.* Ez semmi esetre sem fog hátrányára válni, mert azokra törekedvén, kulturáját imponáló módon emelheti, a mi nemcsak a célba vett sikernek, hanem jövőjének is egyetlen igazi záloga leendő.

ellentállani, megkörnyékezte őt e művészet kiválóan festőtechnikai készsége, s ha színlátására nem is, de formafelfogására hatott. Mesét keresett hát ő is, — nem ugyan Israels érzélgős világából, akinek melancholiától csepegtő történetei, főleg az angolokat annyira meghatották. Ragaszkodott eleinte ő is a tárgyhoz és festőproblémáit kénytelen volt ezekhez kapcsolni. Az érzélgős motívumokat mindenestre száműzte vásznáról, nem találkoztunk ott Israels sugalló hatású életképeivel: a beteg anyának segítségére siető kis leánnyal; a férj tetemére ráboruló feleséggel; a mindenétől megfosztott munkásembernek kétségbeesett pillantásaival; a kályha előtt kuporodó melegedő, megöregedett asszonnyal; a bölcső előtt zokogó anyával, tárgyakkal, melyeket a holland mester az ő sötét tónusharmóniáival hatásukban fokozott. Perlmuttert a világos színek izgatták, melyekhez nem illett az élet sötét oldala. Vasárnapi látogatásokat, a kikötőben tengert néző halászsokat, asztali imát rebegő munkáscsaládot, a parton letelepült öreg halászsokat, a ház előtt ülő özvegyasszonyt lányai körében figyelt meg, a család, a mindennapi élet, az elemi indulatok világából szedve benyomásait, a körülötte levő életből, lehetőleg minden romantikus érzélgőség híján. Ez az első lépés a magamegtalálásához, amikor már nem a tartalom kieszélése, a Poesie der Erfindung a lényeges, nem a külön való életet élő irodalmi mese, hanem maga a forma, az ábrázolás módja, a formába beleolvadó, azzal egyé váló tartalom,

amikor a festőművész kizárólag csak arra törekszik, hogy kielégítse a szemét. Ezt pedig csak a forma igazsága által érheti el. Perlmuttert már ezidőben is a formába olvadt tartalom érdekli és ha bezárt kompozíciókkal találkoztunk is, azokat is a forma felépítése szempontjából alakította. Egyik ősmert alkotása az Ima című, mely már első vázlatában készen állott lelke előtt. Ami változtatáson az keresztül ment, mind a témamegoldás tökéletesítése szempontjából történt, tehát elsősorban értelmi felismerésből. A krétarajz előbb a háttal álló alakokkal bővült s így került 1900-ban Párisban kiállításra. Mikor onnét visszakarta, ismét bővült az elől álló gyermekkel és a mellette levő szalmaszékkel. Szinben is mássá lett. A háttérben levő draperia rózsaszín volt — letompult; a háttal álló nő kabátjába színes rajz került, zöldes kék tónust kapott a szoknyája, a másik, kezét imára kulcsoló nő ruháján piros színt kapott a nyakkötő, piros szegélyt a zöldes derékkötő, s mindezt az ablakon beáramló megtört fény játsszi gyöngédséggel fogja tónusba. Minde változtatást térkitöltés követelte, meg az atmoszféra egységbe olvasztása. Alakok és levegő egységére törekedett, a tartalom sugalló erejének elnyomásával festői kvalitások fokozására.

Nagy formák keresésével találkozunk többi, ez időben készült művében is, alakjai ülnek vagy állnak, minél nyugodtabb mozdulatokban, csak a főformákat hangsúlyozva s színfelfogása is, nyugodt előadásával, a hormonikus színegy-

becsengéssel, hozzásimult víziójához. Egy hazatérő holland parasztsokat ábrázoló képén a levegőbe állított alakok a tájjal pantheisztikus egységbe olvadnak. A szürke égbolt és a barnás tónusok harmóniája tökéletes. A szín még nem az uralkodó, mert nem élihetet külön életet, nem kérhetett külön figyelmet. Bele kellett olvadnia a harmóniába. De ehhez a harmóniához csak a hagyomány útján jutott el.

II.

Ezenközben azonban mindjobban megértette önmagát. Új ideáljai ébredtek, gondolatvilága mind határozottabb formát öltött. Felismerte, hogy művészetében sok még az idegen elem. Nem az az idegen benne, amit honfitársai vetettek szemére, hogy témái idegenek. A nemzeti jelleg nem a festő tárgyában nyilatkozik meg. Azt tudta jól, hogy nem a magyar témától függ a művészet magyarsága, amint nem magyar festészet Pettenkofen sok szolnoki vásárjelenete s nem holland művészet az amerikai Gari Melchers holland tárgyú festésze. Nem a tárgyi hűség a dolog nyitja!

Filozófiája elkészült, s ennek alapján természetéhez való viszonya. A világot m... zvetlenebbül, mind mélyebben fogta érezte, amit Feuerbach így fejezte: *Reale ist die grösste Poesie.* I... meszetet, ahogy adva van. alakítás, kendőzés, kompo... igazságában, materiális... letlen elibe veti, m...

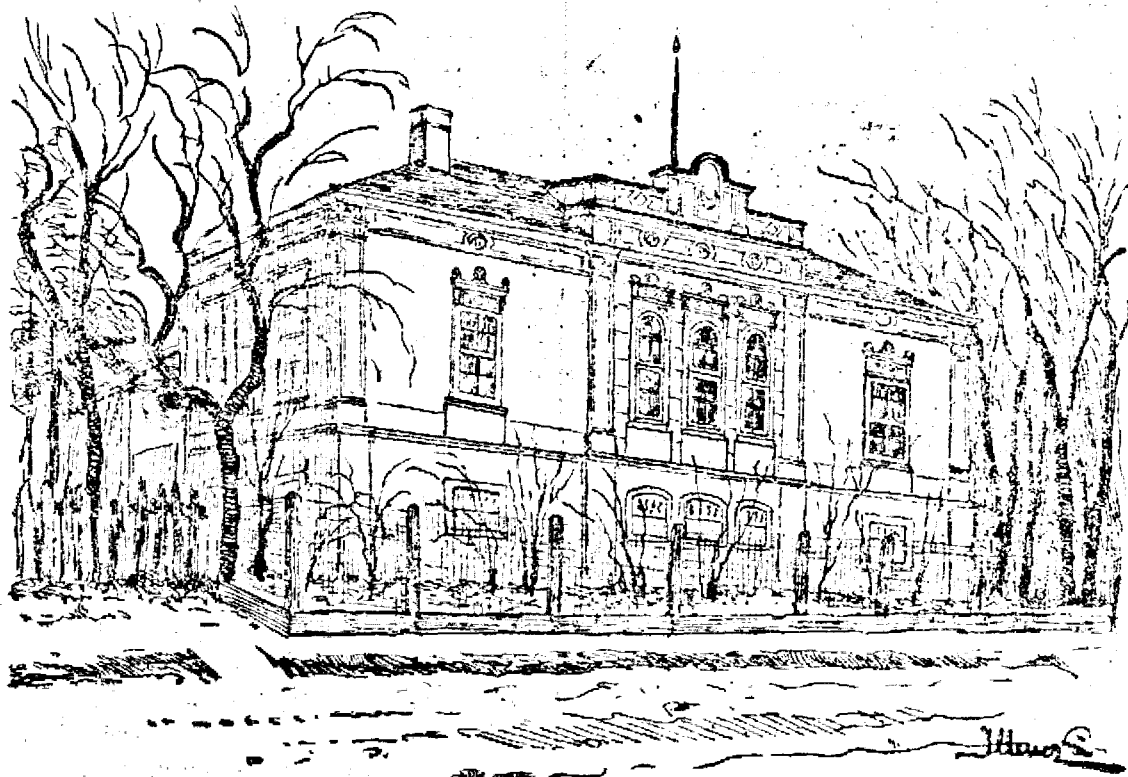
A mikor Péter király Aradmegyében élt.

— A Karagyorgyevics hercegek élete Bokszege. — Az elkártyázott kastély.

Merénylet az apa ellen? —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, 1911. december 24.

Péter szerb király egykori kastélya az aradmegyei Bokszege.

Párisban nem is nevezetes ember a mediatizált fejedelem, a trónkövetelő, összeesküvéseket szövögető hercegi, uralkodói család sarja. Spanyol, olasz, német, balkáni volt és leendő uralkodók kerülnek össze a francia fővárosban és annyian és annyira mindig vannak, hogy föl sem tűnik, ha reggel megfogyott, vagy szaporodott a számuk. Magyarországon nem így van. Fél száz esztendő alatt mindössze két balkáni fejedelem volt hosszabb-rövidebb ideig vendége az országnak és ennek a kettőnek emlékét máig is őrzik azon a tájékon, ahol az elűzött uralkodók a száműzetés napjait lemorzsolták. Az egyik trónját vesztett fejedelem *Battenberg* Sándor volt, a bolgár függetlenség kivívója, a másik *Karagyorgyevics* Sándor herceg, előbb szerb király, majd elűzött trón-

követelő. A *Karagyorgyevics*ek emléke itt leng, itt haldoklik *Aradmegyében Bokszege*. *Borosjenő környékén*, ahol még akadnak ketten-hárman, akik visszaemlékeznek az öreg hercegre és a mostani szerb királyra *Karagyorgyevics Péter-re*. Péter király ott nevelkedett, cseperedett föl a hullámos bokszegei dombok között és valami halovány emlékezés máig is tud arról a magába zárkózott, emberektől elvonuló ifjúról, aki annyira elűtött hevesvérű, duhaj öccseitől.

Hogyan kerültek Aradmegyébe a Karagyorgyevicsok?

Az *Aradi Közlöny* munkatársa kiunt járt a *Karagyorgyevics*ek lürét őrző vidéken és az itt elmondandókban szedte, fésülgette össze foszlányos szárait a már szertefoszló emlékezésnek, amelyet itt-ott őrizget egy-egy bokszegei öreg

román, *Borosjenőre*, egyébké elvetődött régi eselődje a *Karagyorgyevics*eknek.

Tizenöt esztendői uralkodás után került *Karagyorgyevics Sándor* herceg a száműzetés kenyérére. 1843 és 1858 évek között ült *Szorbia* ingadozó trónján, ahonnan *Obrenovic* Milos kergette el. Sándor herceg ekkor *Magyarországba* költözött és innen reménykedett, konspirált, agitált a szerb korona visszaszerzésére. Hiábavaló küzdelem volt ez és a herceg 1889-ben magára hagyatva, reményeiben véglegesen megcsalódva halt meg *Temesvárott*. Magyarországi tartózkodásának legnagyobb részét azonban *Bokszege*ben, a máig is álló kastélyban töltötte el.

Öt évvel a trónvesztés után, 1863-ban érkezett *Karagyorgyevics Sándor* herceg *Bokszege*re. A bokszegei uradalomhoz csere útján jutott a szerb herceg. A hercegaszonynak loánykori örökségből származó birtoka volt egy budapesti kisebb palota. *Belgrádból* egyenesen ebbe a palotába költöztek *Karagyorgyevics*ek, de hamarosan más, eldugottabb tartózkodási hely után néztek. Diplomáciai tekintetek is azt követelték, hogy a szerb trón számkivetett aspiránsa ne a szomszédos állam fővárosából kacsingasson régi országa felé, meg azután Sándor herceg titkos terveinek, összeköttetéscinek is jobban megfelelt egy esőndesebb, vidéki nemesi kuria. *Bokszege*ben *László József* volt akkoriban a földesur és ő cserélte el — talán némi reáfizetés mellett — a bokszegei, néhány ezer holdas birtokot és régi kastélyát a budapesti *Karagyorgyevics-palotáért*. Így lett bokszegei lakos 1863-ban *Karagyorgyevics Sándor* herceg, felesége, három fia és nem tulságosan nagy udvari eselődsege kíséretében.

Két évtized egyformán muló napjai futottak el a bokszegei magányban Sándor herceg feje fölött. Az évek morzsolása közben el-maradoztak mellőle a hozzátartozói. Meghalt felesége, tanulmányai folytatására külföldi főiskolákba kerültek a fiúk: előbb *Györgye* és *Arzén*, később *Péter* is. A legvégén pedig a husz év alatt megszokott lakhelyét is kihúzták az öreg herceg feje alul és élete utolsó két évében *Temesvárott* kellett meghúzódnia.

A bokszegei *Karagyorgyevics-kastély*, amelynek képét ennek a riportnak élén mutatjuk be, máig is úgy áll, aminőnek Sándor herceg építtette. Mert *László József* bokszegei nemesi kuriája nem volt ilyen magasra épített, kastélya külsejü ház. A mai kastély hátsó szárnya, alacsony, földbenyomott falaival valamelyes fogalmat nyújt még arról, hogy milyen volt a régi, nemes, nemzeti és vitéz *László* uram kuriája. *Bonyolult*, összeviszsa épület, amelyben egész labirintusban kanyarogtak folyosókkal, oldalszobákkal, benyilókkal a helyiségek. *Karagyorgyevics* herceg is tíz évig lakta így a házat, de 1873-ban behúzódott az alsó szárnyba,

jelentőséget tulajdonítva. Ez megfelelt naturalisztikus hajlandóságának is, s e felismerés új élményekhez vezetett.

A világot egyszerre csak másképp látta, szemében minden, a legjelentéktelenebb is értéket nyert, s oly tárgyak feldolgozásába kapott, amelyek ugyszólván tárgytalanságuk ellenére is számtalan ideára képesek ébreszteni a szomlélt — írta ez időben, — hisz Rembrandt témái sem hollandok, színefoglalása, formalatásaiselüt a többi holland művésztől, s mégis ő a holland művészet díszje. „Ha véletlenül magyar vagy olasz földön születik: ugyane műveivel hazánk vagy Olaszország nemzeti művészetének dicső tagja lett volna.” Ez hamis okoskodás. De *Perlmutter*nek ez időben szüksége volt rá. Új vizióját leg-

kényelmesebben holland földön fejleszthette ki s azzal áltatta magát, hogy egyéniségét ott is kiépítheti. Lássuk, sikerült-e ez neki?

Kezdte azzal, hogy a természet logigénytelenebb, puritán mód egyszerű jelenségeit alakította, a véletlen adta mozzanatokot, a néma utcát, a napfénytől borított házsorokat, a végtelenbe vesző tengerparton elhelyezett szélfogó kosarakat, egy-egy benn ülő női alakkal, csupa esendéletet, minden kiesztelt térbeosztás nélkül! De ezeket az igen is szimpla életszeleteket új formába igyekezett önteni. Egész erejét új formamegoldásokra fordította: A környezet vált uralkodóvá, s nem az alak. A látóhatár magasabbra szállott, az előtér elhatalmasodott, a nagy, széles formák részletekben gazdagodtak. Még a felülről látott természetet is pozitív részletgazságában mutatta be, különösen színlátása második korszakában.

Mert legfőbb élménye éppen színefoglalása kialakulása közben jelentkezett. Mialatt körülötte a pleinair mesterei, a fénytítkos játékoknak ellesése közben, mindjobban a fényjelenségek hangsúlyozásában merültek ki, *Monet* már szinte csak azt a tért festette, mely közte és a tárgy között volt, az atmoszferikus hatásokat, a mindent átható levegőt: maguk a tárgyak, színes jelenségeikben, szinte elsikkadtak kezeik közt. *Perlmutter* azonban, *Hollandia* nedves levegőjében, a szép, a napos délutánokon, a tárgyak színeinek szépségét, magát a színt fedezte fel. Ez a felfedezés mámoros öröme hangolta. Újongani kezdenek színei. Hatalmas színefoglalások

csendülnek felénk, mialatt a tárgyak is élnek lokális színeikben, de ezer reflexekbe törve, a kiegészítő színek koszorujától körülövezetten. „El *Monet*-tól” lesz a jelszava. El az atmoszféráfestő *Monet*-tól, a kinek a világ csupán levegő, napfény, rezgő napsugár. Meglátta a levegőtől fel nem bontott színt, a mikor minden színnek külön élete van, s nincs úgy átítatva a levegőtől, hogy abba szinte beleolvadjon. Mi lesz most *Perlmutter* szemében egy néptelen utca, három fával az előtérben? Színtenger. A vörös, sárga és zöld dominál, de mindez száz árnyalatba törve. Uralkodik az ég világos szürkéjéből kiváló néhány zöldes-barna fakorona, szeszélyes arabeszket alkotva, a három, napfénytől megtört vörös színű ház, a földön terpeszkedő napfolt, s abban a rozsdavörös sávok, az árnyékos részben ezer szín, zöld, vörös, sárga, lila, széles átábotában. Ez a színlátás tipikus erre a korszakára.

S ezt a színefoglalást „új és eredeti előadásban” akarva bemutatni, minden, még oly nyugalmas tárgyat is, meg nem tört színekre visszavezetve, egy sajátos, vadul-nyugtalan kézírásban állított elő. Festményein holland nők állanak, ülnek közönyös, nyugodtalmatlan lelkiállapotban. Az egyik felhúzza kesztyűjét, vagy ül a tengerparti szalmakosárban, indul utra vagy őrszi a ház előtt álló padot: ime a szimpla témák, melyeket arra használt fel, hogy szenvedelmes színlátomásait bemutathassa, mint mondottuk, sajátosan ideges fakturában. Esete lázas nyugtalansággal kavargó a vásznon, káprázató,

a régi karia homlok részét leromboltatta és új, magas, szterén helyiségekre emelt kastélyfrontot építtetett. Erintetlenül áll mind a mai napig az a nemes román stílusban épített tiszta munkájú kastélyhomlokzat, amelyből nyolc szoba néz hatalmas ablakszemeivel Bokszeg főutcájára. Ebben a nyolc szobában lakott azután Sándor herceg és közvetlen hozzátartozói. Az épület hátsó, érintetlenül hagyott részét pedig, amely nyolc-tíz lépcsőfokkal alacsonyabban fekszik, a cselédség és a konyha foglalta el. A nyolc szobából hat a homlokzatra néz ablakaival. Ebben a hat szobában élt Sándor herceg. Zárt, üveges folyosóra nyílnak a szobák, amelyek közül a sorban az első vendégszoba volt. Azután jött a tágas ebédlő, a keskeny, fülkés hálószoba, amelynek fülkéjéből tapetés ajtó nyílik abba a kis ablaktalan zugba, ahol a herceg meghitt, benső inasa töltötte az éjszakát. Az L alakú kastély szeglet-szobáját a herceg házvezetőnője foglalta el kis, szőke leánykájával. A régi épületszárnyhoz csatlakozó rész két kisebb szobája volt a fiatal hercegeké. A simára festett, mintázatlan falak között egyszerű volt a butorzat. Nehéz tölgyfából, kemény diófából faragott asztalok, szekrények, ágyak. Minden egyszerű, tömör, kényelmes és disztelen. Egy megbarnult nehéz régi ágy, néhány hullámos vonalakkal megírárgott ódivatu, sajtáságos kettős szekrény még ma is megvan és beszédes tanuja annak az egyszerű környezetnek, amelyben Karagyorgyevics Péter herceg, a jelenlegi szerb király fölnevekedett.

Néhány régi családi ékszer, a királyság pompájából megmaradt díszruha, (sőt talán csak a tulzára hajló cselédi fantáziában élő) szekrényben őrzött korona volt a bokszegei exkirály minden fényűzése és királyi pompára emlékeztetője. Hálószobája olyan egyszerű volt, mint akármelyik vidéki földesuré: egyszerű ágy, szekrények, festetlen falak, néhány értékes, barátságos szőnyeg és a fejedelmi szokásból megmaradt inas, a derék *Sofronia*, aki éjszakaról-éjszakára készen áll félig alva, félig ébren Sándor herceg hálószobája mellett. Ép ilyen egyszerű volt; az írományokkal, könyvekkel megrakott dolgozószoba és a néhány értékes fegyverrel díszített fogadóterem, amely alig látott vendéget.

A kártyán elvesztett kastély.

Jobbára hagyomány és elbeszélés útján így őrizi a bokszegei kastély Karagyorgyevics Sándor herceg emlékét. A pusztá, azóta modern mintázatura átfestett falakon, a kastély nyugodt, tarka oromzatán, néhány elszórodott, megmaradt butoradarabon kívül alig maradt meg valami a herceg idejéből. Maga a kastély is sok kézen ment keresztül azóta. Már annak is kalandos története van, ahogyan Sándor herceg és a Karagyorgyevics elhagyták Bokszeget. Biztosat senki sem tud róla, de a régi emberek és a régiekről tudók ilyesfórmán mesélik.

A bokszegei kastély igazság szerint a hercegasszonyé volt. Sándor herceg feleségének hozományához tartozott az a pesti palota, amelyért a bokszegei birtokot cserélték és így természetes, hogy Bokszeg a hercegnőé, majd halála után a gyermekeké: György, Arzén és Péter hercegeké lett. Az öreg herceg csak a jövedelmet kapta és benne élt a birtokban, kastélyban összehúzódva, szerényen, amíg a fiúk — különösen Arzén és György — Párisban élték a világukat; adósságokat csináltak és pénzért zaklatták apjukat. *Arzén híres kártyás is volt* és megesett vele az, hogy egy hajnali kártyacsatában annyira alulmaradt, annyira elvesztette minden garasát, hogy az *utolsó lapra* — dupla vagy semmi — a bokszegei birtokot tette föl. Egy francia marquis ült szemközt a kártyasztalnál Arzén herceggel. Mosolyogva tartotta a tételt. A marquis nyert és másnap közjegyző előtt szerződésben biztosította számára Arzén herceg a bokszegei birtok tulajdonjogát.

A bokszegeiek és elsősorban az öreg Sán-

dor herceg 1888-ban egy szép tavaszi napon arra ébredtek, hogy egy nyakatekert nevű francia marquis dőögött be a faluba, ott is egyenesen a kastélyba és a közjegyzői szerződés alapján a szó-szoros értelmében *kitessekkelte Karagyorgyevics Sándort a kastélyból*. Sándor herceg ekkor Temesvárra költözött, a marquis pedig hamarosan visszatért francia földre, miután a bokszegei birtokot több jómódu francia földművesnek adta el. A franciák kezéből egy másik marquis: *De Ceval* vette meg Bokszeget. De Ceval marquis a nyolevanas évek vége felé nagy készüléteket is tett, hogy teljesen modern gazdálkodást rendezzen be bokszegei birtokában, ebben azonban egy máig is *kiderítetlen merénylet megakadályozta*. Ismeretlen emberek éjszaka megtámadták a marquist, rálövöldöztek, könnyebben meg is sebesítették. De Ceval marquis annyira megriadt a merénylettől, hogy hamarosan tuladott a bokszegei birtokon és véglegesen visszaköltözött Franciaországba. Az ismeretlen lövöldözőket máig sem nyomozták ki.

Bokszeget azután egy konzorcium vásárolta meg, amelynek *Weidenfeld, Éles és Löffler* volt tagja. A kastélyban ma *Éles Géza* lakik, aki a birtok nagyobb részét — 1600 holdat — megtartotta, míg a többit parcellázták.

A Karagyorgyevics-kastélyon kívül még egy épület őrizi Sándor herceg emlékét Bokszegeen: a községháza. A bokszegei közjegyzőség 1889-ig Monyorón volt és onnan Karagyorgyevics herceg kivánságára került át Bokszege. A már romladozó monyorói jegyzői lak helyett Sándor herceg, aki régen kívánta, hogy az ő „székhelyén” legyen a közjegyzőség, Bokszegeen adott telket, építőanyagot, munkát az új közjegyzői lak számára és 1880-ban el is érte, hogy a közjegyző átköltözött Bokszege. A herceg által épített jegyzői lak már leromlott, elpusztult, de egyes részeinek földhasználatával készült néhány év előtt a mostani.

A hercegasszony sirja.

A harmadik Karagyorgyevics-emlék a bokszegei temetőben van. Sándor herceg feleségét temették el ott jó négy évtized előtt. Ameddig a Karagyorgyevics Bokszegeen éltek, mindig megvolt a hercegasszony sirjának gondviselője és azalatt a közel harminc esztendő alatt sem veszett nyoma teljesen, amíg a faluban híret nem hallották megint a Karagyorgyevics névnek. Az egyetlen bokszegei Karagyorgyevics sir hosszu hosszu évekig romladozott, áldogált árván a cifra fejfás román sírok és besüppedt,

irizáló hatást keltve. Színei egymásra törnek, égnek, tombolnak, vibrálnak össze nem egyeztethető ellentétet alkotva a nyugalmas jelenségekkel. Mi inspirálta? Hals nem, annak az ecsetkezelésének, minden nyugtalansága mellett, a momentszerűség, melyet ábrázol, a pillanatfelvétel mozgalmassága jogosnak, sőt harmonikusnak tünteti fel. Perlmutter e nembeli alkotásainál a nyugtalan irizálás nagyban csökkentette műveinek művészi hatását. A nagy formális készség, színlátásának ujszerűsége, előadásának merészsége, meglepték társait. Megnyeri a kis aranyérmet, a kormány újra megvásárolja egyik művét, s most, érezve a maga erejét, hazajön. Egy darabig Szolnokon volt, el-eljárt Besztercebányára, hogy aztán végleg Rákospalotán maradjon.

S eközben egy új élmény vár rá, mely halomra dönti összes eddigi eredményeit.

III.

A magyar táj új színlatásra vezet. Új színelődiákat látott meg, hogy kiszállott a magyar világba! Egyszerre megérezte, hogy ennek a földnek, égnek és levegőnek más a színbeli hatása, más a harmóniája. De megérezte azt is, hogy ehhez a színharmóniához más előadás kell, másforma a másfajta érzéshez: eredeti ize van itt mindennek, ezt kell hát ellesnie.

Hogyan, Rembrandt csak azért holland-művész, mert holland földön született? Perlmutter is kezdett rájönni arra, hogy régi okos-

kodása tévedés volt. Rembrandt, ha Magyarországon vagy Olaszországban születik, aligha festhette volna meg műveit, úgy a hogy megfestette. A holland föld teremtette őt. Az, hogy kortársaitól elűt, hogy korát meghaladja, hogy a környezet ellenére alakul ki egyéniséggé: lehet mind igaz. És mégis fajtát képviseli, ha más módon is, mint a többi. De minden egyes vonása a holland faj és föld jellegzetes kifejezése. Lám maga Perlmutter is új benyomások, az új színek hatása alatt mint megváltozott, mennyire más színlatományai támadnak! Amire éveken át készült: egyszerre megtalálta önmagát. Víziját sokáig hordta magában, mint a csiga a házát — itthon szabadon és összhangzatosan kifejlődhetett. Felismerte ennek igazságát, csak másképp magyarázta. Tapasztaltabb lett kiforrottabb, idősebb, — mondja, — csak azért, hogy a régi teóriáját megmentse. De a környezet fejlesztő hatását senki sem tagadhatja. Eredményei ékesen szólnak. S ez az új intellektuális élmény újra felkavarta érzését és megkezdődött lelkében egy új érés.

A szolnoki csendes utcák, melyekben nyugodalmatlan fény- és árnyellentétet teremt a tisztán sütő napfény, — gyertyákkal bevonuló, csendes áhitattal lépkedő parasztlányok, — a besztercebányai piac, a maga mozgalmatlan nyugalomban, — a csendes magányban foltozó vagy krumplit hámozó szolnoki asszonyok, — a gyermekét gondozó fiatal, rákospalotai anya, — mind csupa egyszerű életdarab, de új forma és színmegoldásokra vezetik.

Most már első sorban a színt hangsúlyozza, akár csak mesterei csendéletein. Ezek a színek vezetnek, emelik, éltetik a formát. Megőrzik az anyag karakterét és ki is fejezik. Most a nyáron a római kiállításán, egy sorba kerültek szolnoki képei: tüzet hánytak rajtuk a színek. Az egyik szoba belsejében a lila fal, a rózsaszínű ágytakaró, az ülő nő zöld keskeny, csupa tiszta, ragyogó, belső tűzben égő szín. Ezek a színek, biztosan felfogott színértékekben, ihletik meg képzeletét, azok egybefoglalása teremt meg stílusát, mely a színegyesítésen alapszik. A stílus ép ez az egybefoglalás. Ezek az egészséges színek, amelyek delikát finomságokat is ki tudnak fejezni, a zöld, a sárga és azok millió színárnyalatai nyugodalmatlan harmóniákban olvadnak a nyugodalmatlan tárgyakkal megfelelően.

A színfanfárok elhangzottak és velük együtt elpihent az irizáló faktura. Most széles, nagy színsávokban, szélesre vágott ecsettel halad végig a vásznon, itt pasztózus a színfelrakása, míg amott finoman ötvényezve simul egybe, kifejezve ilyképp érzéseit, úgy, amint azokat éles elmével, lelkileg elemelte.

És egyszerre mindenki megérezte, hogy Perlmutter művésze más, — hogy magyar. Műveiről a magyar ég, a magyar föld színei, a magyar érzés módján szólnak hozzánk. Ezek a színek csak nálunk égnek így, ezeket a harmóniákat csak a magyar föld sugallhatta... S társai most már egészen behódoltak neki: megnyerte a nagy aranyérmet. S kicsi hja —

megfakult keresztü szegény sirocskák társaságában, amíg ismét meg nem emlékeztek róla.

A szerb királygyilkosság véres trónjára került Karagyorgyevics Péter hirtelen visszaemlékezett bokszei életére, a régi kastélyra és a temetőben talán már be is omlott sirra. 1903. telén egyszerre csak egy rókaképi szerb ur érkezett Bokszege. Egyenes a román lelkészhez sietett és a Karagyorgyevics-sir után tudakozódott.

— Nikolajevits Száva vagyok — mutatkozott be az idegen — Péter király személyi titkára.

A személyi titkár megnézte a bokszei temetőt, ahol némi kutatás, keresés után meg is találták a Karagyorgyevics hercegnő sírját. Nikolajevits titkár ur díszes vaskerítést készített a sírdomb köré, a sirt újra fölthantoltatta és ismételtelen kijelentette, hogy 5 felsége rendelkezésére tavalással, igen legkésőbb tavalással Belgrádba szállítják a hercegnő földi maradványait. Péter király, vagy Nikolajevits titkár azonban megfellebbezett a nagy ígéréstől. A Karagyorgyevics-sir legalább máig is bolygattatlanul megvan a bokszei temetőben...

Az ex-fejedelem a bokszei kaszinóban.

— Érdekes esetek. —

A bokszei Kaszinóban, intelligens emberek között sokszor esik szó a régi Bokszei nevezetességéről: a hercegről. A jegyző is, tanító is, pap is, postamester is, mindenki halott valamit róla: ki az elődjétől, ki az apjától, idősebb rokonától, olyan emberektől, akik szemtől-szembe látták, hallották, tudták Karagyorgyevics Sándor herceg életét. Mindannyian csak hallottak a herceg felől, mert azok, akik ismerték is, sorra elhaláloztak. A utolsó bokszei, művelt, intelligens ember, aki még személyesen ismerte Karagyorgyevics Sándort, a nemrégiben elhunyt nyugalmazott román pap volt.

Sok történet, mindenféle mende-monda kering így szájról-szájra a Karagyorgyevicsre emlékező bokszeiek között. Gyakran emlegetik, hogy az öreg ex-fejedelem Karagyorgyevics Sándor herceg olyankor, ha fiai odahaza voltak, minden délután fölkerelkedett és elsétált a bokszei uri kaszinóba, ahol lassan, kényelmesen, inkább nyárspoljári, mint kerécsi módon két üveg sört idogált a három herceg: Sándor, György és Arzén. Péter ezidőben már svájci egyetemen tanult. Beszélnek arról is, hogy a fiúk még apróbbak voltak, kecskefogaton, kecskehintón nyargalásztak a kastély kertjében és együtt játszottak, együtt hancuroztak néhány mezitlábos román parasztfiúval. Lehet, hogy így van, lehet, hogy mende-monda. Ki tudja ma már biztosan mondani.

Épígy ingadozó, bizonytalan annak a

hisz jelölve volt, — hogy a római nagy dijat is!

Itt áll előttem egy csendőlete: a sárgaszegélyű selyem asztalkendő nagy, virágos porcellántál, mellette tányéron pirosuló alma, vizes üveg, a sárga háttérből nagy virágos rajzu selyempárna ugrik elő, csupa szín, melyet egyetlen szín: a zöldessárga fog össze. A formát éltető, teremő szín harmóniája, derűs harmónia az egész. A bezárt kompozíciókból szabad, önkénytelen, pillanatszerű természetfelfogás, a lefokozott megtört színekből kacagó színharmóniák váltak, — mindez lépésről-lépésre haladó értelmi felismerésekben.

Egy egész világ választja el a francia impresszionistáktól, teszem Pissarro-tól, amint azt a besztercebányai piacot ábrázoló képe mutatja. Neki nem kőd vagy vibráló napfény, nem mozgásillúziót adó apró színtömeg a piac képe. Nem csak levegőhatás. Nem csak felszálló porréteg. Ömegnőzi — még az aprónak látott kofákban is — a mozgásban megnyilatkozó karaktereket, hatalmas színegységbe olvasztva a sok színelemet, hogy ilykép egységhez: stilushoz jusson. Ez az utolsó művészi élménye. Egyszerre kinyílt a szíve. Az új színlátás megfogta érzésvilágát is. S ez az a pont, ahol továbbfejlődése várható. Mert a művészetben örök igazság Goethe szava:

Doch werdet ihr nie Herzen zu Herzen schaffen,
Wenn es euch nicht von Herzen geht...

puskagolyónak a legendaköre, amely talán a legmélyebbre vésődött emléke Bokszegeen a szerb hercegeknek. Azt beszélnek, hogy egy szép napon — esztendő, hónapot nem tud senki, mert hiszen „csak úgy hallotta“ — valamelyik fiatal herceg, talán a könnyelmű Arzén, talán a jelenlétkelen György, vagy épenséggel Péter a király, *reálott az apjára*. A golyó nem talált, vagy legfeljebb horzsolta Sándor herceget és odafuródott a kastély téglái közé. A kastélybeliek azt híresztelték mindjárt, hogy véletlenül sült el a fegyver valamelyik herceg kezében és nem történt semmi baj, de ez a mosakodás kevés hitelre talált. Tudtak arról, hogy a fiatal hercegek és apjuk között állandóan anyagi viták folytak. A hercegek pénzt és megint pénzt követeltek: Arzén a költséges paszsióra, párisi kirándulásokra, György, aki Romániában tartózkodott az ottani Karagyorgyevics birtokon, a gazdálkodásra, Péter pedig külföldi tanulmányutakra. Tanuja nem volt a dolognak, de alighanem úgy történt, hogy ilyen pénzügyi differenciákön tűzbe jött, fellobogott a balkáni vér a kis hercegekben — úgy mondják György volt ez a hevesvér — és eldörrent a kéznél levő vadászfegyver...

Ki tudná ma már kideríteni az igazságot, amikor annak idején is homály takarta a történeteket. Az akkori emberek közül csak egykét magas kort elért román parasztember van, aki meg is fordult a Karagyorgyevics bokszei udvarában.

A legnevezetesebb közöttük Martie Flore, aki számadó-kanász, majd aféle öregbérés volt Karagyorgyevics Sándornál. Ettől eltekintve is

A béresből lett bíró.

elég nevezetes ember Martie Flore Bokszegeen, ahol husz esztendeig viselte a bírói tisztséget. Reávall erre a bíróviseltségre a házatája is, amely valamennyire elüt a magasra zsupolt tetejű házaktól, ahol a padlásajtó feketére füstölt négyszöge helyettesíti a kéményt. A bíróviselt Martie Flore házán zsindeyes a tető és valami kéményféle is van rajta a füst elvezetésére.

Amint a képe mása is mutatja, a hetvenhét esztendőös öreg még komény legény. Izmos, vállas, széles öreg ember és egészen fehér haján, bajuszán kívül minden vonása, izma azt igyekszik elhitetni, hogy ötvenes évek közt baktat még a valójában nyolcadik X-hez törekvő öreg román. Fialatos fürgeséggel majdnem hogy futva jött, amikor háza előtt megállott a kocsink. Az a kézmozdulat, amellyel betessékel a házába, ott is a tiszta szobába, amikor megtudja, hogy egyenesen csak öt keressük, elárulja a községi bíróság civilizáló hatását.

Tolmács segítségével sokat és bőven beszélt a Karagyorgyevics család öreg bérese, hanem az ellen már élénk kifogásokat emelt, hogy le-rajzolják. Kézzelel-lábbal tiltakozott az ilyen kísérletek ellen és végre is a falusi riportokon mindennapos csellogáshoz kellett folyamodni: amíg szóval tartottam az öreget, azalatt az Aradi Közlöny rajzolója lekapta a vázlatkönyvből Martie Flore képét.

— Az öreg herceg ur nagyon derék ember volt — mondogatta Martie Flore, mialatt a rajz készült. — Nem volt gögös, szóba állt mindenkivel az utcán. Bizony utam, még a kis gyerekek is odamehettek hozzá, ha valami bajuk volt. Sokszor beszéltem vele én is, de hát én beszélhettem is, mert számadó voltam. És engem szeretett is az öreg herceg ur. Amikor elment innen Temesvárra, még levelet is írt nekem. Popa Sándornak, az elhunyt román papnak is írt, meg nekem is és azt írta, hogy mi ketten jöjjünk utána Temesvárra. Hanem mégsem mentem el, pedig jó dolgom volt az öreg herceg urnál. Hatvan forintot fizetést, tizenöt köböl búzát kaptam fizetés fejében, amíg nála szolgáltam. A levél a domnu herceg levele már régen nincsen meg, nem is tudom hová lett.

— Ha öreg ember is vagyok, azért jól emlékszem ám mindenre, nemcsak az öreg herceg urra, hanem a kis hercegekre is. Az Arzén meg a György vidám, jókedvű, pajkos legénykék voltak. Sokszor birkóztak, verkedtek a kertben, de csak úgy maguk között. Bokszei fiúk, parasztfiúk sohase voltak a kertben. A kis hercegek kecskefogaton jártak ki a faluba. De csak Arzén herceg, meg György herceg volt ilyen pajkos. Péter komoly fiú volt. Nem is játszott az öccseivel, hanem egyedül sétált a kastély mögött a kertben. Télen pedig, ha befagyott a bokszei halastó, lejárt a tó jegére korcsolyázni. Ide is egyedül ment, sokszor még az ebédet is kivitték neki a jégre. El is csodálkoztam rajta, ha azon a tájékon hajtottam a disznókat, hogy ilyen nagy ur, ilyen kis princ miért bujik el az emberek elől.

Amikor megkérdeztem Martie Floret, hogy mit tud arról a hírhedt lövésről, az öreg szolgál szörnyűködve csapta össze a kezét:

— Ugyan erről hol hallott az ur? Meg hogy épen Péter herceg lett volna! Ne tessék ilyet mondani domnu. Nem igaz ez. A fiatal György herceggel történt valami, de az is csak véletlen volt. Én legalább úgy hallottam róla, hogy György herceg épen vadászatról jött haza és töltött puská volt a vállán. Amint felment a folyosó lépcsőin, elbotlott, a puskája megakadt a ruhájában és elsült, de a golyó nem talált senkit, az öreg domnu herceget sem, aki fönn állt a folyosón. Ez az igazság uram, nekem is így mondta el a herceg ur inasa. És az is igazság, hogy a herceg urak mind nagyon jószívű, kedves emberek voltak, jól bántak a szegény emberrel és az egész falu megsiratta a kegyelmes öreg herceg urat, amikor Temesvárra költözött.

Ennél többet nem tud a kiérdemesült bokszei bíró, de aligha is tudhat, hiszen nem volt belső cseléd. Gergiu Tódorról, aki állítólag Péter király játszópajtása volt, nagyon becsmérlőleg nyilatkozik.

— Részeges ember a Tógyer, egy szavát sem lehet elhinni. Részeges — ismétli az öreg, patriarcha-fejű Martie Flóra és miközben mondja, már nagyot huz — a pálinkás korsóból.

De abban azért igaza volt, hogy Tógyer Gergiu Tógyer csakugyan részeges ember. A bokszei boltosnál kocsiszkodik most Karagyorgyevics Péter gyermekkori társa és alkoholtól elnehezedett, torzzá vált, megrutult alakja csakugyan távolról sem olyan, mint a milyennek a királyok játékos pajtasait képzelhetnők.

A játszótárs.

Am ha a mai jó ötven egynéhány esztendejéből negyvenet leszámítunk és a fantázia szivacsával kimossuk az ital okozta rombolás vonásait a a Tógyer arcából, egészen helyre román sihedert képzelhetünk el. Tisztán az elképzelésre vagyunk utalva, mert Tódor állandóan részeg, olyan részeg, hogy alig lehet kifacsarni belőle három épkez'áb, összefüggő szót.

A hercegi család volt szobalánya.

Karagyorgyevicsről mit sem tud, csak a hercegekre, a domnu hercegekre emlékezik. Azt is tudja, hogy ott laktak a kastélyban.

— Péter herceget is ismerte?

— Mintha ez a kérdés megmozdítaná az értelmet az alkohol roncsában.

— Domnu herceg Petru? Ó igen. *Játszottam is a herceggel.* Petru herceg jött a kecskén és kecske elfutott, aztán én nekem játszott kecskét.

Amiből talán azt lehet értelemnek kihámozni, hogy Péter herceg egyszer, vagy talán többször is a Tódor hátán nyargalásztott kecske helyett. „En nekem játszott kecskét...” ennyi a jámbor, szegény Gergiu Tódor tudomása, emléke Karagyorgyevics Péterről és a bokszegei Karagyorgyevics-napokról, azaz hogy, esztendőkről.

Beszélik még Bokszegeen, hogy ez is, amaz is tud valamit a hercegekről, de ezek már csak olyan másod-, harmadkézből való tudomások, hogy a hercegről tudó atyafi nagynénijének az unokatestvére mosogatólány volt a kastélyban.

Még van valaki, aki ott élt Sándor herceg közelében és sokat, talán az élők közül legtöbbet tudhat a Karagyorgyevicsok bokszegei életéről, mert kastélybeli, belső cseléd volt. *Szlavik-Szabó* Károlyné született *Hajdu Juliánna* nem bokszegei, hanem borosjenői lakosnő, két ízben is másfél-másfél esztendőt töltött Karagyorgyevics Sándornál. Előbb szobalány, azután szakácsnő volt. Az értelmes, bizonyos mértékig intelligens magyar asszony készségesen mondott el mindent, amit régi gazdájáról tudott.

— Nagyon jó dolgom volt a hercegnél — mondotta — szívesen emlékezem vissza arra az időre. Amikor én odakerültem — 1876-ban — már a fiatal hercegek felnöttek és legtöbbször nem is voltak Bokszegeen. Arzén herceg néha eljött látogatónak Romániából, Péter is itthon volt egy ideig, de leginkább magunk voltunk az öreg herceggel. A kastélyban a hercegen kívül a gazdasszonya lakott, egy idősebb ur-asszony, aki a szögletszobában aludt az öreg herceg szobája mellett. Szép szőke kisleánya is volt a gazdasszonynak, de ne tessék rosszat gondolni, nem a herceg urtól. A cselédségben első volt Sofronia, az öreg herceg inasa, azután volt kocsis, szakácsné, szobalány, konyhai minden leány is.

— Egyszerűen élt a herceg, nem volt nagy vendégeskedés és én nem is emlékezem, hogy amíg én ott voltam, lett volna vendég. Az öreg herceg nem is szerette a vendégeket és ő maga sem járt sehová. Néha jöttek Bokszege idegen urak, többnyire estefelé, de sohasem maradtak ott. Bezárkoztak a herceggel a dolgozószobába azután kocsira ültek és elmentek. Sofronia, az inas mondotta egyszer, hogy az idegenek a herceg szerbiai barátai. Sándor herceg majdnem egész nap a dolgozó szobájába ült és olvasott.

Tele volt a szobája könyvekkel és sok-sok irománnyal is.

— Egy másik szobában — a legszélsőben — meg egész sor szekrény volt telistelve szebbnél-szebb női ruhákkal. Minden héten széttergettük én meg az inas a ruhákat. Olyankor az egész szoba be volt teregetve a sok selyem, meg bársony, sleppes, himzéses gyönyörű ruhával. A megboldogult herceggasszony ruhái voltak ezek, legalább én így hallottam Sofroniától, aki a herceg és a hercegné koronáit is megmutatta nekem takarításközben. *A koronák herceg fogadószobájában voltak üveg alatt és a szekrényben elzárva*, de már annyira nem emlékezem reájuk, hogy meg tudnám mondani, milyenek is voltak.

— Azt igazán nem mondhatom, hogy a fiatal hercegek közül valamelyik is pajkos lett volna. Igaz, hogy nagyoeskák voltak már, amikor én a házba kerültem. Azt se mondhatnám, hogy Péter herceg emberkerülő lett volna. Nem pajtáskodott senkivel, sokat járt egyedül sétálni, de biztos nem volt a faluba hozzávaló fiatalember. Otthon mindig jókedvű, beszédes volt és talán — mire az ember ilyen öregasszony lesz, már nem emlékezik mindenre — talán meg is csipkedte az arcomat vagy egyszer.

— Az pedig nem igaz kérem, hogy valamelyik fiatal herceg rá akart löni a tulajdon apjára — jelentette ki Szabóné Hajdu Julianna kérdésemre. — Egészen másképpen történt ez, tudom, mert akkor már a hercegnél szolgáltam. György herceg olyan könnyű fegyverrel, talán flóbert volt, talán nem, verebekre lövöldözött

a kastély előtt. Az öreg herceg a folyosón állt és nézte, György kezében pedig véletlenül lecsuszott a puská, úgy hogy a lövés épen a herceg feje mellett furódott a folyosó falába. Ez igazán véletlenség volt. Ha az öreg, számadókanász másképpen mesélte, akkor rosszul tudja a do'got, mert így történt.

— Hogy miért mentem el három év után? Már másodszer se akartak hazulról elengedni, mert férjhez szerettek volna adni. De a herceg nem kapott szakácsnőt és így engem vitt magához szakácsnőnek. Másfélévig voltam ekkor is Bokszegeen és alig akartak elengedni, amikor a szüleim hazavittek. Nagyon jó bizonyítványt adott a herceg, ő maga írta. Ha tudtam volna, hogy még valaha keresik, el tettem volna, de épen tavaly nagytakarításnál elégettem. — Hogy azt tudom-e, hogy a Péter hercegből király lett? Már hogyan tudnám. Bizony még gondoltam is reá, hogy ugyan emlékezne-e Péter király a bokszegeiekre? emlékezve-e reám? Ugy-e nem? azt tetszik gondolni, hogy nem? Pedig már igazán csak én élek a régi bokszegei cselédségből: Sofronia, az inas meghalt, a többi konyhacselédség is...

Ezek az épületek, butodarabok és régi, elfeledett cselédek, ezek is pusztulóban, elesében, sirhoz hajlóan: ez minden, ami a Karagyorgyevics család husz esztendő bokszegei életéből megmaradt, amit egy futólagos kiránduláson a maradékokból összeszedtem, megtaláltam.

R. E.

Egy szakácsné levele a városból.

kettlevelem Aradon gróf károji ucca 77. édes szüleim

továbbá tudatom hogy minálunk egészen más világ van a piacon mos már nem vöszünk kolompért fejés káposztát hajmát mög megymást a Léni pász mög a Panna nénitül a kik fene drágán agygyák a zilyet a naacsága mindig kigyanusit hogy én tartom mög a pénzt, aztán gorombák akár egy partvis

hanem élvezet vásárvni mönni mijuta a város árul zöcséget a sátor előtt e se möhet a jány hogy mög ne szóliesca a polgármester a Varjasi ign finom ur hogy aszongya nálunk vögyön babám minek hizlalná a zujaradi svábot a mit itt vösz mind prima portéka hasznót se vöszünk a mi haszon is vóna avva is keveseb adót füzetnek a pógárok szép is ez közbe hujánti a főindzsellér virúgot is kap angyalom it de ojal a ki nincs más sátorba eleven vüragot én vagyok magam az a virág mer hát a nevem is az mondok szép kis

mákvirág maga a harmadik is kinalgat juj de szépen csevög akár egy zsufi ugyludtam mög hogy ez a Lócs csak a neve parasztos de ü nagyon nóbel

a nagy kedvességtü asse tugygya az embör hova legyen az egyik a hónom alá illetlenködött aszondom mavadhasson mer a kezire ütök aszondü ü ne vögye ezt gorombaságnak pipikém mer ezis a város érdekében törtenik gyüjjön el máskor is a bótunkba mög ajánljon a többi szakácsühlyeknek mögis töszöm látják édes szüleim mijen más a cseléd sora a városba mind a falun mondtam is a háziasszony naacságák ügyletibe mikó kérték hogy aszongyák hijam az angyomék Treszkáját is a városba szögáni aszondom igysines sok panaszkonni valóm deha a naacságák végeznék a mosogatást mindön jó vóna tisztölöm mindannyukat egészséggel leányok Horvát maresa levélirő K Balog Miháj Gefrájter 33 Regiment firte kompani.

Hova épüljön az aradi új színház?

Érdekes vélemények.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, 1911. december 24.

Valószínűnek tartjuk, hogy amíg az aradi új színház monumentális épületének elkészítésébe belefognak, addig a fent leírt címet még sokszor olvasni fogja az aradi közönség. Termékek cikk megíródik, rengeteg szónoklat hangzik el még addig, amíg az aradi színház-szintársulat országos ünnepség közepette megnyitja az új muzsahajlékot. A mostani színház ugynevezett ruhatárában sok pompásan kifejlett tyukszem foglak még agyontiporni, talán néhány oldalborda is áldozatul esik még az esténként megismétlődő életveszélyes tolongásnak, míg végre a város intézősége belátja, hogy a mostani színházépület nem felel meg rendeltetésének, nem tudja kielégíteni azokat a követelményeket, amelyeket egy nagy kulturvárostól elvárnak.

Évek óta kísért az az eszme, hogy fel kell építeni az új színházat. A város mérnöki és gazdasági hivatalaiban már számításokat is folytattak, sőt a spekuláció is erősen kacsinthat a mai színház felé. Az előgütelenség a közönség körében egyre intenzívebben jelentkezik és azt hisszük, ez az idő a legalkalmasabb arra, hogy az új színház építésének kérdése a teljes megérés stádiumába jusson. Az Aradi Közlöny szerkesztősége ankétet rendezett arról, hogy hová épüljön fel az új színház. Ez tudniillik a legnehezebb kérdés volt eddig, amelyben a város vezetői sehogy sem tudtak megállapodni. Az aradi közélet, a társadalom és hivatali élet legelőkelőbbjeinek véleményét kértük ki ebben a kérdésben és nagy figyelmet érdemlő válaszaikat sorrendben alább közöljük:

Urbán Iván

főispán:

— Egyáltalán korainak tartom ezidőszerint az új színház építésével foglalkozni. Arad városának van bőségesen adóssága és a pénzpiac helyzete sem olyan kedvező, hogy olcsó kölcsönt lehetne kapni a színház építésére. Még egy néhány esztendő várakozni kell ennek a tervnek megoldásával. Ha azonban sikerül a mai színházat a városnak olyan módon hasznosítani, hogy a színházból átalakított vigadó jövedelméből, vagy bérletéből tekintélyesebb évi bevételre tesz szert, akkor lehet beszélni az új színház építéséről. És azt hiszem, hogy művészestélyek hangversenyek, de különösen táncmulatások rendezésére szükséges is egy nagy, impozáns arányú terem, aminő Aradon ma nincsen.

Ha azután arra fog kerülni a sor, hogy az új színház helyét kijelöljék, újabb nehézségek vannak kilátásban. Alkalmatlan telkeit a város terv nélkül szétosztotta már és nézetem szerint csak két telek jöhet komolyan számításba.

Elsősorban úgy a város fejlesztésének szempontja, a modern színházépítés követelményei, mint sok egyéb körülmény is a mai nyári színház helyét ajánlják. Az Eötvös-utcának az új vashidig történt meghosszabbítása, a liceumi játszótérből jókora területet levágott s ez a terület ma felhasználatlanul áll. Ezt és a föltétlenül lerombolandó nyári színház telkét össze-

véve bőséges és kényelmes területet kapna a város az új színház és egy kisebb parkká kiépített előtér számára. Az Eötvös-utcán át a közönségnek kényelmesen hozzáférhető volna az új színház, amely a város legsűrűbben lakott részei mellett lenne. Nem is kell talán említenem, hogy ezen a helyen eleget lehetne tenni annak a követelménynek, ami a mostani színháznál tűzveszélyesen nincs meg: t. i. hogy a színház más épülettől elkülönítve, szabadba nyíló oldalkijáratokkal épüljön. Hogy ezen a helyen milyen irányú frontot kapjon a színház, az Eötvös-utca, vagy Apponyi-körút felé, az már a tervező építészek dolga.

Ha ezt a helyet bármilyen okból nem tartanák alkalmasnak, abban az esetben csak egy helyre tudom elképzelni az új színházat: a Kossuth park végére, az ugynevezett gabonaterre. A Karolina-utca és Maros-utca szélességének megfelelő összekötő utrútsz megkapva a Kossuth-park és a színház között, homlokzatával Kossuth-park felé fordulva képelem praktikusán — az e helyen is szabad téren épült újszínházat. Tudom, hogy a város részről ellenzésre talál ez a hely és a gabonapiacot fogják emlegetni. Pedig túlhaladott álláspont az, hogy a gabonapiac a városban benn legyen és a szemetet, levegőt megmérgező szennyet terjessze.

Emlegetnek, kombinációba vesznek még egy pár területet, de ezek egyikére sem lehet, vagy nem szabad a színházat építeni. Sokan még ma is a vármegyei székház kertjére gondolnak, pedig arról szó sem lehet, hogy a színház ott épüljön föl valaha is. A megye már régóta készül két házát egy szárnyépülettel összekötni és ha előbb nem, a közgazgatás államosítása után valószínűleg meg is kell ezt csinálni. Erre a célra kell a terület, amely addig is missziót teljesít, amikor friss levegőt, ozont áraszt a város közepén kertjéből.

A Salacz-parknak a megcsenkitését bárbar merényletnek tartanám, nem is szólva arról, hogy azon a helyen csak szűken és kényelmetlenül lehetne színházat építeni.

Hallottam még a Ferenc-térről is. Fekvésénél fogva sem alkalmas a színház számára, de különben is megvan már határozva a Ferenc-tér rendeltetése. Ide fog épülni az új katolikus plébánia-teplom és a plébános lak, amelyekhez hozzákapsolódik a megyei kórház épülete, vagy annak helyére tervezett apáca-klastrom.

Varjassy Lajos

polgármester:

— En is szeretném ha mieelőbb létesíthetnék az új színházat. Azonban a város pénzügyi helyzetének mérlegelése után azt kell kérdeznem vajon melyik szükséglet kielégítése sürgetőbb: a városháza kiépítése vagy egy új színház építése? A városháza szűk, nincs helyünk, úgy hogy egész ügyosztályokban dolgozni sem lehet, mert két-három ember van egy szobába zsúfolva. Ha a főispán kinevezte az új építész-mérnököt, akkor abba a helyzetbe jutunk, hogy nem tudjuk, hol kerítsünk a részére hivatalos helyiséget. Valószínű, hogy a városi fogyasztási hivatalt ki kell költöztetni a színházból és a városi árvaházban nyer elhelyezést, hogy a mérnöki hivatal egy részének helyét szoríthassunk.

A kérdés pénzügyi oldalát tekintve első-sorban azt kell intézményesen biztosítva látnunk, vajon tényleg akad-e színházgazdát, aki a fedezethez szükséges évi huszezer korona bért meg is fizeti. Az országban nincs arra példa, hogy egy város bérfizetés mellett adná oda a színházgazdának és mivel tudná biztosítani az igazgató a várost, hogy kötelezettségének eleget is tesz. Azt én is hallottam, hogy egy konzorcium meg akarja venni a mai színházi bérházat. Ha oly árat fizet, hogy a város mai jövedelme, körülbelül ötvenezer korona, biztosítva lesz, akkor eladó, máskülönben nem mehetünk bele ilyen tranzakcióba, mert a biztos jövedelmet nem kockáztathatjuk egy bizonytalanért.]

Andrényi Károly báró:

— Hosszas tanulmányozást igényelne, ha az ember erre kimerítően akarja felelni. Anynyit azonban mondhatok, hogy az új színház épületének föltétlenül a belvárosban és pedig forgalmas helyen kell lenni. Olyan helyen, amely egy egész város intelligenciája által legjobban megközelíthető. Mert hiszen a színházat nem egy embernek, hanem az egész város értelmiségének szempontjából kell építeni és elhelyezni. Még valamit: az új színház semmi esetre se legyen valamelyik parkban. Szabad helyen kell lenni és különben is meg kell védeni a fáinkat, a városi ember legnagyobb kincsét. Nem szabad megengedni, hogy a színházat úgy beépítsék valamelyik parkba, mint például a kulturpalotát. Aradon nagyon könnyelműen bánnak az élőfával. Példát vehetnénk Bécsről, ahol a Stats-parkból csak pár darab fát akartak kivágni és azt se lehetett keresztülvinni a nagy felzudulás miatt.

Dálnoki Nagy Lajos

Aradvármegye alispánja.

— Amit Öntől hallom, három hely került szóba, mint amely legalkalmasabb volna az új színház felépítésének terrenumául. Az egyik a mostani színház helye, a másik a Salacz-park, a harmadik pedig a vármegyei ház kertje. Véleményem szerint a mostani színház helye volna e célra a legmegfelelőbb, ha meg volnának hozzá a kellő anyagi eszközök. A Salacz-parkba semmi esetre sem tenném az új színházat, — a hely maga sem megfelelő — ettől eltérően pedig egyenesen vandalizmus volna a Salacz-park gyönyörű fáit kiirtani.

A harmadik kérdésre nem felelt az alispán.

Halmay Andor.

Aradon lakó szőlőbirtokos, volt európai hírépítész, akinek monumentális alkotásairól ma is a legnagyobb dicséret hangján szólnak, — így nyilatkozott:

— Aradváros színházát Skalnitzky és Koch pesti építészek építették 1871-ben, egy évtized múlva a színház belseje leégett, a bérház azonban sértetlen maradt. Ekkor én restauráltam azt úgy, amint az ma van. Sajnos azonban gyökeres változtatásokat nem tudtam rajta eszközölni, mert a hely tekintetében meg voltam kötve s inkább csak a belsején változtathattam. Sokkal magasabbra építettem a színház padot, a nézőteret díszesebbé tettem és általában amennyire csak lehetett, kényelmessé és modernné iparkodtam azt tenni.

— Egyébként mondhatom, hogy Arad város közönsége még legkevésbé sincs kinőve a jelenlegi színházából, mert a nézőtér még mindig elég nagy azon közönség befogadására, amely ma színházba jár, a színház pedig nemcsak hogy elegendő nagy, hanem bármilyen új színházat is fognak Aradon építeni, annak sem

lesz nagyobb színpadja. Vannak azonban a színháznak fekvése folytán előállott olyan fogyatkozásai, amelyekben a mai viszonyok mellett nem lehet segíteni. Legnagyobb fogyatkozása a színháznak, hogy az előcsarnok és a nézőtér között nincsenek öltözők, ez pedig olyan kényelmi dolog, melyet egyetlen egy modern színház sem nélkülözhet. Manapság már a földszintre is drága ruhákba jár a közönség, úgy hogy gondoskodni kell ruhatár felállításáról. Nagy hiányok észlelhetők azonkívül a színpad háta mögött, ahol kevés a hely az öltözők továbbá a gyakorló termek és a különféle kellek számára, és teljesen hiányzik egy disztraktár. Ezeket a hátsó mellékhelyiségeket még könnyű volna pótolni, mert csak egy-két lakást kell felmondani a színházzal kapcsolatos bérházban s mindjárt rendelkezésünkre állnak megfelelő helyiségek. A ruhatár kérdését már nem lehet ilyen könnyen elintézni, mert azt lehetetlen a színház épületébe beleszurni, mert a színháznak jelenlegi fekvése mellett nagyon rövid a hosszú tengelye, a két utca között azonban nem is lehetett hosszabb tengelyt alkalmazni már akkor sem, midőn *Skalnitzky* és *Koch* a színházat építették.

— Felmerül már most az a kérdés, hogy *hova lehetne az új színházat építeni?* A kérdés olyannyira komplikált, hogy azt így öletszerűen nem is lehet elintézni. Az tény, hogy a régi, kik először építettek színházat rendkívül nagy körültekintéssel és ügyességgel helyezték a színházat e helyre, csak azt a hibát követték el, hogy a helyett, hogy színházat építettek volna, építettek egy színházat két bérházzal egybekapcsolva. Ideális színházat kaphattak volna, ha nem úgy állítják fel a hosszú tengelyét, amint az van s ha nem építenek hozzá két bérházat. Fájdalom azonban *úgyetlen spekuláció következtében* hozzáépítettek két bérházat ama reményben, hogy ez ammortizálja majd a színház építési költségeit, ami azonban kizárt dolog. Egy színházat mindig önállóan kell építeni.

Aradon az új színház építésére más, alkalmasabb hely a mostaninál, nézetem szerint, nincs is, mert egy színházat ép úgy, mint egy kávéházat vagy vendéglőt nem lehet félreeső helyre építeni. Nagyon szép hely volna a színház számára a Thököly-tér, csak hogy az a baj, hogy nincsen közlekedési eszköze és így a közönség számára nem kényelmes. Ugyancsak szép hely volna a mostani nyári színház helye is, azonban ennek is az a baja, hogy nem közlekedési tengely. Szoba jött még az Óvártér is, de látjuk, hogy senki sem akar oda építeni s nem hiszem, hogy most akadna színdirektor, aki szeretné és szívesen venné, ha ott épülne az új színház. Felmerült olyan terv is, mely *a két megyeház közé a kertbe óhajtaná állítani a színházat.* E tervet a magam részéről *abszurdumnak tartom*, mert nem tételezem fel a vármegyéről, hogy telkét szétválasztja a színház kedvéért. Hallottam olyan véleményt is, mely a Béla-térre tenné az új színházat. Azt hiszem ez most már, miután a Máv. palotájáoda építik, lehetetlenné válik.

Legjobb és legmegfelelőbb hely tehát a régi, csak hogy itt nem csinálhatunk sokat, mert arra gondolni se lehet, hogy a város a bérházat lebontatja, elől pedig nem lehet semmit sem hozzáépíteni.

— Véleményem szerint egy új színház építése a városnak legalább egy millió koronájába kerülne, mert midőn a 80-as években restauráltuk a leégett színházat, bár akkor az építési költségek a mostaninak csak 60 %-át tették ki, a legnagyobb takarékoság mellett is a színház újjaépítése a városnak 280.000 forintjába került,

pedig nagyon sokat tudtunk felhasználni a régi színház anyagából. Arad városa pedig most egy millió koronát ily célra áldozni nem képes. Hallottam, hogy volna egy konzorcium, amely üzleti szempontból hajlandó volna az új színházat felépíteni. Erre nézve csak az a megjegyzésem, hogy nálunk a színházat legfeljebb csak anyagi áldozattal lehet felépíteni, de üzleti szempontból semmi esetre sem, mert nem tud a direktor annyi bért fizetni, amennyiért egy magántársaság bérbé — adhatná.

Lócs Rezső

Aradváros gazdasági tanácsnoka.

— Midőn másfél esztendővel ezelőtt először vettem fel az új színház építésének kérdését és ezen gondolatom a szakbizottságban is visszhangra talált, a közönség köréből oly véleményeket is hallottam, hogy a jelenlegi súlyos viszonyok között és közöltségeink terhes volta mellett valóságos frivolitás számba megy az olyan gondolat, hogy Aradon, ahol sok egyéb szükségesebb dolog vár még kielégítésre, új színházat építsünk. Hogy ezen ellenvetéssel egyszersmindenkorra leszámoljak és a magam álláspontját ebben az ügyben határozottan körül vonalazzam, kijelentem, hogy az új színház építésének csak addig a határig vagyok és maradok híve, amelyen belül ezen kérdés a közterheknek megnövesztése nélkül megoldható. Egy pillanatig sem gondolok arra, hogy az új színház építésével kapcsolatban a polgárságnak súlyos terheit megnagyobbítsam. Ha erre gondolnék, más szóval: ha minden áron akarnék új színházat, a könnyelmű gazdálkodó vádja méltán érhetne engem és mindazokat, akik egy új színház építésének hívei. Ámde nem így van! Ha arról győznek meg engem, hogy ezen kérdés csak úgy oldható meg, hogy a vele járó kiadásoknak törlesztései a közöltségvetés keretében fedezendők, hogy tehát egy új színház építése újabb terheket jelent, — a magam részéről bármennyire óhajtom is — egy új színház létesítésének eszméjéről lemondok. Meg vagyok azonban győződve arról, hogy egy új színháznak építése nem jelent egyúttal újabb terheket is. Megoldható ez a kérdés financialiter is előnyösen olyképen, hogy a városnak ezen újabb alkotása, ezen hatalmas lépés a kultúra terén, a városnak anyagi áldozatába nem kerül.

Magának a színház építésének kérdése tulajdonképpen három alkérdésre tagolható.

• Az első: megtartsuk-e a színházat jelenlegi helyén és ha igen, mit kell tennünk, mennyit kell investálnunk, hogy a régi színház is a követelményeknek megfeleljen?

A második: ha ez nem volna racionális, ha dacára a nagy befektetéseknek a színház jelenlegi helyén megfelelően berendezhető, illetve átalakítható nem lenne, építsünk-e új színházat és ezen esetben mi történjék a színház jelenlegi helyével?

A harmadik: ha építünk új színházat, hova építsük azt? Az, hogy a jelenlegi színház a fokozódó igényeknek meg nem felel, annyira köztudomású, hogy bizonyításra nem is szorul. Jelenlegi színházunk ma már kicsiny, kényelmetlen, hideg és tűzveszélyes. Kicsiny, mert attrakciók alkalmával kellően ki nem használható, ami viszont a színház jövedelmezőségére káros befolyással van és oka annak, hogy ebben a színházban a színdirektortól alig remélhetünk bért. — Kényelmetlen, mert a páholyokhoz felvezető lépcsők, a garderoznak hiánya, a karzatnak berendezése oly elévült állapotokra mutat, melyek ma már egy modern színházban sem találhatók. — Nem fűthető és nem is lesz soha fűthető megfelelően mind-

addig, míg óriási költségeket igénylő központi fűtést nem szerzünk be. Bármennyit fűt is a színdirektor és bármennyire terjeszti is ki a gáztársulat gázfűtésű vezetékeit, mindig csak a színháznak belseje lesz fűtve, ezen belső meleg azután felveszi a harcot a külső hideggel, a külső hideg a folyosókról, a lépcsőházakból beáramlik a színház belsejébe és tanúi mindazok, akik rendszeren járnak a színházba, hogy a színházunk eugos, hideg, mert a belső és külső temperaturák harcaiban mindig a hideg marad a győztes. Tűzveszélyes, mert a földszintnek megfelelő kijáratok nincsenek, a garderober elhelyezése a szabad mozgást akadályozza, a színpadnak füstelvezető szellőztetője nincsen, a páholyoknak kijárói pedig, főleg az ugynevezett első emeleti nagypáholyoké, célszerűtlenek és így pánik esetében egyenesen veszélyesek.

Amilyen kedvezőtlen a helyzet a jelenlegi színház körül, épen olyan kedvezőtlen az a bérház körül is. Az előbbinél a hiányok a fentebb leírt kellemetlenségeknek okozói, az utóbbiaknál a hiányok pénzügyileg is érezhetőek, amennyiben a bérháznak ósdi, nem modern lakásai a város összes lakásai között a legolcsóbban vannak bérbeadva. Ha a bruttó jövedelemből levonjuk az adót és az egyéb közöltségeket, azt hiszem a fennmaradó felesleg, mint tiszta haszon, alig fedezi az annak idejében felvett építési költség annuitásának felét. Nézetem szerint tehát a színház a jelenlegi helyén hosszabb időre fenn nem tartható, a bérház pedig csak tetemes befektetések árán tehető türethetően jövedelmezővé.

— Miután ezzel az első kérdésre megelégettem, természetes véleményem az, hogy a régi színház helyett új színház építendő. Itt azután előtérbe lép azon fontos pénzügyi kérdés, amelyre a bekezdésben már utaltam, hogy felépíthető-e az új színház a közterhek megnövesztése nélkül? Én azt hiszem: igen. Ha a színházat jelenlegi helyéből kiveszünk, a fennmaradó épületet pedig megfelelően átalakítjuk, a lakásokat üzleteket modernizáljuk, újabb frontokat létesítünk, az épület esetleg fedett paszázsszal, amelyek utcák gyanánt szolgálnának, keresztül törjük, vagy a színház jelenlegi helyét vígadónak felhasznaljuk és azt a jelenleg keveset jövedelmező sörcsarnokkal, mint a jövőben elsőrangú vendéglőhelyiséggel kapcsolatba hozzuk, ha mondom 300.000 koronát fektetünk be az átalakításokba, én meg vagyok győződve arról, hogy a jelenlegi bérösszeg — és e tekintetben utalok egy szakértő alapos számításaira — 30.000 koronával fokozható. Ezen számítás szerint tehát fennmaradna 15.000 korona több bevétel, melynek terhére mintegy 250.000 korona kölcsön volna felvehető. Ugy értesültem, hogy egy megfelelő nagy színházért a színdirektor hajlandó volna évi 20.000 korona bért fizetni, különösen akkor, ha az őt ma terhelő különböző díjak elengedtetnének, vagy mérsékeltenének. — Ezen 20.000 korona újabb 350.000 korona felvételére képesítené a várost és így már 5—600.000 korona állana rendelkezésre. Ha már most arra számítunk, hogy a kormány ily kulturális intézményeket mindenütt az országban anyagilag is segíyez és ha tekintetbe vesszük, hogy egy modern megfelelő befogadó képességű színház 800.000 koronánál többre nem kerül, kétségtelen, hogy az új színház felépítésének kérdése a polgárság terheinek súlyosbitása nélkül is megoldható.

Ami már most a harmadik kérdést vagyis azt illeti, hogy hová építsük az új színházat, én úgy érzem, hogy az egész színházépítésnek ütköző pontját épen ez a kérdés fogja képezni.

Egyéni véleményemet a nagy cél elérése érdekében szívesen rendelem alá azok akaratának, kiknek jó akaratától és elhatározásától az új színház építése függ. Annnyira fontosnak és annyira elodázhatlannak tartom az új színház építésének kérdését már ma, hogy a magam részéről szívesen deferálok azok nézetének, akik az új színházat is az alsó város érdek körében kívánják meghagyni. Hallottam arról is, hogy a Baross-parknak déli része volna e célra kiszemelve, arról is hallottam, hogy az Aradi Első Takarékpénztárnak a Weitzer és Deák Ferenc-utca közötti nagy bérház tartatnék e célra alkalmasnak. Olyan nézetet is hallottam, amely legalkalmasabbnak véli a Szabadságtér déli részén fekvő Schreier háznak a helyét. Az első megoldás ismét parkpusztítással járna, s így nem hinném, hogy a törvényhatósági bizottságnak fakedvelő tagjai erre kaphatók volnának. Az utóbbi két megoldás pedig olyannyira megnöveszti az új színház építésének költségeit, hogy annak kivitele egyenesen lehetetlenné válik. Ha tehát minden jóakarattal az új színház a város ezen részén felépíthető nem volna, a magam részéről a Baross Béni térnek azon részét találnám erre a célra legalkalmasabbnak, amely a Karolina-utca tengelyébe esik, fronttal a város felé, az előtte elterülő Kossuth parkkal az új színház gyönyörű szép perspektívát nyújtana és esztétikailag szépen tagolná a széles utcát.

Pozitív véleményt sem én nem mondhatok, sem más nem monthat. Addig, míg mindazon tényezőket, amelyek a kérdés felépül, pontosan nem ismerjük. Én hiszem, hogy a városnak vezetőségétől méltán elvárt buzgalom, a törvényhatósági bizottság böles megfontolása e nagy műnek létesítését már leg-

közelebb lehetővé fogja tenni és Arad városa nemsokára egy új színházzal lesz gazdagabb.

Szendrey Mihály

szinigazgató.

— Az új színházat akármilyen alkalmas helyen szívesen látnám, mert egy bizonyos: az új színháznak mielőbb fel kell épülni. Ezt elsősorban a közönség érdeke kívánja így. Nem kell újból felsorolnom, hogy milyen hibák teszik ma már alkalmatlanná a régi színházat. Épen eléggé hangzottak már, hogy a nézőtér, speciálisan a földszint szűk, a ruhatár hiányát főleg a távozásnál támadó tolongásnál sanyli meg a közönség, nincs cukrászdának alkalmas helyiség. Ezenkívül, mint az ismeretes, a színház alig fűthető, a nézőtér, no meg a színpad is légvonatos.

A fő tehát az, hogy az új színház mielőbb felépüljön. Részemről a *legalkalmasabb helynek a Baross-parkot tartom*. Ha a Kioszk helyén épül fel az új színház, akkor ott télen is, meg nyáron is lehet előadásokat tartani s ezáltal feleslegessé válik egy új nyári színház építése. A közönség is szereti ezt a helyet, mert teljesen a város központjában fekszik, a forgalmasabb pontoktól egyenlő távolságra. Gazdasági szempontból is megállja helyét ez a megoldás, mert így a városnak legalább a telekért nem kell semmit sem fizetnie.

Virágh Lajos

városi főmérnök:

— Az új színház létesítése tisztán pénzkérdés és ezért csak olyan megoldás lehetséges, mely a drága pénzviszonyok mellett is megkíméli a város közönségét. Az a meggyőződésem, hogy a mai színházépület átadásával olyan bevételi forráshoz jut a város, mely bőségesen, teljesen önmaga fedezi az új színház összes költségeit. De ne úgy alakítsuk át a bérházat, hogy ott ismét bérlakásokat csináljunk, mert akkor sohase lesz jó színházunk. Pénzt csak vendéglő, kávéház de különösen a *szálloda* terem. Ha a bérházból egy hatalmas és modern szállodát építünk, amire különben égetően szükségünk is van Aradon, akkor egy olyan kincses bányánk lett, amelyből a leggyönyörűbb színházat létesítjük. A bérházat átvágnám és egy passzázst teremtenék a mai nézőtér helyén és itt kapnám meg a város legnagyobb bérértékű üzletét.

A mi az új színház helyét illeti *csak a mai nyári színház* helyén felel meg minden követelménynek. Közel van a város minden pontjához, hatalmas szabad téren, melyen egy monumentális építmény nagyszerűen érvényesülhet. A színeszet nyári állomásáról is tudnánk gondoskodni a Baross-parki kioszkkal kapcsolatban. Az új színház kérdését azt hiszem most már rövidesen megoldjuk.

Alkalmas karácsonyi ajándék!

Japán lakkdoboz kézi festés, finom kivi el.

Keztyü doboz 30 cm. hosszú K. 2.80

„ „ 40 cm. „ „ 4.—

Zsebkendő és gallér doboz 25 cm. hosszú „ 2.50

„ „ „ „ 30 „ „ „ 4.—

„ „ „ „ 15 „ „ „ 2.—

Japán tea-, kávé és moccakészletek nagy választékban.

K O T Á N Y I J Á N O S

6045

paprika-, kávé- és tea-főraktára

Arad, József főherceg-ut 3.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek

Telefon 809.

Dráma két halottal.

— Történik az aradi színház nézőterén. —

*

Kedves Szerkesztő ur, azt tectt nekem mondani tegnap, hogy „Hallja maga nimand, ha holnap sem lesz még kész az a karácsonyi borgisz, akkor maga repülni fog!” Szerkicsek bácsi, éa repülni fogok! Mert ha jól tévedek, akkor az a borgisz, az a humor az istenfáját neki, az még ma sincs kész.

En nagyon restelem Szerkicsek bácsi, hogy szivreható kérésének nem tettem eleget, de bizony isten, nem lehetett, ki van zárva, ist ausgeslossen. Ugy sem lehet tovább titkolni a dolgot, hát megsugom: én már nem is létezek, jobblétre szenderültem, a szívem megszűnt dobogni, szóval bementem az utímot.

A helyzet a következő: Tegnap este, amikor elmentem a redakcióból, mint lelkiismeretes szakriporterhez illik, a vizállás rovat számára pontosan megmértem, hogy milyen magas a Maros, azután kimentem a Bélatérre a pénzpiacra, feljegyeztem a kursusekat s egyuttal vettem ott egy kitünő szabásu nadrágot. Valóságos ajándék volt, s ha hátul egy kicsit megstoppolják, egészen olyan lesz, mintha új volna. Azután elmentem a kávéháza a színészasztalhoz, mert az ajtóba még utánam tectt kiabálni, hogy kulisszatitkokat is kell holnapra írni. A színészasztalnál ugyan az állatvásártér helyéről beszélgettek, de azért sikerült egy kulisszatitkot, egy ugynevezett jó esetet, egy adomát, szóval smoncát szerezni. Nagyszerű helyi vice volt: a Simplicissimusban olvastam. Ott ugy volt ugyan, hogy Vilmos császár mondotta Bethmann-Hollwegnek, de hogy a diplomáciái összetűzést elkerüljem, tapintatosan megvázoltattam ugy, hogy Vilmos császár helyett egy kórista mondja Bethmann helyett Bereginék. Elvégre mindakettőnek a neve nagy B-vel kezdődik és Aradon többen ismerik Beregit, mint a német kancellárt.

Azután hazasiettem és szép piros-kék csiku trikomat szerényen egy plasztron alá rejtve elmentem a színházba. És itt kezdődik az én tragédiám!

Szerkesztő ur, én most, amikor ujra felragadom a tollat (nem muszáj azt mindenkinek tudni, hogy írógéppel írok) könnyezem! En többet nem jöttem ki élve a színházból, sőt még halva sem jöttem ki, hanem csak ugy hoztak. Az emberek a kezükben hoztak ki, mint ötért liptalt, vagy mint egy felsár szelitet tálcán fözellekkel.

Ott kezdődik a dolog, hogy nem is lett volna szabad bemenni a színházba. A színház előtt ugyanis találkoztam a szabómnal s ez kérem a legöregebb emberek szerint is rossz kabbala. De én — ez volt a legnagyobb bünöm — mindig olyan gevaltmencs voltam, nem vettem figyelembe a klasszikusok, a biblia tanításait. En apré után dafke mindig tettem, holott már a synhedrion döntvényyszerűen kimondotta, hogy olyankor mindig a bankár nyer, én állókibiceket türtem magam mellett, sárga cipőben mertem játszani. En egyszer a nyolcvanas évek végén kifizettem egy számlát, pedig az a legrosszabb kabbala, ami csak létez.

Es benne a színházban is olyan különös volt minden, Várnay nem papot játszott, a kórusban elegáns urak és szép fiatal nők voltak. Egy örízetlen pillanatban Gyózó, mint a huszonegyet, kivágta a magas cé-t. Repült a nehéz cé, ki tudja hol áll meg, ki tudja hol áll meg, kit hogyan talál meg. Tessék elképzelni, a súlyos és magas (körülbelül 1 méter) cé Gyózó pont a fejemre vágta ki a színpadról!

Ettől fogva elkezeredetten háat fordítottam a

színpadnak. És épen ez volt a baj, mert megláttam egy nőt. Egy nőt szerkesztő ur, akit egyáltalán nem is lehet leírni. Szebbet, mint amilyenekkel Hussár szokott a moziba járni, olyat, amilyenről még Sugar Jenő dr. nem is álmodott. Egy hibája volt csak! a jobb pupillája rövidebb volt, mint a bal, szóval kancsított. Két előlő szemfoga hiányzott, de ez jól állt neki s határozottan kicsinyítette a lábát. De a szeplői, azok igazán imádni valók voltak.

Rögtön elhatároztam, hogy e nőt feleségül fogom venni. Még csak az első felvonás közepén tartottak, mire Gyózó elveszi Benkónét, akkorára rendbe jöhet minden. Hazarohantam s előszedtem irataimat, minden szép rendben volt, a születési, az újraoltási bizonyítvány, a mosóné számlája és az érettségi bizonyítványom a negyedik elemiből. Azonnal megirtam a folyamodványomat a diszpenzációért s elhatároztam, hogy mintán csütör- és vasárnap szabad vagyok, e két nap valamelyikén megtartjuk az esküvőt a Chorin Aron-utcai székesegyházban.

Most már csak egy dolog volt hátra: megismer-

Kávé és tea!

Kivonat Kotányi János árjegyzékéből.

Nyers kávé:

Jamaikai 1/2 kg.	K 1'60
Portorico 1/2 kg.	K 1'90
Cuba 1/2 kg.	K 2'00
Arany jáva 1/2 kg.	K 1'80

Pörkölt kávé:

Saját villanyerőre berendezett gőzkávépörköldémből.

Jó minőségű 1/2 kg.	K 1'90
Finom minőségű 1/2 kg.	K 2'00
Legfinomabb keverék (Cuba, Arany, Menádó, Mocca) 1/2 kg.	K 2'40

Tea:

Törmelék tea 1/2 kg.	K 2'50
Congó tea 1/2 kg.	K 3'—
Családi keverék 1/2 kg.	K 5'—
Legfinomabb Király tea 1/2 kg.	K 6'—
Ceylon tea a legerősebb zamatu 1/2 kg.	K 6'—
Kitünő teasütemény-keverék 1/2 kr.	K—'80

Rum:

1 liter családi tearum	K 1'90
1 liter finom braziliai rum	K 2'40
1 üveg 7/10 liter finom jamaicai rum	K 3'50

A világhírű Kotányi-paprika eredeti dobozokban.

KOTÁNYI JÁNOS

kávé és tea nagykereskedő.

6045

Szeged, Budapest, Bécs, Berlin, Abbázia,

ARAD József főherceg-ut 3. sz. az Arad Csanádi Gazdasági takarékpénztár épületében.

kedni a nővel. Rohantam vissza a színházba. Épen felvonásköz volt s már a folyosón találkoztam. A cukrászda akart menni. Tegik tudni a cukrászda az így van: a színházi folyosó az nagyon szűk, tehát, hogy ne legyen túlságosan kényelmetlen ott járni, a közepe táján, a kettős számú páholytól srévizavi odatesznek az első felvonás alatt egy asztalt. Akkor jön egy gyerek és hoz egy ládát, a ládában sütemények vannak. Már most a huszonhárom süteményt (mindig annyi van, ez a cukrásznak a kabálája) kiteszik az asztalra és akkor jönnek a palik és vezetik a süteményt. Az ember rendesen habfánkot akar, de mire 15 emberen keresztül az asztalig jut, akkor már nincs habfánk, mert abból csak hat hoznak a színházba. Az ember így másvalamilyen süteményt eszik s ha forintossal fizet, akkor meg vissza is kap valamit. Hát ez a cukrászda, de már el is felejtettem, hogy mit akartam mondani.

Ja igen! Hát kérem odafurakottam az asztalhoz, de közben letépték az egyik fületem. Kicsit sajnáltam, de azért nem voltam nagyon kétségbeesve mert a megmaradt egy fülem is olyan nagy, mint más kettő.

Épen idején értem az asztalhoz, már csak egy habfánk volt rajta s én négy utána nyuló kezettel megelőzve, elkaptam az utolsó mohikánt.

Ebben a pillanatban jutott el a cukrászda és büffet címmel és jeleggel a szokásos díjak elengedésével felruházott puhafa asztalhoz ő, a gyűnyű nő, a leendő feleségem. Megszólt. Kérem, én olyan szép basszbaritont, mint az övé, még életemben nem hallottam!

— Nagysád, van még habfánk? — kérdezte a cukrászkisasszonytól. Ez udvariasan felelt:

— Ha van szem, hát láthatja, hogy már elfogyott!

Leendő nőm ónagysága is volt sujtva, de megnyult ábrázatával szebb volt, mint valaha.

En a habfánkemat már a számba vettem, sőt egy darabot már le is haraptam belőle. —

Néhány pillanattal gondolkodtam, de aztán hősi lemondással odaléptem az édeshez.

— Nassád — mondtam — engedje meg, hogy felajánljam eme habos süteményt. Egy darabkát ugyan már leharaptam belőle, de az nem tesz semmit!

Fogadjunk, szerkesztő úr nem találja ki, hogy mi történt. Kérem tessék elképzelni, nem fogadta el a habfánkot. Kérem, én egy illemtudó ember vagyok. Én kívülről tudom a Művelt társalgót, én a legilletelmesebben ajánlottam fel a habfánkot. Kívánsi voltam, hogy mért nem fogadta el a habfánkot. Hirtelen elhatározással felhúztam keztyűmet s melleje léptem.

— Véresfej vagyok, a Kőkemény Cementlapok szerkesztője . . .

Alighogy ezt kimondtam, mint egy civikli, közbejött egy férfi. Egészen gorombán jött közbe, az arcomat brutalizálta, de azért a fogamat később mégis megtaláltam a cukrászda alatt. Az illetőt rögtön megvetéssel sujtottam. Megjegyzem, hogy öklömmel is meg akartam sujtani, de a goromba ember melkasanak kalibere hozzá vetőleges számítás szerint

legalább 120 centiméteres volt, így — gondoltam magamban — az ütés úgyse nagyon fajna neki. Erélyesen rászóltam:

— Pardon kérem, hogy lehet az, hogy ön be sem mutatkozik, hanem egyszerűen kezét az arcomhoz illeszti! Dacára annak, hogy a történetek után nagybecsüléssel vagyok az ön testi ereje iránt, ki kell jelentenem, hogy ez nem volt lovagias eljárás. Intézkedni fogom, hogy diszkvalifikálják!

Konstatáltam, hogy kár volt erélyesnek lennem, mert erre megint gorombáskodni kezdett, úgy, hogy az orromvére megeredt. Szinte elszédültem, hát, hol vagyunk? A moziban? És egyáltalán mi vagyok én, Pali, vagy Lembke, vagy egy egész közönséges Tontolini, hogy engem így forgassanak?

Most egy hangot hallottam.

— Hogy mert maga kis piszok a nővéremhez közeledni?

Detektívzenim azonnal megsúgta, hogy a rokonszenves idegen ideálomnak fivére. Meghatva léptem hozzá.

— Uram, bocsásson meg, ha netalántán megsértettem volna!

— Ne dumáljon annyit. Ön kompromitározta a nővéremet. Tudja kötelességét?

— Hisz épen azt akartam mondani. Tehát van reményem?

— A gyerekeket is adoptálni fogja?

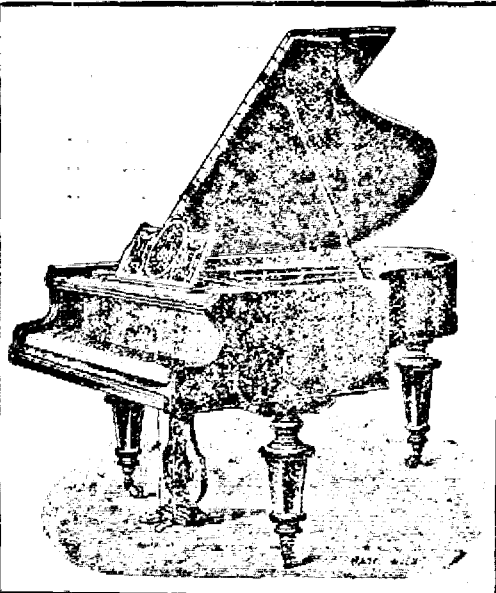
— Hogyan? Óh a kedves kicsikék! Igazán túlboldog vagyok!

Szerkesztő úr, megvallom őszintén, meg voltam hatva. Más embernek kinlódni kell, hogy családot alapítson s én mindjárt frankó házhoz szállítva kapom, És milyen bájos lesz, ha nemcsak én fogom cipőmnek a sors által ágyúval átlőtt talpát újságpapírral betömni, hanem a gyermekeim, a kis Véresfejek is ugyanezt fogják tenni.

— Tehát rendben van a dolog — mondott a

FAIX JACQUES

zongoraterme és készítői műhelye
ARAD, Batthyány-utca 35. szám.

Allandó raktár: Förster, Dörr, Rösler, Hamburger, Rud. Stélzhammer, Lyra stb. elsőrendű gyárosok kitűnő új modelljeiből, ugyszintén saját gyártmányu

Z O N G O R Á K

nagy választékban.

6011

Javítások, hangolások szakszerű pontos ktvitelben.
Zongora kölcsön jutányos árért.

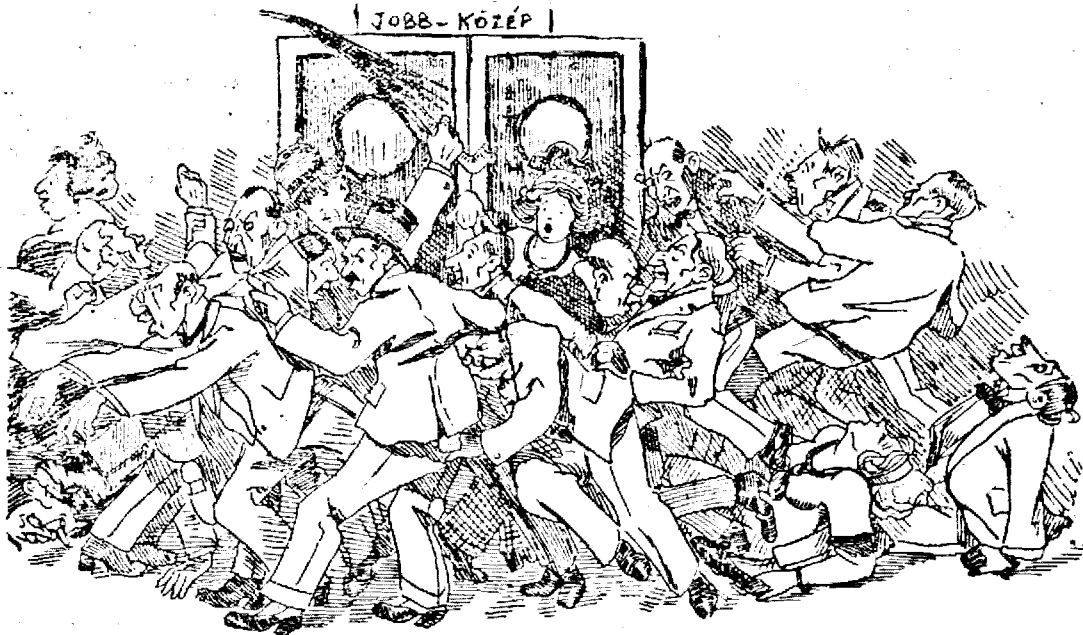
sógorom — színház után a Velence kávéházban találkozunk.

A boldogságtól remegve ültem be helyemre. Már nem néztem Fáni mosolyát, Kinizsi Margit özszes bájai sem izgattak, sőt mintha Tilgerné aranyfogai sem csillogtak volna úgy e pillanatban, mint azelőtt.

Alig vártam az előadás végét, hogy megismerkedhessek családommal. Végre lement a függöny.

A kijárat felé akartam indulni, de ebben a pillanatban rombolva, törve, dühörögve elindult a kö-

zönség is. Rövid leszek: egy marcona kifelé törtető „Pardon” csatakiáltással a földre lapított, a jobb szememet kinyomták, az orromat elvitte valaki — egy ismeretlen tisztelőm — emlékebe. Kissé kellemetlen volt, amikor ifjú Limbek a mellemre hágott, de akkor még csak bordáim törtek szét. De azután jöttek a többiek, testemen át szilaj paripák, jobban mondva vacsorára sietők, vágattak a kivívott diadalra. Kiszzenvedtem. Mint ahogy egy halotthoz illik, mozdulatlanul feküdtem a földön. Jött Kreisz és kispert. Pont. Ez a családalapításom szomorú története.

Utólag értesülök, hogy jövendőbeli nőm ónagysága szintén a csatatéren maradt. Őt is agyontaposta a kéjekben megfürdött színházi közönség. Feleség-

jelöltemnél sokkal jobban sajnálom apró gyermekeit, akik így továbbra is kénytelenek — apa nélkül élni.

D'or.

TEMETŐI AKACOK.

*

Lombhullató, szelid akácfák,
Rátok mosollyal gondolok,
Mint a gyermek, ki haza óhajt:
Mi jó lehet nyugodni ott,
A szép akácos temetőben!
Lágyan suhanjon ott a szellő,
Halkan daloljon a madárka,
Hogy az én kedves halottamnak
Csöndes legyen a siri álma.

Álmodjál minket boldogoknak,
Albó apácskám, édesem!
Sájó zajából életünknek
Ne érjen egy sóhajnyi sem
A szép akácos temetőbe...
Csak oda vágyom sziodobogva,
Közel, közel jó angyalomhoz.
Ét egyre jobban nő az árnyék:
Minden új sir új bánatot hoz.

Oh, mennyien előre mentek,
A kiket szíve szeretett!
Kihűlt szívekkel a világból
Kiköltözött sok szeretet
A búbanatos temetőbe...
Lágyan suhanjon ott a szellő,
Halkan daloljon a madárka,
Hogy a virágos hant ölében
Édes legyen az albó álma!

CSÉCSI IMRENÉ.

ALAPITTATOTT 1882.

TELEFON 688. SZÁM.

BRUCKNER LIPÓT

BUTORGYÁROS, KÁRPITOS ÉS DISZITŐ

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR, MATZKY-CZUKRÁSZDA MEL-
LETT. (NEUMAN-PALOTA.)

AJÁNLJA SAJÁT KÉSZÍTMÉNYÜ, SZOLID KIVITELŰ

BUTORAIT

Hálószobák 190.— frttól kezdve

Ebédők 140.— " "

Szalongarnitúrák 95.— " "

5908

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

Kedvező fizetési feltételek.

A NEUSCHLOSS-FÉLE HIRNEVES

TÖMÖR KEMÉNYFA-BUTOROKNAK

KIZÁRÓLAGOS ELÁRUSÍTÁSA.

■ Az Országos Magyar Vasutas Szövetség szállítója. ■

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Igen tisztelt vevőim és a nagy-
érdemű közönség szives tudomására
hozom, hogy üzletemben a

legdivatosabb angol
és belföldi szövetek

igen nagy választékban

vannak raktáron, amelyek szives meg-
tekintését kéri kitűnő tisztelettel

HIRSCH ANTAL

uri szabó

5898

ARAD, Andrassy-tér 18. szám.

Lengyel főnemesek Aradmegyében.

— **Hogy lesz a szatócsból milliomos?** —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy aradmegyei tekintélyes földbirtokos, nemrég együtt utazva e sorok írójával a környékbeli kis román falvak között, ugyyszólván keserű hangon jajdult föl:

— Érthetetlen, hogyan szerzik a vagyont a Galiciából Aradmegyébe került kis szatócsok. Amikor bevándorolnak közénk, alig van annyi pénzük, hogy kis grájzlerájt nyissanak. De három-négy esztendő múlva már nagy birtokos, vagyont érő erdőségek tulajdonosa. Hogyan lehet az, nem tudom megérteni?

Érdekelt minket a földbirtokos találás kérdése és katattunk a Galiciából Aradmegyébe vándorolt lengyel kereskedők hirtelen vagyonsodásának titka iránt. Meggyőződünk róla, hogy nem boszorkányság, nem hamis bankó esinálása révén gazdagodnak. Dolgoznak élelmesen, ravaszul, kitartással, furfanggal, de dolgoznak.

Alább elmondunk néhány figyelemre érdemes esetet, amelyből könnyen meg lehet magyarázni: hogyan lesz a földhöz ragadt szatócsból idővel milliomos.

Körösbökény mellett terül el az ugynevezett magurai erdő. Ezt az erdőbirtokot évekké elelőtt *Lubienski* gróf vagyonos lemergi nagybirtokos vásárolta meg 200.000 koronáért. A vételt két volt galíciai kereskedő: *Methal* Gyula és *Methal* Náthán közvetítették. *Lubienski* gróf azonban nem tudta ugy kihasználni új birtokát, amint remélte. Egy darabig vesződségesen folyt a fatermelés, sőt utóbb még az alicilli urbéresektől is vásárolt 80.000 koronáért erdőt Lu-

bienski gróf. A lengyel mágnás azonban ráunt a neki nem jövedelmező erdőgazdálkodásra és az aradmegyei erdőségeit potom áron eladta a vételt közvetítő *Methal*éknak.

Methal Gyula és *Methal* Náthán mielőtt Aradra kerültek *Lemberg*ben voltak kereskedők. Azután eladták lemergi üzletüket és Magyarországon telepedtek meg. Vagyonuk annyira meggyarapodott, hogy a magurai erdőbirtok potom vételárán felül maradt bőven pénzük az üzemvitelre is. *Methal* Náthán és fia cég alatt *Körösbökény*ben telepedtek és máig is foglalkoznak a magurai erdő kihasználásával, kétségtelenül egészen más eredménnyel mint a peches *Lubienski* gróf.

Ugyancsak rosszul sikerült az az erdővétel, amelyet *Potocki* András gróf, a későbbben meggyilkolt galíciai helytartó kötött. A nagy vagyonu lengyel főnemes *Munk H. és fia* cégtől vásárolta meg a maroszlatai erdőt négy millió koronáért. Épen ezidén indult meg az aradi törvénytörvény előtt a helytartó özvegyének a vétel érvénytelenítése iránti pere. Özvegy *Potocki* Andrásné grófnő ugyanis szakértői véleményekre támaszkodva bebizonyítottak látja, hogy a maroszlatai erdőség két millió koronánál is kevesebbet ér és a négy milliót csak felületes, nem szakértői becsülés alapján állapították meg vételárának. Ezt a rossz üzletet két galíciai ügynök ütötte nyélbe: *Blech* és *Jung*, akiket *Potocki* féle erdővételén esinos kis összeget kerestek. A két galíciai évekké elelőtt vándorolt be Aradmegyébe és itt egy ideig falusi szatócsüzletük volt. Néhány évi szatócskodás után visszatértek Galiciába, ahol földügynökösködéssel foglalkoznak. Hamarosan sikerült *Blech*éknak a maroszlatai erdő eladása, amely vagyonos emberekké tette az egykori aradmegyei szatócsokat.

Lubienski Kázmér herceg az idén lépett az aradmegyei erdőbirtokosok sorába, amidőn a nagyhalmágyi uradalom egy részét a *kazanesdi* erdőbirtokot megvásárolta. Ennek az erdővásárlásnak is egy Galiciából bevándorolt falusi szatócs volt a közvetítője. *Feinkuchen* Bernát ez a szerencsés közvetítő. Talán tiszteztendeje annak, hogy szegényen Aradmegyébe költözött és itt kevés pénzzel szatócsüzletet nyitott, egy románok-lakta kis faluban. Ma már ilyen erdővételek közvetítésével foglalkozik és vagyonos ember.

Feinkuchen Bernát közvetítése mellett indultak meg a tárgyalások annak idején *Oszuhovszky* Miciszláv lovag lemergi nagybirtokos és a *Kintzig* család között a konopi uradalom erdőrszére vonatkozólag. A vétel már csaknem perfekt volt, amidőn az utolsó pillanatban meghiusult a dolog és *Oszuhovszky* lovag nem vett aradmegyei erdőt.

Az aradmegyei erdőt vásárló lengyel főnemesek közé tartozik még *Zoltovszky* gróf is, aki a zimbrói erdőségeket vásárolta meg, természetesen a fentebb elsoroltakhoz hasonló közvetítésre.

Az aradmegyei erdőségekben, amerre a fák rengetegében hosszan elnyúló, a Maros felé kigyózó facsuztatókat lát az ember, ahonnan csak gőzfürészek zakatoló, sivitó hangja vegyül az erdei csendbe, arrólafelé minden talpalatnyi föld lengyel mágnás birtoka. Magyar nemes urak és birtokosok kezében az erdő inkább disznek való. A fák holtukig nőnek — mert hiszen a fának is van korhadó, szétmálló halála; az avar, galyak, leomló fatörzsek évről-évre újabb réteggel vastagítják a rengeteg talaját, amelyet csak a vadászó nagyurak, vagy orv-vadászattal próbálkozó falusiak taposnak. Néhány öl, vagy néhány száz öl tüzelőfa, ami épen az uradalom-

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete

1912 január elsején

IX. évtársulatát

közdi meg.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete

a) kötelező heti befizetésekkel, apró tőkék gyűjtésével fejleszti a takarékosági szellemet;

b) tagjainak olcsó és a heti befizetésekkel is törleszhető kölcsönöket nyújt

Egy-egy törzsbetét jegyzése

heti 50 fillér

Befizetéssel jár, amely az öt évig tartó évtársulaton át történik. A szövetkezetbe bárki beléphet és tetszésszerűen számokban jegyezhet törzsbetéteket. A beiratás alkalmával minden törzsbetét után 50 fillér beiratási díj s egyszersmind a betétkönyvecske ára fejében összesen 20 fillér fizetendő.

Öt év elteltével az évtársulat felszámol s minden tag a befizetett összeget és ezen felül az öt év alatt összegyűlt s törzsbetéteire eső szoneredményt megkapja.

A szövetkezet tagjainak a következő módon nyújt kölcsönöket:

a) előleg kölcsönöket a befizetett tőke 9/10-ed része erejéig;

b) kezességű kölcsönöket kellő jótállás mellett, váltó vagy kötelezvény ellenében;

c) jelzálog- és zálog-kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés vagy értékpapírok lekötése mellett.

Ezen kölcsönök öt év alatt a heti befizetésekkel is törleszhetőek. Szövetkezetünk tagjai e mellett oly kölcsönöket is vehetnek fel, amelyekről a heti befizetésekkel nemcsak a tőkét, hanem a kamatot is törlesztik. Betáblázott kölcsönök megfelelő heti törlesztés mellett tíz évi visszafizetésre is adóznak.

A tagok felvétele s az új törzsbetétkönyvecskek kiadása március 1-est, naponta délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig hivatalos helyiségünkben (Szabadság-tér 7. sz., I. em.) történik.

A hitelszövetkezetnek vidékiek is lehetnek tagjai, akik heti befizetéseiket a szövetkezet postakarékpénztári cheque számláján (12.167. sz.) való befizetéssel, tehát minden postaköltség nélkül teljesíthetik.

Mindezeknél fogva a szövetkezetbe való belépésre Aradváros és vidéke minden rétegéhez tartozóit ezennel felhívjuk. 6000

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete

igazgatósága.

Az 1907. évi orsz. kiállításon ezüst éremmel kitüntetve.

Schöntag Gyula

villanyerőre berendezett

könyvnyomdai szakasztalos műhelye

Budapest

VI. Váci-körút 51. sz.

6014

Árjegyzék bérmentve.

Az árjegyzékben felsorolt összes készítményeimből raktárt tartok.

nak kell, kikerül az erdőkből, de rendszeres kitermelésről nincsen szó.

Nem érez hajlandóságot az erdőgazdaság folytatására a magyar nagybirtokos. A buzatermő róna a mi gazdálkodásunk helye és nem az erdő. A *kazanesdi* erdőség például husz esztendő óta áll parlagon magyar gazdája tulajdonában. Minden pillanatban hatvan-hetvenezer vasuti kocsiira való, irtás nélküli, kitermelhető fa található a kazanesdi erdőben, amelyet most a lengyel herceg vállalkozó kedve vesz munkába.

A lengyel mágnások valami egészen különös típust képviselnek az arisztokráciában. Vállalkozó kedvű, üzleti szellemű emberek és hazája természetadta körülményei speciálisan fatermelőkké, faiparosokká, fakereskedőkké tették őket. Galiciában óriási kiterjedésű erdőségek — voltak. A régi, bölényt rejtegető lengyel őserdőket a veszendőnek indult Lengyelország leromlott nagyurai tönkretették, rablógazdaságukkal és az utódok szorgalmas, üzleti szellemű munkája igen sok erdőséget teljesen kihasznált, másokat pedig úgy letarolt, hogy évtizedek múlva sarjadnak csak a fiatal fásítások hasznosított erdővé. A meglevő galíciai erdőkben azonban rendszeres fakitermelés folyik imponáló arányokban. *Lubomierski* Kázmér herceg erdőben például *husz nagy fűrésztelep* van üzemben.

És a lengyel fa-grófok és fa-hercegek szívesen terjesztik ki virágzó üzletüket, kapva-kapnak új, szüzi erdőségek után, amelyekből biztosíthatják a szükséges famennyiséget. Tud erről a vállalkozó hajlandóságról minden galíciai ember és természetesen tudnak róla a kivándorló lengyelek is.

Az aradmegyei falukba vetődött szegény galíciai szatócsok szemé előtt ott ringatóznak

nyáron haragoszölden, télen lombtalan szürkeségben a hegyek hátára kuszó erdőségek, amelyek szinte kínálják egymás hegyére-hátára terpeszkedő buja rengetejeiket a favágó fejsze és harsogó fűrésztelep munkájának. Az a galíciai földhözragadt honpolgár, amint a kocsikéncstől ostarszorig terjedő fűszerszámai közül odalátt a szüzi erdőkre, önkéntelenül hazagondol, ahol fűrészek, csuszatók, iparvasutak hagogatják az erdőket. Csak egy kis élelmesség, nekiszánás kell hozzá — és ez nem hiányzik egyik galíciai bevándorlóból sem — hogy megtegyje azt az első lépést, amely majd Galiciából Aradra is elhozza az iparvasutakat, facsuszatókat és fűrésztelepeket.

A kishalmágyi vagy marospetresi lengyel szatócs vonatra ül, meg sem áll Lembergig és addig kuncsorog, előszobázik, lőt-fut, amíg Lubomier-ki herceg, Lubieski gróf vagy Oszuhovszki lovag tudomást szerez a reája váró, ugyszólván neki szánt erdőbirtokról. A tárgyalások megindulnak, akis szatócs bejut a magyar birtokoshoz is és amikor a vétel létrejön, neki feltétlenül hasznára válik, mert megkapja a maga busás provizóját, amelyet aztán ügyesen forgatva évek múlva milliók birtokába jut. Így kerülnek egymás után lengyel kézre az aradmegyei erdőbirtok.

Estenden.

Biborsugárú, langy meleg alkony . . .
Én rocom végig a poros utakat . . .
Vérodörög könnyekkel az ég peremén
Ott búcsúzkodik a földtől a nap.

Nyugtalan lelkemen vágyak derengnek,
Az utcákon gyűl fehér villanyfény . . .
S illatos, pompás, meghitt szobácskádba
Szerelme szomjazza sietek én.

Carló.

Zenei csodagyermek.

— Amilyenek Aradon nincsenek. —

Irtá: Wagner József dr.

Mióta a közlekedés annyira fejlődött, hogy olcsó pénzért és pár óra alatt lehet megtenni akkora utat, melyhez régen napok, sőt hetek, kellettek, azóta mindennapi jelenség, hogy a nagyobb városok pódiumain fel-felbukkan egy-egy rövidnadrágos csemete, hogy már külső megjelenésével a priori biztosítsa a sikert, melynek forrása ez esetben a csodálkozás.

Pedig már Kálmán királyunk kimondta, hogy boszorkányok nincsenek, amit Hume oda-fokozott, hogy csodák sincsenek. Szerinte a csodák csak látszólagosak. Aki az okokat kutatja, rájön, hogy minden csoda egész természetes dolog.

Bizony így van ez a zenével is. „Boszorkánytánc“, „Ordögtrilla“, Paganini, Tartini és mások csodálatot ébresztő darabjait tehetség és gyakorlás mellett természetesen kell tudnia előadni az arravaló hegedűsnek. Tényleg csodagyermekek voltaképpen nincsenek. Hanem igenis van öröklött tehetség, mely az egyik leszármazottban kellően kifejlődve és idejekorán kiművelve a tömeget bámeszködésre bírja.

Az átöröklés fontossága már a legrégebb ókortól fogva többé-kevésbé öntudatosan jut érvényre, midőn pld. az apa foglalkozását a fiú, az unoka, a dédunoka stb. folytatják. A céhrendszer zenei téren is évszázadokon át virágzott. S ha a képzőerő, miként Ribot kimutatja, a költő- és festőcsaládokban is öröklhető, úgy a zenei tehetségre is áll ez.

A Bach-családból mintegy 200 éven át valami 29 kiváló zenész származott, köztük a legkiválóbb Sebastyén. Beethoven apja tenorista, nagyapja karénekes és karnagy volt. Mozart apja orgonista, fiai közül Károly jeles műkedvelő, Farkas pedig, jónévű zeneszerző és művész, nővére fiatalkorában volt kitűnő zenész. Mendelssohn nagyapja Mózes, a híres bölcselő és aethetikus, apja kiváló zenekedvelő, nővére kész zongoraművész stb. S így lehetne még számos példát felhozni. Valóban a kiváló zené-

Legjobb bevásárlási forrás!

Hegedűs Gyula

kefe, pipere, illatszere és fodrászati cikkek kereskedése

Aradon, Andrásy-tér 15. szám.

Városi és megyei telefon 506.

Legnagyobb választék ruha-, haj-, fog- és körömkefében, mindennemű háztartási kefeseprű, falporoló, szőnyeg- és tollporoló, szőnyegtisztító-gépek, gazdasági kefék, kocsimosó szivacsok, szarvasbőr és tisztítószer.

Kókuszszőnyeg és lábtörölők nagy választékban.

Legfinomabb francia és angol illatszerek. Kölni viz, szájviz, fogpor, fogpászta, arckrém, kézfinomítók, hölgyporok, mosdó-ruhák, szivacsok, fésűáruk, acéláruk, legfinomabb bőr-áruk, utazó bőröndök, pénz-, szivar- és oláltárcák, nagy választék női táskákban és sok egyéb itt fel nem sorolható árukban.

5894

Fő elv csak jó árut eladni!

szek és komponisták többé-kevésbé mind csodagyermek.

Ezek közt első helyen áll Mozart. Hat éves korában már kisebb zongoradarabokat írt s nemsokára, 7—8 éves korában má: uralkodók előtt játszott nővérel Münchenben, Párisban, Bécsben, Londonban stb. Első szimfóniát 8 éves korában Londonban írta, első operáját 12 éves korában, két évvel később a pápa az arany sarkantyú renddel tünteti ki, mikor Mitridate operáját huzsora adták, ugyanekkor emlékeztéből írta le a sintini kápolnában hallott Allegri-féle Misererét, melyet addig nem volt szabad lemásolni, sem kinyomtatni.

Beethoven már később kezdte. 8 éves korában jól hegedül, 11 éves korában zongorajátékával Miksa választófejedelemet szerzi meg, cénásul s 16 éves korában Mozartot is, ki pedig őt addig nem sokra tartotta, annyira elragadta, hogy így nyilatkozott róla: „Gebt acht, der versteht es, der wird uns noch einmal etwas zu raten aufgeben.“

Schubert 14 éves volt, amikor Salieri bécsi udvari karnagy rá figyelmesé tétette Ruzicska udvari orgonással akarta elméletileg kiképeztetni, ki azonban egy-kettőre rájött, hogy tanítványának ő ujat már nem mondhat.

Liszt 12 éves korában ragadtatta el Beethoven annyira, hogy az őt a közönség előtt megölelte és megcsókolta. 16 éves korában pedig párisi diadalai révén az egész világ előtt ismeretes volt.

Egyet azonban tényleg konstatálnunk kell. S ez az, hogy a legutolsó 100 év óta a csodagyermeknek, legalább a hegedűben és zongorában, több dolguk van. T. i. a technika e hangszereknél óriásit fejlődött. Különböző ezt már Beethoven megkezdte. Rasumovszky herceg udvari kamarazenészei számára írott vonósnégyeseiben az akkoriaknak oly szokatlan nehézségeket írt össze, hogy a primhegedűs, Schuppanzigh alig-alig tudta lejátszani. Panszaira Beethoven le is tromfolta azzal a kijelentésével, hogy e kvartettek komponálásakor nem az ő nyavalyás hegedűjére gondolt. S

szimfóniájában (melyet az aradi Filharmónia Egyesület f. é. nov. 12-i zenekari hangversenyén adott elő) pedig a brácsásoknak adott kemény munkát.

Mindazonáltal Paganini a hegedűben és Liszt a zongorában azok, kik az, azóta felül nem mult virtuozításra emelték a technikát. A zongorában az óriási nyújtások, az ujjaknak egymástól független használata stb. a hegedűben a kettős és többes fogások nyújtásai, dupla flageolet-k, balkéz pizzicatók stb. oly követelményeket jelentenek, melyek az öröklött tehetségtől is hosszas és fáradságos rendszeres gyakorlást kívánnak.

Érdekes, mit mond egy ilyen csodagyermek: Hubermann Broniszláv, kit tavaly hallott Arad zeneértő közönsége, e drillszerű gyakorlásról. Apja autodidakta s rajongó zenekedvelő volt. Fiát azonban csak akkor kezdte zenére tanítani, mikor egyszer a perzsa sah Varsóban egy előtte zongorázó csodagyermeket nap és oroszlanrenddel stb. tüntetett ki. A kis Broniszláv apjának jövedelméből azonban nem telt zongorára, tehát hegedülni kezdett. Két évi tanulás után már nyilvános tournékon lépett fel, miközben egyre jobban megerősödött azon meggyőződésében, hogy az instrumentális művészek arca verejtékével megszerzendő technikai készség és örökös gyakorlás szüksége az egész hivatást ténkre teheti.

Mert nem elegendő a muzikális memória. Akárhányszor előfordul, hogy koncertezésnél a darab közepén hirtelen azt kell kérdeznie önmagától, hogy no de most jön a baj, mi is következik? S míg ezen töprengve játszik tovább a hűség ujjak reflex mozgásukkal mentik meg a hiányos emlékezetet. Mert valóban a folytonos gyakorlás annyira vérebe ment a művészeknek, hogy az ujjak lokális memoriáján alapuló reflex mozgásszerű öntudatlan játék lesz a végeredmény számos esetben. S ha ez nagy kinnal eléretett, ez újabb bajok forrása. Az orvos, az ügyvéd, a tacár annál jobban végzi a munkáját, mentől több operációt végzett, vagy pert nyert, vagy gyermeket tanított. A berlini Sonnenberg professzort az ezredik vakbél-

operáció után olytömegesen keresték, mint a mohamedánok Mekát. De a művész, ha ugyan-azt a darabot ezerszer kellene játszania, megszűnne művész lenni, aminthogy akárhány szépen induló pálya is ilyen okból közepén szakad meg. A művész a gyakori ismétlés folytán elvesztí a szenvedély fokozatai iránti fogékonyságát, az érzelmeik öntudatlan közvetlenségét, melyet erőltetni nem lehet, modorosság, a crescendo, stringendók s a frazirozás egyéb tényezőinek emlékeztéből, minden belső igény szer nélkül való utánzásával pótolja.

Hubermannnak e találó, a saját tapasztalatai és önmagán tett megfigyelései alapján tett megjegyzéseire azonban egy másik tehetek hozzá. A legtöbb művész, ki ugyanazon darabot sokszor egymásután játsza, rendszeresen a felfogás változtatásával teszi újjá a művet, hogy így a csömmert kikerülje.

Az előző csodagyermek a fentirt nehézségek dacára ma már a kontinensen tucat-számra szaladgálnak. Hja, a konkurrencia olyan nagy, hogy ma már korán kell kezdeni, ha valaki valamire akarja vinni.

A mi Hubermann szüleit indította fiuk tanítására, az itt Aradon is számos szülő rá-bír arra, hogy erőltesse a zenetanulást még akkor is, ha az a tehetség nem igen akar jelentkezni. A szülői hiúságot aztán felvilágosítani tévedésről nem lehet, csak megsérteni. S annál inkább, mert ha egy gyerekre az egyik tanár ki is mondja, hogy botfüllü, vajon nem akad-e akárhány más, aki felfedezi a benne szunnyadó tehetséget? És ha telnek az évek, s a gyermek még mindig alig tud valamit, akkor is megvan a menség a dédelgetett csemete számára: „Nagyon tehetséges fiu, de hiába, itt Aradon nem tudnak tanítani.“ Ilyen excsodagyermek pedig nálunk igen sok van.

Kérem a cégre ügyelni!

Uri szabóság!!

BRAUN M.

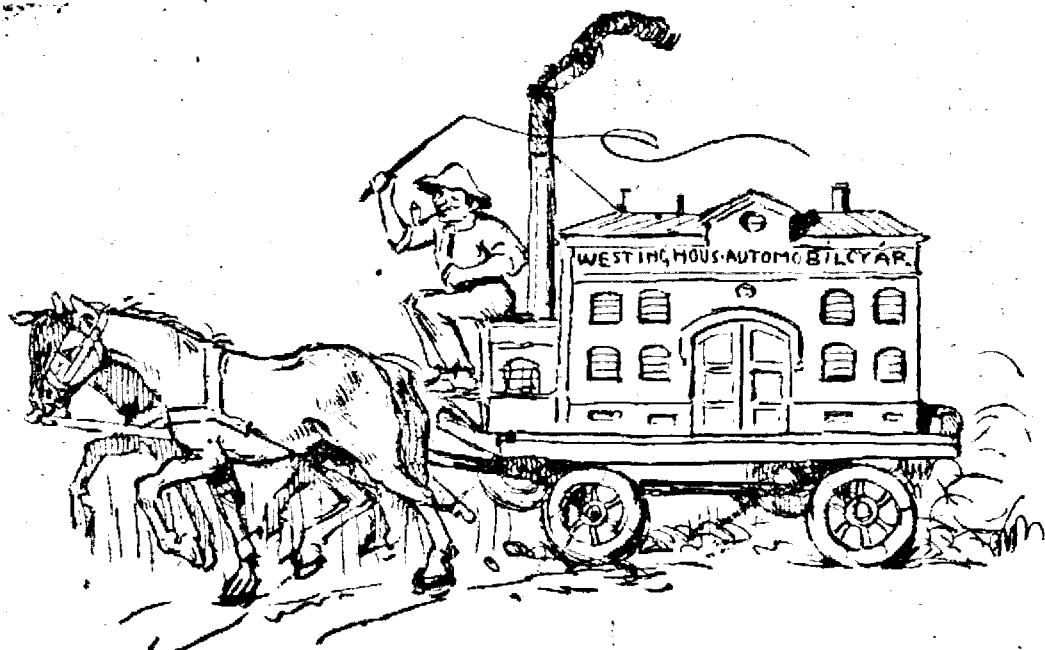
férfi-, fiu- és gyermekruha áruháza

Arad, József főherceg-ut 3. szám.

(Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár.)

5904

Kérem a cégre ügyelni!

Gyár-
alapítás
Aradon
az 1912.
szökőébben

Egy legionarius elbeszélése.

Az Aradi Közlöny számára írta:

Truzsinszky István,
a halálfejes légő volt altisztje.

A ben-unifi erődötől nyolcvan kilométernyire, az ugynevezett sfissifai oázison, egy század legioner tanyázott. A negyedik eszart tartott szolgálatot. Messze a sátraktól, az oázis samuntépte partjain voltak kiállítva a santinellek. A többi pedig a parancsnokkal tábori tűz mellett pihent.

Élénken tárgyalták a colombeshári nagy karaván megtámadását.

— Szegény Le-Balch kapitány! — szólt az egyik. — Vén szahari farkas vagyok, de anynyira megcsontkítva még nem láttam embert. Szinte borsószik a hátam, ha rá gondolok!

— Menekült-e valaki meg közülök? — kérde a sergent.

— Senki! Senki! — sietett közbeszólni Strasser, egy fiatal, szőke elzászi „bleu.“

— Bizonyosan szokása szerint megint egy csomó koldust, elhagyott gyermeket, meg holmi kitaszitott asszony félét vett karavánjához a kapitány s mikor a thouareghek megtámadták, nem katonáira gondolt, hanem a mindeféle bagage védelmének megmentésére. Ha elgondolom, hogy a kilencedik század volt vele! . . . Ismertem mindegyiket. Együtt küzdöttünk El-Mounzárnál . . . Majungánál! Viharvert fickó volt valamennyi, képes az eleven ördöggel megküzdeni. Higgyétek el kameradok, a kapitány volt az oka mind a saját, mind legénysége halálának tüzeit a sergent.

— Sergent! Sergent! — szólalt meg Hoinville káplár egy pálmalevél szárával piszkálgatva a tüzet. Ugy beszél, mintha sohasem találkozott volna még az arab thouareghekkel! De különben ott voltam az ataque után néhány órával a csatatéren. A támadók nemcsak a le-

gionereket kocolták föl, hanem még a kabít hajcsárokot s Le-Balch védenzeit is! Ha meghallgattok, elmondok egy történetet, mely megmagyarázza e külön ember viselkedését!

A szt-ciry katonai akadémiából két fiatal hadnagy került a Párisban állomásozó comte de Bercsenyi nevét viselő első számú huszárezredhez. Még az akadémián testi-lelki jó barátok voltak. Az életbe kikerülve, a nagy város zaja, közös szolgálati érdekek, no meg a kölcsönös mulatni vágyás még szorosabbra fűzte barátságukat. Az egyik Le-Balch volt. A másik . . . a másik pedig magam!

A kameradok feszült figyelemmel hallgatták a káplár elbeszélését, miközben az néhány pillanatnyi szünetet tartott. Tán rég elmúlt vigéletét, a fényes huszár atillát . . . kacagó, csillogó szemű asszonyok cyprés illatú iboulorjait, — melyekben oly otthonosan érezte magát, — hasonlította össze mostani nyomorult életével, némileg keleties kinézésű, de toprongyos legioner öltönyével, vagy a csak vigyorogni tudó, sudáni néger asszonyok — vadállat ketrecére emlékeztető — szagával . . .

— Sokat mulattunk, folytatta komoran, nagyon sokat! Testtel-lelékkel belemerültünk Páris összes élvezetét nyújtó kelyhébe! Egyszer együtt voltunk az egyik klubban. Örültem járta a baccarat. Minden pénzünket elvesztettük. Le-Balch a játszma hevében a nála levő tisztí élemezési pénzt is eljátszotta. Hajnal felé távoztunk a klubból, teljesen letörve! Midőn lefelé haladtunk a lépcsőn, mosolyogva hozzám fordul a barátom:

„Látod Jose! milyen szerencsés emberek is vagyunk mi, hogy van szolgálati fegyverünk s azzal küldhetjük magunkat Napoleon elé, mert nom de Dieu, nincs egy sausom sem!”

A klub lépcsőjénél ült egy vak koidus, fődétlen fejfel. Kalapja az őlében. — Amint meghallotta lépéseinket, hangos köszönéssel alamizsnát kárt. — Barátom meglökött.

„Nézd, egy arany Louis d'or van a kalapjában!”

Bizonyosan valamelyik távozó, de szerencsés nyerő dobhatta bele. — Mintha csak összebeszélünk volna, egyszerre hajoltunk le

AZ

Aradi polgári takarékpénztár

részvénytársaság

Részvénytőke 3 600.000 korona.

Tartalékok 1.400.000 korona.

Tőkebefektetésül

ajánlja a budapesti és bécsi tőzsdén jegyzett

5%-os zálogleveleket

Betéteket tiszta 4 és fél százalékkal kamatoztat.

Hivatalos helyiség:

5993

Andrássy-tér 21. szám, I. emelet.

Értesítés.

Van szerencsém értesíteni, hogy az őszi és téli bőr ujdonságok már megérkeztek és a n. é. közönségnek szives rendelkezésére állanak.

Számos elismerés igazolja, hogy a nagyválasztékban érkezett őszi és téli különlegességi bőrökből nálam készül a legszebb és legtartósabb cipő.

A szülők különös figyelmébe

ajánlom orthopád **gyógy-gyermekcipőmet**, melyek megátolják a **ludisb fejlődését**. Ezen cipőkkel nemcsak gyermekeknél, de felnőtteknél is nagy eredményeket és számos elismerést értem el.

Az egyéves önkéntes urak

figyelmét pedig felhívom az általam előírás szerint készítenő legtartósabb **bakkancsokra és eszizmákra**, melyek **versenyképes legolcsóbb árért kaphatók**.

Gyári raktár elsőrendű cipőcserékben és gummisarkokban.

Megrendeléseket vidékre is **24 órában belül** esz- közlök. — Vidéki megrendeléseknél elegendő egy használt cipő beküldése is.

5999

Szives pártfogást kér:

Zimmermann János

uri és női mintacipészete.

ARADON, Deák Ferenc-utca 10. sz. alatt.

a kalamban levő aranyért s azzal vissza, a játékerembe! A koldus aranya szerencsét hozott. Reggelre egész halom pénz állott előttünk. Megmentettük az életünket, becsületünket!

A hivatalos pénzt külön téve, megmaradt 120 aranyunkat a koldusnak akartuk adni, ki azonban távozásunkkor már nem volt helyén.

— Nem baj, majd itt lesz estére megint, gondoltuk magunkban s azzal siettünk a kasszába, hol escadronunk a kirukkolásra már készen állt.

A gyakorló-térről hazajövet, a jobbára bretagnei gyerekek hangos pattogó dalába mi is közbe-közbe énekeltünk. — Déiben a colonel hivatott rapportra. Ma sem tudom, ki jelenthetett föl bennünket. Akkor is dermedten, némán hallgattuk a vádat! Egy koldus kalapjából aranyat loptunk! Az ezredes dühöngött legjobban az ilyen szemtelen, hamis vád miatt. — Le-Balch azonban elkállott s férfias becsülettel bevallott mindent szóról-szóra, úgy, ahogyan történt! Letartóztattak mindakettőnket. A hadbíróság három évi travailles forcéra ítélte s ennek letelte után katonai szolgálatunk kitöltésére a légióba osztattunk be.

— Még én hoztalak el benneteket Martique szigetéről — szolt közbe a sergent.

— Eh bien! A többi már nagyrészt tudjátok. Le-Balch attól a perctől kezdve, hogy elítéltek bennünket, a szájába nem vett egy csepp alkoholt. Én pedig az ivásnak adtam magamat. — A barátom még, mint kényszer-munkás, féltő zsugorisággal kuporitotta a kapott sonkat frankokká s amint tehette, valamelyik koldus markába csuszította. Én összes pénzemem itatra költöttem, a mámor feledtetett velem mindent; Le-Balch azonban, mint legioner, józanságáról vált nevezetessé. Ezért, meg Ain-Seifánál, Sancynál tanusított halálmegvető bátorsága miatt, gyorsan haladt előre. Mint hadnagy, összes fizetését a szegényeknek adta s ő együtt étkezett katonáival. Ugy ismerték már a sídi-bel-abbesi koldusok, mint Mohamed küldöttjét, ki aranyakkal enyhíti — bár hitetlen gyaur képében — az igazhívó nyomorék

muzulmán szenvedéseit. — Később, mint századparancsnok, uton-utfélen összeszedte az elhagyottakat s úgy vezekelt ifjúkori bűnéért, hogy mindenét nekik adta. Egész telepet létesített belőlük Saidában. Ha hadi zsákmány volt, oly szépen tudott katonáinak beszélni, hogy azok lemondtak a részesedésről Le-Balch telepesei javára! Szegény, tulságosan vezekelt s most végleg lerótta tartozását!

A kameradok sötét, komor arccal bámultak a pálmagyökér biborvörös paraszába. Mind-egyik arcára szinte rá volt írva, hogy nekem is van egy „miértem“, amiért itt, édes hazától távol, teher gyanánt vonszolgatom, vezekelve az életet!

NEM KELLETTEM...

I.

Nem kellettem tenéked.
Kergettél magad mellől.
Magadnak is hazudtad
Hogy tiszta becsületből.

Lehet a becsületből
Valakit szíven döfni?
Szabad-e becsületből
Valakit így ellökni?

Ellöktél. A jó isten
Bocsássá meg a vétked —
Én pedig ha el tudlak
Hát elfeledlek téged.

De amig feledgetlek
Elzúnlók, lassan, szépen

S mikor te élni kezdesz
Nekem akkor lesz végem.

II.

Ha beláthatnál a szívembe
S látnád a gyásztól most, hogy reszket —
Szerelmemben való örök hit
Szállaná meg hitetlen lelked.

Nem érne akkor soha engem
Te igaztalan, néma vádad —
Ha egyszer a szívébe látnál
De megsiratnád a babádat.

III.

Nincs már kinek vinni virágot,
Bucsuzhatunk piros virágok,
Holnaptól virág nélkül járok.

Holnaptól már fekete a színem.
Holnaptól már bitófán a szívem
S szerelmem a hóhér felé viszem.

Holnaptól a virág minek?
Nem adhatom már senkinek.
Elmult a nyár; tél van; hideg...

VÉRTESY GYULA.

DEIN PAULA

női kalap divatterme

ARAD, Weitzer János-utca.

(Új leányiskola-épület.)

FOGMÜTEREM.

NOVÁK RUDOLF

ARAD, Szabadság-tér 5. szám.

Műfogspeciálista.

5942

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Aradi Villamossági Részvénytársaság.

IGAZGATÓSÁG:

GULÁCSY KÁLMÁN, elnök
Budapest.

Dr. FABRY SÁNDOR,
Arad.

OTTENBERG TIVADAR,
Arad.

PEKÁR IMRE,
Budapest.

JUSTUS MIHÁLY,
SCHULEK GÉZA,

SZIRMAY OSZKAR,
Budapest.

TOLNAY KORNÉL,
Budapest,
Igazgatósági tagok.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

FODOR VILMOS,
Budapest.

Dr. JEGESI KAROLY,
elnök, Arad.

LUNZER PÁL,
Budapest.

TISZTVISELŐK:

RADÓ IZSÓ,
könyvelő.

FÉNYES DEZSÓ,
ügyvezető igazgató.

BUZÁKY GYULA,
főkönyvelő.

UJÉVRE!

Diszlevélpapírok

nagy választéka.

A karácsonyról visszamaradt levélpapírok mélyen leszállított árban kaphatók. 6003

Litografált, nyomtatott és dombornyomásu

névjegyek

legdivatosabb kivitelben való sürgős elkészítése.

Ujévi üdvözetek és ujévi képes

levelezőlapokban meglepő

:- :- ujdonságok. :- :-

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papirkereskedése
kölcsonkönyvtára és zenemű köl-
csönző intézete ARADON. =====

A családfő érdeke!

ha igazán olcsón akar bevásárolni, úgy keresse fel Czitter Dezső versenyáruházát Weitzer János-utca főpostával szemben, ahol olcsón beszerzett áruk lesznek féláron alul elárusítva.

6012

Pongis selyem	48 kr.
Messalin minden színben	95 kr. tól
Taft selyem	70 kr. tól
Törökös selyem minden színben	65 kr. tól
Női duplaszéles szövetek	60 kr. tól
Férfi szövetek	120 kr. tól
6 darab len vászon pohártörő	75 kr.
6 darab vászon zsebkendő	40 kr.
6 darab selyem zsebkendő	70 kr.
Szarvasbőrkeztü	45 kr.
Glassé keztü	40 kr.
Kötött gyapju keztü	25 kr. tól
Valódi svéd keztü	40 kr. tól
Férfi zokni 3 pár	50 kr. tól
Női harisnya 3 pár	45 kr. tól
Glottok minden színben	55 kr.
Selyem, vászon himzett bluz	95 kr.
Himzett francia batiszt fehér, fekete	46 kr.
állandó nagy raktár még csipkeszövetekben, betétek és minden diszdolgokban, fenti árjegyzékhez mérlegelve :::::	

Kérem áruim vételkényszernélküli megtekintését. Kiváló tisztelettel

Czitter Dezső

versenyáruháza.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokot.

Goldschmidt Sándor

banküzlete

Arad, Minorita-palota (Mezzanin.)

*Elvállal megbízásokat értékpapírok vételére
és eladására.*

Eszközöl fizetéseket bel- és külföldi piacokon.

Előleget nyújt értékpapírokra.

141

Előleget nyújt utánvételekre.

*Folyó és cheque-számlai forgalomban üzlet-
feleinek legnagyobb előnyöket nyújt.*

↳ Leszámitol váltókat. ↳

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokot.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokot.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokot.

WEISZ HUGÓ

photoművész

ARAD.

BUDAPEST 1910.

NEMZETKÖZI MŰVÉSZI
FÉNYKÉPKIALLÍTÁSON
ARANYÉREMEL
KITÜNTETVE. ::

LONDON 1910.

KIEW 1911.

ST.-PAUL 1911.

(MINNESOTA AMERIKA)

NEMZETKÖZI MŰVÉSZI
KIALLÍTÁSOKON
MEGHIVOTT KIALLÍTÓ.

HAMBURG 1911.

LONDON 1911.

Mütermé és állandó tárlata :

Andrássy-tér 16.

KARÁCSONY

Jézus, a tanító.

Puha, szép szavaim az ünnepről nincsenek. Nem tudom mondani: Szent, szent, jövel, jövel! Csak kemény és bánatos szavaim vannak, ez az én éjszakám bús, családalan, fénye és békéje nincs. És a mióta a toll forog a kezemben — tehát a mióta szememben élet az élet, — mindig így volt: elkerültem a templomot, el a gyermekkacagást, az ugynevezett szeretetnek az enyhe fényét és odaültem egy tintafoltos, rozoga asztalhoz: Szent, nagy, szomorú éj, fölötted virrasztani és krónikába szedni, hogyan borulsz ezuttal reánk?

Ijesztően. Az üdvözítő önfeláldozása után — mert lehet-e tagadni, hogy önkényt halt meg? — az emberiség még kevésbé hajlandó az önfeláldozásra, mint valaha. Okosabbak lettünk-e azóta? Csak bolondabbak. A szegény és a nő is, hacsak nincs beírva a gothai almanachba, még mindig nem ember. Berozsdásodott és megpenészedett soihákak vezérlik és birják az országokat; a penész neve anciennitás és a rozsdá: a kormányformák. Idegen birák ítélkeznek, előttünk ismeretlen ügyekről, apostolok megkövérednek és kegyelmes urakká lesznek. A legbecesebb író tollaknak nyilvános ároerése van, azonképen a templomokban folynak tovább a politikai beszédek a hit világi, anyagi hatalmáról. Ha pedig egy kis poétikus hangulatra vágyol, menj valami örömtanyára, a festett arc ott igazi és nem hazudja magát igazinak...

Igy vidódik és évődik magában az istentelen, de hűvű író és ily magánbeszéddel tölti el a karácsony éjszakáját. Egy-egy, egy sort ír, föltekint és nézi a falon az árnyakat. Lehajtott fejek, mozgó kezek árnyai: körülöttem folyik a munka, a fehér papíron tovasiklik a fekete toll, dolgoznak a társaim. Jórészt az életre csak most készülődő fiatal emberek írják a ma történetét és a holnapnak eljöveteletét most hirdetik. Elégedetlen és fáradt szívem megmelegsik és fölfrissül a látásukon: a nagy visszafelé rohanásban, amit a világ most csinál, mi mégis ellenkező irányban haladunk, előretörtetünk. Jézus példájának követésében ugyszólván mi vagyunk csak egyedül. A vallások önfentartási küzdelmében: a pap politikai agitátor lett, a politikus aktuális kereskedelmet üz, a költő: elszédült a jólét és a kéj duzzadt alomján. A tudós: bérbeadta magát a nagyvállalkozónak, a genie: részvénytársaságot alapít a geniejére. Mi vagyunk felül, elül és egyedül. És minket szidnak, helyesebben mi elle-

nünk kezdenek el hangulatot csinálni azok, akik nem tudnak kihasználni, bérbevenni, vagy megalázni bennünket. Az ugynevezett előkelő uriosztály, a halk beszédű, diskrét gazemberek, akik attól félnek, hogy hangos, igaz, sokszor rikoltozó beszédük fölveri a szunnyadókat, a félig fagyottakat, a maszlagtól kábultakat — emberek, nyissátok ki a szemeteket, lássátok, lássátok, hogy a nagy többségetek meg van csalva, elárulva, kihasználva és lepökve! És mindez egy rongyos, erőfletlen, gennyes kisebbségtől, degenerált régi fajtától és új naddályoktól. Lássátok, ébredjétek, tegyetek!

A krónikairó lassanként fölmelegíti magamagát a hideg éjszakában. Nincs semmi, amit úgy becsülnék a világi életben, mint a mesterségemből valókat. Mi vagyunk a puhák? Mi lennénk a bérbevehetőek? Utca sarába lefekvő hercegasszonyok és részeg prókátoraik és mindaz a fajzat, a mely a bűn, a tolvajlás, a becsstelenség és más egyéb sarában él: hal szóval, de mind sűrűbben összesug ellenünk, mert nem fél a királyoktól, — akikkel rokonságban van, — a bíróságtól, a melyet megvesz, a néptől, a mely lincselni gyáva, hanem csak fölünk, fölünk szegény ördögöktől, akik ime a szent éjjelt is bepiszkoljuk, mert dolgozunk és mi vagyunk csak éberem; virrasztunk a város, a világ fölött. Oh, be különös, oh, be szívszakítóan jó érzés: félreismertetni, a mikor tudjuk, kik vagyunk és itt ülni a puszta falak, az üres és disztelen asztalok között, komoran; a mikor a békés jóllakottság, a buta jólét száll le a koldustanyákra is. A mikor az ötödik, vagy az ég tudja hányadik pohár pezsgő után a háromnegyedrészlet bukott államférfiak hisznek a csodában és hogy gutaütötten is élni fognak tovább, soká, egészen addig, amíg az emberek butasága tart. Akkor örökké kellene élniök, mert nem a báj és nem az asszony, hanem a butaság az örök!

Munkásárnyékok, árnyéktársaim, itt és mindenhol a világon: ne engedjük, hogy így legyen. Ne hagyjunk békét az ünneplő világnak, ne tőrjünk az ugynevezett enyhe fényt, ne legyenek puha szavaink. Csak zordok, kemények, lázítók.

Egyebekben Gloria a magasságos Egeknek és üdvözleget Jézus: a tanító, a föláldozott, a félreismert, a meg-rágalmazott, az egyedül való!

BRÓDY SÁNDOR.

Grallertné-Martini Hilda új versei.

*
JÉZUS A HEGYEN.

Az ég harangja mélységeten kék,
Jtt-ott opálos bodros pici felhők,
A cédruserdők friss lehelletét,
Balzsamát hordják langyos esti szellők.
Ott messzi lent Genezáreth vizén
Piros tüzeket gyűjt az esti fény . . .
S a dombtetőn a bucsuzó sugárban
Jézus szeliden áll fehér ruhában,
— Körül tolongó, gyötrött, szomjas népek
Lesik a boldogságos bölcs igéket . . .

És hangja kél gyöngéden, messzicsengőn:
— Mint fűszeres bort isszák lány szavát —
„Ó, boldog az, kinek Atyám, Teremtőm
Szegény, együgyű gyermekszívet ad —
Ki nem főpreng az élet-titkok nyitján:
Csak megy jóságos ösztönének útján . . .
Kinek tudatlan, szent gyermekszemébe
Meséket főkröz a valóság képe . . .
Mint törpecserjén az örökzöld lombot:
Nem hervasztyják szűz hitét gyáva gondok . . .

S a tisztaságos, szép fehér szívekben
Van Istennek örök, boldog lakása,
Bent mosolyog az ártatlan szemekben —
S miként a nap fűzes gyémántparázsa:
Rózsát szór harmatra — utszéli sárba —
Mély kristálytábo — fekete mocsárba . . .
S mint gyöngyopotakba hullt nyers ércdarab
Aranyá porlik kék habok alatt:
Úgy váltja pénzre lelke aranyát,
Kit búvókörébe von a tisztaság.

Boldog, ki ellensége haragjába
Bátor szelidség bizalmával néz,
A kit főnséges, csöndes megadásra
Tanít a bánat, kín és szenvedés.
Százszor boldog, ki lágyan, melegen
Csak simogatni tud, de ütni nem.
Hajnalsugáros minden indulatja:
Nem szillaj, átkos önmagának rabja . . .
Ó nem a zsarnok úr a föld felett
De a szelid, tudatos szeretet . . .

Boldog, kit üldöz az élet haragja:
Ti szárnysegették, búsak, szomorúk!
Az Úr keze tinéktek tartogatja
A legfényesebb csillag koszorút.
Kit vad zimankón vitt keresztül útja:
A szent tavaszt szeretni jobban tudja . . .
Mily balzsamos méz a vigasztalás
Nem érzi, sejtí, nem kóstolja más:
Csak aki sírt, az elhagyott, az árva,
Ha bányamélyből lép a napsugárba . . .”

— Ujjongva, sírova fölzug a főmeg —
Két karját Jézus kitarja feléje:
„Siacskáim, bolyongó emberek,
Jertek utánam, én vagyok a béke!
Szemünkben égjen nyájas tűzhely lángja,
Sugaras lélek biztató világa:
A melynél elcsitulnak könyes harcok,
A melytől fölragyognak sápadt arcok
A mely körül egymást ölelve élnek
Isten fiai: mosolygó testvérek . . .

Ki gyarló bűnt, bús embergyöngöseséget
Az irgalom puha selymébe von
Emberszívből vizsgálva emberoétket:
Mi volt a több: bán-e vagy fájdalom? . . .
S nem bírál — csak segítve, orvosolva
Bús testvéréhez lehajlik a porba:
Annak irgalmát, arany oetőmagját
Csodás hatalmak százszor visszaadják.
Mert minden köny, mit jósága fölzártt
Szívében zengő ünneppá válik.

Ti úttörők, szép elszánt katonák
Kiket hajt az örök igazság szomja —
Kiknek a könyes, véres glóriát
A világ halvány homlokukra fonja —
Jövőbe sírók — jobb időkre várók —
Örök küzdők, örök viharban járók
Saját szívükben megcsalódók százszor,
Álmodók, kiknek szárnyat ad egy mámor:
Hogy verejtékük nem hull bús hiába
Egykor a földre száll Isten országa.

Ó, jertek hozzám: megtanítalak
A szenvedést öröme váltani
Mosolygani korbácsütés alatt,
Megvert, megláncolt kézzel áldani!
Ti vagytok a mulandó létnek sója:
Az örök emberszépség főntartója.
Sugár, mely átjár éjszakát, ködöt
Gyémántkapocs menyország s föld között.
Rá szent hitet tesz hulló véretek:
Harcosa meghal — él a szeretet! . . .”

A völgyre már homály ereszkedett,
Kék fátyolt szőtt távol bércek fokán —
Csak egy utolsó, vérszin sugár reszket
Az istenember fehér homlokán . . .
Az esti szél mély, zengő dalra kel:
Hozsánát, halleluját énekel . . .
S hogy megsuhog a lankás túskebokra:
Minttha egy asszony nagy halkán zokogna . . .
. . . És lágyan viszhangozzák a hegyek:
Szeressetek . . . szeressetek . . .

*
RÉGI, RÉGI ADVENT.

Sakó fehér a csilagtalan ég,
Szürkésbe jótszó rózsaszín a lég
Keskeny, vérszinű sáv napnyugaton.

Ködöket hajt a nádas réti fő
Kis kertünket befűtta már a hó
Tar fák közt hallkan síró fuvalom.

Csillakvirágos, jégcsipkés az ablak,
A földön lomha árnyékok hasalnak
Áltató puha kis szobáknak csendje;

A falon Murillo madonna képe —
S hogy ráborul a tűz imbolygó fénye:
M₃tha az angyal felém-felém lengne . . .

A kályhában a rözse meg-meg roppan . . .
Mellette nagy lustán a lány sarokban
A cicánk duruzsolva hempereg;

S a nagyvirágu, tarka szőnyegen
Meglapulva álmodó csöndesen
Én mesehívd, nagyszerű gyerek . . .

Bűvös muzsika zeng-borgott fűlemben
(Pedig csak szívem vert dalos ütemben)
A világ telis-teli volt csodákkal . . .

Kis lelkem lassan, lágyan szárnyat oldott
Arany köntösben harmatprizmás, boldog
Mezőkre szállt a szűk falakon által . . .

A szürkületbe hallkan, gerlicésen
Be-becsilingelt titkos nevetésem:
Oly édes volt a menyországban járni!

S bár gyermek multból néztem a világot
Megsejtém a legtisztább boldogságot:
Bizó örömmel a jövőbe várni . . .

Pedig még akkor nem volt mostoha,
Szűz hitemet nem csalta meg soha
Reményem, bármily fényes messzi ott el —

Mikor még a legdrágább földi jó
Aranyos alma volt, ezüst dió:
Mint akkor hittem buzgóságos hittel . . .

... Most újra advent: ködborus napok
De égbe szállni többé nem tudok ...
Mosolygó multba visszasír a lelkem:

Ringató dolt csicsergő angyalhangok,
Galambszelid szépa doventi harangok
Tanítsatok meg újra bizni engem.

Te kicsi, bátor égbejáró jószág,
Ma kopott koldusként könyörgök hozzád:
Segíts, hogy szívem új csodákat lásson

S higgye: bár széttörött száz földi jóm,
Szent boldogságom, szép aranydióm:
Talán majd ujat hoz az új karácsony...

*

A Z I S K O L A T É R E N .

Széles, gyepes térség, akácfákkal szegve:
Ott tombolt legjobban gyerekorom kedve.

Ha az iskolából kirobogtunk sorba:
Könyvet, palatáblát hamar a bokorba!

Pörögtek a csigák, röpültek a lapdák,
Ruganyos kis karok kézről-kézre adták.

Seldobtuk magasra, versenyezve, égve
Puha gyerekkézből napsütötte légbe.

S mindjobban tüzelve — hej! vérszemet kapva
Dacosan szakodtunk két három csapatra:

Hajrá, rajta, rajta! török, tatár, német
A bársonyos rétet befősli ma véred!

Felkes kis orcákon fűzrósák lángoltak:
Kurucok, ne hagyjuk szép magyar zászlónkat!

Csicsergő big lármánk pacsirtásan zengett,
Köröskörül messzi fölverte a csendet.

S mikor elfáradtunk a gyönyörűségben,
Törökség, magyarság: összebujtunk szépen...

Fehér virágcsipkés akácfaligetbe'
Lehevertünk sorba pirosan, pihegve.

Messzi-valahonnét sejtelmesen, lágyan
Orgonailat szállt tavaszi sugárban...

Ma gondja felejtve — holnapé nem bántott
Miénk volt a világ: a boldog... az áldott...

... Csodás fündérkertem kit elhagytam régen,
Zöldelsz még a selymes, lombos erdőszélen?

Szerelmes, kedvese sírjához zokogva:
Ugy eljárak hozzád titkon, lopakodva...

S akárhogy didereg búra fázott lelkem:
Csak megvigasztalsz te nagyszeliden engem!

Mert ha dalba fognak a déli harangok
Fölcseengnek ott ma is üde gyermekhangok.

Száz élet elveszti, száz vihar földulja,
Boldogság országa csak föltámad újra:

Mások után bennem, én utánam másban,
Soha meg nem szünő édes folytatásban.

Mert örök a tavasz rügybontó fuvalma...
Mert örök a hajnal napkeltő hatalma...

*

I M Á D S Á G .

Hogy előttem állasz — lágyan mosolyogsz rám —
Bársonyos kacsódat két kezembe tartom:
Tudom, hogy nem maradsz, szép fehér fiacskám,
Mindig itt a tiszta, nyugodalmas parton...
Hatalmas karjait rádtárja az élet:
Élcsal ezer céllal, ezer tarka csábbal

SCHUBAUER J.

RUGGYANTABÉLYEGZŐ
ÉS VÉSNÖKI MŰTERME

ARAD, SALACZ-U. 3. SZ.

Monogram-, cimer- és írásvésések, acél-, réz-
és ruggyanta bélyegzők, pecsétcimek, stan-
cák, zászlószegek, egyleti- és sportjelvények
művészies kivitele. Számozógépek, keletbé-
lyegzők. „Perfekt“ kézinyomdák, fémsablo-
nok és dombornyomó sajtók raktára. 8006 :: ::

Fehér ruhácskádát, fehér kezecskédet
Jaj, be-bemockolod porral, uti sárral . . .

Síroa, mosolyogva — földi levegőbe:
Gyarló, gyöngye asszony szült világra féged
Égi tisztaságot, sorsok Teremtője,
Rngyalglóriát a fiamnak nem kérek . . .
. . . Szinezi bár fényes gyémántcsillogásba
Útját talán csalfa délibábok álma:
Visszahoz a lelkem száz szerelme vágya:
Hova Te vezettél, szép földi hazámba . . .

Áldd meg — csak egy névoel! . . . büös ragyogásán,
Szent értelmén lelkem könyesen mereng el —
Templomok zenéjén, zsellár ujjongásán
Tüzendül ez a szó: szép, igazi ember!
Meleg emberjóság — tán hibákkal telve —
Osztó nyájas tüzet, vigaszt, boldogságot:
Tövisekkel átnőtt paradicsom kertje
Lelkekből lelkezett testet öltött álmod . . .

Nagy — könyű szerencsét, kincset ne adj neki:
Csak a szive lángja soha el ne vesszen!
Add Uram, az ajkam könyörögve kéri,
Hogy a fiam erős, jó, ember lehessen!
Áldásos, zamatos, üdítő gyümölcscsel
Áldd meg Uram áldd meg, szép virágos fámat
Szeliden mosolygó árnyas selyemzölddel
Hintsd be a tán kérges, egyenetlen ágat . . .

S áldd meg az én kezem acélosra — lágyra:
Hogy emeljen, óvjon — szűz bimbót ne sértsen!
Növeld az elmémet sugarasra, fágra:
Hogy ifju bűneit s erényit megértsem!
Tavasom emléket bíráló szemembe
Ó, Te jó vagy, Uram, a kit én imádkol!
S adsz emberszívembe — hü anyaszívembe —
Születölcseséget: örök ifjuságot . . .

KARÁCSONY ÉJSZAKÁJÁN.

(Régi népszokások és babonák).

Irta: Móricz Pál.

1.

Karácsony szent éjszakája, te vagy az egyetlen fehér éjszaka a fekete káprázatokkal teljes éjszakák között. Hívó népek ezen az éjszakán énekelgetik a gyönyörűséges karácsonyi énekeket a jászokban született Jézuskáról.

Éjfélkor megkondulnak a harangok. Felbug az orgona. Jézuskának bemutatják az áldozatot a papok is. Zengő fohászok, szagos tömjénfüstök emelkednek az öreg templom homályába borult boltzata felé. A Karácsonyi éjjeli misék varázshangulatai ma is megejtik, elandalítják a tömegeket. Mintha angyalszárnyak suhognának a levegőben, reszket a szív, repdes a lélek. Száz évvel ezelőtt még inkább elfogódtak a lelkek. Karácsony éjszakáját sok felejtett népszokások is élénkítették még akkor. Szegeden, az ugynevezett fővárosi résznek volt egy ilyen különös, pogányos nyersségében is bájos népszokása, amikor az éjjeli mise után a felsőtanyai pásztorok hódoltak az oltárnál Jézuskának.

A papok alighogy távoztak az oltártól, a templomajtóból csiklandozós hangok rivalgása támadt. Dudaszó hangjai mellett csodálatos torzonborz alakok dülöngéltek be a minorita-atyák öreg templomába.

A templomi nép kíváncsian, izgatottan nyitott utat előttük.

— Jönnek a pásztorok, — suttogva taszigálták egymást, mikor a kifordított, lompos szőrű subás küldöttek az éjjeli misére beérkeztek. Hájjal kent hosszú hajuk a vállukat verte. Kampós botjuk, patkós csizmájuk kopogott a templom kőpadján. A puszta szabad élettől cserzett magyar arcok tekintettek szét a birkabőr süveg föl. Juhász uraimék a felsőtanyai pásztorok karácsonyi adózását szállították be a Jézuska bölcsőjéhez.

Elöl a dudások után Jancsika bojtár vezette a göndör-szőrű hófehér báránycát és a mekegős kis kecske gidácskát is. A minorita-páterek kerek holdasképű szakácsa, a kövér Arzén testvér a sekrestye ajtóból leste az érkezőket.

— Eh, csak már azok a dudások állának félrebb, — mondotta a szegletes vékony, felnyult sovány fráter Florián sekrestyés testvérnek, akinek villogós szeme és hegyes orra volt, mint a rókának.

— Mit akarsz tőlük? — firtatta fráter Florián.

BÁRSONY ANDOR

Arad, Szabadság-tér 17. szám.

HELYBELI ÉS MEGYEI TELEFON 642.

HELYBELI ÉS MEGYEI TELEFON 642.

Legnagyobb raktár:

harisnya, alsóruha, keztyü

és mindenfajta

kötött és szövött árukban.

Feltétlen szabott árak.

5208

Specialista.

— Tudod, a báránykát, meg a kecskét szeretném már látni.

— Ehe — a nyarga sekrestyés kimeresztette a szemét, — no, no! Ezek sem utolsóbbak a tavalyiaknál.

A fráterek további fecsegését elnyomta a zengő énekszó, mikor a juhászok dudaszó mellett énekelni kezdték a karácsonyi éjszakai alkalmi éneküket. Az orgona bugását tulivította a mekegő duda. A tömjén bódító illata helyett a purztai széna szaga lengedezett a subákról. Az egész gyülekezet együtt énekelte a juhászok egyszerű énekét:

Nosza tehát hagyjuk, hagyjuk itt
Nyáját és a c-ordát.
Bellehembe induljunk,
Muzsikákkal ballagjunk.
Fogd meg András a dudát.
En f gok furulyát,
Menjünk Jézuskának köszöntésire.
De üresen ne menjünk, ne menjünk,
Ajándékot vigyünk:

Egy kis tarka gedácskát,
Fehér göndör báránykát
Vigyünk Jézuskának.
Ale, Alelujáh!

Biránykával Jancsika
Menj be te előre,
Térdet hajva üdvözled,
Velünk együtt tiszteljed,
Malasztját szívünkre.
Áldását nyájunkra
Kérjed és mezőnkre...
Ale, Alelujáh!

Bégett a báránka. Mekegett a gedácska. Sikolyoztak a dudák. Nosza zengett az ének is. Hajlongtak, toporogtak a kifordított subás juhászok. Kegyes öregasszonyok, villogó szemű fiatal szegedi menyecskék is táncba toppantak és karikában forogtak a szent örömejszakán, hogy Jézuska született.

— Jászolban, jászolban — zengett az ének s mintegy aranyos párák felhőztek ártatlan szőke fejecskeje körül.

A kövér fráter Arzén, a minorita páterek holdasképű szakácsa sem állhatta tovább, a sekrestyeajtóból a pásztárok közelébe sündörödött. Feljebb rántotta fekete szőrrendáját. Borotvált arcára széles mosoly derült és a bizsergős dudaszóra

elkezdte illegetni-billegetni a papucsos lábát, mert hiszen a bárány is, geda is kövérebbek voltak a tavalyiaknál.

2.

Elhangzott a dudaszó. A hó és hold fényes, fehér karácsony éjszakán a templomból hazaszéledtek a hivek.

A holdvilág megpihent a torony tetején. Unalmában ezüstszinű, reszketős sugarakból fátyolkendőt szövögetett... Már az utolsó kegyesasszony is hazabotorkált a csöndös templomból. A nyitott ajtón át fagyos szelek csapkodtak be a nehéz levegős templomba, hol Flórián fráter, a nyarga sekrestyés testvér, álmosan oltogatta a gyertyákat. Minden kilobbant gyertyaláng után mélységesebb lett a homály. A szentképek aranyrámái, a szobrok aranyozott koronái rejtelmesen csillantak fel, mikor halaványan, mulólag rájuk villant az örök-mécses fénye.

A fekete reverendás Flórián testvér nyomában morajló hangok, örvénylő homály támadt, mire a templomajtó közelébe ért. Kis kézi lámpásából a füstölő gyertyafény suladozva küzdött a templomi öreg padokra emelt sötétséggel. Fráter Flórián a szélső padra tette a lámpát, miközben a fontos nagy templomajtó kulcsot oldozta a derekára kötött kordamadzagrol.

— Eh, — keresztet vetett a barát, az ajtó fölött volt az orgona-kórus. A kórust tartó széles oszlop mellől hallatszott valami különös, borzongató zaj. Flórián testvér a kulcsot ütésre emelve, lépett az oszlop felé. — No, no! — megdörzsölte a szemét. Nem volt ez káprázat! A szent vihartó medencénél pisláskolt még egy gyertyácska, egy vékonyka sugár kipattant belőle az oszlopnál kuporgó sötét alakra.

— Horr, khorr! — az egészséges tüdőből felszakadt hatalmas, jóízű horkintás most már teljesen megnyugtatta fráter Flóriánt, az iromba kulccsal együtt leeresztette csontos öklét. Nem a gonosz lélek kísértette Flóriánt, hisz a sötét templomzugokat, bagolyfészkes tornyokat éjnek idején is nyugodt lélekkel, megszokottan járta Flórián... Elvigyorodott a barát és a hogy horkoló sötét alakhoz hajolt, felismerte Garabuczi Miskát, a kolostorral szomszédos Böröcz Demeter szímadiamester nehézfejű legényét, akit egy ötlábu székecskén elnyomott az álm.

— Ehe, — fráter Flórián felismerte az ötlábu székecskét is, — no, nézd! hát Lucaszéket faragott a Miska is! Fráter Flórián vigyorogva csóválta fejét. Eszébe jutottak a gyermekkori babonás mesék. — No, nézd! Ez a sulyokfejű Garabuczi Miska is boszorkányt akart látni. December tizenharmadikat előző este szoktak hozzáfogni az ilyen ötlábu Lucaszék faragásához. Azontul minden este farigcsálnak azon, hogy se előbb, se utóbb, de karácsony éjszakájára teljesen kész legyen.

NÁDER J.

KÉSMÜVES, ARADON, MINORITA-PALOTA.

Allandóan dus választéku raktár legfinomabb acél-
árakban u. m.: OLLÓK, BOROTVÁK, MINDEN KI-
VITELÜ KÉSEK. Javítások gyorsan és ponto-
san elkészítetnek.

VILLANYERŐRE BERENDEZETT KÖSZÖRÜLDE.

— Ehe, — lám ez a Miska is, hogy kiült a karácsony éj'eli miséhez. Micsoda Istenkisértő! — Fráter Flórián is hallott már arról, hogy ilyenkor a Luca székéről megláthatni a boszorkányokat. Az ördöggel cimborás boszorkányok más szemeknek láthatatlanul fekete kecskék, tehének, ökrök alakjával ilyenkor tolakodnak a templomhoz. Forgatják a szarvukat, hogy a templomajtón beférkőzhessenek. Vagy más rémségebb alakot is öltenek magukra. Aki a Luca-széken ül, megláthatja a gonoszlelkű settenkedőket, arcukat is felismeri.

— Khorr, — hatalmasat horkintott Garabuczi Miska. Még a száját is kitátotta.

— No, megállj, Miska! — fráter Flórián elvigyorodott. A legényhez hajolt és ahogy ereje engedte, kerges tenyerével pofon cserdítette Miskát.

— Jaj, az ördög! — rémleteset ordított. Garabuczi Miska, mikor tekintete a hórihorgas fekete alakra ráesett. Ordítva rugta fel az ötlábu Lucaszéket és ész nélkül rohant ki a templomból.

— Hihhi! — Flórián fráter a templomajtóból borzongós vékony hangon, elnyújtott éles hangon kacagta Miskát, aki dehogyan is merészelt visszatekinteni! Sőt holtanapjáig hitte, hogy ama karácsony éjszaka az ördög nyomott tüzes vasat a sajtó arcához és boszorkányok kacagták ki. — Hihhi! — pedig fráter Flórián nevetett, mikor a templomajtó kenetlen zárójában nyiszorogtatta a fontos nagy kulcsot és a toronytetőn unatkozó holdvilágsugarakból szőtt — ezüst fátyolkendőt teregetett az öreg templom ónkeretes üveglakára.

ÉJSZAKAI KALAND.

Irtá: Hegedűs Gyula.

Amikor Antal kilépett az utcára, azon gondolkozott, hogy főbe löje-e magát, mérget vegyen-e be, vagy pedig menjen egyenesen neki a Dunának. A meglepetése, a dühe talán nagyobb volt, mint a fájdalma s ha nem volna az utcán, emberek között, talán a haját tépte volna és a fogait csikorgatta volna haragjában. Végiggondolta azt a néhány percet s kénytelen volt önmaga előtt újból beismerni, hogy egyenesen kidobta az asszony. Nem is mentegőzött, nem is sirt, nem is mondott semmiféle kifogást, hanem egyszerűen elküldte, mint ahogy elküldenek egy cselédet, vagy egy rossz szolgát. Két hónapig volt távol tőle s két hónap alatt úgy elfelejtette,

hogy még annyi érzése sem maradt a számára, hogy valami kifogást mondott volna neki.

Nagyon szégyelte magát s úgy érezte, hogy soha életében jobban meg nem alázták. Ugy képzelte, abban a szent meggyőződésben élt, hogy az asszonynak nem lehet másra gondolnia, mint öreá s most egyszerre ki kellett józanodnia. Szerette és vágyott utána; két hónapig csak abban a gondolatban élt, hogy viszont fogja látni s ha ezalatt az idő alatt szeretett is mást, a szeretete, a vágyakozása mindig az asszonyé volt. Nem tudta elképzelni, hogy másképpen legyen, mint ahogy eddig volt és soha még csak eszébe sem jutott az, hogy az asszony szakíthat vele. Meg volt győződve arról, hogy ismeri a lelkét, a gondolkozását s úgy irányíthatja a sorsát, az életét, ahogy akarja.

Végigment az utcán s nem tudott másra gondolni, csak erre Erőlködött, kinlódott, hogy másra terelje a gondolatait, de a düh, amely ott forrott a lelke legmélyén, nem engedte. Talán mindet elfelejtett volna, talán mindent ki tudott volna magyarázni önmaga előtt, de amikor odaért, hogy hirtelen, minden mentegőzés nélkül elküldte, akkor ököbe szorult a keze és toporzékolni szeretett volna dühében. Olyan hangulat vett rajta erőt, hogy legjobb volna meghalni és nem tudni semmiről, de nem gondolta komolyan a halált, inkább boszut szeretett volna állni, csak nem tudta hogyan, miképen.

Este volt; úgy gondolta, hogy hazamegy és lefekszik. Alszik egyet rá. Titokban azt remélte, hogy reggelre megenyhülnek ezek a kényelmetlen és kellemetlen érzései; az éjszaka, az álom meggyöngíti az erejüket. Amikor megérkezett, egyetlen nagy szállóban sem kapott szobát s a kocsis elvitte egy ódon, kicsi, kényelmetlen, de olcsó szállóba, amelyet inkább csak a vidékiek ismernek Pesten. Jó híre van, mert jó a konyhája s a töltött káposzta, meg a paprikás csirke kedvéért sokat elnéztek azok, akik otthon sem igen foglalkoznak mással, mint a gyomrukkal. Mintha sziget volna Budapest közepe; kövér, pirosképű, jókedvű ember a gazda, szerfelett alázatosak a pincérek s mindnyájan azon igyekeznek, hogy a vendég szeméből kiolvassák a kívánságát. A vilamosok goromba csengetése s az autók ideges túlkölése behallatszik az udvarra, de az ablakokban muskátlis cserepek vannak és az udvar szélén kis virággyak, amelyekben rezedát, meg árvácskát gondoz pihenő órájában a gazda. Azelőtt soha sem volt itt, azt sem tudta, hogy van e ilyen szálló s amikor megérkezett a virágos, kedves udvarra, meglepetve kiáltott fel:

— Milyen kedves, egyszerű hely!...

Most azonban kedvetlenül, idegeskedve mérte végig az

G I A N O T T I N Á N D O R

polgári és egyenruha szabó üzlete

Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám.

Raktáron tart legfinomabb

BEL- ÉS KÜLFÖLDI SZÖVETEKET.

Készít legdivatosabb kivitelben legjutányosabb árakban mindennemű
férfiöltönyöket ugyszintén egyenruhákat

Pontos és figyelmes kiszolgálás. Szives pártfogást kér

5905

tisztelettel

GIANOTTI NÁNDOR,

uri szabó.

udvart. Kint vacsoráztak épen; az egyik asztalnál egy kövér, vidéki plébános ült, aki paprikás halat evett s a szálkákat marokra fogta, mintha a tányérján már nem lett volna elég hely, a másik asztalnál pedig egy negyven esztendősenk látzó asszony, akin olyan ruha volt, amelyet tiz esztendővel ezelőtt látott a divatlapokban, de a divatlapok már akkor is régiiek voltak. Mellette a férje, akin meglátszott, hogy azért jött fel Pestre, hogy egy tanárral megvizsgálta magát, a szomszédjukban pedig egy kövér, már nem egészen fiatal asszony, aki épen panaszkodott az urának, egy alacsony, hosszubajuszu embernek, hogy nem fog tudni aludni, mert nem hallhatja a patak zugását. Mintha a bugaci nagyvendéglőt idevarázsolta volna valaki Pest közepére, úgy festett az udvar ezekkel a furcsa, sokat evő emberekkel, akik hangosan hahotáztak és még evés közben is folyton politikáról vitakoztak.

Máskor mulatott volna rajtuk, de most idegessé tette ez a sokféle ember. Azon is dühöngött már, hogy ebbe a szállóba kellett jönnie s most azon gondolkodott, hogy valami grombaságot fog mondani a gazdának. De a gazda nem mutatkozott s a pincéreket bántotta, akik annál alázatosabban és előzékenyebben szolgálták ki. Már látta, hogy senkivel sem tud összeveszni, megátkozta a szállót, a gazdát, a vendégeket és fölment a szobájába aludni. Eleinte oda-járt a szobában, folytonosan beleütöközve az asztalba, meg a székekbe, aztán hanyatt dőlt a diványon és sokáig merően bámolt a levegőbe.

Hiába nem akarta, folyton az asszonyra kellett gondolnia és érezte, hogy kipirosodik az arca a szégyentől és a haragtól. Ha most, ebben a pillanatban találkozik vele, minden habozás nélkül meg tudná ölni vagy megkínózni, fájón és kegyetlenül. Erre a találkozásra gondolt, elképzelte minden részletét, amikor a szomszédos szobából halk beszélgetést hallott. Eleinte oda sem figyelt, de aztán egy női hang ütötte meg a fülét:

— Miatyánk, ki vagy a mennyekben . . .

Olyan el elcsukló, zokogó hangon imádkozta, hogy oda kellett figyelnie. Közelebb ment a falhoz, hogy tisztábban hallja. A nő befejezte az imádságot; néhány percig csönd volt s már épen el akart menni a faltól, amikor egy férfihangot hallott:

— Nem félsz?

— Nem félek — felelte a siró hang.

Antal rögtön arra gondolt, hogy odaát a szomszédos szobában meg akar halni két ember. Az imádkozás, a siró női hang, ez a kérdés nem jelenthetnek mást, mint azt, hogy odaát a szomszédban szerelmi dráma készül. Egy pillanatra arra gondolt, hogy kiszalad a folyosóra és föllármázza a házat, de aztán meg se mozdult. Egy csöpp sainálkozást, egy csöp részvétet nem érzett az ismeretlenek iránt. Az arca, a

homloka még forró volt az elképzelt boszúalás gondolatától s míg a szomszédos szobából jövő hangokra figyelt, ököbe szorult a keze: ha most találkozhatna az asszonnyal . . . El volt foglalva önmagával, forrott a vére és makacs, elkeseredett düh szorongatta a lelkét. Félig öntudatlanul valami kárörvendő érzés kezdett ébredni a lelkében s figyelt, bár most sokáig nem hallott semmit.

— Kinek irsz? — kérdezte a férfihang.

A választ nem hallotta, csak újra a férfi hangját.

— Minek?

Most irják a leveleket — konstataulta magában Antal és nem mozdult a faltól.

— Szegény Magda, — hallatszott a női hang, — tudom, hogy neki fog legjobban fájni . . .

A férfi elkezdett sétálni a szobában. Kis szoba lehetett; alig tett négy lépést, már visszafordult. Néha meg-megállt s mondott valamit, de halkán, úgy hogy Antal nem értette.

— Készen vagy? — hallotta később a férfi hangját.

— Készen.

Antal nyugodtan állt a falnál. Nem gondolkodott tisztán s ha valaki megszólította volna most, bizonyosan megtörölte volna a szemét, mintha álomból ébredne föl. Kábult volt, maga sem tudta követni a gondolatait; most erősnek, kérelhetetlennek, kegyetlennek érezte magát, s mintha megenyhült volna a haragja. Két élet lobban ki a szomszédos szobában s ha most megmozdítaná a karját, ha odamenne az ajtóhoz és kikiáltana a folyosóra, két életet mentene meg . . .

Gyönyörködött a kegyetlenségében; érezte, hogy meg kellene akadályozni a tragédiát, de nem mozdult s ebben a nyugodt mozdulatlanságában mintha lassankint fogyott volna a haragja. Talán mosolygot is, olyan könnyűnek érezte a lelkét s jókedvűen végigsimitotta a homlokát.

Ebben a pillanatban mintha nehéz álomból ébredt volna fel, egyszerre maga előtt látta a szomszédos szobát. A padlót, a szőnyeget tele vérrrel s a vérben két holttestet . . . Egy pillantás alatt átfutott a fején mindaz, amit eddig hallott s mintha csak most fogta volna föl a szavak értelmét, hirtelen elugrott a faltól, minden gondolkodás nélkül fölszakította az ajtót és kikiabált a folyosóra:

Még nem volt későn; még a gazda sem feküdt le s pincérek, szobaleányok, vendégek mind rohantak a folyosóra. Antal ott állt a szomszéd szoba ajtajában és ijedten mutatta:

— Itt, itt, gyilkosság készül . . .

— Betörni az ajtót! — kiáltotta izgatottan a gazda.

De alig mondta ki, a szoba ajtaja kinyílt s egy ijedt, öreg ember nézett ki raita.

Mi történt?

Villanyvilágítás

6005

elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító,
villamoscsengő és jelző berendezések. :: ::

Gáz- és villanycsillárok,

lámpák és izzótestek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

Diamant Ferencz

Arad, Atzél Péter-utca 2. szám

a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.

VIDÉKI SZERELÉSEKET ÁREMELÉS NÉLKÜL VÁLLALOK.

Telefon 595.

Telefon 595.

A gazda Antalra nézett, aki zavarodottan bámult az öregre. Most már meg is ismerte: este ott vacsorázott csunya öreg feleségével az udvaron.

— Én úgy hallottam... — dadogta — hogy gyilkosság készül... Ugy látszik, tévedtem...

A gazda úgy nézett Antalra, mintha azon gondolkoznék, bevitesse-e a bolondok házába. Aztán szelid haraggal jegyezte meg:

— Ilyen botrányt csinálni ez én házamban.

— Bocsanat, — mondta Antal és visszasompolygott a szobájába. Kimerültnék, halálosan fáradtnak érezte magát: a feje rettenetesen fájt s csak azon csodálkozott, hogy nem pattan széjjel.

A Gond.

Végtelennek tetsző éjszakák
Kergetik bennem a vért...
Szemem előtt száz változatban
Tűzgolyó siklik s vizekre pattan
Mint a napsütött, ősles hullám,
Ha partot ért...

Azt hiszem, hogy sohse lesz reggel,
Nem jön a hajnal elő,
Vergődve és magamrahagyva
Éj tömlőcének vagyok a rabja
S ajtómnál a Gond, e gyászruhás
Hű szerető.

Sötét haja földig eresztve,
Bus szeme szánakozó,
Tekintetét hosszan veti rám,
Szívem megindul szomorú szaván,
Olyan mint a bűnfelelő, csendes
Orgonaszó.

— Virágos ág válladra hajlott,
Sose volt annyi virág...
Felvettem a legszebb ruhámat,
Akkor is otthon voltam én nálad
Csakhogy szemem mosolygó fényét
Hullatta rád.

— Pedig nem voltam akkor semmi,
Afféle céda leány,
Csak messziről szerethettelek
De én hű voltam és követhetek,
Keresztül egy álomvilágon,
Az éjszakán.

— Itéletidők szárnya verte
Álmaid dus levelét.
Jöttek ködös, zimankós napok,
Vergődések — és ime itt vagyok,
A gunyolt, a százszor meguetett,
A semmiség...

— Minden nap egy nappal ifjabb vagyok,
Nem leszek én sohse vén,
Megölellek s akit öleltem
Nem tud az többet elhagyni engem
Off borongok a szemnek minden
Tekintetén...

Hallgatok. Az éjszaka csöndje
Csak panasz és csupa óád,
Könnyenhiód lelkemre törnek
Vércsei a sok hazug örömnék
S üli a Gond titkolt szerelme
Diadalát...

KATÓ JÓZSEF.

Visnicski Zsiva

kovács és kocsigyártó

Arad, Fejsze-utca 2. szám.

5887

A nagyközönség szives tudomására hozom, hogy
fenti helyen egy jól berendezett

kovács és kocsigyártó

üzletet nyitottam — Elvállalok a legszakoszerűbb
kivitelben minden e szakmába vágó munkákat.

Küön patkolda helyiség.

Gyors és olcsó kiszolgálás.

Szives pártfogást kér
kitünő tisztelettel **Visnicski Zsiva.**

A BUCSUFIGIA.

— Rézlet a „Rossz pénz nem vész el“ ezimű vigjátékból. —

Irta: Liptai Imre.

Szereplők: Ferkó
Rekesz

Jelenet a II. felvonásból.

Ferkó (megy a mézeskalácsos felé. Meglátja a jobbról jövő *Rekeszt*): Nini, maga is itt van, tekintetős ur?...

Rekesz: Szerbusz öcsém! Hogy itt vagyok-e? Szeretném én azt a bucsut látni, amelyiknél én nem vagyok ott. Bucsú, vásár, gyűlés, lakodalom, annál én mindig ott vagyok. Csak a temetésekre nem megyek el soha... Épen magukat keresem.

Ferkó: Akkor együtt kereshetjük, mert én is magunkat keresem.

Rekesz: Azt mondta a gazda, hogy itt találok a templom előtt.

Ferkó: Nekem is azt mondta, mikor itt hagytak a pokrócz alatt, hogy itt találok. Nem tom, meddig bakte kodjak még miattuk. (Hirtelen észébe jut.) Hallja, csak nem tartották bent a sógort a kihágás miatt?!...

Rekesz: Micsoda kihágás miatt?

Ferkó: Mert, hogy a bíró elé is mönt a hernyók miatt... (A fejéhez kap.) Tyü, az árgyélusát, a hernyókrul jut eszömbe az Annus!

Rekesz: A hernyókról?

Ferkó: Arrul, mert hogy aszondta mikor a városba möntek, hogy a hernyók lepjenek el, ha nem vöszök neki tükrös szüvet a mézeskalácsosnál. (Szalad a mézeskalácsos felé.) Hé! Jó, hogy eszömbe jutott... Ne pakkolja még be. Most lösz csak a vásár!

Rekesz: Aztán csak szépet öcsém, hogy baj ne legyen.

Ferkó (a mézes-sátor előtt): Adjon hát egy szüvet. De szép lögyön... Oszt akkora, mint a fejem... A Biczók Annusnak lösz!

A mézeskalácsos (mutat egy szüvet): Jó lesz-e ez?

Ferkó: Né ilyet adjon, hanem olyat, amölikbe tükör is van.

A mézeskalácsos (a ládából kivesz egyet): Épen egy van még itt a láda tetején. (Átnyújtja.)

Ferkó (nézi magát a szív tükrében): Oszt, hogy vesztögeti ezt?

A mézeskalácsos: Egy forint.

Ferkó (*Rekeszhez*): Nézze mán tekintetős ur. Maga jobban érti a seftöt. Mögér ez annyit?

Rekesz (hangsúlyozva): Hát hogyne érne meg. A Biczók Annusnak!

Ferkó: Hát ögye fene... Mindig pénzbe kerül a fehércseléd. (Kifizeti.) Ehun a! De ha nem lesz jó, visszahozom. (Elöbbre jönnek *Rekeszszel*.) Ugy nézöm, mögvan a formája... (Nézi magát a tükörben.)

Rekesz: Meg van, meg van. Szinte dobog is... Ilyen szíve még az Annusnak sincsen.

Ferkó (ránéz, kis szünet után a mézeskalácsszív tükrére köp és a könyekével tisztogatja.) Hunnan tudja azt maga?... Szöbb szíve van annak, mint ez. Oztán én abba' is möglátom magamat.

Rekesz: Már ennyibe tisztába vagy a szívével?

Ferkó: Már én tisztába vagyok, mer' az enyém.

Rekesz: Akkor jól van. Megérem a lakodalmat öcsém. Aztán én küldöm az Annus kelengyét...

Ferkó: Minek küldene? Van annak már mindöne. (Nagyot harap a mézeskalácsszívből.) Olyan inge van egy czuczat, hogy az embörnek csak ugy szikrázik a szöme tüle. (Eszí a mézeskalácsszívet)

Rekesz: No lám, már azt is mögmutogatta?

Ferkó: Hát csak kitapasztalja az embör, hogy mire nösül.

Rekesz: No akkor hát a butort hozatom én. Olyan matrácz lesz az ágyatokban, mint a paradicsom.

Ferkó (Nagyot harap a szívből): No hát az én ágyamban ugyan nem lösz sömmiféle vadrácz. Mer' én subán alszok.

Rekesz: Akkor hát a subát szállittatom.

Ferkó (folytonosan eszik): De el van látva mindönnel a tekintetős ur. Hát még mit nem szállitana?

Rekesz: Szállitom én öcsém a csillagot is az égről, csak megrendeljük.

Ferkó: Hát a sógort mibe mártogatja? Mert tudom már, hogy valami seftbe töri a fejét.

Rekesz (nevet): Az öcsém most olyan masinát kap, amilyen az angyalok müzsikálnak.

Ferkó (eszik): Oszt milyen lösz az a masina?

Rekesz: Az öcsém egy gözborona lesz.

Ferkó: Gözborona? Olyan is van?

Rekesz: Lehet, hogy nincs, de én akkor is eladom...

Ferkó: Oszt hogy müzsikálnak azon az angyalok.

Rekesz: Ugy, hogy a sógor avval dolgozik a földjén, háromszor akkora termése lesz, mint a tovalyi volt:

Ferkó: Tavaly sömmi se volt.

Rekesz: Azért kell a gözborona. Meg hogy jövő eszten-

Az Ingatlanforgalmi és Parcel- lázóbank részvény-társ. Arad

házhelyekre beosztva áruba bocsájtja

Pécskai-ut 15. számú (volt báró Bánhidy-féle) telkét.

Rendkívül kedvező fekvés, az összes nagyszabásu gyárak közvetlen közelében. Méltányos árak. Kedvező fizetési feltételek. Bővebbet az intézet helyiségében Petőfi-u 1.sz. I. em.

dőre az a tiz láncc föld a Biczókék mellett a tied legyen. Most ha Bírány sógornak háromszor akkora termése lesz, mint a tavalyi volt, megveszi a földet a lakodalmadra.

Ferkó (bambán a csodálkozástól): Ki?... Mitül? Hova?...

Rekesz: Most beszélj, pupák!

Ferkó (ujjongva): Né ízéjőn!... (Derült ábrázattal néz rá. Nem tud szóhoz jutni.) Nem állat az embőr!... Megveszi a földet?... Várjon csak!... (Földhöz vágja a kalapját.) Hujujuj!... (A korcsmárosátorhoz rohan, bekiált.) Bort!... Bort!... Hamar eresszenek belém egy hordóval. (A kocsmá felé szalad.)

Közbeeső jelenetek után megérkezik Annus, aki a templomba készül.

Ferkó (Annust visszatartja): Né siess mán. Maradj még egy kicsit... Hát neköm hoztál-e bucsufiát Annus?

Annus: Majd épen. Még hogy a lány vögyön a legénynek! Hunn hallotta?... (Indul.)

Ferkó (miközben a zsebéből eszi a mézeskalácsmaradékot): Maradj mán hova sietsz? (Visszatartja.)

Annus: Nézd csak! Még ájtatoskodni sé hagyja az embört

Ferkó: Az angyalok ugyis a menyországba jutnak Annus.

Annus: Mönjön mán. No nézd, hogy töszí a szépet... (Szemrehányással.) De lám, a tükrös szívet nem vásálla meg.

Ferkó (megdöbben. Megáll a szájában a falat. Most veszi észre, hogy félig megette a mézeskalács szívet.) A tük...! Hü...! (A szájában levő kalácsdarabot kiveszi és megnézi, azután tovább eszi és gyorsan erőlködve lenyeli.) Szüsz Mária!... A tükrös szívet!... Ezt belém diktáltad!...

Annus (szemrehányással): Elfelejtette ugy-e?

Ferkó (még mindig tünődve, mintha maga akarna megbizonyosodni, félve húzza ki a félig megévett szívet a zsebéből.): Hujnye az argyilusát! (Nézi a szívmaradékot.)

Annus (a mézeskalácsra mered): Jézus Mária! Hát mit csinált maga?

Ferkó (szepagve): Hát biz én... Mögöttem.

Annus (összececsapja a kezét): Mögötte a tükrös szívet!

Ferkó (a fejét vakarja): Mög!... A fene ötte vóna mög!

Annus (sopánkodik): Hát hogy töhetta azt?

Ferkó (siránkozva): Hiszen ha én azt tudnám... Csak rájárt a szám, így é... (Megint eszik kelőle.)

Annus (kikapja a kezéből): Mán nincs is belőle sömmi. (Mégkóstolja.)

Ferkó: De a tükre még mögvan!

Annus (a földhöz akarja vágni): Köll az ördögnek!

Ferkó (megragadja a kezét): El ne törd azt a tükört Annus, mer' hét esztendeig nem mégy férjhez.

Annus (siránkozva): Nem is akarok... Majom!... Így bänni a szívemmel! (Indul, a templom felé.)

Ferkó: Jó van már no, né sirjál... Mindig mondtam, hogy öszöm a szívedet, hát most beteljesödött. (Utána akar menni.)

Annus (visszafordul): Mönjön... Utánam ne gyűjőn többet! (Indul, a templomajtóból visszafordul.) Majom!... (Be-megy a templomba.)

Ferkó (a szemére húzza a kalapját, busan előre jön): No ezt mögcsináltam!...

Temetek . . .

Csengve zeng a gyászharang.

Félek.

Zokogva sir fel a halotti ének.

Forró testem mint a tűz.

A láz.

A gyászkürt nevetve gunyhahotáz.

Tompa hangon dob pereg

Beszél.

Sikítva jajgat az északi szél.

Villan sok-sok régi kép

Álom.

Régeifelejtett multamat látom.

Hangot hallok szüntelen

Csendbe.

Valahol mintha víg zene zengne.

Testem fájón megreteg.

Fázom.

Temetek... Temetem a boldogságom.

Diny.

Gábor András és Társa

Építkezési anyagkereskedők **szab. függőválaszfallop egyedüli készítőik** ajánlják raktáron levő építkezési anyagaikat u. m.: Beocsini, Bélaapátfalvi, Honcztői portland cementet, Soborsini és Borossebesi fehér oltatlan meszet, nádfonatot, elszigetelő aszfalt lemezt fal-méret szerint, kátrány és bitomina fedpapirt, alabastrom és stucatur gypszet, homlokzat vakoló kétszer örölt fehér kőport, zsombolyai Hungária és nagybecskereki dr. Nagy-féle kátrányozott hornyolt szalag és préselt cserepet, hódfarku kis cserepet, nedves falak teljes elszigetelésére B bert vagy Tropikum habarcspótléket, válaszfalak készítéséhez teljesen száraz fallapokat. — Az összes építési anyagokat raktáron tartjuk **József főherceg-ut 13. sz. a. és válaszfallop telepünkön a Lövész-utcában.** — Elfogadunk bármily legkisebb rendeléseket is, ugyszintén vagon árunk rendeléseit és szállítását. Kérjük bárminemű építési anyag szükségletét cégünknel beszerezni, kész szolgálatára jegyzünk tisztelettel

Gábor András és Társa

Telefon szám 790.

5909

Telefon szám 790.

Paraszt itélkezés.

Ita: Mányiné-Frigl Olga.

Egy nagy árkot ástak a csegődi határban. Olyan nagy árkot, hogy a Körös nyár évadján, amikor nincs kedve hanykolódni, szépecskén elfért volna benne. Nagy földhányás húzódott a két szélén, a gyöpös hant a legaljára került a sárga réti virággal együtt.

Tulnan, a másik végén még ugyancsak dolgoztak. A nekitámasztott deszkapalló meredek feljáromján nyikorgott a földdel meghányt talicska, olykor meg is hajlott a palló, hogy azt hitte volna az ember, mindjárt kettépattan. De azért csak olyan bátran végig megy azon a munkás, mint a kötéláncos a maga alkalmatosságán. Meg se szédül a három, négy méteres mélységtől.

Olykor káromkodja el magát, amikor a szél is ellene dolgozik. Megfogja a talicska kerekét, vagy a szemükbeszórja az iszapot, amit odalentől még nedvesen hoznak fel, de a tavaszi szél megszikkasztja, világgá eresztí, mire fölérnek. Beveszi magát az ingük ráncába, megtapad a bőrukön, amit ki kezd olykor, mintha ezer tüvel szurkálnák össze.

Hanem azért akad rá ember elég, mert a kubikosokat jól fizetik.

Tavasszal egész raj indul el egy-egy faluból. Ásóval, kapával, háukra akasztott nagy vászon-zacskóval szállnak fel egyenként a vonatra, hogy vége, hossza nincsen. A fiatalabbja nótába kezd, az öregje közül is bele-belebődül egy-egy rekedt, megviselt hang. Jólehet, odabent a vedlett szür mögött valahol beléjük nyilalik valami, ami jobban fáj, mint a keserves szél, az éles homok. Annál jobban fáj, mentől messzebbre marad el tőlük a falujok ákácós erdeje.

A kocsik közt az utolsónak maga is utána ugrik az emberek egy takaros menyecske. Nagy csikos abroszba a holmija, könnyedén emeli fel a meredek garádicson.

Az ura átveszi tőle a csomót. Odabent meleg van, majd befulladnak.

— Van jó módod — szolt oda neki egy öreg kérges munkás — itt töretni magad...

— Elbirom én azt megöl az unalom otthon, mikor se gyerek, semmi...

— Ugy-e, oda ad az Isten, a hová nem kellene? — tréfál az öreg s a magáéra gondol, akit mindég a halálnak ígérget, de igazában jobban szeret a másik nyolcál, mert hat a gkisebb.

A sebes kocsí jelez, indul, emezek egyenként elcsende-

sednek, csak a vonat dübörgése hallatszik, amint végig osztja kétfelől a síkságot.

Hogy megjönnek, legelsőbb is jelentkeznek a mérnöknel. Az beírja a nevüket, kiadja a napiparancsot, mire a felügyelő szétozítja a munkát. Itt a csegeiek dolgoznak amott a farkasfalviak. Nem napszám járja, hanem aszerint, ki hány kubikot és ki.

Kevés szóbeszéd esik hát egymás között, kiki dolga után lát. Ha estenként összekerülnek a barakba.

A Csizik András asszonya elől jár mindenütt. Olyan könnyen bírja a talicskát, hogy a válla sem rándul meg belé. Kék festő szoknyája fel van tűzve a csipőjére lábára szinte illik a szijas bocskor: Nem ingerkednek vele az emberek, csak egy idegen legény merészelt vele olyat megtenni, hogy egyszer hirtelen melléje kerülve megcsókolja a kívánatos szép nyakát. De rákapta a részét azonnal. Szép szál erős fiú volt a legény és ilyen szégyen még nem esett rajta. Az arca szinte ekete lett, a vér úgy felfutott belé az indulattól.

— Csak úgy se térhetsz ki előlem! — mondta aztán gögösen az asszonynak.

Pár nap múlva mintha elfelejtették volna, az asszony is jókedvűnek látszott. El se mondta az urának, nehogy rávadtítsa a legényre s baj támadjon belőle. Fiatal dévajkodás volt, más semmi.

Közben egyre jobban kinyílott az idő. Eleven pázsit verte fel körül a mezőt, a langyos, porhanyó föld éltető, édes lehelletet árasztott, amit szerte-szét hordott a hullámzó tavaszi szél.

Egy csupa napsugaras délután ijedt, zürzavaros kiáltás hallatszott a gödrökből. A munkások ásóval, csákánnyal estek neki a hatalmas földtömegnek, mely idomtalan darabokra válva, pozdorjává zuzta a följáró deszkát, amin épen a szegény Csizik András tolt a földet. Meg is találták alatta, de már nem volt benne élet. Halavány volt, mint a viasz. Ugy vitték az asszony elébe.

Hangtalan volt az asszony fájdalma, csak lerogyott az ura mellé. Az emberek körüllopták. Csak Cser Dénes, a sötétarcú legény nem volt seho.

Két doktor, meg a szolgabíró állapította meg, hogy omlott rá a darab föld Csizik Andrásra. Megesik az ilyesmi. Egyszerre laza talajra akad a munkás, mely eltemeti, ha idejekorán észre nem veszik.

... A puha, életadó rög, a kenyérosztó föld ölte volna meg a szegény Csizik Andrást, aki minden este ott aludt el az öleiben, fejet odaszoritva, mintha csak a szive dobogását hallgatta volna...

Egy hétre rá, ötödik napon a temetés után, valahogy összekerültek a gödörbe Cser Dénes, meg az öreg Rátóth Mi-

Assael Jakab Fia

modernül berendezett gépgyára

Arad, Radnai-ut 23. sz. Telefon 835.

Ajánlja electromos erőre berendezett teherfelvonóit, vasszerkezetek készítését, rácsos szerkezetű ivlámpa oszlopjait és kisebb gépszerkezetek kidolgozását és tervezését. :: :: :: ::

Tervek és költségvetések ingyen

hály. Kemény nézésű, szikár termettel. Ahogy szömközt állta magát Cser Dénessel, letette a talicskáját. Nézte egy darabig, aztán csak úgy a foga közül ejtette ki:

— Osz! mennyire vagy már Borcsával?

A legény mehökkent a váratlan kérdésen:

— Ahogy azelőtt! — sehogyse. Nem asszonyt keresni jöttem én ide.

— Hát akkor minek kellett Csizik Andrásnak meghalni, hé?...

— Az Isten akarta úgy — mondta a legény. Minek mondja azt neked kigyelmed?

— Jól vigyázz magadra Cser Dénes, a vén sasnak még jó szeme van. Ki ásta körül a padkát, ami ráomlott Csizik Andrásra? Megismertem az ásód nyomát...

A legénynek megint fekete lett az arca és megszorította a csákányát:

— Mondja-e még kigyelmed egyszer?

Az öregnek is megvillant a szeme:

— Lassabban Cser Dénes. Odanézz! Látod-e a napot ott tulnan a garati átvágásnál? ha mire lemegy és te közülünk el nem kotródol valamerre, holnap ilyenkorra megvasalnak a csendörök. Érted? De nem akarom, hogy szegény essék rajtunk. Borcsa se tudja meg, ne félj. Hát elkotródj, — mondom.

A csegői nagy meder régen kész volt már és a szegény Boris csak nem tudta elgondolni, mért nem jön a vigasztalására Cser Dénes.

PÁVA A LÉPCSŐN.

Az emlékek porló köréből
Kastély áll lelkem udvarán.
Ódon tornyok hallgatva állnak
Kölépcső visz zárt ajtajának.
Senki... Csend van. Alvó magány.

Lelkemben őszi délután van,
A nap süti a tornyokat,
S az antik lépcsőn, mint egy dáma,
Aranyos zöld ragyogó páva
Megy föl lassan: egy gondolat.

NAGY ZOLTÁN.

AZ IGAZHAJU BABA.

Nagyanyó mesélte az unokáinak, nagy gyerekeknek, téli estén, a kandalló mellett.

— Nagyon régen történt, alig emlékezem minden részletére, de a fontosabbja feledhetetlen marad örökre.

Volt egyszer egy fiatal asszony, nagyon jól ismertem, hogyan is mondjam, barátnóm volt, szóval ismertem őt is, urát is, a gondolkozásukat is. Fiatal házasok voltak, nagy szerelem kötötte őket össze, meg is áldotta az isten a frigyüket egy fekete-hajú, éjszemű kis leánykával. Olyan szép selyem haja volt, oh jóságos mindenhatóm, hogy azóta sem tapintottam olyant. Zene bugott abban, álmok kergetőztek benne, — annak a kis leánynak sosem lesz mása.

Főleg az édes anyja becézte, mert ő kívánta, hogy leány legyen. A fiu hamar kikerül a szülői házból, míg a leány később is vissza huz oda. És teljesítette minden kívánságát, mielőtt a szó megszülethetett volna az ajkán.

Abban az időben ritkaság volt az igazhaju baba. Jobbmódu emberek is iromba játékokkal kedveskedtek a gyerekeknek, mert nem volt más. De a kis Évike mégis igazhaju babát kapott: a méregdrága pertékát egy francia divatlapban látta meg az anyja, úgy hozatta el az ő kis gyönyörűsége öröme.

Nem volt ebben semmi hivaikodás, isten látja a lelkemet, nem volt semmi. Évikét mégis megirigyelte a babáért minden gyerek s az volt a legboldogabb, aki játszhatott egy kicsit a különös pertékával.

— Engedd hogy a kezemben fogjam, — mondta a Krumenacker Lizi. — Csak egy percig.

Sosem vagyok képes megmagyarázni, miért idegenkedett Évike ettől a kis leánytól. Ugy volt a drága szentem nevelve, hogy ne ismerjen és ne éreztesen társadalmi különbségeket s a játszóhelyen együtt töltötte a délutánt Noszlopy szolgabiroók apróságaival s oda járt az ügyvéd kis leánya ép úgy, mint a hentesmester Ilonkája, meg a sirásó Krumenacker Lizája. Ezek a gyerekek mind részesültek abban a kiváló kegyben, hogy megsimogassák a baba haját, de amikor Liza közeledett feléje, a szelid Évike ideges lett, megborzongott és a ruhája redőibe rejtette féltett holmiját.

— Menj, neked nem adom oda,

Az beteges, vérszegény leány volt, az arca szeplős és a járása bizonytalan. Gyerek nem vesz ilyesmit észre, bár gyerek tud a maga fajtájával szemben a legkegyetlenebb lenni. És csodálatos az esztétikai érzékének teljes hiánya is, mert nem válogat benne, hogy szép növésű, rendes külsejű-e a játszótársa!

Eljátszottak ők Krumenacker Lizával is, sőt mondhatnám, hogy Évi szerette is bizonyos mértékben egészen addig, amíg

BAKÁCS MIKSA
ANGOL NŐI DIVATTERME
ARAD, KAZINCZY-U. 12.

szó nem esett a babáról. Mindent rá mert bízni, csak ezt nem.

Akkoriban történt, hogy hideg tavaszi napok jöttek, lefagyott az alma virága és olyan rózsaszínű lett tőle a föld, mintha vérkönyveket sirtak volna bánatos tündérek.

Évikét alig lehetett bevidni a szobába, mert nem érzett ő sem hideget, sem meleget, talán azt sem érezte, hogy minden elképzelhető forróságok között az ő homloka a legforróbb.

Akkor aztán többé ki sem lehetett ereszteni, jóllehet az idő ismét megváltozott s virágba borultak a fák, az előbbi színeket is felülmulva versengésben. Olyan volt a virág, mintha jókedvű fiatal leányok öltének fel legszebb ruhájukat, a napsugár mosolyogva csókolta a fűszálakat, csak benn a szobában volt nagy szomorúság, mert Évike rózsásra pirult arca semmi jóval nem biztatott.

A kis pajtások eleintén fölkeresték, ő bágyadtan mosolygott rájuk, de aztán elmaradtak azok is, mert nem volt szabad idegennek járnia a házba, széthurcolni a betegséget.

Akkor már kincseket adtunk volna egy-egy mosolyáért, de kicserepesedett ajka nem ismerte ezt a tündéri játékot.

— Az igazhaju babámat akarom, — motyogta még behunyt szemmel is.

Azt azután odaszoritotta a szívére és ott tartotta akkor is, amikor már örökre bezáródtak a szemecskéi, megömbéredett a lesóványodott karja, csak a csontjai maradtak meg a kezéből.

Igy is temették el. Kis testét telehintették almavirággal, apró rügyek jelképezték őt magát, akiből sohasem válhatik már mosolygó alma.

Az édes anyját pedig, uram bocsáss, csaknem meg kellett kötözni, úgy vitték el messze idegenbe, mert amíg otthon volt, mindig a temetőbe akart lakni. Ott dudolt dajkadalokat, gyomlálta a sirt és küldött üzeneteket lefelé, vigyázva, hogy a kis dombocsára madár se szálljon, mert azzal is nehezebb lesz valakinek.

Nyár volt mire haza engedték. Előbb meg kellett ígérnie, hogy belenyugszik a változhatatlanba, mert Évikének most van csak jó dolga. Az eddigi szenvedés volt, majd meggyőződhetik egyszer személyesen is.

Akkor, csendes alkonyat táján, hogy a viszontlátásra készült, megállt a temető szélén, mert gyermekzsivaj hangzott feléje. Egész rajt apróság hancurozott a temető árkában, épen veszekedtek valami fölött.

— Add a kezembe, Lizi, csak egy percre add ide! — kiabálta egy dundus leányka.

Lizi hangja beretvalesen hangzott a tikkadt levegőben.

— Hogy is ne adnám, majd még kibálod a szép igazi haját. Ilyen igazhaju babátok nektek nincs, csak nekem van.

Évike édes anyjának a szívében megrezdült valami, majd kiugrott a szeme, úgy bámult a gyerekekre, aztán érezte, hogy a torka elszorul minden erejéből ordítani kezdett.

— Lizi mi van a kezében? Gyere ide!

Azok csak most vették észre. Talán a hang volt nekik szokatlan, de egyszerre szélrebbentek. Lizi, a sirásó Krumenacker Lizije vágatott a legvadabbul.

Az asszonyt úgy locsolták fel később arra járó idegenek. De vacogott a foga még otthon is, kiverte a láz, félrebeazélt.

— Föl kell bontani a sirt. Azt akarom tudni, hogy mellette van-e az igazhaju baba. Én tudom, hogy nincs ott, gonosz kezek megbolygatták a nyugalma, elvitték a kis játékot! Oh én édes istenem, hogy ezt büntetlenül engedted megtörténni, Nekem bontások fel a sirt!

Nagyon kiméletesen bántak vele, az orvosok is elmondták, hogy kár volt haza sietni vele. Sokkal élénkebben él még a szívében Évike emléke, semhogy szabad volna temetőbe járnia.

Mikor jobban érezte magát, felült az ágyban.

— Megnéztétek? Pszt, csendesen, hogy ne hallja senki. Ne gondoljátok, hogy örült vagyok, ez nem tréfa, most már arra is emlékezem, hogy rendetlen volt a sir. A régi göröngyök egymáshoz szoktak, de frissek nyoma kitetszik azonnal. Aztán az a Lizi olyan beteges vágyakozással szeretete mindig a babát. Ott van nála, kilopták a kis szentem kezéből.

Ezek voltak csak az igazán szomorú napok. A család mindent elkövetett, hogy Évike anyja felejteni tudjon, a nyugalom kedvéért szóba álltak a sirásával, az igen méltatlankodó hangon tiltakozott a gyanúsítás ellen, végül azt mondták:

— Ma megnéztük a sirt, a baba ott van.

Nagyanyó megtörülte a multba tekintő könnyes szemét, úgy folytatta halkán szakadozva.

— Egy egész esztendeig nem mehettem ki a temetőbe. Mikor megint arra jártam, mindjárt az tűnt föl, hogy benne van a sorban Krumenacker Lizi is. Rég ott pihen, csak nekem nem mozdított meg. Akkor került a többi mellé, mikor az a borzalmas fölfedezés ért. Istenem, talán épen az én átkom fogta meg, vagy a baba gyilkolt volna? Ki tudja, rég volt.

Kis szentemet is csak jóval később láttam viszont, mikor összegyűjtöttük a familiát egy házikóban. Hiszen annyira szét voltunk szóródva. Gyönyörű szép arcából nem maradt már semmi, csak a haja fénylet meg most is olyan vakítóan, mint régen. A selyemruhája akkor mállott szét, mikor levegő érte. Az almavirágból por lett, összevegyült az ő porával. Őt magát kivéve alig változott itt más. Karcsontjai szét voltak bontva, pedig jól emlékezem, hogy én magam kulcsoltam össze. S az igazhaju baba... az igazhaju babának nyoma sem volt. Eh, legokosabb azt hinné, hogy szétmállott az is. Sz. Szigethy Vilmos.

Mmes Neustadt és Herzog

fűzőkészítők

Arad, Salacz-u. 1.

Főüzlet: Budapest, IV., Korona-utca.

Telefon 134-04.

Villanymotorokkal felszerelt nagy műhely!

5899

Kényelmes modern próbafülkék.

Készít mindennemű fűzőket a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig.

A legmodernebb hosszú fűzők. új szabás, mely minden hölgynek alkalmas, erős hölgyeknek különösen ajánlható ezen új szabás, mely csodálatosan karcsuvá teszi annak viselőjét.

Halsontnélküli pongyola-fűzők, haskötők, válltartók, csipőszorítók, lovagló fűzők vadászatra, orvosi rendeletre készült ortopaid fűzők.

Valódi párisi és brüsszeli remek szabásu keir-fűzők dus raktára a legolcsóbb áron.

Melltartók, gyönyörű szabás, mindenkinek alkalmas.

Vidéki hölgyeknek mértékvételi utasítást és prospektust küldünk.

A rendelések úgy a budapesti főtelep, valamint az aradi üzletbe küldhetők.

ANYÁM KÖNYE.

*

Ha könyvedet hullani látom,
Én jó anyám:
Fájdalmadat, —
Oh ha tehetném! — Keletnek gyöngyén
Mégdáltanám.

Keletnek minden drágagyöngye
Értéktelen:
Több énnekem
Egy harmatcsepp is, mely bús szivednek
Mélyén terem.

A harmatcsepp, mi bús szivedből
Szemedbe jő,
Azt hirdeti:
Legtisztább lélek itt a világon
A szenvedő.

Legtisztább lélek a világon
Te vagy, anyám...
Könyűidet
Az életemmel, — oh ha lehetne! —
Mégdáltanám.

CSÉCSI JMRÉNÉ.

A TANITÓK.

Irta: Mülek Lajos dr.

Arad, 1911. december 23.

Sok szó esett mostanában a tanításágról. Volt részök támadásban. Kijutott a védelemből is. Személyes éli is volt nem egy támadás. Tulzásba ment néhol a védelem. Ártott ez is, az is a tanításágnak; nem vált hasznára magának az ügynek sem.

Nincs senki széles e hazában, ki ne ismerné be, hogy az elemi népoktatás mintegy talpkőve, alapja a nemzet egész közoktatásának, kulturális fejlődésének, virágzásának.

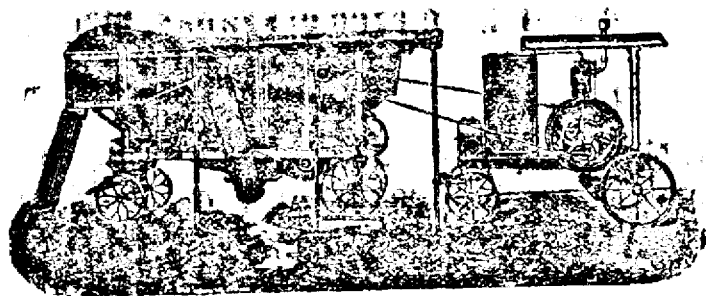
A közép, a felső iskolák a kenyérkereseti lehetőséget, képességet adják meg. A tanár és növendék közötti viszony kellemes lehet bár, de sohasem oly bensős, hogy szinte átérezzék egymást, kiegészítsék egymást. Ám ott a kezdet kezdetén, a mikor az a piciny pihenő lélek mondhatni alszik még, midőn előtte minden ismeretlen és csakis az anyai szeretet melege ad neki támogatást, — az ilyen érzékeny, félő, húzódo gyermeklény lelki világába behatolni, azt felszínre hozni, lassan bár, de biztos kezekkel vezetni, a tudás apró részleteit véle megismertetni, őt szeretni, általa szerettetni, az iskolát az édes otthon folytatásának tekinteni: ez az, ami a csodavilágba vezet, amit az elemi oktató feladatának tart, s a mit, ha megoldásra visz: a világ leghatalmasabb feladatát tölti be.

Ments isten! nem becsülöm egy szemernyit sem le a magasabb oktatást. Hiszen az épülethez falak, boltívek, tetők, styl kellenek. De ha az alap rossz, ha az épület kiindulási pontjában elhibázott: hiba, baj, veszedelem áll elő minden lépten-nyomon. És ha az épület nem omlik is össze; de tatarozni kell minduntalan. Ez az oktatás lajtorjája is. És mert az: azért nem indokolt a támadás a tanításág ellen, ha az existenciáját biztosítani akarja; azért szükségtelen a védelem, mert személyes jellegű, holott a dolog maga a legnagyobb tárgyilagosságot követeli: igazságot, méltanyosságot, helyes szociális érzést.

Nem mondja senki, hogy újabb időben mi sem történt a tanításág anyagi existenciájának javítására. De nem elég, nagyon is kevés történt. És a mi érvényesül is, hatálytalan lett, a

Legjutányosabb árakon és kedvező részlet- :: :: fizetési feltételek mellett szállítunk :: ::

Teljes gőzcséplőkészlet és magánjáró, benzin és nyersolaj cséplőkészletek, benzin, szivógáz és nyersolaj-motorok, malomberendezések, viznyomású olajsajtók, amerikai aratógépek, szénagyűjtők. Triörök, rosták, ekék, vetőgépek, **borsajtók** és **szőlő-zuzók** és mindennemű gazdasági gépek. Asztalos és kerékgyártó fa-megmunkáló gépek. Elsőrendű gépszijak, gépolaj és gépzsir, dobsinek.

Arjegyzék ingyen és bérmentve

Arterurbán telefon 604. sz.

Erdeklődőket felvilágosítás és üzlet megkötése végett egyik cégfőnökünk személyesen saját költségünkön meglátogat!

BURZA TESTVÉREK BOROS BÉNI-TÉR **ARAD.**
L. sz. (saját ház)

A „Nicholson” gépgyár r. t. kerületi képviselője.

gyorsan fellépő súlyos drágasági viszonyok következtében. Mint mikor meleg eső, a forró fővényre hull; elpárolog, eredményt nem mutat: úgy van a tanítóság mai anyagi helyzete is.

Kivánni a legnagyobb feladat megoldását, követelni a közügyekben való élénk, hatékony tevékenykedést, alkalmat adni családalapításra, fészekrakásra és ugyanakkor nem adni meg az eszközöket: mondjuk ez legalább is logikátlan valami.

Két dolog van, amit a tanítóság kérdésével foglalkozva, felelni nem szabad. Az egyik morális, a másik materiális dolog.

Oda kell helyezni a tanítóságot a társadalomban, ahol jó-gos helyük van. Nem kicsinyelni, hivatásukat nem csekélyelni kell: elfogadni őket, átkarolni őket, számot tévő társadalmi tényezőknak kell tekinteni őket. Ha a közérdekben működnek, nem szabad ezt olybá venni, mint a tanítóval veszelletett valamit, hanem mint olyat, melyet a tanítóság önként nyújt, nem kötelességből, kényszerüsből, hanem jó szívből, önérzete lélekkel. Hogy pedig ezt tehesse: megadandó a mód a tehetésre. Ez csakis a megfelelő díjazással, a mai viszonyoknak megfelelő fizetéssel lehet. Másként nem, és nem. Bölcsesség kövét talán fellehet találni, de anyagi eszközök nélkül megélni lehetetlen.

Hagyjunk tehát békét a tanítóságnak, ne támadjuk, ne védjük. De biztosítsuk részükre a megélhetésre szükséges tisztességes, megfelelő kenyeret. Nem kalács kell nekik, hanem kenyér, de erre a szó ne az legyen, mit a keserűség, könye sajtol a szemükből.

Csatahajókkal, ágyúkkal, szuronynyal lehet védeni az ország határait. De azt, aki a hajót vezeti, a puskát súfi, az ágyút kezeli, aki a határt védi: azt nevelni, azt arra alkalmassá tenni kell. Ez a helyzet tiszta képe, ezt kell szem előtt tartani, ezt kell érvényesíteni.

Oldassék meg a tanítóság anyagi existenciája gyökeresen, de ugyanakkor még egy dolog van, ami megoldásra vár: ez a tanítóság kiképzésének magasabb foka.

Nem veheti senki rossz néven, ha hangsúlyozom: hogy a cél szempontjából nem helyes, hogy a tanítóképzés igen gyors, kevés és épen azért nem mindig megfelelő. Alig 18 éves és már oklevélhez jut. Gyermek még ő maga, és kezei alá kerül egész gyermek sereg Minden pá-

lyánál megerősítik a tanulmányidőt, minden halad, izmosodik, feltételekkel bővül, egyedül a tanítópálya mozdulatlan. Jó iskolákból jó tanító kerül ki; de nem mindig áll ez. Oda kell tehát hatni, hogy idő, mód és eszközök adásával a minőség kivánt, alkalmas, átlagosan kitűnő legyen. A tanítónak, hogy az legyen, hogy feladatát betöltse: hosszabb tanulás kell és ami fő, mielőtt önállóan működni kezd, előzőleg tanulmányi, gyakorlati prakszis, értelmes, tapasztalt, atyai kezek vezetése alatt. A diploma egymaga nem elég. A gyakorlat, vezetés mellett előzze meg az oklevél önálló érvényesülését.

Ne védjünk, ne támadjunk. Szem előtt tartva az elemi oktatás fontosságát; ezt átérezve: akarjuk megoldani a tanítóság ügyét, nem személyi motívumokkal, hanem igazsággal, tárgyilagossággal:

Ez valóban nemzeti kötelesség!

Roncs vagyok.

Csodáltam mindent, tüzeszavú volt lelkem,
Gyultak benne édes kis dalok
És most leroskadok.

Fiatal voltam, ajkam maró tűzbe égett
Szemem, véres tüzek égtek
S most homályosan nézek.

Testem izomrostok vad tömörülése
Alkotott, teremtett, üzött vágyakat
S most érezni sem tudok.

Összetört a testem, összetört a lelkem
Bemocsokolt az Élet rámfeküdt a pora
S most nevet, higonyolva.

Elszállt a tűz, hamuja sem herit
Üveges szemű, ócska roncs vagyok
Kire az élet rátaposott.

Gyónai Imre.

Ponyva- és zsákkölcsönző intézet.

Braun Miksa

Telefon

594.

Telefon

594.

kender-, len- és jutaáru kereskedése

Arad, Boros Beni-tér I. szám.

Raktáron viszonteladásra:

Zsákok,
Szürke fonal,
Szalmazsákok,
Fonókender,

Ponyvák,
Szőlőkötő fonal,
Zsákszineg,
Hevederek,

Lópokróok,
Csomagoló vászon,
Kötéláru,

Dohányzsineg,
Szőlőtaposó zsákok,
Csomag zsineg,
Kévekötél.

Használt liszt- és korpazsákok vétele és eladása.

AZ ARVA.

Irta: Kelemenné Zathureczky Berta.

I.

Karácsony estéje van. Zug, kong a templom harangja; a szél elkapja a gyöngye hangot, mely mint fojtott nyöszörgés hangzik a sötétben. Az erdő alatt levő kis faluban borzalmas idő van. Igazi végítélet. Tombol, zug, bömböl a vihar. A kapukat csapkodja, hogy megrendül bele az egész ház. Zörgeti az ablakot. Sir, visít, jajgat a kéményekben. A havat vad haraggal kavaria fel és dobja a templomba sietők szeme közé. Az állatok félve, reszketve bujnak össze a pajtában. Csak az emberek igyekeznek feledtetni egymással a borzasztó időt. A bogárbátu kis házából vidám gyertyafény világít ki az utra. A templom mellett áll egy barátságos külsejű épület, melynek ablakán pirosas fény lobog.

Itt lakott a pár hónap előtt elhalt Kerekes Károly kántor-tanító özvegye, két kis leányával. Az elhunyt tanító első feleségétől maradt hat éves fiu csak megtürt alak volt a háznál. A szoba közepén, aranyos papirlánccal, dióval, almával és szentjánoskenyérrel diszitett karácsonyfa állott. A csinos, bár kissé természetes özvegy a gyertyák felgyújtásával bajlódott. A régi boglyakemencében hatalmas tűz égett, mely úgy pattogott és ropogott, hogy fölmelegítette volna még a félig megfagyott embert is.

— Igy ni, készen vagyunk — mondá a kíséző komám-asszonynak Kerekesné. Azonnal lehet hívni a gyerekeket.

— A jegyző ur még nem jöve el — feleli az összetörödött anyóka.

— Küldjön utána, Jutka-né. Nála nélkül nem ülhetünk asztalhoz. Az alattomos arcu öreg befelé mosolyog.

— Ó, lelkem ténsasszony, lelkem ténsasszony, mijjen derék, ügyes ember is az a jegyző ur! . . . Tennap ojan modis gunyába' mene bé a városba, mint egy gorof . . . S hogy szereti a ténsasszonykát, hogy azt még kimondani sem lehet . . . S be egy jó állapotba van! suttozja tovább.

Az özvegy a tükör előtt elégedett mosolylyal csinosítgatja magát.

— Csakugyan szeret engem a jegyző Jutka-né?

— Persze, hogy szereti. Iszen ha szeme vagyon hát muszáj hogy szeresse . . . Hogy szómat ne felejtsem, hát biz' épeg a minapában megszólit az utcán: „Hej Jutka né, Jutka-né, asszony kénék a hához!” Tudok én egy ügyibevaló módos fejrénpet, — mondám én. „Esmérek én is egyet, akiért a szívem reped meg, mondja ókeme.” „De baj van, Jutkané, nagy

baj van.” S erre akkorát sóhajtott, hogy majd levére a lábamról. Böfintse ki az ur izibe, hol szoritja a csidma? — mondok neki. Erre elmeséli a lelkem, hogy a ténsasszonykát el is venné feleségül akár ebbe a minutumba, de hát bizony sok az a három cseléd (gyerek). Még kettőcske megjárna, de . . .

Az özvegy komoran ráncolja össze a szemöldökét. Jutka-né tovább beszél:

— Mót is nem pasztítja el a Mindenható azt a Károlykát? Iszen mán a lélek is csak hálai jár belé.

— Hozzá van annak a lelke kötve a gallérjához, — feleli Kerekesné sötéten.

Az öreg asszony melléje sompolyog és könyökével oldalba löki:

— Ténsasszonykám egyet mondok s kettő lesz belőle. Bizza csak rám a Károlykát: én valami rossza belégüblöm, s azután a ténsasszony dobja ki az ajtón. Odakünn majd megveszi az Isten hidege.

Az asszony arcán erős tépelődés látszik. De megtudják Jutka-né, megtudják.

— Hát aszondjuk, hogy csak tréfa vót. Szemkiszurásból keressük, keresgéljük, de semmiletképea meg nem tanáljuk.

A vén asszony kajánul vigyorog.

— Pálinkás jó estét kívánok! — vegyül bele a társalgásba egy borizú hang.

— Adjon Isten, jegyző uram! már azt hittem, el sem jön, — fogadja kitoró örömmel az özvegy.

— Pardon, grácia fejmenek de a tiszteletes beinvitált egy kis borkostolóra és alig akart elbocsátani . . . Hogy van az isteni Vénusz? mondá cuppanós csókot nyomva az özvegy husos kacsóira.

Ez a csók megpecsételte az árva fiu sorsát.

— Ténsasszony, hozhatom-e a vacsorát? — kérdi Jutka né.

— Igen, igen; de vigyázzon a malacpörköltre ne hogy oda égjen.

— Á! á-á, malacpörkölt. Isteni eledel, — örvendez a jegyző.

Kerekesné csönget. Két jóképű kisleány mint a forgószél rohan be az ajtón. Körül ugrálják, körül táncolják a fát és azonnal hozzáfognak a fosztogatáshoz. Az osztozkodás nem történik meg hajbakapás és visitás nélkül. Csak egyben értenek egyet: A Károlyka semmit se' kapjon.

Rongyos, pizkos ruhában, faldiszének áll ott a kis árva. Nagy szemei sóvárgón nézik a fán levő különböző drágaságokat, amiből neki semmi, de semmi sem jut.

— Aló mars, ki a konyhába! főrmédt rá a mostoha. Segits Jutka-nénak; ott van a te helyed. Hozzátok be a vacsorát.

Kenderessy László

vilanyerőre berendezett épület- és butor-asztalos telepe

Arad, Kápolna-utca 16. sz. (Saját ház.)

Elvállalok épület-, butor-, portál-, iroda-
és bolti berendezések elkészítését.

Vidéki rendeléseket is elfogadok s azokat gyorsan és pontosan eszközlöm.

Szolid árak! Díjmentes költségvetés! Szolid árak!

Szíves pártfogást kérek, kitűnő tisztelettel

Kenderessy László,
épület- és butorasztalos.

„Victoria”

takarék és hitelintézet mint részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 1—2. sz. (Saját házában.)

Fiókinézet Kisjenőn, (saját házában) és Világoson.

5889

Befizetett részvénytőke K	2,500.000	
Tartalékalap K	2,000.000	Alapított
Betétek K	14,000.000	1887. évben.
Évi forgalom	350 millió korona	

Üzletköre:

Atvesz betéteket betéti könyveeskére kamatozás végett és azok után, amelyek 3 hónál rövidebb ideig vannak elhelyezve 4%-ot, 3 hónapnál hosszabb időre elhelyezett betétek után a betett összeg nagyságához képest 4½% és 5% kamatot fizet minden levonás nélkül. A 10%-os betétkamatadót az összes betétek után kivétel nélkül az intézet fizeti meg. — A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Leszámitol váltókat.
Előlegeket nyújt értékpapírokra.
Jelzálog kölcsönöket

engedélyez ház-
és földbirtokokra.

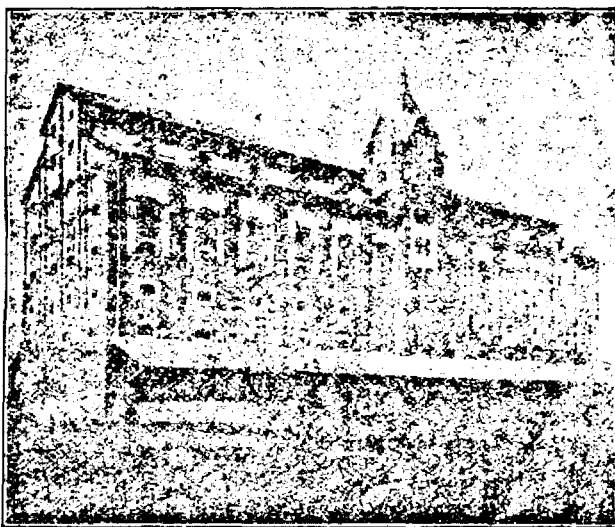
Az igazgatóság.

Aradi Termény- és Áruraktár

■ ■ Részvénytársaság Aradon. ■ ■

ARADI TERMÉNY- ÉS ÁRURAKTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON.

AZ ARADI TERMÉNY- ÉS ÁRURAKTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG a kereskedő, gazda és iparosközönség szives figyelmébe ajánlja raktárai igénybevételét.

Hétemeletes raktárunk a legmodernebb gépberendezésekkel

u. m. felvonók, elevátorok, szállítószalagok, automatikus mérlegek, géprosták és trieurókkal van a legtökéletesebben felszerelve amelyekhez, valamint a világításhoz és tűzbiztonság szempontjából a leggondosabban felszerelt vízvezetési berendezéseinkhez, saját külön telepünk szolgáltatja a hajtóerőt.

A m. kir. államvasutak helyi és külföldi forgalmában, valamint az aradi és csanádi egyesült vasutak vonalain a REEXPEDITIONÁLIS kedvezményt megkaptuk és a saját iparvágányunkra gőzmozdonyokkal beérkező, valamint továbbítandó áruk kövezetvámmentesek. 7016

Az Aradi Ipar- és Népbankkal fennálló előnyös összeköttetésünk révén azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy a beraktározott árukra a LEGOLCSÓBB KAMATLÁB mellett a legmagasabb kvótáig KÖLCSÖNÖKET adhatunk.

Készséggel vállalkozunk a beraktározott áruk eladásának közvetítésére, valamint megbízásbóli pénzbeszedésekre és kifizetésekre a legmegtányosabb jutalék felszámítása mellett.

A gyerek lassan kimegy. — Asztalhoz, kis leányok, gyorsan, gyorsan, — inti a vadócokat a leendő apa.

Kezében egy tál izletes malacpörkölttel újból belép az árva fiú.

A jegyző felkötöi asztalkendőjét. Egyik kezében kést, másikban villát tartva várja az izletes falatokat. Szemei előre csillognak az élvezettől. Károlyka a tállal feléje közeledik. Jutka asszony szándékosan meglöki a gyereket. Ez elveszti az egyensúlyt s a tálat tartalommal együtt a jegyző ölébe ejti. Ez sziszegve, káromkodva ugrik fel a helyéről. Kerekesné mint egy furia rohan az ajtóhoz. Előveszi a jegyző ólmos botját és végig huz vele a vézna gyermekén.

— Kitakarodj a házamból, mert mindjárt agyonütlek, te kutya! — ordítja dühösen.

A gyerek esze nélkül rántja fel az ajtót. A szél pár pillanat alatt megtölti a szobát hóval és kioltja a lámpát is.

— Károlyka! Károlyka! megálljon no, iszen megveszi az Isten hidege! — kiált utána a jószívű pesztonka. A keresztmámihez megy, ugy-e? — Oda, — szepegi a gyermek.

A pesztonka beszalad, kihozza a kis fiú kabátját, sapkáját. Egy pár meleg fánkot nyom a kezébe.

— Osztig egyenesen menjen az uton, mert ha az erdőbe betéved, szőröstül-bőröstül megeszik a farkasok.

Az árva keresztanyja az erdő alatt lakott. Károlyka megindul. A szél szemeibe vágja a havat, félig megvakulva buk-dácsol át a nagy hófúvásokon. Kis szíve tele van keserűséggel. Visszagondol az alig múlta. Most egy éve neki is hozott karácsonyfát a Jézuska. Beteg édes anyja átszellemült arccal dédelgette, csókolgatta az ő egyetlenét.

Az új év elvitte édesanyját oda, ahonnan nincs visszatérés. Apja félév múlva asszonyt hozott a házhoz. Ez kezdetben nagyon jó volt hozzá. Kis leányával hancuroztak egész nap. Csupa öröm még rá gondolni is. Ekkor egy tüdőlob megölte az erős szervezetű embert.

E perctől kezdve csapa pokol volt a szegény gyerek élete. Mindennap kijutott a verésből és szidalomból.

Károlyka szomorú gondolataival tépelődve, elveszti az utat és az erdőbe tér. A csipős szél előre, hátra rázza a leveletlen fák merő ágait. Ezek úgy sóhajtoznak, mintha egy buszszellem panasznának adnának kifejezést.

— Ó, hogy fádom! — kesereg a kis árva.

Egyre nehezebben vánszorog. Ereje lankadni kezd. Ugy szeretne lefeküdni a puha, fehér hóba. Szemére ólomsúlyjal nehezedik az álom. Az erdőből egyszerre hosszú, vontatott üvöltés hallatszik. Az első üvöltést követi a második. Rémséges jeladása az erdő fenevadainak.

A szegény gyermek ereiben megfagy a vér. Szaladna, de nem bír. Nincs erő a lábában.

Két farkas rohan neki egyenes vonalban. Bozontos farkaik repülnek a levegőben. Szemeik vörös tűzben égnek. Fogaikat örömteljesen csattogtatják a préda láttára.

— Segítség! . . . Segítség! . . . édes anyám ne hagyj! . . . sikoltott kétségbeesetten a gyermek.

S mintha tényleg segítségre jönné az édes anya szelleme, egy szán sebes vágatással közeledik. A tüzes paripák sörénye repült, orriyukaik forró gőzt löveltek.

A lámpák fénye és a zörgők hangja megdöbentette a fenevadakat.

— Megállj! — kiált egy erőteljes férfi hang.

A lovak toporzékolnak, horkolnak, egy percre mégis sikerült megállítani őket.

A férfi kihajol, felkapja a rémült gyermeket és a szánba dobja.

— Most hajts! . . .

Tovább rohannak a félelemtől megvadult lovak. A hó csak úgy porzik lábaik alatt. A két csuvasz mindenütt a szán nyomában.

II.

Fényes berendezési szalonban, kereveten nyugszik egy halovány asszony. A kékselyemmel bevont, dus aranyozású butoroktól úgy elüt a sötét gyászruha, mi a nő nyulánk alakját fődte.

Özvegy Molnár Rezsóné gazdag és mégis egyike a leg-szerencsétlenebb teremtéseknek a világon. Szeretett férjét és imádott gyermekét ugyan egy napon veszítette el.

Tífusz ragályának estek áldozatul. Azóta nem terem számára öröm a földön. Egyetlen lény van a világon, akihez ragaszkodik, fivére: László Kálmán. Épen őt várja karácsonyestére. A szomszéd szobában — a kis elhunyt emlékére — föl van állítva a karácsonyfa. A nők szeretik sanyargatni a szíveiket!

Molnárné nyugtalan lesz a várakozásban; izgatottan jár föl és alá.

— Csak nem érte valami baj? — tépelődik magában.

Éles fülei végre meghallották a zörgők hangját és örömmel siet az érkező elé. László Kálmán az előszobában levetette havas bundáját és egy kis fiúval az ölében nyitott be az ajtón.

— Kedves Emmám — mondá a szokásos üdvözlés után — egy hivatalos vendéget hoztam. Fogadd szívesen. Félig meg van dermedve a hidegtől. Az erdőn találtam. Ha idejében nem érkezem, a farkasok prédája lesz szegényke.

A gyerek reszketni kezdett.

Hallotta-e

már? Egész Arad és vidéke beszél róla, hogy a

Pfaff varrógépek

a legjobbak az egész világon! Alkalmas úgy ipari, mint háztartási célra, műhímzésre és harisnyafoltozásra is. 5995

Egyedüli képviselő a fenti gépekből és

Puch kerékpárok-ból

Hammer Vilmos műszerésznél

Arad, Szabadság-tér 7. Telefon 96.

— Istenem, milyen gondatlan egy némely szülő! — sóhajt fel az özvegy.

Ezalatt Károlykát talpra állítva, elkezdette kihámozni a rá-rakott fölösleges ruhadarabokból.

— Ne félj szegénykém! itt jó helyen vagy. Kapsz azonnal jó meleg teát.

Rendre-rendre kibontakozott a sok ruha közül a kis fiu halovány arca. Sötét haja összecsapzottan tapadt a homlokára. Szomorú szemével esdően nézett körül, mintha csak ezt mondaná:

— Ne bánts, kérlek . . . ne bánts.

Az asszony megdöbbenve nézi a gyereket.

— Teremtő Isten! . . . Hisz ez az én fiam! — zokog fel végre: Károlyka . . . édes Károlykám!

— Annak hívják, — feleli szomorú mosolylyal a gyermek.

— Hallod Kálmán? . . . Még a neve is ugyanaz!

— Élnek-e a szüleid?

— Ném.

— Szegény kis árva!

A gyermek arcán forró könnyek peregtek végig.

— Csodálatos hasonlat! . . . mondja meghatottan László Kálmán.

— Hány éves vagy? — érdeklődik tovább az özvegy.

— Hat leszek.

— Épen mint ő! . . . Mond csak gyermekem, hogy kerültél te az erdőbe?

Károlyka elmeséli szóról-szóra a mostohánál lefolyt jelenetet.

Molnár Rezsóné meghatva hallgatta végig.

— Kálmán! . . . e gyereket az isteni gondviselés vigasztalásul küldötte hozzám — mondá könnyek között. Nem bocsátam el többé. Ő az én elhunyt kedvesem élő képmása és megrepedne a szívem abban a tudatban, hogy nyomorog, szenved . . . Ha te beleegyezel . . . én . . . én örökbe fogadom.

— Tégy teljesen a szíved sugallata szerint, — feleli a férfi.

Molnár Rezsóné nála szokatlan derűs arccal jön-megy. Parancsokat osztogat. Károlykát más szobába viszik. A komorna csakhamar felöltözteti az elhunyt ruháskáiba. Midőn bevezeti a kicsinosított gyereket, a testvérek fölkiáltanak a bámulattól: Mintha csak az elhunyt állana előttük!

A szegény asszony könnyei záporoként omlanak. Ölbe kapja a fiut; öleli, csókozza.

— Maradj itt nálem! — mondja fuldokló zokogással. Én leszek ezentúl a te anyád.

A fiu kis karjaival szorosan öleli át az asszony nyakát. Csöngetés hallatszik a mellék szobából. Molnárné kézen fogja a gyereket és mosolyogva vezeti magával.

A kétszárnyu ajtó mintegy varázsütésre föltárul. És a

szoba közepén — sok apró viaszgyertyától beragyogva — állt egy pazar karácsonyfa.

— Nézd kis fiam, ezt a Jézuska küldötte neked! — Mondotta a boldog urnó.

A gyerek bámulva csapja össze a kezecskéit. Nem mer lélekzeni sem, nehogy elrebbenjen előle a tündéralom. Eleinte csak félve közeledett a karácsonyfához; de lassankint bátrabb, örömteljesebb lett.

— Hisz ez egy igazándi ló! — ujjongott fel gyerekes gyönyörűséggel egy hintaló láttára.

Fogadott anyja lábaihoz térdel:

— Anyácskám! édes, édes uj anyácskám, ne küldj el engem!

Az özvegy a túlboldog gyereket keblére öleli.

— Ne félj, nem küldelek el! . . . Majd kikönyöröglek a mostohádtól és te leszel ezentúl az én édes, az én drága gyermekem!

A zúgó vihar is elcsendesült. Béke honolt a természetben. Béke honolt a szivekben. Isteni béke. Mákvirággal ékített fűtős fejével az éjjél megjelent. Sötét köpenyét ráborította a csikorgó földre, mindenkinek szemére álmodást és feledést hintve . . .

Az én ifjuságom.

Minden vágyam szalmaláng volt
— Olyan mint egy csalfa álom —
Tegnap égett forró lánggal,
Ma már nyomát sem találok.

A sok vágyam egymást üzte,
Egy elaludt, másik támadt;
De most mindnek, mindnek vége
Már a lelkem belefáradt.

Betöltetlen kívánságok,
Egy nagy csomó színes álom,
Széjjelfoszlott ábrándképek:
Ez volt az én ifjuságom.

**Tagányi István örökösei és
kisjolsvai Szabó Zoltán**
bornagytermelő és mintaborgazdaság Arad, Batthyány-utca 24.

Szőlőhegyek:

Magyarád és Ménes-Baraczká.

Pincék:

6007

Arad, Magyarád és Ménes-Baraczká.

Kizárólagosan saját termésü borok.

Sürgöny-cím:

TAGÁNYI ARAD.

Telefon 133. szám Arad.

Aradi Első Takarékpénztár

Alapított 1840.

Aradon, Atzél Péter-utca 1. sz. (saját házában.)

Alaptőkéje és tartaléktőkéje II millió koronán felül.

Üzletköre :

Lezárástól legjutányosabban bel- és külföldi váltókat és kisorsolt értékpapírokat.

Előlegeket nyújt értékpapírokra és árukra.

Jelzálog-kölcsönök

engedélyez ház- és földbirtokokra, ugyszintén községeknek **készpénzben** vagy hosszabb időre **záloglevelekben**, a legjutányosabb feltételek mellett.

Megbízásokat elfogad értékpapírok vételére vagy eladására ugy a budapesti és bécsi, valamint bármely külföldi tőzsdén.

Elvállal megbízásokat bel- és külföldi váltók, szelvények és kisorsolt értékpapírok értékének beszedésére.

Letét és megőrzés végett átvesz **értékpapírokat, okmányokat** és más értékeket.

Pénzbetéteket

6004

átvesz takarékpénztári könyvecskékre és folyó számlára, mely utóbbiak felett **chequekekkel** rendelkezhetni.

A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

AZ

Aradi Első Takarékpénztár

Igazgatósága.

Mairovitz Mór és Fiai

Máriaradna.

Fatermelés és kőbányák. Utépitési vállalat.
5990 Hordógyártás.

Fatermelés:

Milova (Aradmegye), Bulza (Krassószörénym.)

Kőbányák:

Bátyafalva, Milova, Solymos (Aradmegye.) ::
Szurdokpüspöki (Hevesmegye.)

Mészégetés:

Kapriora áll. Soborsin (Aradmegye.)

ÖRÖK REMÉNYEK.

— Egy francia államférfi naplójából. —

Tulou, 1911. Október 2.

Eszembe jutottak a Pamiersi napok. Régi világ, kis elmosódott epizódok életemből; talán meg se történtek, csak úgy képzelem.

Hogy most nemrégiben otthon voltam, viszontláttam szülőházam megkopott falait, mennyire megváltozott minden. Sűrű moha fedi az elkorhadt tetőt, meggömbödték a falak, gaz és kóróerdő borítja az udvart, elfeledtetve, anyám gondozta nárciszágyacskákat; olyan öreg ott minden. Annyira elhanyagolt az a kis fészek, hogy szinte magam is kételkedtem afelett, vajon valaha szép volt. Minden megváltozott csak ez maradt régi.

Mellette csinos új házacskák épültek jólétet mutatva az idegennek. Átvedlett a egész városka szépé, moderné, a főutakon emeletes háztorok emelkedtek és dús lombozatu olivák dacolnak az égető napsugarakkal. A régi halászkikötő helyén elegáns nők korzóznak az esti órákban, ahol hajdan a nagy Napoleonok kortársai tartották összejöveteleiket. Mivé változtál kis Pamiers!

Sok régi történet jut eszembe, köztük ez. Jól emlékszem, mintha ma történt volna, akkoriban készültem Párisba, két meleg nyári hónap választott el a Boulevardok városától.

Odajártam ki naponként a nagyhídhöz, szemben a papirmalmok erdejével, letelepedve a gyepes hídőtítésre, néztem a városba érkezőket.

Sok zajos napra ébredtünk akkor. Ilyen nap volt 1871. augusztus 16. erősen sütött a nap, ott heverésztem a szokott helyen, néztem az utat. Nem tudtam sehogysem kivenni, hogy mi közeledhetik a távolban oly sebesen az ut porába burkoltan.

Majd közel ért a portómeleg. Bazaine megvagdalt, lerongyolódott huszárai voltak, első szerencsétlen hírnökei a Beaumonti véres napoknak. „Elbukott a császárság!” adták hírül, a megtört harcfiak, az összeverődött csoportoknak. El bizony, el honfiak Colombey-Nouillynál, morogtak letelepedve a partra megenni maradék fekete kenyereiket. Folytatják e még a háborút, ostromolta őket az egyre növekedő tömeg.

Hm csóválták fejüket! Ha lesz katona feleltek keserű ábrázattal, mert hiszen majdnem mindnyájunk ott hagyta a fogát, ugy bizony. Aztán nem feleltek a további kérdésekre többet.

Még néhány próbálgatás a tömeg részéről, aztán mivel

nem tudtak semmi többet kivenni tőlük, oszladozni kezdtek. Én is ott álltam egyik csoportban szemlélve őket, egyszerre azon vettem észre magam, hogy egyedül állok.

Gondolkoztam. Folyton előttem lebegett az a válasz „Ha lesz még katona.” Valami nagy lelkesedés fogott el. Már miért ne lenne katona, nem értettem. Csak toborzani kell, igen a pamiersiek közül én leszek az első, ki jelentkezni fog, tettem fel magamban s büszkén néztem tükröződő alakomat az Ariège csendes vizében. Bizony vézna voltam akkor is, mint mindég, de akkor úgy éreztem, mintha roppant erővel bírnék. S álmodtam azzal a gyermekészjárással, ami nem ismer akadályt, már láttam képzeletben, keveredni a hadsorokat, magamat elől rohanva az ellenségre, átéltem a győzelmi ünnepeket, láttam a mosolygó császárt stb.

Bizony azon nap óta sok, sok idő elmult; nem lett azután toborzás lett helyette béke, csufos béke, nem lehettem katona. Elveszték Elsass-Lotharingia bércei.

De remélni nem szüntem meg, reméltem egy időt, egy nagy napot a bosszu idejét ami elfog jönni, aminek el kell következni a messzi jövőben. És azóta várok avval a nagy türelémmel, mire csak ember képes. És most, hogy annyi évek multán tengerészeti minisztert faragott belőlem a sors, itt from naplómba, hogy tudják meg kik később olvassák e kis memoárt, hogy nem felejtettem el a Bazaine huszárokat. Azt hiszem, hogy elérkezett az idő megint tárgyalnak, már hajlik az ostar csak a csattanást várom. Nem kell semmi, vér kell, méltó bosszu a hajdani napokért.

Nosza frakkos diplomaták ujítsátok meg a régi idöket. Készen áll „Liberté” és a többi dreadnought, zendüljenek meg a golyószórók hangjai, váljanak veressé a felcsapódó hullámok. De jó lenne istenem!

Pamiers, 1911. okt. 28.

Ott cirkáltak a karcsu vasszörnyek a tuloni kőpartok előtt, ezer meg ezer kis bárka uszkált a végtelen tergeron. Nyugvóban volt a nap, végső erőfeszítéssel festé meg a csillogó vizeket.

Elhangzottak a vezényszók. Próbaháborút tartottunk. Egy, egy harsány vezényszóra, fürgén siklottak ide s tova az uszó acélvárok, hogy megmutassák félelmes erejüket. Mily szép volt. Az árbócokat díszítő sok száz kis lobogó tarkává tette a teret. Mennyi szín! Megszóltak az ágyuk, messze vidékre elhangzottak a próbálvések. Később megálltak, egymástól kellő távolba sorakoztak, hogy tisztelegjenek nekem a legmagasabb rangu katonának. Oh, hogy akkor mit éreztem, lelkeim ott szárnyalt az ocean végtelen hullámai felett, visszatérni érzem

Alapított 1858.

Alapított 1858.

Nagy butorraktár.

Rosmanith Albert és Fia

Arad, Andrassy-tér 9. szám Deutsch Testvérekkel szemben.

Dusan felszerelt raktár mindennemű butorokban. Szalon-, ebédlő- és hálószoba-berendezések

minden modern stylben, a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig folyton készletben, izléses,

szolid kivitelű kárpitozott butorok

nagy választékban. :: Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 6041

Kivánatra képes árjegyzékkel ingyen szolgálunk.

a régi lelkesedést, elfolyt az érzés, szólni se tudtam, csak könnyeztem. „Készen állunk!” tehát kérdeztem az altengernagyoktól. Készen akár most is indulhatnánk szóltak. Akkor biztosra vettem, hogy nemsokára rohanhatunk e páncélosokkal Germaniának. De mind hiába, az annyira óhajtott vágyak rendszerint nem szoktak teljesülni, hja már a sors így hozza magával.

Nem lett háború Tulonba maradtak továbbra is a csatahajók.

Másut folyt a harc, nagy csata ott történt a zöldasztalnál s a vég ismét béke lett, mi nem kívánt vért. Mindenki örült, hogy megmaradtak a milliók, melyeket a háború céljaira a költségvetésben fölvettek. Csak nekem fájt olyan nagyon a szívem a béke hallatára.

De baj lett. Mintha megéreztek volna azok a csatahajók, hogy valami volt készülöben; fölbőszültek ők is, nem bírva erejüket magukba zárni, nem volt miben kárt tenni, hát önmagukba tettek. Fölrobbant „Liberte” 400 vízharcosát temette magával a hullámsírba. Toronymagasságnyra csaptak föl a vizek a roppant detonáció erejétől fölkarvarva.

De csakhamar lecsendesültek és sima lett a végzetes hely. Nincs emberi hatalom mi kimozdithatná medrűkből e roppant vízcepp tömeget, csak fölkarvarni bírjuk őket, de munkájukat és haladásukat akadályozni soha.

Engem ítelt a közvélemény gondatlanságért, azt hiszem, ezért meg is kell válnom tárcámtól, mint Ruvier idejében is menesztettek, de ez nem bán, remélem, hogy még egyszer fölkerülök ide, hol már kétszer volt módomban lenni. Elsirattuk szerencsétlenül járt bajtársainkat, ezernyi koszorúval fedvén be a tömegsírokat, azok a kis fehér virágok mégis egy kis vigasztalást nyújtanak a könyező szemnek. Ez lett a nagy remények kimenetele, úgy érzem, hogy nem élek már meg egy háborút, visszamegyek haza, hol először érlelődött meg bennem a háború vágya, mely sehogysen akart eljönni. Legyen szép zöld a kis korhadt zsalugater a régi házon, öltse fel a remény színét, mert én még remélek és várok és meddig élni fogok ernyedten.

Ugy-e lesz bosszu Istenem?

Csányi Ferenc.

MICI ES BOCI.

Írta: BÜCHLER MARGIT.

I.

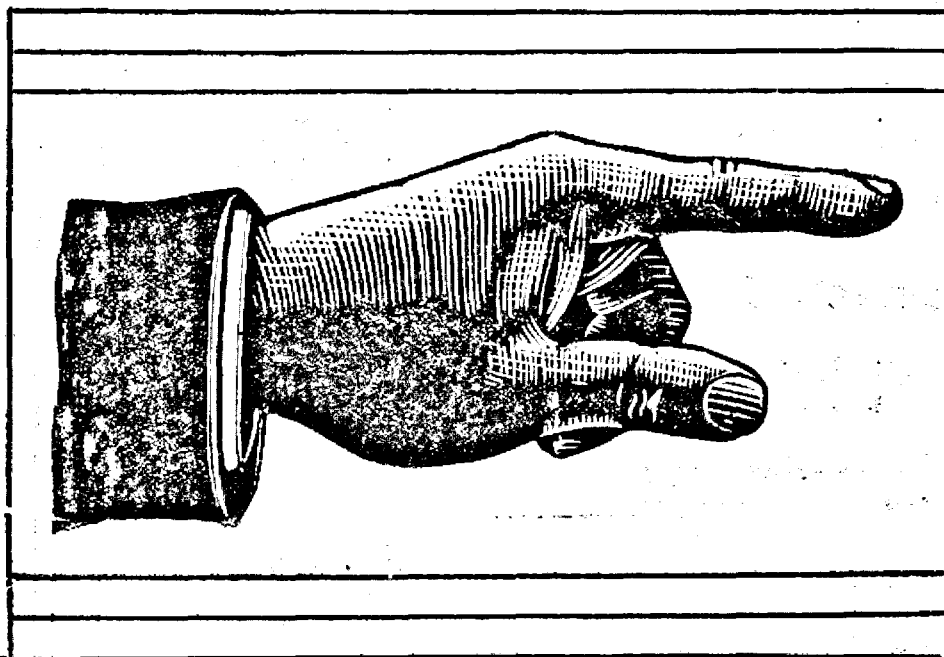
A dolog úgy kezdődött, hogy Mici egyszer kocsolyázás közben ügyetlenül megboltlott a lábában és a következő pillanatban siralmas ábrázattal csókolta a sima hideg tükröt. Mici akkor még csak 14 éves volt és első percben nem tudta eldönteni, sirjon-e vagy pedig nevéssen. De nem volt ideje efelett sokáig gondolkoznia, mert egy hosszú kötött keztűs kéz, mint ha az égből nyult volna alá, megfogta, a levegőbe emelte és mint valami játékbabát a földre állította és valaki azt mondta nevetve hoppá! Ez roppant mulatságos volt és Mici nyomban elfelejtette az előbbi balesetet; nevetve kapaszkodott megmentője karjába.

Igy ismerkedtek meg egymással Mici és Boci, akik még aznap délután föbbrendbeli igen fontos adatot tudtak meg egymás életére vonatkozólag.

Többek között, hogy Mici 4-ik felsőbe jár, a tanulást ostoba dolgoknak tartja és az iskola általában csak egy szempontból tűrhető intézmény, mert a gimnazisták a 10 perces szünidőt az ő ablakuk alatt töltik, hogy minden nap $\frac{1}{8}$ órákor a Kossuth utca sarkán szokott lenni és egyedül menni az iskolába. Ugy váltak el, mint a legjobb barátok és e naptól kezdve Horváth Béla más néven, Boci, kitartó barátja, titkára volt Róth Micinek. Ez a nagy barátság és kitartás, egyedül álló volt a diákság történelmében. Horváth Béla az osztály eminens tanulója az iskolai ünnepek állandó szereplője, főbbszóráson koszoruzott költője, és a szép szöke Mici, a legjobb barátok voltak az egész városban. Ugyilátszott hogy ez nem csak felületesező diákszeretem, hanem valami több, jobb, állandóbb annál.

Boci, mikor még iskolába járt, minden hét végén egy csomag verset adott át Micinek, aki aztán komoly arccal és gyakran meghatva olvasta fel a bámuló és irigykedő osztálytársak előtt ezeket a verseket, melyek egyelőre mind a négy lábukra sánták és néha teljesen érthetetlenek voltak, de amelyekben különböző, hexa és pentaméterekben, aranyhajú szirénnek, azur szemű szíokirálynőnek nevezte Micit, aki ezeknek a költeményeknek egyedüli inspirálója volt.

Közben egy kétségkívül nagyfontosságú esemény történt. Boci letette az érettségét, persze jelesen; nagyon komolyan fogta fel ezt a dolgot és nem engedte meg többé, hogy Bocinak hívják. Egy bájos vidám érettségi bálban végződött a diákok romantikája. Ezen az estén Micinek nem volt nyitva többé a haja és a szoknyája eltakarta

LAENDLER ALADÁR :: ::

ARADI GÖZFÜRÉSZE ÉS
:: :: FAKERESKEDÉSE :: ::

KÖZPONT:

Budapest, V. Perczel Mór-u. 2.
Szabadság-tér sarok.

GÖZFÜRÉSZEK:

Arad, Ágya, Garamszécs, Brez-
nóbánya, Erdőköz.

ERDŐKEZELŐSÉGEK:

Bokszeg-Beél, Ágya, Karánsebes
Fekete-bátor.

KÉPVISELETEK:

London, Páris, Berlin, Milanó,
Stuttgart, Brüssel.

FABRIKETT GYÁRTÁSA —
tüzelési célra Aradon.

APRÍTOTT TŰZIFA
állandóan kapható.

6063

Kossakné és Szigeti

6040

fényirdája

••• Arad, Weitzer János-utca. •••

Modern fényképek, aquarellek és nagyítások művészi kivitelben.

Speciális gyermekfölvételek.

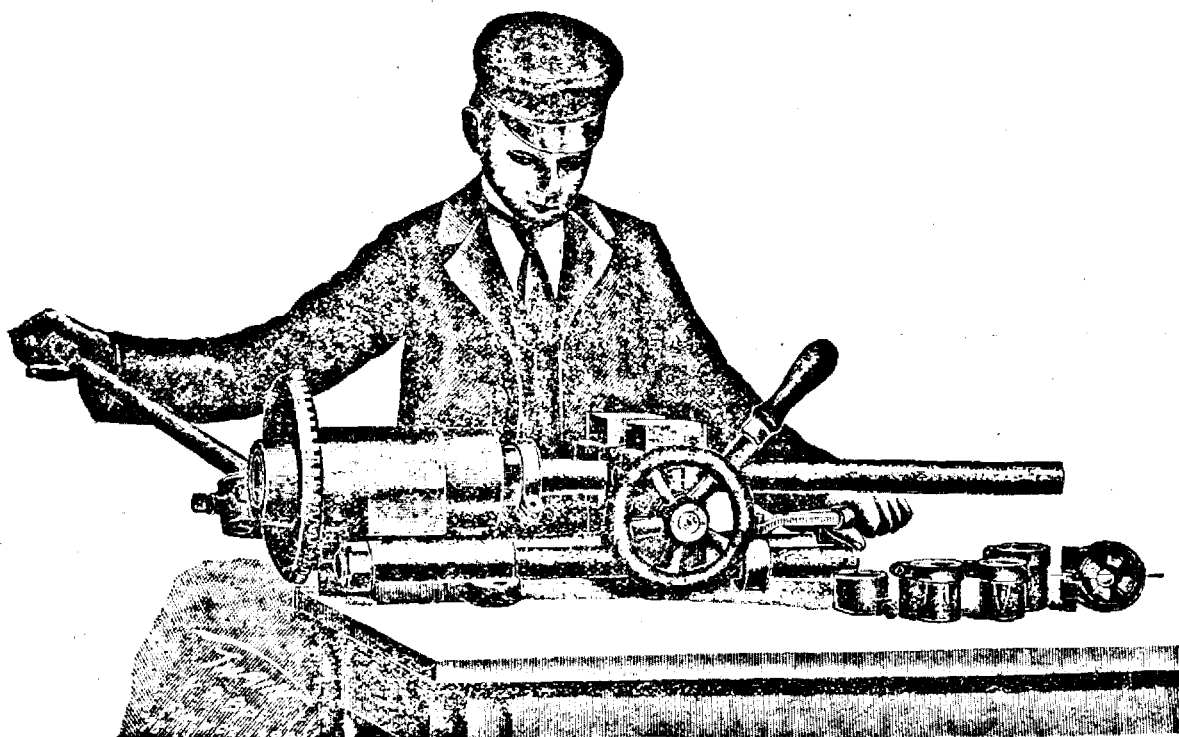
Fölvételek délelőtt 9-től este 6-ig villanyfény mellett is.

Uj! A világ legjobb és legolcsóbb Uj! Csavarmenet vágógépe

Elsőrendű gyártmány legjobb svéd acélpofákkal! **Ára 160 kor.**

Vág Whitworth-menetet 1½"-ig gázmenetet 1"-ig.

Legrövidebb időn belül kifizetődik!

Csapszegeknek és csöveknek közösleges csavarmetszővel való vágása óriási idővesztéssel jár és igen drága munka, mely körülmény különösen szerelési munkálatoknál bizonyul. Nagy műhelyekben ezért általánosan csavarmenet-vágógépekkel dolgoznak, melyek jelentékeny befektetést igényelnek, szerelési munkáknál pedig nagy súlyuknál fogva egyáltalán nem jöhetnek számba.

Fenti rajz egy igen könnyű transportábilis, mindazonáltal erős kézi csavarmetsző gépet ábrázol, mely kovács és gépjavitó műhelyek, valamint szerelési s berendezési munkálatok részére pótolhatlan értékkel bír, mivel azzal, nagyobb erőkifejtés és a poák utánfeszítése nélkül, munkadarabokat 1½"-ig vágni lehet. A poáknak a különféle nagyságokhoz való kiváltása pillanat alatt eszközölhető.

Ezen gép néhány száz korona értékű csavarmetsző készüléket pótol.

A csavarmetsző poák árai.

	1/4	5/16	3/8	1/2	5/8	3/4	7/8	1	1 1/8	1 1/4	1 1/2	Whitworth menethez
darabja	10.—	10.—	10.—	10.—	13.—	13.—	18.—	18.—	21.—	21.—	23.—	Korona
	1/4	3/8	1/2	3/4	1"	Gázmenethez						
darabja	10.—	10.—	13.—	18.—	20.—	Korona						

Csavarmetszőfurók belső csavarmenet vágására.

6092

	1/4	5/16	3/8	1/2	5/8	3/4	7/8	1"
darabja	1.80	2.10	2.40	3.—	3.90	4.80	6.30	8.40

1" -ig központban szorító befogó tokmány a csavarmetsző furókhoz 35 korona. Fenti gépet erőhajtásra is szállítjuk, szilárd és laza szíjkoronggal vagy léposós koronggal 135 korona árban.

Sürgőnyoim:
CSÁKHERBST

Csáki és Herbst

Telefon
39—70.

Szerszámok, szerszámgépek és műszaki cikkek nagykereskedése.
Budapest, V. ker. Országház-tér 4. (Andrássy-szoborral szemben.)

egészen a harisnyóját, ellenben szebb volt, mind bármikor és egész este komolyak, sőt ünnepélyesek voltak. Együtt táncoltak egész éjszakán keresztül, új friss érzésekkel elfelve és együtt mentek haza a felszálló sötétben a kora nyári reggelen egy egészen ismeretlen mámor kábulatában.

Két hónap múlva utazott Hority Béla Németországba. Kicsit nehéz szívvel, kicsit szomorúan a válás fájdalmától de részben fületlen vágyódással az új és szabadabb élet felé. Utolsó délután együtt voltak, keveset beszélhettek arról, ami elméjüket foglalkoztatta és elfoglaltá tette őket a környező idegen beszélgetések. Mici kikísérte az ajtóig és akkor magukra maradtak; most szomorú, sirásra hajló gyermek volt mind a kettő. Hority Béla a leány keze után nyúlt.

— Micike édes, gondoljon rám, ne felejtse el és főleg bízzék bennem — mondta elhalkuló és kicsit reszkető hangon.

Nagyon el volt érzékenyülve és semmi sem jutott eszébe abból az ékes szónoklatból, melyet ez alkalomra napok óta elgondolt. Mici keze gyengén rándult meg néha az övében. Hority Béla lehajolt és a félhomályos, csendes folyósón akkor csókolták meg egymást először, remegő szájjal, nagyon ügyetlenül.

II.

Hosszú idő múlt. A válás fájdalma már mindkettőjük szívében megengyhült, de sokat gondoltak egymásra melegséggel, szeretettel. Nyolc oldalas levelek jöttek Berlinből, új városok, új örömei, idegen emberek lelkes dicséretét hozván. Sokszor tulzó splimizmussal a jövő felől, máskor meg csüggedten és gyerekes szentimentalizmussal. A leány is írt, olykor pezsgős mulatságokról aláírással lapokat küldött, kicsit hivalkodva. Ilyenkor Hority Béla egy kis féltékenységet érzett. Sényképekről tudta, hogy Mici nagyon szép leány most is, tudta, hogy mulat, táncol, kacérkodik, más férfiakkal foglalkozik. Hority Béla okos fiú volt és nem áltatta magát a józan perceiben, nem tudott ugyan szabadulni teljesen attól a hitétől, hogy Mici és ő valami felsőbb akarat folytán egymásnak vannak rendelve és ez a hite több volt gyermekes ábrándnál. De fájdalom, az évek mulnak és neki még semmi szilárd alapja nincs az életben és ki tudja: lesz-e valaha, az ő nyugtalan bohémkedő temperamentumával. Gondolt arra is, hogy Micit, esetleg máshoz adhadják és ezt magában nagyon valószínűnek is találta.

Mikor Mici 20 éves lett, akkor tűnt fel a láthatáron az első komoly kérdés. Ezeknek az uraknak megevan az a sajnálatos tulajdonságuk, hogy sohasem hasonlítanak ahhoz az eszményhez melyet a leányok maguknak megalkotnak. Mici kérdője is egészen más, őh; sirniaalóan más volt, mint a milyennek jóvendőbeli urát látni óhajtott. Mici mikor meghalotta Spitzer úr vizitelésének célját, majd elájult és két napig járt hangtalanul kisírt szemekkel a házban és végül erélyesen kijelentette, hogy inkább vén leány lesz, semmint

leányálmait vörös nyakkendő fűszeresek kedvéért feláldozza. Harmadik napon megpigasztalódott némileg. Mici mamája, aki praktikus gondolkodású és egyáltalán nem romantikus asszony volt, nagyon világosan és lehetőleg csábító szinben festete le azt az életet, mely Mici, mint a gazdag Spitzerné vár. Megmagyarázta, hogy a nagy bajszot mindig lehet egy olló segítségével rövidíteni, hogy a piros nyakkendő nem festésze Spitzer úrnak, hanem tetszés szerint cserélhető. Emaz érvek által, már majdnem meggyőzve megírta Hority Bélának azt a bizonyos levelet, mely tele volt szentimentális sóhajokkal a multról és bus panaszszal, hogy az álmokból mindannyian felébredünk.

Hority Béla ezt a levelet izléstelennek találta és mi tagadás, első gondolata az volt, hogy milyen közönséges a stýlusa Micinek. Lassankint azonban elszomorította a levél és mivel aznap csunya szomorú őszi nap volt és a harmadik emeleti kis szobában bús nótát fűjt az éjszakai szél, Hority Béla lelkét megülte valami fájdalmas őszi hangulat és lehet, hogy a sértett hiúság okozta, de fáj neki, sértette az a gondolat, hogy az a leány, a kit ő tudott imádni annyi éven át, most egy szimpla ember felesége lesz. És sok mindenre gondolt még az este, hogy milyen egyedül van és, hogy elhagyják az embert lassankint az álmai. És mindazt a fájdalmat, amit efelelt érzett, költői lelkének szomorú vergődését, versbe öntötte. Egész éjjel írt, lázasan, izgatottan, a siker biztos reményében, az alkotás igazi szívével. Hajnalban elkészült és mikor már álmosodó szemével meg-egyszer átfutotta a sorokat, a szívében diadalmas önzés ujjongott. Ez az igazi! gondolta, megmámoreosodó agygyal ez tesz engem majd valakivé, és ezt néked köszönhetem, te önző, hüfien asszony.

III.

Hority Béla nevét ez és az utána következő többi vers, novella, ismertté tette. A hosszú sovány szomorú nézésű fiú alakja felűnt a legjobb irodalmi körökben is. Tetszettek a dolgai, fiatalos merész akarásai, szenvedélyes lázongása. Most már ritkábban és akkor is mosolyogva gondolt diákkori szerelmére, a kinek esküdjére elküldte utolsó finom vallomását, egy nagy fehér szekfücsököt.

Hority Béla ritkán tartózkodott Magyarországon. Künn ismerték szerették, igazi hazája ott volt, ahol lyrája elismerést nyert.

Egy nyáron aztán, mert Micit még mindig nem felejtette el és mert épen azon a városban kellett keresztül utaznia, ahol egykori diákéveit töltötte, — ismét végig sétált a napsütéses akácás főtéren, ahol minden darabka föld valami emléket jelentett számára.

Harmincéves volt akkor és nagyon elegáns, érdekes alakja után kíváncsian fordultak meg az emberek. Lassan sétált különböző érzelmekkel áthatva és sorba olvasgatta a cégtáblákat, míg végre megállt egy bolt előtt. Nagy aranyoroszlán volt a táblára festve. Nagyon különösen érezte magát és meglepte, hogy ennyire felizgatja a falát-

Ha olcsón akar étkezni

keresse fel a

„HEGYALJA SZÁLLODA“ éttermét.

Reggeli:

Tea, vaj és szalámi 50 fill.
Fehér kávé . . . 28 fill.

Ebéd:

Három tál étel . . . 1 kor.

Tisztelettel:

KOCSIS FERENCZ,

szállodás.

5883

Csinosan berendezett tiszta szobák ára 2 korona.

∴ ∴ Nappali szoba 1 korona 60 fillér. ∴ ∴

kozásnak még a lehetősége is. Benyitott. A fágas hűvösen felocsolt üzletben aztán nyugodtabb lett. Lisztes zsákok, petroleum hordó, szalámi illat között, ilyen környezetben nem teremnek ábrándok, ilyen helyen meghalnak a vágyak.

Mici a kasszában ült és mikor az első pillanatok elfoqltsága elmúlt, Horty Béla szomorú kimenetelű szemlélt tartott Mici alakján. Az üzletbe vevők jöttek.

— Most maga álljon szépen félre — mondta az asszony, — tudja nincs itthon az uram és ilyenkor én vagyok az üzletben.

Micsoda pusztulás, gondolta a férfi, mialatt oldalról vizsgálta az asszonyt. Milyen kövér, milyen formátlan, milyen elhanyagolt. Nézte, amint az asszony fúrge ujjakkal a pénzt olvasta le az üveglapra. Istenem a körmei piszkosak és ezekkel a kezekkel, melyekre ő gondolatban már annyi csókot nyomott, most maszatos cselédeknek a fűszert méri. A vevők már elmentek, a bolt ismét üres volt és ő még mindig ott állott teljesen elmerülve a gondolataiban.

— Na hát jöjjön már ide, és meséljen nekem — kiállt rő Mici.

Igen egy valódi kövér boltosné — állapította meg a fiu kicsit szomorúan az esztéta fájalmával.

Az asszony folyton mesélt, hogy milyen jó dolga van, az uránál nem találni jobb embert és a két kis leánya valóságos angyal. Horty keveset beszélt. Arra gondolt, hogy vajon nem érez-e az asszony soha semmi vágyat valami finomabb, előkelőbb életöröm után, mint amiről most neki beszélt? Nem sir vissza soha egy hang a szívében a bűbajos szerelmük iránt.

Nem tudott a kívánságnak engedni és megkérdezte:

— És arra Mici ami volt, ami köztünk történt, ami szerelmünkre, sohasem gondol vissza?

Ragyon kíváncsi volt a válaszra. Az asszony elnevette magát.

— Hát hová gondol, az ilyesmit nem lehet elfelejteni, az uram úgy ismeri már magát, mint én, hiszen annyit meséltem neki a mi ügyünkről és télen esténként mindig a maga verseit olvasgatom fel neki.

Ez végkép lehűtötte Horty Bélát.

— Köszönöm — mondta hidegen.

Annak a tudata, hogy a kövér Spitzer és Mici együtt olvassák az ő vallomását a családi lámpa fényénél valószínűleg bizalmas együttesben, sértette izlését. Mindaz, amit most itt látott, tapasztalt, annyira józan és minden romantikától mentes volt, hogy elment a kedve a további ifjmaradástól. Az asszony szívélyesen bucsuzott a viszontlátásig.

Az utcán vissza kapta a kedvét megint. A nyári ég alatt a virágzóakácok között asszonyok, leányok sétáltak. Szépek és mind ismeretlenek. Fehérruhásan kíváncsi arccal jöttek feléje. Horty Béla

ránézett mindegyikre és hálás volt nekik azért, mert nem kövérek és nem fűszeresnek és, hogy gyönyörködni tudott bennök. És most már hálás volt az asszony iránt is, hogy az ő színes előkelő életét nem kapcsolta a saját szürke szimpla kis lényéhez.

VERGÖDÉS.

(FANTÁZIA.)

Irta: KNOBLOCH JOZÁNKA.

Elakarok bucsuzni magától így, mert másképp ugylátszik nem lehet; maga kerül engem . . . vagy csak az én tulfeszített fantáziám, mindenért aggódó, beteg lelkem képzelet ezt . . . lehet; hiszen minden percben, minden pillanatban vártam s ha egy napig nem jött, látja: már azt hiszem, hogy kerül engem. Nem akarok szemrehányást tenni, hiszen ehhez sem kedvem, sem jogcímem nincs. Mindenki belátása szerint cselekszik, erőszakolni olyan érzést, ami nincs, vagy nem is volt, úgy sem lehet. Megint a kétség kinez — látja. De nem. Hiszen a maga érzéseit, babonásan, fanatikusan ragaszkodom abba a gondolatba, hogy maga is szeret, olyan őrállt vágygyal, kinzó, gyötrő szenvedelemmel, mint én . . . Hiszem! mert ha ez a hitem nem volna meg, akkor . . . akkor . . . eh! — Én még hálás is vagyok magának azért a sok csalódással teli, de azért fenséges érzésért, amivel megismertetett. Nagyon sokszor, mondhatni mindég, vártam magát és még sokáig fogom várni, ha el is megyek; el kell menneminnét, mert bár az akaratom szilárd, mégis sok időbe telik még egészen elfelejthetem.

Igazán fájó és keserű érzéssel tölt el az elválás gondolata, de nem tehetek róla. Ismeretségünk első idejében még nem gondoltam, hogy a maga hideg és közömbös modora ilyen hatással lesz reám, s ilyen érzéseket vált ki belőlem. Játszani akartam magával is, úgy, mint a többivel s mikor éreztem, hogy a parázs lángott vetett, hogy égek, hogy szenvedek is, akkor is azt akartam bebeszélni magamnak, hogy ez csak játék, ez is elmúlik, mint a többi; de ennél a gondolatnál, hogy: elmúlik, a szívem hangosabban vert, mint máskor s szüntelen arra gondoltam, hogy ez mégsem lehet s hogy ha ennek is el kell mulnia . . . az életem sivár, céltalan s nyomorult lesz. Nem volt ez játék, most már tudom.

SZABÓ BÁLINT

villanyüzemű gőzmosodála a „GÓLYÁHOZ”
ARAD, Deák Ferenc-utca 7. szám.

Ajánlom a nagy közönség szives figyelmébe modern gépekkel felszerelt :: :: ::

mosó és tisztító intézetemet.

Főelvem: Gondos, tiszta munka! Gyors kiszolgálás! Kivánatra a ruhákért érte küldök és hazaszállítom. Vendéglők, szállodák részére árkedvezmény. :: ::

Elvállal vegytisztítást is,
5907

Szives megbízásokat kér:

Szabó Bálint
mosodatuajdonos

Próbáltam úgy venni az életet, amint jön — ennek köszönhetem csalódásomat, de ez sem tarthatott sokáig, nem nekem, gondolkozó egyénnek való ez életfölgóság. Az én évszámaim egy nő életében körülbelül annyit jelentenek, mint egy férfi életében a maga évszámai. Sietnem kell élni, nem érek rá sokat gondolkozni; ez, az az idő már, amikor minden perc egy évet számít és én még semmit sem tettem eddig, csak játszottam 'ennyi idő leforgása alatt, még nem is éltem, pedig ezek a percek rohannak és vissza sohasem jönnek.

Emlékszik — azt mondtam egyszer, hogy szerencsétlenné tette az én egész életemet és ez igaz is. Ha nekünk el kell válnunk örökre, akkor — úgy érzem — nincs nyomorultabb véglény a természetben, mint én. Egy író azt mondta: ha két szerelmes ajk össze-találkozik, egymásba oloed, olykor le fut egy csillag és ez jól is van így; az utolsó csók elmúlásával legyen vége a világnak. Felséges mondás és sok pöézis csillog benne.

Most, ha elmegyek, tudni fogom, hogy mit tegyek, de előbb magával szerettem volna beszélni, egy percig bár, de tanuk nélkül. Vártam magát, a régi módon, helyen és időben; kimentem a mi fehér padunkhoz a fenyők alá és a nagy gesztenyefák alatt is sokat sétáltam. Ha megcsörrent, le hullt egy száraz falevél, összeresztentem, a szívem nagyot dobant s riadva tekintettem körül: hótha ő jön? . . . Majd a fák fetején egy-egy fészkből kiröppenő madárka zavarja meg a misztikus, idillikus csendet és én mindannyiszor magát sejtettem jönni . . . vártam . . . remegve vártam. Hideg volt, forró, lázas vérem küzdött a hideggel; égtem s a csipős szellő jól esett, lehűtött. Sokáig ültem így a padon, majd sétálgattam, nesztelen léptekkel, hogy zajt ne okozzak, amely kiragadna egy pillanatra az álom, ábránd világomból. Magára gondoltam, menteni próbáltam, hogy talán azért nem jön, mert hideg van, ősz van, talán nem is hiszi, hogy ilyenkor is várom. Majd arra gondoltam: én a nő nem ismerem akadályt, nem riaszt vissza se eső, se szél, de ő a férfi nem tud eljönni, egy kis gyöngye szellő már vissza riasztja, akadályt képez. Ez a gondolat szomorúsággal tölt el. A másik pillanatban azonban már meleg, becéző szeretettel gondoltam ismét magára. A lehullott faleveleket összegyűjtöttem egy ág segítségével s oda telepedtem. Arra gondoltam: hogyha most jönne, ide ültetném magam mellé a puha száraz falevél csomóba, hogy ne fázzon . . . csak jönne! Melléje ülnék, szorosan a köze-

lébe, hogy izzó lehettem az arcát érintse, fagyos közhnyét föllobossa, lángba borítsa. Aztán, ha elmegy, ha el is felejt, míg itt van mellettem mondja hogy szeret, hogy nagyon szeret.

Mind hűvösebb lett, az idő is már nagyon előre haladott. Be mentem tehát szobámba, hogy zokogásba fojtsam érzéseimet. Mindennap kimentem a régi kedvenc helyünkre s vártam mindennap egyforma érzéssel s mindennap újra csalódva. Eszembe jutott, hogy bár mikor találkoztunk, az arcunk, kezünk remegése ugyan elárulta benső küzdelmünket, azonban látszólag hidegen köszöntöttük egymást s kimért udvariassággal föltöltünk el órák hosszót ketten, ha mások nem is voltak jelen. Talán épen ez szította a lángot, ébresztett mind kinzobb, epedőbb vágyat: ezt a hidegséget leküzdeni s végre megértve egymást, igazi érzéseinket követni, annak engedelmeskedni . . .

Nem jött el, nem adott életjelt magáról . . . most már tudomásul vettem. Nem akarja, nem kellene nyugtalan érzések, unja az egész dolgot. Vagy több akaratereje volna, mint nekem? . . . Most még nem lehetünk egymásé tudom. De én vární fogok, ha maga akarja . . . Bucsuzni akartam, mert így jobb volna, de látja, nem tudok. Hiszen, hogy szeret és mégis kétkedem. A szeme is mást mond, a viselkedése is. Melyik az igaz, melyiknek higgyek? . . .

Nem is akartam semmit, tehát Isten vele! Igyekezzem fényes karriert csinálni, legyen szerencsés és legyen boldogabb, mint én. De azért, ha valaha valami nagy csalódás éri és nagyon keserű érzés fölti el a lelkét s olyan egyedül állónak, elhagyatottnak érzi, magát, vagy beteg találna lenni, ami az elmulás, enyészeti fájdalmas igazságát juttatja eszébe, akkor gondoljon reám is, kinek csupán ezek az érzések szegődnek majd állandó kísérlőjévé s ki akkor is ép így szeretni fogja.

Irja meg igaz lelke szerint: hogyha várom, hiába várom-e, vagy se? . . . Erős az én lelkem, meggedzette a sok szenvedés, talán ezt az utolsó csalódást is kibírja, ha csalódásnak kell lennie.

Megtört az akaratom, nem tudom hinni föbbé azt az arany igazságot: ha valaki valamit nagyon — föltétlenül — akar, az be fog teljesedni.

Alapítottott: 1801.

**Legfinomabb minőségű valódi
Ménés-györöki vörös és fehér
Muszka-magyarádi
asztali és csemege-borokat**

valamint ménési COGNACOT ajánl legnagyobb választékban

5998

Domány József Aradon

cs. és kir. Ő Felsége a szász és szerb király és Ő Fensége Károly bajor hercegnek udvari szállítója, szőlőbirtokos bornagykereskedő.

HAMBURGI SÉTÁK.

Irta: Ádám Éva.

Altona felé már kibontakozik Hamburg jellege. Hiába jártunk országot világot, szinte félelmes erővel nehezedik ránk az az irtóztató ember tömeg. Összeszorul az ember szíve. Hiszen ez az a szörnyű város, amelyikből Amerikába megy a hajó... Az, osztrák-magyar (így van a cím) konzul maga fogad, másnap külön hajót ad a kis magyartársaságnak. Ott leng fölötté a sárga fekete, a piros-fehér-zöld lobogó.

Hamburg! Aki itt nem járt, annak nem ér fel a képzelete ide. Megdöbönt, félelmes irtóztató forgalom. Maga az élet tülekedése a kenyérért. Verejték, pénz, hatalom, becsület, szeny, piszok ürületes kavardása, ideg viaskodása. Fekete a tenger, aztán undorító sűrű, gázos, olajos büzös lomha, nehéz sárga habok gomolyognak bele az ijesztő feketeségbe. Olyan kormos, küzdelmes, verejtékes ez a kikötő, mint maga a pokol. Mint egy állandó lebegő gyász, úgy nyugszik a levegőben a mindenünre omló korom. És tömbölnek, ordítanak, sipolnak: hajók, csónakok, gyarak. Erről embernek nincs fogalma, amíg nem látja. Ezer meg ezer hajó, be a végtelenségig. Egész nap telik el, míg behajózzuk a kikötőt. Világforgalom. Maga az élet kiált ránk belőle. Világkereskedelmével. En nem képzelek olyan megkövesült lelkű magyart, akit nem fog el a kétségbeesés mikor erre a rettentő vízre száll, arra Amerika felé! Mireg annak a víznek minden cseppje. Fertőz. Ezer betegség bujkál benne. A konzulátus ügyvédje éppen a halállal vívódott nehéz tifuszban. Sétabotját a tengerbe rejtve mikor utána hajolt, valahogy ajkára loccsant az a bűnös víz.

Iszonyu darukkal, egész vagonok tartalmát emelik át a partról egyszerre a hajóba. Egy sereg copfos kínai szaladgál mellette. Valahonnan a mélyből, tengeralatti szénraktárakból, sovány, kormos, munkáskarok integetnek fel a hajóra. Felismerik a piros-fehér-zöld lobogót s megtelik a szem könnyel. Előbb menj és nézd meg a hamburgi kikötőt, édes magyarom azután hagyd itt a Magyarföldet, — ha tudod. Velenceszerű utcatorok, de nem kacag rajta az olasz napsugár, hanem fekete a víz, a föld, az ég, az emberek. Ha végig fut fölötté a hamburgi nap, még csak akkor látjuk, hogy a parton levő szökőkutakból is fekete eső hull!

A vizek színében benne van az üzleti élet lelke. Ott mennek az amerikai, afrikai oceánjárók. A Clevelandi kivándorlók. A hajók neve is beszél: Algir, Lisszabon, Gibraltár, Byzanc, London, Moszkva, Antonia, Adelheid. Graaf-Walderse, Virginia, Goldenfeld, Kartagó, Bulgária, Newyork, és a jó Isten tudja

micsoda világrészekből való nevek. A kis osztrák-magyar séta-hajónak neve: Erna. Miért éppen Erna? — azon gondolkozom.

A rakodóparton büzös, fojtó szagok kavarnak. Büzös meleg. A nyers bőrök utálatos szagától néhányan rosszul lesznek. Rothadnak, ernyednek, száradnak, zörögnek, oly nagy területen, hogy be se látjuk. Mint egy levágott erdő, úgy terülnek el a büszke hatalmas mahagóni fák; tovább a nyers pamutok áraszák a fojtó nehéz szagot; amott pedig ezer számba illatozik a hordókba rakott hal. Lehetetlen azt elmondani, mi minden várja sorát a rakodóparton.

Menjünk fel a Pennsylvánia hajóra Utra készen áll. 3000 kivándorlót visz. 12 nap alatt megy át Newyorkba. Mindenekelőtt elszedik a kivándorlók minden cók-mókját és viszik a fertőtlenítőbe. Aligha felismeri a gazdája, mikor onnan kikerül.

A legtöbb utazó ember látott már oceánjáró hajót. Ismeri ha nem is látta azt a fényt és kényelmet, mely az első osztályú utasokkal fedettetni akarja, hogy ott künn a tengeren a halál kergetőzik a habokkal. Itt közbe mondom azonban, hogy a Fekete tengeren leszálltam egyszer egy hajófenékbe, hol ezer patkány rohant szembe velem eszeveszetten. Megdöböntő érzés volt! Ne az első osztályok szalonjait tessék megbámulni, hanem legalább is a III. IV. osztályok vigasztalan odúit. Az az dehogy is odú! Nagyon is nyílt helyiség; ott. Isten szabad ege alatt tanyáz 1400 IV. oszt. utas a fedélzeten, vagy a lennebb fekvő részeken, de ott is szabad hajófenék. Van ugyanis a hajónak egy része, ahol a fedélzetről a hajófenékéig nyúlik le egy négyszögű mélység a melyen a gőzdaruk bedobják a hajórakományt. Ez a daru bejár minden emeletre s ott az annak megfelelő kis téren lesznek minden rakományt, mi arra az emeletre jár. Ezek a tereken laknak a IV. oszt. utasok. Ott, ahol éjjel-nappal dörögnek a daruk, hullanak a mázsás vasak, a hatalmas fatörzsek, kövek, nyers bőrök s minden mit egy hajó egyik világrészből a másikba szállít. Jólelkű ember az állatját se hajáná oda, a kutyát is beszállítaná onnan a szélben, viharban. De az embernek azt mind ki kell állania. Ott van a rongyos, piszkos daróc szalmazsák. Azon is tud aludni, kit az Isten arra kárhoztatott, hogy ilyen sorsban éljen. Ott vannak a figyelmeztető táblák. Felírva rá minden élő nyelven, hogy „Elveszett tárgyakért nem vállal felelősséget az igazgatóság.” Már hogy is vállalhatna ily helyen!

Ilyenforma az élet a kikötőben. De Hamburgnak 1 milliónál több lakója van. Menjünk, járjuk be az egész tengerparti várost. Most építik a föld feletti villamos vasutat odafenn a levegőben. A földön és a föld alatt már van villamos közlekedés. Helgollandba akarok rándulni, de sajnos mégis elmarad. Lebeszélnek róla.

GUTTMANN ÉS BERGER

— uri divat különlegességi üzlete —

Arad, Andrásy tér 21. sz.

285. Városi és megyei telefon 285.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a legszebb és legdivatosabb kalmok, ingek, gallérok és kézelők, legdivatosabb nyakkendők, zsebkendők, keztyük, harisnyák esőernyők, sétabotok, sportsapkák és minden szakmába vágó cikkek

Ujdonságok naponta érkeznek.

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

Szives pártfogásukat kéri

Guttman és Berger.

Fock Gábor

műsztergályos

Arad, Weitzer J.-u. 6.

5903

Nagy raktár billiárd, golyó, dákó, dominó, sakk kugli-golyó, bábuk, diaboló és csipkeverő asztalkában. Kávéházi cikkek legolcsóbb beszerzési forrása. :-

Esztergált asztalos kellékek állandó nagy raktára

Fáradtak vagyunk. Ott a nyílt, sétatéri padokon elaludtak a turistáim. En őrzöm a fáradt turistákat. Az emberek mosolyogva néznek. Igazán nem tudom, hogy győzöm épen én az ébrenlétet.

Soha se láttam egy városban nagyobb ellentétet, mint Hamburgban.

A legnagyobb nyomor és tülekedés, amott pedig elképzelhetetlen fény és előkelőség. Mintha csak Firenzében vagy Velencében járnék, olyan előkelő, bájos, tiszta, remek képet nyújt a város tulsó fele, az Alster partja. Az az előkelő hűvös tisztaság fogad, amit Genfben is érez az idegen. Órák hosszat mehetünk az Alster partján és a város szépsége egyre fokozódik. Bűbájos, fantasztikus nyaralók, parkok, lugasok, szőkőkutak, paloták. En azt hiszem, ebben a városrészben csupa milliomosok laknak, annyi fény és előkelőség. Mintha valamely mesét látnánk megelevenülve. Szomorú fűz, nyírfa és hárs sétaterek az Alster parton, a vizen pedig száz és ezer könnyű, ringó, játszó fehér vitorlás. Eanél csak hatyru van több az Alster hajjain.

Hamburgban nincs művészet. Csak világkereskedelem és gazdagság. Mind össze néhány szobor diszít. Igaz hogy a Bismarck köemléke óriási alkotmány. Maga a test 18 méter. Egy ujjá a kezén 99 cmtr. A Nikolaus templom gyönyörű. Az Elbe alatt alagut vezet át a tulsó partra. Hamburg táján 2—3 vonatvágány szabad szakadatlanul rohannak a vonatok. Az automata cukorkákön térképrajzok vannak. Igen okosan népszerűsíti a földrajzot. A melegszívű költőnek, Heinének azonban csak a város végén egy kis korcsma kapubejáratá alatt adott helyet Németország. Hja! Nagy volt a költő büne! Dícsőíteni merte a franciákat verseiben.

Gyönyörű, felejthetetlen, bájos, szép részletek vannak az Alster mentén. Tündérszép kávéházak, függőkertek, szinte a habok tetején. Itt találkozik a világvárosok előkelősége és a kikötővárosok sajátos szabad hangulata.

Hamburg közelében van a híres Hagenbeck. Vagyis az a telep hol a világ minden állatsereglete, számára nevelik az állatokat. Állatnevelő intézet. Ha egy ketrechen felfordul valamelyik rab, Hagenbeckből rendelnek mást a helyébe. El lehet képzelni, mekkora területen fekszik ez a „nevelő intézet” mikor száz és száz darab van egy-egy állatfajból. Hatalmas területeken szabadon sétálnak, játszanak, ordítanak, rohannak és minden állatfaj területe, az állat életviszonyainak és szokásainak megfelelően építve. Az oroszlanok úgy ugrálnak szikláról-sziklára, hogy egy kicsit gyorsabban kezd verni a néző szíve, arra gondolván, hátha...!

Hagenbecknek egyik igen szép nevezetessége, hogy ugyan

csak szokásainak és természetrajzuknak megfelelő keretben. barlangokban, folyókban havasokon, sziklákön elhelyezve mutatja be. azokat az őskori állatokat, melyek ma már tudósok fantáziájában és gyermek mesékben élnek, mély téli estéken.

Ugyancsak Hagenbeckben találjuk a lapp falut. Mivel ezt a maga valóságában láttam odafenn északon, nem vesztegetem velük az időmet. Inkább megyek az indián faluba és megbámulom csodálatos himzéseiket gyékény és pálmaházakat, tetovált testüket.

Térjük vissza Hamburgba néhány percre és nézzünk be a Szt. Paul városrészbe. Véletlenül kerültem oda a bűnös negyedbe, csak akkor vettem észre hol vagyok. Előttem áll a tengerpartok bűnös világa, hol ezer meg ezer tengertjára matróz, a szárazföldön kikötve: keresi az asszonyt. És az asszony ott áll a nyílt oteán. Mindenik ki van állva a szobája ajtója elibe. Száz meg száz nő sorban, utcáról-utára, szakadatlan láncolatban, míg a szem ellát, alacsony, egyforma, földszintes kis házak, mint a kártyavár. Függyön az ajtója. Az elibe áll ki a lakó. Némelyiken egyetlen ruhadarab, kiabálás, visítás, sírás kacagás, káromkodás hallik. Hála Istennek nem értem a szavukat. Most vettem hasznát életemben először annak, hogy idegen nyelvet nem tudok. De ez a hang örökre megmarad a lelkenben és az a kép, hogy mi a nő, mikor lemond a becsületről.

Az utcákon ezer meg ezer férfi járt. Azt hiszem, minden második titkos rendőr lehetett. Istenem, hiszen itt a bűn lakik. Talán maga a rendőr se tartja tanácsosnak a kihívó egyenruhában sétálni. Nő természetesen nem jár abban a városrészben, csak aki ott él, vagy aki betéved véletlenül. En se mertem volna eimenni, ha tengerparti kóborlás közben oda nem tévedek. Azt hiszem, ha derék, komoly két kíséremet nem látják: esztelen, dühükben rárohannak a bűn leányai az egyetlen nőre, aki bemerézel lépni oda. Fenyegető volt a hangulat.

Láttam hasonló városrészt Párisban, ahol könnyű bohémiaival, szinte bájos könnyelműséggel és merészséggel folyik az utcán az olcsó becsület vásár. Hanem, amit Hamburgban, a St. Paul negyedben láttam, az felülmultha azok képzeletét is, akik jobban ismerik az életet.

Ha Hamburgra gondolok, annyifele érzés kergetőzik lelkemben, hogy nem tudom megállapítani: ez a rengeteg város a milliók városa-e, vagy a verejtékező munkáé, vagy a bűné.

„UNIO“

ÉLET- ÉS GYERMEKBIZTOSÍTÓ INTÉZET M. SZ.

(Első Leánykiházasító egyesület)

aradi vezérügynöksége; Színház-épület Szabadság-tér.

Telefon 421.

Biztosított tőke 74.500,000, Díjtartalék 22.300,000, Kifizetett biztosított tőke 19.600,000.

Legolcsóbb biztosítási díjak.

Előnyös kötvényfeltételek és fizetési módozatok.

Prospektussal és díjmentes felvilágosítással
készséggel szolgál az intézet titkári hivatala.

5834

Megbízható szerző tisztviselők helyben és vidéken alkalmazást nyernek.

Alkalmi vásár

Eredeti olajfestmények
művészi pastellek
képreprodukciók
képkeretek
zeneművek, ugymint a
legújabb koplék
magyar népdalok
operettek
zongoraiskolák
hegedüiskolák
cimbalomiskolák

Nagy választék
divatcs levélpapírok
levelezőlapok
levelezőlap-albumok
emlékkönyvek
modern névjegyek
hegedük
hegedü felszerelések
ifjúsági iratok
dizsművek
képeskönyvek
irodalmi ujdonságok

Dus raktára:

Weisz Leó

könyv-, papir- és zenemű-kereskedésében

Arad, Minorita-palota.

Városi és megyei telefon 230.

5900

**Bel- és külföldi napilapok és folyóiratok
a megjelenés napján kaphatók.**

lépett tartózkodásából és az iskolát türelmi állapotából, mely felekezeti, társadalmi, nemzeti, faji tulajdonságokat nem mérlegelt, megoldatlan tudományos és politikai kérdéseket nem becézett — kilendíteni igyekeznek. Számos bizonyíték halmozódott fel — itt van a dolognak országos nagy jelentősége és erkölcsi magja — hogy a kulturpolitika vezetősége egész meggyőződéssel, majdnem tartalék nélkül — elősegíti ennek a csoportnak színvallását és jutalmazásával, önzését felfakasztja. *Igy lett az iskola küzdőtér, így hasonlott meg a tanáregység* így zuhant a tanárság zöme, mely az iskolát a béke, nyugalom, az eddigi liberalizmus esendes fészkeinek akarja megőrizni, az elkésredés fekete útjára.

A tanáregyesület felhánytorgatott választmányi gyűlése ennek a nagy többségnek, a liberális, békét, tanítást szomjazó vágyak megnyilatkozása volt. Azokat a biztosítékokat kereste, melyekkel a felekezeti érdekeket jutalmazó és az egyik világnézetet szolgáló hatalmi köröket megállítani lehet. Azonnal megindult a szerzetes és a klerikális világi tanárok kivonulása az egyesületből, a vallás és erkölcs, a katolicizmus nevében, azzal a most már nyíltan és élesen hangoztatott váddal, hogy az egyesület a radikális és szabadműves tanárok ragadmánya lett. A vallás és erkölcs ugyan eddig sem hiányzott a középiskola programjából, a katolicizmus a középiskolai egyesületben nem sebzódott meg, a radikális és szabadműves tanárok — úgy tudom — a kizárólagos állami tanítás mellett küzdenek, az emlékezetes választmányi gyűlésen pedig csak arról esett határozat, hogy a tanári és igazgatói állások pályázatra bocsátassanak és az országos költségvetésből ne képződjenek felekezeti iskolák — mégis elhangzottak azok a szavak és megtörtént a szerzetesek és a klerikális tanárok kiszéledése. Vagyis a tanárság két, illetve három részre szakadt most már. Van egy radikális csoport, van egy klerikális csoport, van — egy liberális csoport. Megtörtént a nyelvek

megzavarodása, az apostolok oszlása. Azt azonban nem kérdezte senki, mi lesz így az iskolával, mi lesz a tanársággal? És nem kérdezte senki, hogy az anyagi helyzetével elégedetlen, a kultúra szent nevében ünnepevényeken, irodalmi egyesületekben, irodalmi téren annyira kiszitt szellemű és politikai, társadalmi harcokra felkészületlen tanárság vállalja nem volt-e lelkiismeretlenség ezt az áldatlan harcot rárakni?

Tisztelt társadalom! Aki a gyerekedet csak a bizonyítvány kedvéért küldöd a kis, szűkösödő magyar iskolába és tiszteletteljesen köszöntöd a tanárt, míg közöd van hozzá és elnézel mellette, mikor meg van a papiros; ki felhánytorgatott a sok szünidőt és kevés heti óraszámot, ki ha hivatalnok vagy, sokalod az ötödéves pótlékot és a VII. fizetési osztályt, ha egyesület vagy ilyesmi vagy, a tanártól várod, hogy szónokoljon, írjon, ingyenes vezetést csináljon, anélkül, hogy munkáját másnak is fogjad fel, pl: az elismerés, emelkedés fogantatásának és nemesupán szereplési viszkozatának; ki elvárod, hogy könyved, folyóiratod vevője, olvasója legyen és magába szedje a világ tudományát, igazságos bíró legyen a te előnyödre és igazságtalan vádló ömagával szemben, tisztelt társadalom, vedd tudomásul, vedd tüzetűkkel emlékedbe, hogy ime, a magyar tanárságnak most már nemesak a tanításért, nemesak a maga megélhetéseért, nemesak a tudományért kell küzdenie, hanem ki kell vennie a szabályát is a te kezedből, a balból, a jobból, és aztán ütni-vágni balról jobb felé és jobbról bal felé. Hogy bírja-e, ne kérdezd és ne törődj azzal sem, hogy annak az az igazi, jó tanár, akinek az élet örömeit, a haladásba vetett hitet, az emberi nagy szeretet eljövendő boldogságát kellene hirdetni, az elszorult szívvel, elkésredetten, megbénulva táromlyog és lelkében keserü, vérkönnyekkel vertejezik.

ARADI KÖZLÖNY

1912. évi január 1-től új előfizetést nyitottunk az Aradi Közlönyre.

Az Aradi Közlöny ma Délmagyarország legelterjedtebb, legtartalmasabb és legkedveltebb napilapja. Hétköznaponként 16, vasárnap és ünnepponként 24—32 oldalon jelenik meg. Az Aradi Közlönyt a közönség minden rétege olvassa, épen ezért egyben a legjobb hirdetési organum is.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:

egy hónapra 2 K. — fill.
negyedévre 6 " — "

Vidéken:

egy hónapra 2 K. 40 fill.
negyedévre 7 " — "

Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptára az idén a szokottnál még nagyobb terjedelemben és dúsabb tartalommal jelenik meg.

Minden új előfizető, aki január hó 1-vel negyedévi előfizetéssel belépett az előfizetők sorába, vagy annak idején negyedévre kiegészíti, újévi ajándéku ingyen és bérmentve kapja

**az Aradi Közlöny
Nagy Képes Naptárát**

Az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár

(Salacz Gyula-utca 6. sz.)

zálogosztály

az 1911. év folyamán 12300 betevőnek 300.000 korona hitelt nyújtott mely kölcsönben a 3 koronás tételtől az 1500 koronásig minden összeg előfordul. A pénzügyintézetben mint betevő, kiváltó vagy hosszabbító naponta összesen 160—200 egyén fordul meg, kik azonnal a legnagyobb készség és figyelemmel lesznek kiszolgálva. Kamat — a törvénynek megfelelőleg — csakis azon időszakokra vonatkozik, a meddig a zálogtárgy a pénzügyintézetnél van elhelyezve s ha a kiváltás a lejáratú idő előtt eszközöltetik, a még hátralevő időre a kamat visszafizettetik.

Takarékbetétek 5%-al kamatoztatnak.

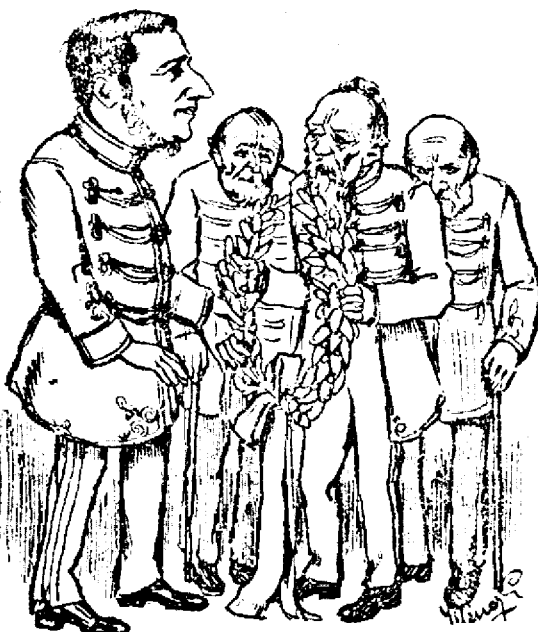
**Az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár
igazgatósága.**

Jubiláló jubileum.

Olvasható a természettanban
 Hogy egynéhány kétféle állat van,
 Sőt mai nap arra is van példa.
 Hogy az ember háromlaki néha.
 De az első négylakit e földön
 Szendrey Miskában felkészöntöm
 Ez a ritka jó tulajdonsága
 Most derült ki jubileumára.

Elször is: családapa lenne
 És ezt fia üdvözölte benne.
 Emlékeül az ünnepi napnak
 Atnyujtván a családi jutalmat.

Második rangja a direktornak
 Kossuth Lajos nagy nevéhez forrad.
 Kossuth asztaltársaságnak tagja
 Álszakalát stilszerűn fő' rakja
 S míg a babért általveszi így most
 Azt vélnél: látod Sümegi Vilmost.

Harmadik minőségét majd nyáron
 Mutatja be Hódmezővásáron.
 Mert hogy ott is lesz Szendrey-ünnep
 S a civisek rangosan begyűlnek;
 De fogadok, leesik az állók;
 Mihályunk oly kacskásan áll ott;
 Arvalányt rak turi süveg mellé.

SZALONNA

elsőrendű, magyar, perzselt, sózott, vastag, hófehér, egészségesen, tisztán kezelve, gazdasági cselédek, munkások részére a legolcsóbb napi áron.

Továbbá mindennemű vegytisztá

gép- és separatorolajak

ásvány- és növényolaj, égő repceolaj, vaselin, tovább gépkenő, kékűző kocsikenőcs, hordóban s kisebb csomagolásban. Hofherr és Schrantz gyártmányu

MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK.

Alfa Seperator r.-t. gyárában készült

TEJGAZDASÁGI GÉPEK

Tavaszi és őszi szállításra

szuperfoszfát és egyéb műtrágyák

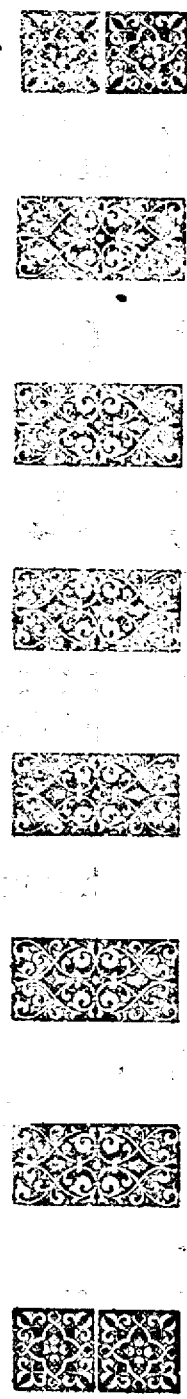
szákok, ponyvák, cséplés és gézke oeljlaira köszén, tovább kovács-szén, egyáltalán a mezőgazdaság körében szükséges, lendő összes anyagok és válogatott vetőmagvak a legjobb minőségben, a legelőnyösebb árak mellett kaphatók az

Aradvármegyei Gazdasági Egyesület

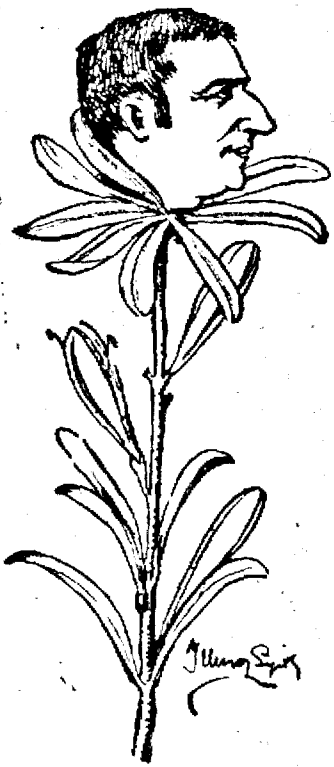
Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezeténél

Arad, Boros-Béni-tér és Verbóczi-utca sarak.

Nem szövetkezeti tagok is olcsó árak mellett szolgáltatnak ki.

Le a vicispánnak se emelvé,
Csizmában és rezes fokossal jár,
Mint benszülött vásárhelyi polgár.

S akit ennyi ügybe-
bajba vonnak,
Megmaradt amellet
liliomnak.
Fehérsége kissé már
hiányos,
De jó a Liliom társa-
sághoz.
Mert ezek a liliomok
furcsák,
Nem csinálnak ko-
moly herce hurcát,
Ugy beszélnek nyil-
tan sőt gorombán
Ahogy a szó ajkukra
tolong ám . . .
Közéjük Miska is sü-
rűn eloson
S legfihérből szó
ilyenkor a — co-
chon . . .

Igy érjük meg, hogy még Szendrey Mihály
Legvégül jubileumot jubilál!

Ne bánj rosszul a fiatal kis fáncozaidat, ha
jól megy dolgod és sok elegáns harminc éves fán-
cos vesz körül. Mert a hét kövér esztendő után
eljön a hét sovány esztendő és akkor nem lesz
egy fáncozod sem.

Ne bízd el magad, oh, leány, azt hívnék, hogy
a bálon meglelted igazi párodát és ő is megtalált
téged. Mert hátra van még a legfontosabb, — a
pontos információ!!

ÚJ KÖNYVEK.

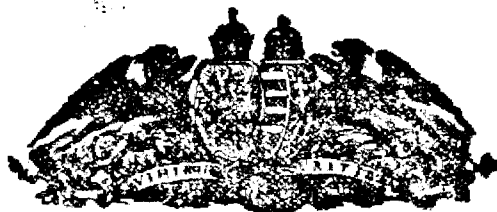
* Karácsonyi gondok és örömök. Régi ta-
pasztalet szerint akármit vesz az ember, min-
den elpusztul. elromlik és mindennek eloszlik
a varázsa, elszáll az emléke. Kivétel csak
egyetlenegy van: A könyv, amely kettős hi-
vatást teljesít. Külső szépségével disze ottho-
nunknak, belsejének gazdag kincseivel pedig
az olvasó lelkét aranyozza be. Könyvet kapni,
adni és főként olvasni egyaránt a legigazabb
gyönyörűség. Ebben pedig része lehet most
mindenkinek, mert az ideai karácsonyi könyv-
termés jóságban, szépségben, irodalmi érték-
ben és olcsóságban jóval túlszárnyalja az előző
éveket. Akiknek az olvasásban, könyvvásár-
lásban gyönyörűségük telik, minden kedvükre
való könyvet megtalálhatnak a most megjelent-
ek között. Első helyen áll az újdonságok so-
rában A Műveltség Könyvtára, ez a mindenki
számára való, hiányt pótló és a magyar encik-
lopédikus irodalom terén korszakot alkotó
könyvsorozat, amelynek most a tizedik kötete:
Marczali Henrik: Magyarország Története
című műve jelent meg. Nálánál senki szebben
meg nem írta a magyar nemzet életrajzát,
amelyből gyönyörűséggel olthatja tudásszomját
és bővítheti ismereteit mindenki, aki elolvassa.
A remek diszkötetet 337 szövegkép, 24 fekete,
négy színes műmelléklet és két színes térkép
díszíti. Ára diszkötésben 24 korona, két kötetbe
kötve 30 korona. — Az élet kitűnő ismerőjé-
nek, Kenedi Gézának két kiváló munkája is
helyet foglal a karácsonyi könyvújdonságok
között. Az egyik az immáron sok ezer pél-
dányban elkelt műve: Az Élet Könyve, amely
most második kiadásban jelent meg. Remek
diszmuújdonsága az ideai karácsonynak és meg-
lepően szép ajándékkönyvnek készült Shakes-
peare remekműve: A Velencei Kalmár. A hal-
hatatlan angol költő örökbecsű drámája Radó
Antal fordításában ragyogóan fényes kiállítás-
ban, harminchat jelenetének művészi színes
képmellékletével jelent meg. Ára díszes borí-
tékban, fűzve 24 korona. — Az ifjúságnak leg-
szebb szavú mesemondója Benedek Elek:

Csodalámpa címen a világ legszebb meséit
gyűjtötte össze. Ennek a mesebokrétának első
kötete a Kék Mesekönyv, amely nemcsak gyé-
rekeknek, serdülő ifjaknak, leányoknak hoz
hasonlíthatlan örömeket, hanem gyönyörűséget
nyújt mindazoknak, akik szeretik a fantázia
ragyogását mesemondásban és bűbajos képek-
ben. A gyönyörűen kiállított kötet ára 6 ko-
rona. Ifjúságnak, felnőtteknek egyaránt lebilin-
cselően érdekes olvasmánya Serényi Gusztáv
egy új pompás regénye: Repülőgépen a Föld
körüli, amelyben a szerző a legizgatóbb módon:
repülőgépen járhatja be olvasóival a levegő bi-
rodalmát. Honti Nándor művészi képei egészít-
tik ki a gyönyörű kötetet, melynek 6 korona
az ára diszkötésben. Végül Reviczky Gyula bű-
bajos költeményeinek harmadik kiadása zárja
be az ideai könyvújdonságok sorát. Az új ki-
adás ára 4 korona. Az Athenaeum páratlan bő-
kezűséggel gondoskodott a felsorolt köteteknek
a tartalmukhoz mért, díszes és meglepően szép
művészi kiállításról.

* Mese, tréfa. Tölre még több mesét, tré-
fát, szép történeteket, csengő verseket szór
kis olvasó elé Az Én Ujságom, mert ilyenkor,
amikor a ragyogó, verőfényes játszótérrekről a
szoba négyfalja közé szorul a gyermekvilág,
még többet ér rá olvasni. Igazi derűs, jókedvű,
mesélő ujság Az Én Ujságom, amely már kö-
zel negyedszázada szórakoztatja a magyar if-
júságot vidám, ötletes formában és ez a pom-
pás lap mindenkor eleveenséget, vidámságot
visz a gyermekszobákba. Hétről hétre egész
bokrétára való tréfás mesét, verset, eleven tör-
ténetet, érdekes regényt találhatnak a kis ol-
vasók Az Én Ujságomban, amelynek minden
előfizetője januárban ingyen kapja meg Az Én
Ujságom gazdag tartalmu, díszes kiállításu
naptárát és résztvesz a naptár rejtvenypályá-
zatán, amelyen 25 értékes jutalmat sorol ki a
szerkesztőség. Az Én Ujságom Pósa Lajos szer-
kesztésében, Singer és Wolfner kiadásában je-
lenik meg és előfizetési ára negyédévre 2.50 K.
Mutatványszámot kérésre ingyen küld a ki-
adóhivatal: Budapest, VI., Andrassy-ut 10. szám.

BRACHFELD SZIGFRID és FIA

csász. és kir. udvari
szállítók

és belga kir. udvari
szállítók

7057

Budapest, V. ker. Nádor-utca 8. sz. A lipót-
városi kaszinó mellett. Alapított 1856.

:: Elsőrendű saját készítményű uri fehéreneműek és ::

divat különlegességek raktára,

u. m. angol felöltők, sportruházatok, nyakkendők, keztyűk, eső-
ernyők, zsebkendők, bokavédők, kalapok, utisapkák, utiplaidok, ta-
karók, angol női ingbluzok mérték után, angol női felöltők, kez-
tyűk, övek, női illatszerek, nap és esőernyők, válsalók, stb. Férfi
:: kelengyék 300, 400, 600, 800—3000 koronáig. ::

Kivánatra költségvetés küldetik.

* **Uj Idők.** Uj évfolyamot kezd most az Uj Idők, Herceg Ferenc kitűnő hetilapja, amely a hosszú téli esték unalmas óráit vidámmá és kell emessé tudja varázsolni. Ami értékes a magyar irodalom műhelyéből kikerül, mindazt azonnál frissen megszerzi az Uj Idők. Munkatársai között, a szerkesztő Herceg Ferencen kívül, ott találjuk a toll, a rajz és eset java reprezentációt. Regény, novella, vers, társadalmi és művészeti cikk, kép és rajz, minden, ami megjelenik hasábjain, az irodalmi finomság jegyében készül és a szerkesztőség apparátusa az új évfolyamban is azon működik, hogy minél változatosabb és előkelőbb színvonalú lappal lépjen az olvasóközönség elé. E cél érdekében a magyar irodalom legjelesebbjeinek munkáiból azoknak színe-javát közli és egyúttal a külföldi szépirodalom minden jelentősebb munkáját is bemutatja. Horváth az Uj Időkben szól hozzá az aktuális eseményekhez, a maga elmés modorában és vele együtt a „Képviselő naplója” kedves humora szerez még számos vidám órát. A magyar és a külföldi regényen kívül, amelyeket a lap közöl, a világirodalom legérdekesebb regényével is kedveskedik olvasóinak az Uj Idők. Mindenki, aki a lapra előfizet, ingyen kapja Dumas világhírű regényét: Gróf Monte Cristo-t. — Az Uj Idők előfizetési ára negyedévre 5 korona. Kiadóhivatal Budapest, VI., Andrássy-ut 10.

* **Szabadalom- és védjegybitorlás** (büntető eljárás). Irta: Dr. Ödönfi Miska. Singer és Wolfner bizománya. A jognak legrendezetlenebb és a jogi irodalom által legkevésbé művelt ága a szabadalom- és védjegybitorlás, főképp a bitorlás büntető uton való megtorlása. Ehhez járul, hogy a büntető perrendtartás még növelte a jogbizonytalanságot, mert úgy a szabadalom-, mint a védjegybitorlás kihágás lévén, kihágásokban pedig a törvényszék ítélete ellen további jogorvoslatnak helye nincs, tehát 65 törvényszék ítélet ezen nagy vagyoni érdekű ügyekben végérvényesen, holott egyik-másik törvényszéknél gyakran egy egész évben is alig fordul elő egy-egy szabadalmi vagy védjegybitorlási per.

Igazi hiányt pótol tehát a szerző munkája, mely a szabadalom- és védjegybitorlási büntető perekben elméleti és gyakorlati tájékozást nyújt jogásznak és laikusnak egyaránt a büntető eljárás megindítása, lefolytatása, a jogorvoslatok használata és a büntető per folyamán előforduló fontosabb kérdésekben. Nagy előnye azonkívül, hogy felöleli az egész joggyakorlatot és ismereti abünvádi perrendtartásnak az eljárás folyamán szükséges rendelkezéseit. A gyakorlati kézikönyv alakjában megjelent művecske ára 4 kor. Kapható minden könyvkereskedésben, valamint a szerzőnél, Budapest, VI., Andrássy-ut 33. szám.

* **Ady Endre: Uj versek.** Ady Endre az Uj versek megjelenésével kezdte meg annak az utnak vágását, melybe azóta az egész modern magyar irodalom diadalmasan hajolt be. Az Uj versek volt az utolsó évtizedek legerősebb, legemlékezetesebb és legmaradandóbb szenzációja. Forradalmi és megváltó cselekedetté vált ez a kis verses könyv, mert nyomában bátrabban mert megszólalni a tudomány, a művészet, még a politika is. Mintha e versek hatása alatt bilincsek oldódtak volna meg: a tudomány egyszerű merészebben mert kutatni, a művészet merészebben mert keresni s a politika merészebben mert követelni. Magyarország új korszakát nyitották meg ezek az Uj versek és Ady Endre neve azóta zászló és forradalmi induló lett. Sokat és egyszerűket irt azóta Ady Endre, de az új versek még az ő súlyos könyvei között is külön stációt jelentenek: a nagyszerű indulást, a forradalmi fellépést, a hódító feltűnést. S hogy ez az első jelentős könyv milyen páratlan népszerűségre jutott, azt legjobban igazolja az Uj versek most megjelent harmadik kiadása. A Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság Ady Endrének ezt a legjelentősebb könyvét gyönyörű kiállításban adta ki karácsonyra. A könyv ára 4 korona s kapható, úgy a kiadó Pallas részv.-társaságnál, (V., Honvéd-utca 10.) valamint minden könyvkereskedésben.

* **Az uri konyha.** Szabóné-Nogáll Janka, a kiváló író, „Uri konyha” címmel nem min-

dennapi könyvet irt, amely nem annyira szakácskönyv, mint inkább házi tanácsadó. Az asszonyok megtanulhatják belőle a bevásárlás fortélyait, a konyhapénz helyes beosztását, de tisztába jöhetnek azzal is, hogy a régi magyar és az új francia konyha ételeit mint kell előállítani. A hasznos kis könyvnek két korona az ára.

* **Utazás Pestről Budapestre.** Budapest legelső és legrajongóbb krónikása: az örökifjú Porzó, Ágai Adolf. A mai Budapestet, ezt a hirtelen nőtt, kedves és kacér metropolit már könnyű szeretni s van is krónikása elég; de Ágai Adolf Budapest iránt való szerelme visszanyul hatvanöt esztendőre, kezdődött akkor, amikor Budapest még Pest, sőt Pest is alig volt. Ő szerette ezt a várost, mikor még álmodni se merhette csodaszép megújulását és szereti ma is, egy rokokómárki gyöngéd figyelmével, mikor Budapestnek már ezer a rajongója. S Ágai legszebb, leggazdagabb könyve az ő hatvanöt esztendő szerelmének története: „Utazás Pestről Budapestre”. Alig néhány évvel ezelőtt jelent meg a gyönyörű könyv s a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság ma már harmadik, gazdagon illusztrált, diszkötéses kiadásban nyújthatja át a magyar olvasóközönségnek. Mert megszerette és elkapkodta ezt a kortörténelmi keretbe rejtett szerelmi vallomást, ezt a gyönyörű könyvet a magyar közönség, Budapest közönsége csak úgy, mint a nagy vidéké, ahol Ágai könyve lesz az ideai karácsony legszebb ajándéka. A harmadik kiadás-hoz, mely ragyogó illusztrációkkal a legszebb köntösben megy ki a publikum elé, Ágai Adolf kedves előszót is irt, melyben szerényen azt akarja magával elhitetni, hogy könyve azért kapós, mert maholnap vegképen eltűnik a régi Budapest. De éppen az ő könyve fogja utját állani, hogy a régi Budapest eltűnhessen. A költő, a rajongó, a Pestimádó emléket állított a régi Budapestnek, hogy képe soha el ne mulhasson. A Pallas gyönyörű kiadásában megjelent könyv ára diszkötésbea 14 korona, s kapható minden könyvkereskedésben.

„Kegyelet” disztemetkezési vállalat (Entreprise des Pompes Funébres) Varga Lajos és Tsa Arad, Weitzer J.-u. 7. Telefon 95.

Értesítjük a város és vidéki közönséget, hogy fenti cég alatt 1912. év január hó 1-én Weitzer János-utca 7. szám. (Uj gör. kath. palotában) egy teljesen ujonnan berendezett modern

temetkezési vállalatot létesítünk.

Elvállalunk temetkezéseket a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, ugy. szintén hullaszállításokat és exhumálásokat az egész országra.

Dus raktárkészletet tartunk minden kivitelű érc- és fakoporsókból, ugy. szintén élő-, mű- és érc-sirkoszorúkból.

Intézetünk úgy éjjel, mint nappal a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll.

Teljes tisztelettel

Varga Lajos és Társa.

MAGYAROK A FLUGFELDEN.

SZINES EPIZÓDOK.

Wiener Neustadt.

Természetes, mindenki örült *Umlauff* dragonyos kapitány győzelmének, mert minden kellék meg volt benne, mely őt előttünk schneidig pilótának és igen szimpatikus uriembernek tüntesse fel.

Herr Rittmeister Hans Ritter *Umlauff* v. Frankwell.

Érdekes ember! Magas homlok, nemesen ivelt sasorr, mely alatt hatalmas, bozontos bajusz húzódik meg, jellemzik őt legjobban. Még most is magam előtt látom, amint keeses Pfeilfliegerével földre száll, a gép még gurul, az aluminium bádoggal bevont futókerekek még zakatolnak s már is kiugrik a chassiból egy nyurga, fürge ember, megtörli a zwickert és vigan el kezd fütyülni egy bécsi valcert...

Fényes bankett kíséretében adták át neki Bécsben a 15.000 koronát, melyet a „Zeit“ irt ki a „Wien—Budapest—Wien“-i turarepülés győztesének. E lakomán minden osztrák aviatikus előkelőség megjelent; a magyar aviatikát dr. *Massány* Ernő, meteorologus, a „Magyar Géprepülő Szövetségének“ igazgatója és *Pivny* Béla képviselték hivatalosan.

— Ha már itt vagyunk Bécsben — gonpolták —, csak nem fogjuk elmulasztani a világhírű wienerneustadti Flugfeld megtekintését. Így is határoztak.

Mily nagy volt azonban meglepetésünk, midőn másnap — rajtuk kívül — sorban megérkezett Bécsujhelyre egy csomó magyar aviatikus! Székelyre s reám nézve ez ünnepnap volt! Hisz már hetek óta a magunkén kívül más magyar szót nem hallottunk...

Az *Umlauff* tiszteletére rendezett bankettet követő napon — perzselően kellemetlen délután volt — egyedül gubbasztottam a Stadler kávéház terraszán, beletemetkezve a London Illustr. News hasábjába, mikor cipósarkok hangos kopogása vert fel merengésemből. Minden jót kívántam magamban a esendháborítónak anélkül, hogy az Illustrated egyik érdekes rajzáról felpillantottam volna. A kongó léptek, ahogy mellém érnek, megszűnnek, ugyanakkor asztalom mellől kihúz valaki egy széket; már fel akarok tekinteni, hogy micsoda jámbor német telepedett le mellém, mikor megszólal:

— Adj Isten!

— Hát maga Szárits honnan bűjt elő? kérdezem meglepve.

— Most jöttem Szabadkáról. (Ugy mondta ezt, mintha csak a szomszéd borbélytól jött volna.)

A következő vonattal érkezett *Massány*, nemsokára pedig *Wittmann* Viktor, ki franciaországból hazatérve, bepillantott Wienerneustadtba, Budapestről megjött *Fejér Imre* is, a Pesti Hírlap munkatársa, kit szűkebb baráti körben az egyszerű, de becéző (?) „hólyag“ névvel titulálnak. — Alig mosták le magukról az út porát, máris siettünk ki a Flugfeldre — hisz' ez oly nagy vonzerőt gyakorol az idegenre nézve —, hogy megnézzék a 140 lóerős *Etrich*gépet, és otromba hibáit, *Csermák* kedves kis „*Libelle*“-jét és a pilótavizsgát, mit *Csermák* aznap volt leteendő.

A hangárok között ismét egy magyarra akadunk, *Kvasz* Bandira, ki jelenleg a legvakmerőbb magyar pilóta. Tanulmányut vezetted ide. Miután bemutattam a társaság új tagjait *Petróczy* századosnak, a neustadti repülőgéposztág parancsnokának, az ő szíves kajauzolása mellett bejárták a vendégek az egész hangárvárost. Epen uzsonázni ültünk le a pavillon árnyékos terraszán, midőn ama látszat megerősítésére, hogy az összes magyar aviatikusok találkát adtak itt egymásnak, megjelent egy beretváltképu gummiköpenyeges fiatal ember, ki bevezetőül *Fejérre* támadt.

— Ez nem szép magától *Fejér*, hogy engem felültet s hagy Bécsben várakozni...

Fejér, dadogó exkuzálás után, bemutatja *Székelyt*, *Wittmann* s engem — a jövevénynek, ki nem volt más, mint gróf *Teleki* Tibor, a híres rákosi aviatikus, kiről már akkoriban csodás hírek keringtek. — Uzsonna alatt hamar felmelegedtünk s *Kvasz* pompás humora, *Wittmann* szellemessége, *Székely* közbeszólása (én sem voltam néma) oly kitünő hangulatba hozták a kised társaságot, hogy folytonos és diszkrét mosolyaink az összeomlás veszélyével fenyegették a közeli hangárokat. Aminek igen örültek a csendhez szokott osztrák kollégák. — Végig néztünk egypár szép repülést, majd engedve gróf *Teleki* invitálásának, felült a kisszámú csapat a fogatába. Eppen hogy kényelmesen elfértek benne: dr. *Massány*, gróf *Teleki*, *Kvasz*, *Székely*, *Szárits*, *Wittmann*, *Fejér* és a kocsis. Egy kocsirakomány magyar aviateur. En meg utánuk, biciklivel. Nem tudom miért nézett utánunk minden spieszbürger, mert igen *balkan* diskuráltunk és hozzá csak csendesen mosolyogtunk. Ennek dacára minden számár rendőr utánunk kiáltott:

— Langsam'r májne Herr'n...

A csendes kis „*Brodtschgasse*“-i *Löchinger* vendéglő kerthelyiségben költöttük el szerény vacsoránkat. (Másnap azt állították rosszmájú emberek, a *Brodtschgasse* lakói, hogy a *Löchinger*-kertben oly nagy volt a zsváj még éjféli után is,

WINTERNITZ JENŐ

kész bluz, alj és pongyola divatáruháza

ARAD, Szabadság-tér 3. sz.

Állandóan dus választéku raktár legújabb divatu saját készítményü bluz, alj, kosztüm és pangyolákból legolcsóbb gyári árakban.

Mérték utáni rendelések legújabb divatlapok szerint legfigyelmesebben elkészítetnek.

5882

Gyászruhákat 4 óra alatt szállítok.

hogy miatta aludni sem tudtak. Pedig — mindnyájan meg merünk rá esküdni — hogy aznap éjjel más vendégeknek még a szavát sem hallottuk a Löchingerben!) Vacsora közben megbeszéltük, hogy reggel korán kelünk fel, mert Székely — kedves vendégeink tiszteletére — kik még nem látták őt Pischof monoplánnal repülni, reggel hat órákor felszáll. És, hogy el ne aludjunk az időt, lelkére kötöttük Száritsnak, ki korán kelő ember volt s már kilenckor hazament lefeküdni, nehogy az Istenért elmulasszon minket idejében felköltetni. Nemsokára Szárits távozása után, egy óra tájban, hazamentünk mi is lefeküdni. Hazaérve a „Hotel Rössel“-be, ahogy kinyitom Szárits sal közös szobám ajtaját, erős horkolás üti meg füleml legjobb biztosítékául annak, hogy reggel nem fog elaludni az ébresztő óra fontos szerepét játszó kollégánk...

— Reggel költés nélkül felébredek s első dolgom volt a a félhomályban az órát megnézni.

— Tyűh, az áldóját, háromnegyed hat! Szárits mégis elaludt!

— Hej, Szárits, auf!

— Szárits, keljen fel! — Semmi válasz!

Hogy radikális eszközökhöz nyuljak, a diványhoz tapogatozom s megragadom... a paplant, amely alól hiányzott Szárits. No, ez hová lett! Itt hagyott minket, mint szent Péter Róma leszármazottjait... A hibát helyreállítandó, nagyhirtelen felköltöm Massányt és Kvaszt, kik a mellettem levő szobában aludtak s öltözködés közben elmondtam nekik haditervemet, mellyel Száritsnak visszaadjuk a kölesönt. Kamatostul.

Amint baktatok be a hangárok közé biciklin, látom, hogy viszik ki Székely Pischof gépét az 5. sz. hangárból — tehát Massány és Kvasz nem fognak későn érkezni — megpillantom Száritsot is, a többi magyar között.

— Szervusztok urak és Szárits — köszöntöm őket barátságosan.

— Hát maga felébredt már? — kérdi tőlem Szárits.

— Éééén?

— Igen, persze, hogy maga!

— Hiszen le sem feküdtem, mert Massányval és Kvaszzal egészen mostanig mulattunk — hazudom neki komoly képpel.

— Ugyan ne tréfáljon, hisz hallottam félálomban — ugy éjfél-tájban — mikor hazajött és különben is most reggel láttam, amint aludt.

— Bepalinkázott maga? Be van rugva? Hát, hogy mondhat ilyet? Engem látott a szobában, most reggel?

— Hát persze, láttam ott valakit feködni! Igaz, hogy csak a fejébujját láttam, de az csak maga lehetett.

— No hallja, — ugratom tovább — soh'sem hittem volna, hogy már kora reggel leigya magát.

Kikérem magamnak, hogy engem ilyenekkel gyanúsítson! En nem vagyok sem részeg, sem bolond!

Epen a leghangosabb vita közepette megérkeznek Massány dr. és Kvasz, kik látva a helyzet kialakultát, alig tudták nevetésüket visszatartani. A kölesönös üdvözléseket felhasználtam arra, hogy Székelyt, Wittmant és Fejért, kik haditervünket nem ismerték, beavassam pár szóval a dologba.

— Mondja csak doktor ur — fordult Szárits Massányihoz — mikor jöttek el a Löchingerből?

— Ahogy Székelyék elmentek onnan 12-kor, mi benézünk még a Cafe Lehn-be s ott mostanáig elpityizáltunk.

Ez állítás megerősítéséül Kvasz egy oly borzalmasat ásitott, hogy Fejért meg kellett nyugtatnom, miszerint Kvasz vegetáriánus, nehogy egyszerre nyelné el őt.

— Herr Gott nohamol — morfondíroz a szabadkai aviatikus — hát akkor ki aludt a szobámban?

— Szárits, Szárits, hogy beszélhet ilyet? Hát senki sem!

— No hát, Fejér Imre legyen a nevem, ha nem láttam most reggel az ágyban aludni valakit!

A szoba ajtaja nem volt bezárva?

— Nem.

— Különben meg lehet, hogy valami becsületes ember belopódzott az éjjel a szobájába.

Ezzel otthagytuk a mestert tovább töprengeni s mi Székelyhez mentünk, ki beszállt a Pischof monoplánnal. Mi majd megpukkadtunk a nevetéstől. A dolog igen jól idült meg.

Tíz óra felé járhatott az idő — óriási hőség volt — midőn a repülések befejeztével a hangárok közé mentünk. Hát ott látjuk Száritsot, amint lehajtott fővel, összeráncolt homlokkal jár le fel... Meglát minket, hozzánk jön.

— Hát tényleg nem aludt otthon? kérdi tőlem.

— Nem — hangzik a válasz kórusban.

— Nekem meg ott van a szobámban a drága fényképező gépem, ruhám, meg más értékes apróság s ki tudja micsoda csavargó volt az, aki velem aludt...

— Az meglehet mondják a többiek a visszatartott nevetéstől felfújt arccal.

— Sőt bizonyos — erősítem meg a gyanút s csak ekkor jut eszembe, hogyhát Szárits sal tulajdonkép — én aludtam. (No, szép bizonyítványt állítottam ki magamról! Vihogtak is a többiek!)

— Hisz akkor ki vagyok téve annak...

— ... hogy a nyugalmas alvásért az a becsületes uriember elviszi a holmiját — fejezem be a mester mondatát.

BRAUN N. A.

ARADON, Boros Beni-tér 7. sz.

(Baját házban)

Mindennemű por- és olajfesték, ecsetek, bronzfestékek, fényrázok stb. Carbo lacum világos és barna színben. Kőszépkátrány hordóban és kimérve. Fedélemezel és aszfaltlemezek. Márványcsiszoló és polírozó szerek, laparany. A Fritze-féle padlófénymázak főraktára.

Baját gyártmányu

Amerikai padlófénymáz és „Nappfény” kályhafestékben.

Elefántlegyű leaszomabb parkettmáz, mely a parkettát nem barnítja és a redvesség behatásától megvédi, minőségileg egyedül áll. Róza és San Toy jegyű cipőkrémek, kályhakenőcsök stb. stb.

Dezafurált szesz literje 48 fillér.

Amerikai petróeum literje 28 fillér.

I-mét eladókak érkezőzmenyek. — A n. é. közönség szives pártfogását kéri teljes tisztelettel.

BRAUN N. A.

TELEFON 387. SZ.

55-4

TELEFON 387. SZ.

— Hm, hm ... én bemegyek a városba megnézni a holmimat.

— Biz' azt tatám, — mondja Kvasz — én már rég megtemtem volna a helyedben.

Az utolsó szavakat már nem hallotta a mester, nyakába kapta a lábát és elszaladt torony irányába. (Pedig Fejér nem is csillogtatta technikai tudását.)

Háromnegyed óra kell, hogy a Flugfeldről a városba érjünk, akkor is jól ki kell lépni s ennek dacára már egy óra múlva megjelent Szárits a láthatáron. Már messziről hallottuk a lihegését — türethetetlen hőség volt — és homlokát folyton törölte az izzadságtól. Akkor kezdtem csak arról gondolkodni, hogy a tréfának tragikus vége is lehet reám nézve, mert ha megtudja a hirtelenbaragu mester a szálloda személyzetétől, hogy én otthon aludtam az éjjel, képes úgy oldalba „gosírozni”, hogy Szent György napig esuszom... Biz' féltettek a többiek is engem. Már néztem, melyik hangár nyújt menedéket számomra Szárits haragjának esetleges kézzelfogható megnyilvánulása elől, mikor általános „druckolás”-unkat maga a lihegő mester osztotta széjjel, ki már messziről el kezdett kiabálni:

— Éljen, éljen ...

Nem tudtuk mire vélni ez örömrivalgást és már kezdtük találgatni annak okát, mikor hozzánkérkezett. Mily szárnalmasan nézett ki! az izzadság, mint egy zuhatag, úgy omlott róla, úgy lihegett, mint egy lokomotív, de azért nevetett, úgy ragyogott az arca az örömtől, hogy bátorságot kaptam s előbujtam Székely háta mögül.

— Éljen ... hála istennek ...

— No, mi az, miért hálálkodik, minek örül? — kérdi Fejér.

— Herrgott nochamol, hát hogyné örülnék, mikor meg van minden holmim ... Nohát, mondhatom, nekem óriási szerencsém volt, hogy el nem vitték ...

Ez volt a tréfa point-ja! Még ő örült annak, hogy a forró kánikulában egy óra hosszat szaladgált pusztán azért, hogy megnézzé, vajjon nem vitte-e el a holmiját egy tolvaj, aki tulajdonképen — nem is létezett! Alig vártuk, hogy egyedül legyünk, mert a kacagás már fojtogatta a torkunkat ...

Nem árultuk el neki a komikus valót és hagytuk őt tovább örülni... Csak hónapok múlva tárta fel előtte az igazságot Kvasz Bandi, de megjárta, mert Szárits mester alaposan összeszidta, hogy így, meg úgy, őt ne bolondítsa Kvasz azzal, mintha mi bolondját járatnánk volna vele s ami a legszebb,

Kvasznak háromszor is meg kellett esküdni, hogy állítása szín tiszta igazság... Szárits elátkozott engem s most én azon töröm a fejem, milyen maszkot vegyek fel, ha Szabacikára megyek, mert amilyen ember, képes még engem csuffá tenni...

Asbóth Oszkár.

Szeretnélek még egyszer látni...

Szeretnélek még egyszer látni,
Úgy, mint először láttalak.
Kertedben forró május este
A fehérvirágos fák alatt.

Szeretnélek még egyszer látni
S átvirasztva az éjezakát.
Nézni hosszan aranyhajadból
A fejed köré font glóriát.

Szeretnélek még egyszer látni
S tested lágyan ölelve át,
Szívni, szívni megittasodva
A hajadnak édes illatát.

Szeretnélek még egyszer látni
Keblemre vonni kis fejed,
S egy hosszú, hosszú, forró csókba
Belefojtani az életet.

Diny.

Kutányi J.

rendkívül nagy választéku **cipők** minden kivitelben

Szolid kiszolgálás mellett állandóan raktáron.

7017

Ötven művészi fénykép az Aradi Közlöny naptárában.

★

Az Aradi Közlöny nagy képes naptára az idén a szokottnál is nagyobb terjedelemben és dusabb tartalommal jelenik meg. Az értékes irodalmi részen kívül a következő képek tartják a naptárt.

Aradi írónők. Csécsi Imréné, Darányiné Tausch Elvira, Grallerné Martini Hilda, Bocu Szeverléné, dr. Prohászka Lászlóné.

Aradi gyermeknap. Tisch Mór dr.-né gyűjtő sátra 1911. június 4-én a Hungária előtt. Az aradi állami főreáliskola gyorsírókora által előadott „Gitt” egyet c. vigjáték szereplői.

A Lloyd palota.

Háromszáz kilométer a Maroson.

Aradi lövészek Rómában. Az auconai hajó uton.

Az A. A. K. őszi atletikai versenyről. 2 kép.

György János dr. a jeles — magával meghasonlott unitárius lelkész, az aradi Neuman-gyárban zsákhordó volt. Most angol nyelv tanításával keresi kenyerét.

Weil Magda, az aradi hangversenyek hegédi-művésznője.

Simon Karolin, az Iskolatársnők Szövetségének megalakítója és a szövetség előadásának főrendezője.

Dr. Wagner Józsefné, az aradi koncertek hegédi virtuozsa.

Lówy Rózsai, műkedvelői koncertek énekesnője.

Zoltay Mátyásné, zongora virtuoz.

Képek a cs. és kir. 12. huszárezred gyakorlatairól: 1. A gerendákat a felfuvott uszózsákokra kötik. 2. A felfuvott uszózsákokból készült tutajt a vízre tolják. 3. Atkolás a Maroson a kompon.

Neogrady Dóra, az aradi színház új énekesnője.

Nogradi Malvin, az aradi színház új énekesnője.

Gyöző Alfréd, az aradi színház új komikus.

Györgyösi Böske, az aradi színház új segéd színésznője

Mucsi Anna, az aradi színház új táncosnője.

Beóthy László, az új kereskedelmi miniszter.

Glattfelder Gyula, csanádi püspök (Arad 1911. évi vendége.)

Chorin Ferenc dr., a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöke. (Arad 1911. évi vendégei.)

Képek az aradi löversenyéről. (2 felvétel.)

Az aradi turf közönség.

Tereplovaglás Arad—Barnacel között.

Pankotai cigányiskola tanulói.

Új középületek: 1. Az épülő kultur palota. 2. A félig kész pályaudvar.

Erdősi György vasuti altiszt, akit szeretője Bilicska Teréz cselédleány aradi lakásán megölt.

Ezenkívül Arad-, Csanád-, Temes-Hunyad- és Békésmegyék pontos címtárát, naptári részt, névnapok és vásárok betűsoros jegyzékét, számos hasznos tudnivalót, apró élményeket stb. tartalmaz.

Szeresd a te mamádat oh, leány és fogadj szót neki! Mert a te mamád százszor okosabb és hamarabb meglátja, melyik fiatal emberrel érdemes foglalkozni. Szeresd a mamádat oh, leány, fogadj szót neki, ha jól akarsz férjhez menni és boldogulni a tűzhely mellett, mely neked rendeltetett!

Ne tekint irigy szemmel a fiatal asszonyokra, azt gondolván, hogy ők erősebb eszközökkel küzdenek, nagyobb hatásokat érnek el náladnál. Tudd meg oh leány, hogy a fiatal asszonyok elvesztették azt a két fegyverüket, melyekkel egyedül lehet győzni, a mai blazirt férfiakon; a naivitásukat és hozományukat.

Ha egy fiatal ember azzal hengec előtted, hogy ő milyen romlott, blazirt fráter, — tekintsd reá bámulattal és ne mondd, hogy Te őt tisztességesnek tartod, mert a mai fiatal emberek semmit sem gyűlölnék annyira, mintha őket jó és tisztességes embereknek tartják.

Jegyezd meg magadnak oh, leány — hogy a szellemes férfiak nem a legjobb férfiak, mert a szellem nem az a fűszer, melyre gyakran van szükség a jó házi kosztál, a házasság pedig olyan mint a jó polgári konyha, ahol ritkán főznek franciás dinert.

A második négyesbeli párodnak ne tulajdoníts semmiféle jelentőséget, oh, leány. Mert valószínűleg az a férfi, aki párod lesz, nem is tud négyest táncolni, — fogadjok!

Ha egy férfi azt mondja neked: „szeretem magát kisasszony, akkor neved a szemébe még ha „Te” is szereted. Ha ezt tizedszer, — százszor mondja, akkor is neved e szemébe. Ha a mamád előtt mondja, akkor süsd le a szemedet, ha az anyakönyvvezető előtt mondja csak, akkor felelj neki „én is szeretem magát uram!!!”

Csak olyan limonádét igyál, mellyel a mamád kínál meg, — az olyan limonádé, melyet fiatal ember hoz számodra, ugy is csak, — limonádé...

Légy büszke és önértetes oh, leány, mert a társaságod az az oázis, melyre a fiatal ember élete apró útközeteiből folytan vissza vágynak. És mennél nehezebben találja meg azt a oázist, — annál inkább megbecsüli és annál kevésbé rándul ki majd — férjkorában a sivatagra.

OLMÜTZER KÁROLY

épület- és butorasztalos műhelye

Arad, Deák Ferencz-utca 33. szám.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát, ugymint

épület-, butor-, portálé- és irodai berendezéseket, ugyszintén faredőny készítését legszebb kivitelben a legjutányosabb árban.

Szíves pártfogást kérve, maradtam kiváló tisztelettel

OLMÜTZER KÁROLY

épület-, és butor-asztalos.

5997

Nem kell többet önnek bosszankodni

ha gallért, kézelőt vagy inget cserél és nem elegendő tiszta,

mert

az Aulich Lajos-utca 2. szám

alatt levő új gépekkel felszerelt volt Bettelheim-féle

mosó és vasaló intézet

minden néven nevezendő fehérneműt, inget, gallért, kézelőt a leggondosabb körültekintéssel mos, illetve vasal. Azonkívül szenzációs találmánya, hogy a gallért nem törí és nem rongálja a fehérneműt. **Telefon 851.**

7046

Szíves pártfogást kér:

Bettelheim K. utóda

Ungár József.

LEGIZLÉSESEBB

TOILETTEK

COSTÜMEOK

BLOUSEOK

PONGYOLÁK

FEHÉRNEMEÜK

NÁDAS JENŐ

BUDAPEST IV.,

KOSSUTH LAJOS-U.15.II.EM.

TELEFON 75-70. LIFT DIJMENTES.

Pusztafi Zsigmond

6002

grafikai szaküzlet Budapest, V. Akadémia-utca 20. szám.

== Teljes nyomda berendezések. ==

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca Bing-ház.

Vásárol minden gabonaneműt.

Ugyanott mindenféle vetőmag kis és

● ● nagy mennyiségben kapható. ● ●

Karácsonyi és Újévi vásár

WEISZ MÁRTON

urí és női cipész

Arad, Deák Ferenc-utca 6. szám.

Dus választéku nagy raktár saját készítményű mindennemű kész női, férfi és gyermek cipőkből

legjutányosabb árakban. :: ::

Mérték utáni rendelések leggyorsabban elkészítetnek.

Üzletelvem:

5885

Szolid munka! Figyelmes kiszolgálás!

SAVINO CALVASINA UTÓDA

CALVASINA HENRIK

Alapított 1885.

márványtelepe

Több kitüntetés.

Arad, Wesselényi-utca 33. szám.

Kredencz,
Trimó,
Toilette,

Mosdó,
Éjjeli szekrény lapok,
Mészárszék-berendezések,

Fürdőszobaberendezések,
Falak bevonása,
Kávéház-berendezések,

Szálloda-berendezések,
Vendéglő-berendezések,
Asztal-lapok

a legjutányosabb árban készíttetnek.

7029

Kivánatra költségvetéssel díjtalanul szolgálók.

Árjegyzék rendelkezésre áll.

Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,

vas- és rézbutorokban,

a legjobb kivitelben.

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor-festéseket.

Raktár- és gyárhelyiség: Aulich Lajos-utca 14. sz.

Üzlethelyiség: József főherceg-ut 7. szám.

Telefon 428. szám.

Árjegyzéket, kívánatra díj- és bérmentesen küldünk.

sodronyágybetétek,

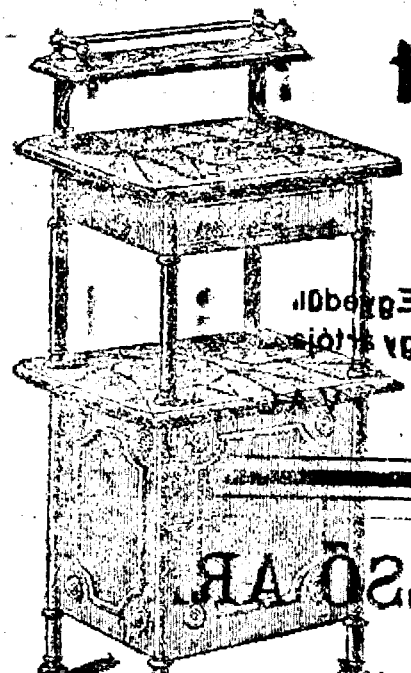
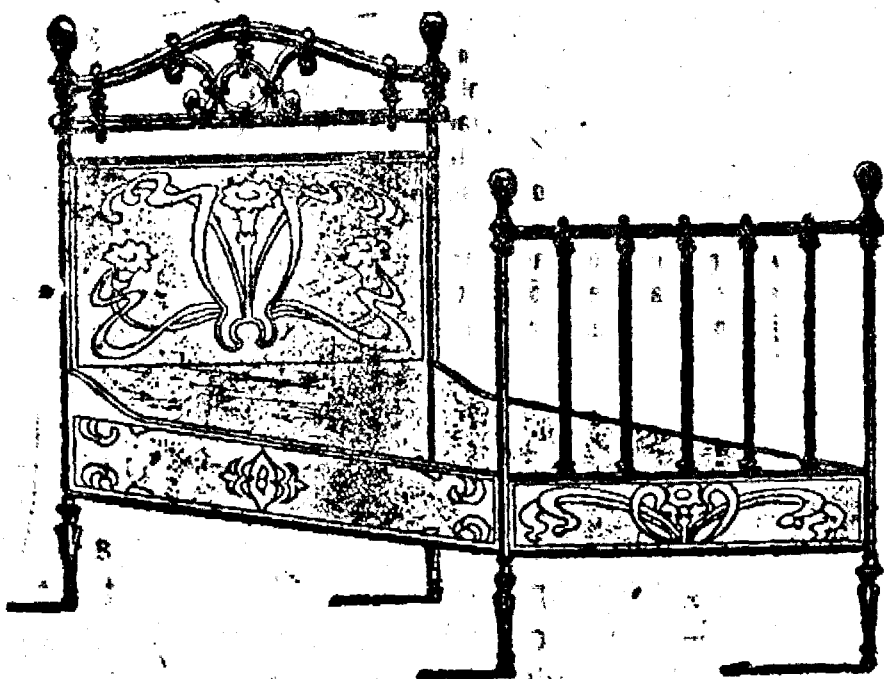
vas- és fakerettel, minden méretben, a legerősebb kivitelben kaphatók.

6088

Szíves megrendelést kér

tisztelettel

FLEISCHER TESTVÉREK.

Nepbiztosítás! Cseledbiztosítás! Cselédbiztosítás!

„CARITAS“

ÖNSEGÉLYZŐ EGYESÜLET MINTSZÖV.

Budapest, V. ker., Váci-körút 46. szám.

Alapított 1882.

BIZTOSÍTSÁ ÉLETÉT

olcsó díjtételek mellett és **egy évig cselédjét 5 koronáért!!** Az 1898. évi XXI. t. c. 5. §-a szerint a 15 napi szolgálat után megbetegedett cseléd közkórházi ápolási költségét a **cselédtartó gazda** tartozik fizetni. Ha cselédjeit nálunk biztosítja, a közkórházi ápolási költséget mi fizetjük. **Évi**

biztosítási díj cselédenként 5 (öt) korona. Felvilágosítással szolgál és biztosításokat elfogad: 5722

Az aradi főügynökség:

LÁZÁR SEBŐ keres. ügynök

Rákóczi-utca 30. :: Telefon 747.

Üzletszerzők és pénzbeszedők felvételnek.

Hogy én azt nem tudtam!!!

hogyan hol kell a finom és igen olcsó

TEÁ-t és RUM-ot

vásárolni.

1/4 kiló Carton igen finom császár keverék tea	2.50 kor.
1/2 literes üveg igen finom „Hungária” rum	4.75 „
1/2 literes üveg igen finom „Jamaicai” I.	1.10 „
1 literes üveg igen finom „Jamaicai” I.	2.20 „
1 literes üveg igen finom „Jamaicai” I.	1.80 „
1 literes üveg igen finom „Jamaicai” I.	3.60 „

Postai megrendelések naponta pontosan elintéztetnek.

VOJTEK és WEISZ

Arad, Andrassy-tér.

Mindennemű finom francia illatszerek, hölgyporok, szappanok, kölni-vizek, szájvizek, fogkefék stb. nagyraktára.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárában

gyártott legújabb szerkezetű

gőzcseplő-készlet

acélkeretű gőlcsepapágyas cseplőgéppel és 10 légkormányosra berendezett lokomobillal. — Legújabb rendszerű államgépgyári benzomotorok karburátorral. — Rendkívüli olcsó államgépgyári szivógázlokomobilok, utimotorok, gőzkek, felstabil Compound gőzgépek. A leszozi mezőgazdasági gépgyár r.-t. gyártmányai: „Leszozi-drill” tolóhengeres, „Rekord-drill” merítőkanales és szab. „Rekord II” vetőgépek, Kalmár-féle gabonarosták, matomberepedések, ráscai ekék, boronák, Laas rendszerű répa-kapák, továbbá az International Harvester Company of America Mc. Cormick Deering Milwaukee gyárjegyű kövekötő, marokrakó aratógépek; fűkaszálo gépek: Mc. Cormick-féle tárosás és rugófogas boronák; Corn. King-féle istállótrágyaszóró kocsi; International szenaprés és egyetemes daráló gépekről részletes arjegyzékkel és árajánlattal szívesen szolgál 4991

WALDER ARTHUR

Arad, Ferencz-tér 1/b. Telefon 871. sz.

FÜZÉR-, CSEMEGE- ÉS ÁSVÁNYVIZEK KÜRESKEDŐJE.

Telefon 811. sz.

Telefon 811. sz.

A fekete kutyához.

Alapított 1882.

Färber Lajos, Arad

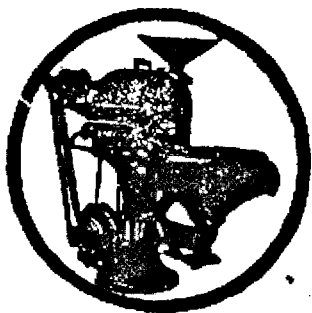
Füzer- és csemege-üzletomben kapható:

Kisördög állatom, saját mézőserpen alapján, aránként párkótt

„Japán-kávé”

mely minőségére és zamatra minden más fajtát felülmúl.

Mindennemű tiszterárak a legkiválóbb minőségekben. Déli gyümölcsök, u. m.: francia és berber datolya, füge, malaga és maróni, továbbá színházi szalon cukorkák és a le különfélebb csokoládé bonbonok, csemege sajtok, és tea-sütemények dus választékban. A legfinomabb tearumok, bor, francia és magyar pezsgők, kitűnő liqueurök jutányos napi árakon nagyban és kicsinyben.

Szabadság-ut. világgaz.

szomb kávépörköl.

FEMINOL

a legújabb és legjobb folyékony

fém tisztítószer

a fémtárgyaknak gyönyörű, tartós fényt ad, még a rozsdafoltot is eltávolítja, nem tűzveszélyes, nem ülepedik.

Egyedüli gyártója

GEIKO

vegyészeti gyár

VÁCZ.

GEIGER és TÁRSA.

6809

Törvényesen védve.

ELSŐ ARADI PRÓBABABAGYÁR

ÉS NAGY

5301

JÁTÉKBABA JAVITÓMŰHELY

Arad, Szabadság-tér 1. sz. I. emelet. (Udvarban)

Allandóan dus választéku raktár minden kivitelű próbababákban gyári árakban már 2 frt 75 krtól kezdve. Kirakati viaszkefj műterem. Javitások és átalakitások legolcsóbban elkészitetnek.

MILLENIUM

sör csarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a

részvény-sör

lesz friss csapolásban kimérve.

Az újonnan és díszesen berendezett separé társaságoknak és lakodalmaknak o o o o o rendelkezésére áll. o o o o o

1520

Tisztelettel

Schuch Ferenc,

a Millennium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha! Kitűnő hegyaljai borok!

Gyermekek és felnőttek által.

egyaránt kedvelt legjobb ízű **Hajós-féle Csukamájolaj** most érkezett meg. E fontos és nagy táperejű szer kitűnő hatásának bizonyult mindenféle légzőszervi bajoknál, köhögésnél, fejlődésben visszamaradt gyermekeknél, stb. stb.

Ára egy üvegnek 2 korona. 422

Fagydagánatok

elmulasztására, fagyviszketegség bittos megszüntetésére legjobb szer a „Frigin“ Ára egy üvegnek esettel és utasítással 70 fillér.

Legjobb fekete

Hajfestő

a „MELOGEN“ Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára 421 2 korona.

Kitűnő amerikai

gummi

a „NITER“ 6 darab egy eredeti fémdobozban 2 korona.

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Arpád

gyógyszertárban ARAD, Andrassy-tér 23. sz. a megyeházzal szemben.

Gyors és pontos kiszolgálás!

MÜLLER J. ÉS FIA

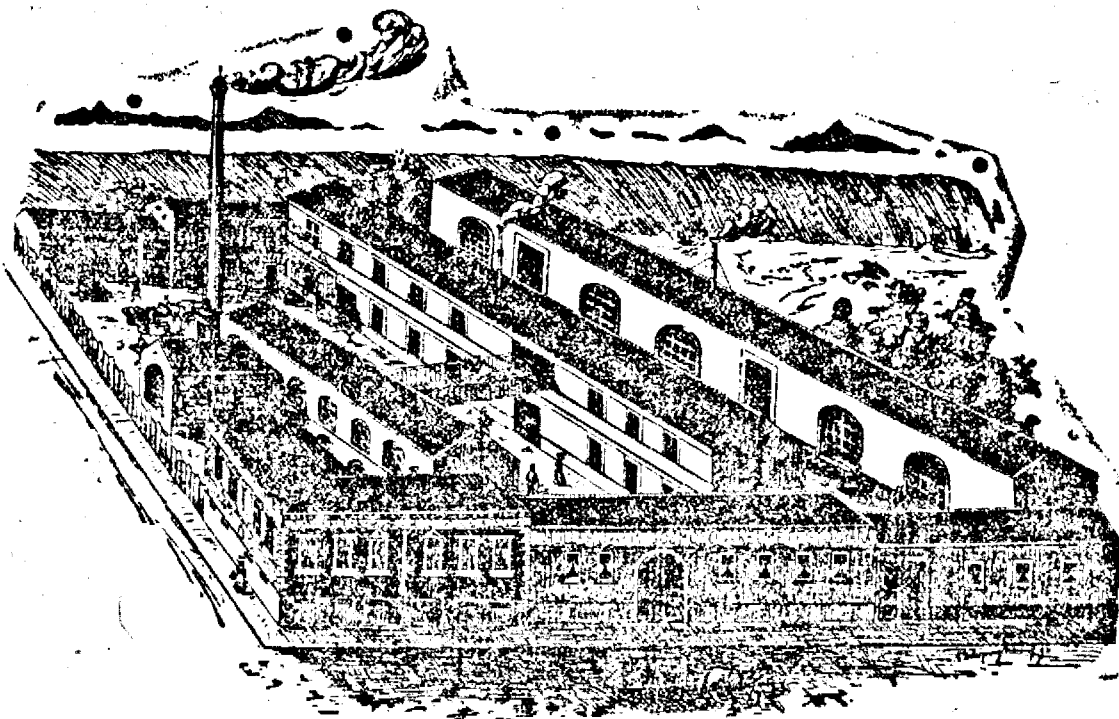
ruhafestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosógyára

Aradon, gyár és iroda: Tököly Imre-utca 38—40—42

Alapított: 1858.

Telefon szám 459.

Mindennemű férfi és női felöltőket és ruhákat egészben fest, vagy vegyileg tisztít.

legeket, gallérokat, kezelőket, házi ruhát, kelengyeket stb. hófeheren (minden marószert kizárásával) mos és fényesen vasal.

Helybéli gyűjtőtelepek: JÓZSEF FŐHERCEG-UT 11. SZ., PORRAY-UTCA 20. SZ. ÉS ASZTALOS SÁNDOR-UTCA 2-3. SZ. Vidéki gyűjtőtelepek: DÉVA, BRASSÓ, GYULAFEHÉRVÁR, SEGESVÁR, VAJDAHUNYAD ÉS SZÁSZVÁROS.

Szíves pártfogást kér kész szolgálattal MÜLLER J. ÉS FIA.

Postaküldemények gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Rendkívül olcsó árak!

Rendkívül olcsó árak!

Karácsony az örökvárosban.

Róma, decz. 23.

A héthalmu gyönyörű város, melyet alapítója Róma (Az erős) névre keresztelt ma is egyik erőssége a világ erkölcsös hitének, tudományának és művészetének. Lakossága nagyon vallásos, s a művészetet ma is a templomok földszítésében látja legméltóbb helyén. Mihetetlen az a szerető féltés, a mellyel a római a maga templomát istápolja. Kevés olyan lakója van az örökvárosnak, a ki kisebb-nagyobb adománnyal, egyik vagy másik templomban önmagának emléket ne állított volna.

S ez egyformán áll szegényre-gazdagra, műveltre, műveletlenre. A római szereti templomát. Keresztelésétől temetéséig minden fontosabb életmozgása a templommal függ össze. Az ezertemplomos városban egy-két utca már plébánia s nagyon természetes, hogy a lelkészek minden gyermeket ismernek, minden családi viszonyt ismerősek kis községükben. Vannak templomok, mint például a Szan Agasztinóé, a hasonló nevű téren, a hol ezer számszámra díszítik az ezüst szívek, haláiratok, mindenféle csodáról szóló bizonyítvány a templom falait s a Szűzanya, karján a gyermek Jézussal, bármily hatalmas nagy szobor is, tele van aggatva sok ezernyi értékű függővel, aranylánccal, drágaköves ékszerrel, annyira, hogy már alig látszik valami is a szoborból. A hűdők pedig kora reggeltől késő estig zarándokolnak a csodatévő Szűzhöz, s a kinek utja a templom mellett visz el, senki se mulasztja el, hogy egy Miatyánkra be ne térjen s meg ne csókolja a Szűzanya ezüstfedelű lábát.

Legpoétikusabban a Szanto Bambino ünnepén, karácsonykor fejeződik ki a római szeretete vallásához. A szent estére a legtöbb templom gyönyörű betlehem-i jászolt épít a templom egyik sarkában. Különösen a barátok értik a módját. Világhírű a S. Mária in Aracoeli templom presepió-ja. Róma legősibb és történelmileg legfontosabb hegycsúcsán, a Kapitóliumon épült. Az oda vezető széles lépcsőn alig lehet ma fölfurakodni. Bucsusok kínálják portékáikat az

olaszokat jellemző lármás kínálgatás közepette. A templom előtt a Szanto Bambino képét árulják. Nagynehezen bejutunk a gyönyörű templomba, melynek egész hajóját hatalmas gerendákkal egyszerűen járhatóvá tették. A szomszédos Viktor Emánuel-emlékmű miatt nemcsak a vatikáni magyar és osztrák követséglakta palazzo Venezia oldalszárnyát, hanem az aracoeli ősrégi franciskánus kolostort is lebontatták s most a templomot meg kell támasztani.

A templom baloldali hajójában van a presepió. Az istállóban született gyermek Jézust imádják a pásztorok, akik nyájukkal együtt érkeztek. Ott van a három napkeleti király is. A Szűzanya ölen az isteni gyermekkel, akinek az angyalok kara énekel s mindenféle hangszereken játszik. Fönn az égbolton, ezernyi angyaltól körülvéve az Atyaisten üdözli megszületett fiát, a szeretetet.

Az egészet tündériesen megvilágították s oly természetesen hat, mint egy élő kép.

A presepióval szemben szószék van fölállítva. Csak hogy a komoly szerzetesek intő egyházi szó-naklata helyett ezuttal üde, csengő gyermekhang üti most meg fülünket. Nagy, feketeszemű, göndörfürtű leánykák lépnek egymásután a dobogóra, hogy elmondják üdözletüket ékes rigmusokban az örökös szanto bambino-hoz.

Nagyon kedvesen szavalja el egy nyolc éves csöppség a kapitóliumi szanto bambino történetét.

Sok száz év előtt, mondja a kis historikus, egy jámbor fraticello (páterecke) elzarándokolt a szent földre, hogy a szanto bambino szülőföldjén imádkozzék. Sokáig tartott veszedelmes utja. A jó szerzetes nagyon szegény volt s bárhogy szeretett volna is valami emléket hozni az Ur szülőföldjéről, ez lehetetlennek látszott, mert nem volt semmi pénze. Végre is a szent hegyen lévő fák egyikéből, hosszas munka után egy szanta bambinót faragott s magával hozta.

A nyílt tengeren azonban óriás vihar kerekedett. A kapitány parancsára minden árut és poggyászt a vízbe kellett dobni, hogy a hajó terhét enyhítsék. Szegény szerzetesünköt is etragadták a matrózok a szanto bambinót s a tengerbe vetették. Könyes szemekkel borult most földre a jámbor férfi s a szanto bambinohoz fohászkozott segítségért.

S ime, nemsokára elcsendesedett a tenger, a hullámok elismultak s fölragyogott a nap.

Nemsokára partot ért a hajó s ekkor — csodák-csodája! — meglátták a hajó oldala mellett a szanto bambinót is. A hajósok azonnal csónokra szálltak, hogy kiemeljék a vízből, de minden fáradásuk hiába valónak bizonyult. A szanto bambino oly gyorsan távozott el fölük, hogy nem bírták utólag érni.

Ekkor a jámbor szerzetes férdreborult, s imádkozott, majd csónokra szállt, s ime! a szanto bambinót azonnal a csónak mellé hajították a hullámok.

A szerzetes elhozta magával, s még mai napig is őrzik a szanto bambinót a kapitóliumon aki jöjjön el hozzánk is, ha az élet tengerén baj érne minket...

Brávó! Brávó! hangzik minden oldalról, s a leányka kipirult arccal lép le az emelőnyről, hogy egy másik kis szavalónak adjon helyett.

Mennyi kedvesség, mennyi báj ez édes jelenetben!

S megyünk tovább presepiót nézni. Minden templomban keresztelő, minden zugban ünneplő közönség. Vitakoznak, hogy melyik templom jászola szebb? Igazán művészi elrendezését a nagy szin-padi formában fölállított presepió a szent András-templomban. Január hatodikáig valóságos zarándoklat van e szép jászol meglekintésére az örökváros minden részéből. A közeli kampónya gyönyörű népiszelelt asszonyai, leányai mind bejárnak a szent héten presepiót nézni. Háromszögletre összehajlott fejkendőjüket laposan terítik fejükre. (Rómában nem szabad nőnek fedetlen távol a templomba lépni), himzett, bársony fűzőjük szoroson tapad formás természetükhez, hafalmas, orsó- vagy kancsó-alaku fülbevalójuk meztelen vállukhoz ér s amint leborulnak a koronázott szent gyermek előtt, úgy tűnik föl előttünk, mintha hős Romulusz elnevezése a legtalálható lett volna az örökvárosra, mikor Erős-nek nevezte el.

Mert örökké erős marad az a város, melynek lakossága oly igazán, oly odaadóan tud hinni és szeretni, mint a római nép!

Gróf Zelenski ötveneségi műmalma lisztraktára.

Szabadság-tér 5-6 sz.

Telefon 810.

Telefon 810.

Elismert elsőrendű örleményeinket, valamint saját termésű hűvö-
lyes veteményeinket, úgy nagyban, mint kicsinyben árusít-
kivánatra házhoz is szállítjuk. Tisztelettel

Gróf Zelenski ötveneségi m.

7077

Telefon szám 748.

Telefon szám 748.

Vízvezetékek és csatornázás berendező műhely!

Hol mindennemű csatornázást, fürdőt, klosettet, szivattyút, ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközölöm **helyben és vidéken. 26 évi tapasztalataim, ugyszintén 16 évi aradi működésem** elég biztosíték tisztelt rendelőimnek, hogy az elvállalt munkát szakszerűen és pontosan eszközölöm. :: ::

7076

A nagyérdmű közönség pártfogását kéri

Mókos Márton

szerelőmester.

::

Arad, Fábián-u. 12.

Gazdasági ló

pokrócok

Ágytakaró

pokrócok

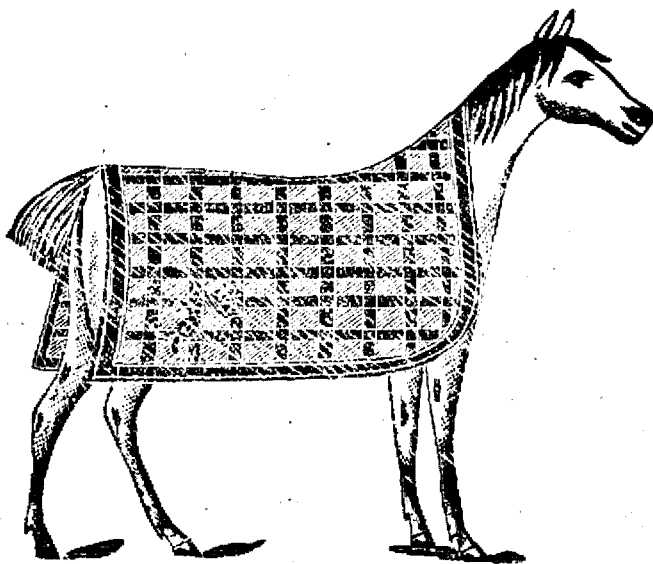
Futó

pokrócok

Kórházi

pokrócok

Ablakelő

pokrócok

Vasaló

pokrócok

Kocsi

pokrócok

Brassói hosszuszőrű

pokrócok

Fürdő

pokrócok

Beszegett finom

pokrócok

Kárpitos kellékek, saját készítményű mindennemű kötélárúk, tiszta fonott lószőr, zsinegek és zsinórok, hevederek, és kendertömlők gerebenezett kender és kender kóc. Ponyvák, gabonazsákok, szalmazsákok, legjutányosabban kaphatók az

Erdélyi és Bácskai iparáruraktár

Reich B. Károly Fia és Társa cégnél,

Aradon, Andrassy-tér 16. sz. (Verbos-ház.)

Legolcsóbb bevásárlási forrás

Férfi-, fiu-, és gyermek-ruhák, téli és szőrmebé-
lések kabátok, valamint angol felöltők és fiu-
köpenyek legnagyobb választékban a legol-
csóbb kiszolgálás mellett csakis

Moskovitz Izidor

férfi-, fiu-, és gyermekruha raktárában 5803

Arad, Asztalos Sándor-utca 10. szám
(Ring-gyógyvertárral szemben) kaphatók.

AZ ÖN ÉRDEKE

IRODA-
BUTOR,
VÉTELNÉL ÁR-
AJÁNLATUNKAT
KÉRNI

HIRSCH és TÁRSA BUDAPEST V. ALKOTMÁNY-U. 19.

6712

Új ablaktisztítási és parketta-beeresztési vállalkozó,

aki Lovas Károly aradi ablaktisz-
títási és parketta-beeresztési vál-
lalkozónál volt alkalmazva. —
Elvállalok parkettás lakás és üz-
leti ablakok tisztítását és tűzifa-
felszállítást havi fizetés mellett.

Tisztelettel 5528

Buha Flórián
Arad, Attila-tér 2. sz.

GARAI KÁROLY
RÉZ ÉS VASBUTOR GYÁRA
ARADON
JÓZSEF-POMERCEZ-ÚT 12.
TELEFON 047

Arad 5371

Lányi Marczell

cipőraktára

5808

Arad, Atzél Péter-utca 1. szám.

Ajánlja elegáns utcai, estélyi és vadász cipőit, valamint a hírneves

„Kobrak“-cipőket

melyek minden kivitelben állandóan nagy választékban kaphatók.

A külön olcsó áruosztályban nagy cipő-occassio vásár.

Telefon: 429.

PANKER F. VIKTOR

ÉPÜLET- ÉS MŰLAKATOS, ARAD, FÁCÁN-UTCZA 6. SZÁM. TELEFON 590. SZÁM.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, um: épület vasalásokat,
vaskerítéseket, sír rácsokat, takaréktűzhelyeket, acél lemez redőnyöket,
vasszerkezeteket és mindennemű javításokat pontos kivitelben és jutányos
árakon. Költségvetéseket úgy helyben, mint vidéken díjmentesen.
A n. é. közönség b. pártfogását kér kiváló tisztelettel:

PANKER F. VIKTOR.

5745

Jó házból való fiu tanulóul felvétetik.

MOTOROS TŰZIFA FŰRÉSZELO GÉPEIM

a nagyközönség rendelkezésére állanak. Megrendeléseket egy öltől
kezdve, Fácán-utca 6. sz. alatt, telefon 590. sz. sziveskedjenek feladni.

Kiváló tisztelettel:

PANKER F. VIKTOR.

1912. évi naptárak,
*diszlevélpapírok, teljes irodai felsze-
 relések, képes levelező-lapok valamint
 mindennemű papírok és üzleti könyvek
 stb. nagy választékban, jutányos áron*

RÓTH TESTVÉREK-nél
ARADON, 6058
 a Szent-Háromság szoborral szemben kaphatók.
 Az eredeti BARDOU-féle szivarkahüvely főraktára.

Ajánlunk elsőrendű minőségben házhoz szállítva Magyar és Porosz

szalon kőszent
 Sziléziai és kokszt, pirszene
 Porosz

háztartások és ipari célokra, darabos

rostált bükkfa szent

kétszer mosott finom és durvaszemű

kovács kőszent
 csomagolt Retorta faszent.

Városi és megyei telefon 139. szám.

Kneffel Károly és Fia

szénnagykereskedése, Boros Béni-tér 2. sz. 5728

Értesítés!

5902

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni,
 hogy legdivatosabb angol- és belföldi szöveteimből megrendelés
 után készítek legizlésebb

uri öltönyöket, felöltőket

legjutányosabb árak mellett. Főelvem: pontos és szolid kiszol-
 gálással igen tisztelt megrendelőim igényeit a legjobban kielé-
 gíteni. — Karácsonyi és Újévi ajándékkul különösen ajánlom dus
 választéku mellény különlegességeimet. Kitűnő tisztelettel

Rubinstein Géza,

uri szabó Forray utca (Román templom-épület)

Berlini Viktoria Általános Biz- tosító Részvénytársaság aradi vezérügynökség.

ARAD, Szabadságtér 18. sz. = Telefon 801.

Legelőnyösebb feltételek, legolcsóbb díjak. 30 százalék díjmeg-
 takarítás. Vagyon 1910. év végén 959,594.576 korona. 7084

Petrik György

épület- és buterasztalos

Arad, Akác-utca 2. szám.

Eivállalok épület, butor, por-
 tále, üzlet és iroda berende-
 zéseket, ugy helyben, mint vidéken,
 legmérsékeltebb árak mellett.

Költségvetéssel és rajzokkal
 = készséggel szolgálok, =

Teljes tisztelettel:

PETRIK GYÖRGY

épület- és buterasztalos

6064

Akác-utca 2. szám.

Kövid kivonat az olcsón beszerezhető cikkekről.

Női ruha szövetek

és blonz selymek, flanel és barchetek sima és mintás bársonyok, plüschök stb.

Női fehérneműk

női ingek, korzetták, alsószoknyák és nadrágok. — Kelegyékhez vászon és damaszt árak stb.

Fagyházi kötésű

harisnyák, kesztyűk, trikó ingek és nadrágok, sapkák fejkötők stb.

Schál és berlini

kendők, posztó kendők, zsenilia kendők és schálak stb.

Csipke függönyök,

ágy- és asztaltakarók, szövet függönyök, flanel takarók paplanok stb.

Uri divat

ingek, nyakkendők, gallérok és gallérvédők, kesztyűk, gamaschni, lábszárvédők, zsebkendők stb.

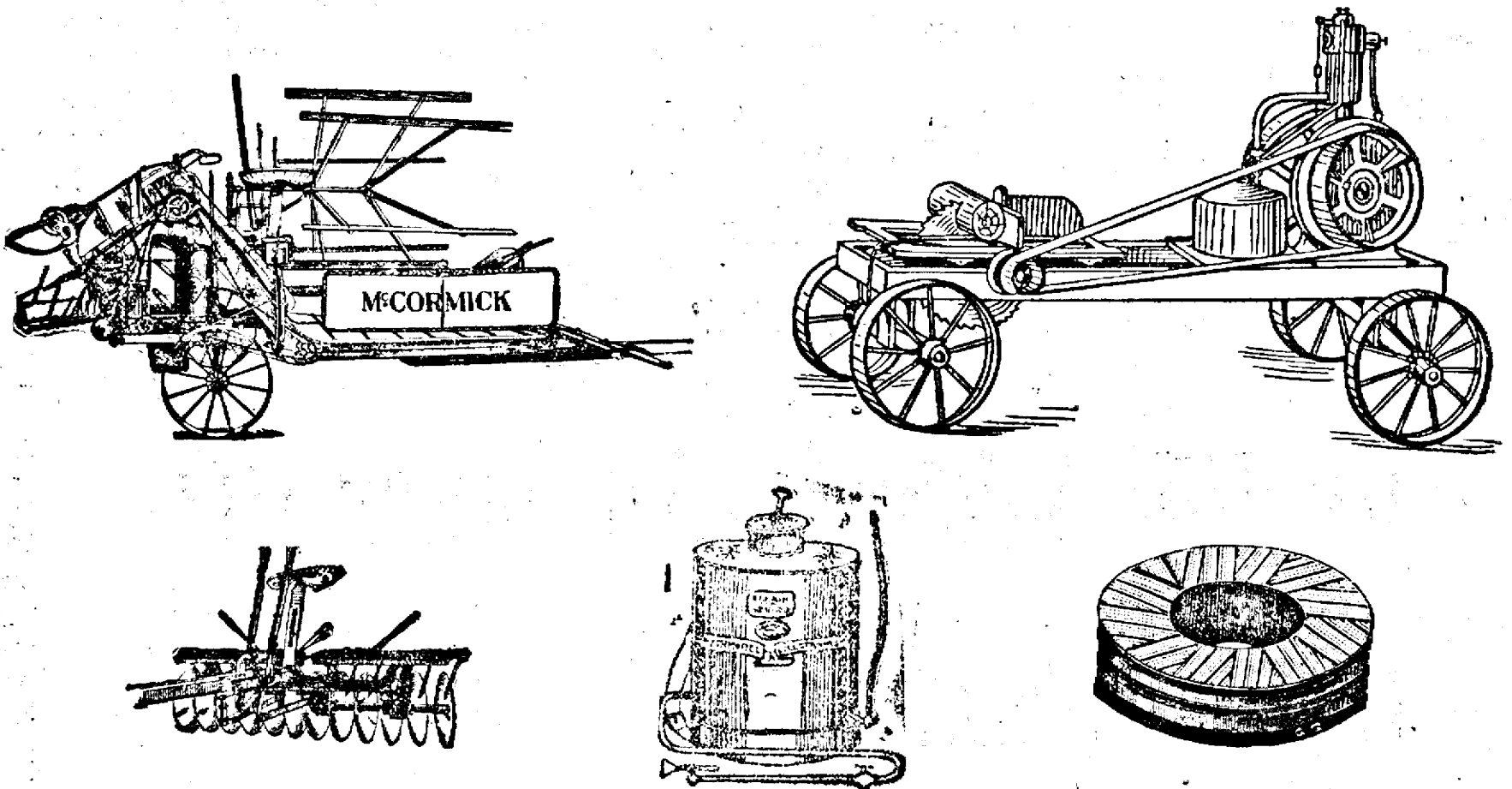
6046

Kilényi C. és társa áruháza a „Kék golyóhoz”. Arad, József főherceg-ut 11. szám.

KOVÁCS SOMA ÉS TÁRSA ARAD.

Mc. Cormick I. H. C. chicagai és Kühne E. mosoni gépgyárak vezérképviselete.

Gép-, gépfelcserelek, benzín-, szivógáz és nyersolajmotorok, szerszámok, malomszerek, 6841
műszaki árak, kutak, fecskendők, szőlőszeti eszközök.

URAK FIGYELMEBE!

ki akar elegánsan öltözködni, az tekintse meg minden rendelési kényszer nélkül nagy bel- és külföldi szövetraktáramat az

Angol uri szabó üzletemben

Deák Ferenc-utca 40. sz. (Dr. Winter-féle házban). Nálam már 60 koronától kezdve egy elegáns szabású zakó öltöny vagy felöltő, finom szövetből, kifogástalan kivitelben, mérték után, részletfizetésre is kapható. 1308

Becsés pártfogásukat kérve, maradok tisztelettel

Horváth Flórián, angol uri szabó.

TELEFON 189. SZÁM.

TELEFON 189. SZÁM.

Farkas Ábrahám

pálinka árunagykereskedő 5876

Aradon, Lázár Vilmos-utca 1. szám.

Ajánl a karácsonyi és újévi ünnepekre

legfinomabb tea-rumot literenként 2 20 fillértől feljebb

továbbá saját készítésű

szilva és törköly-pálinkát, mindennemű

likőröket és tiszta hegyi bort

legolcsóbb árak mellett nagyban és kicsinyben.

Telefon 816.

Telefon 816.

Deák Ferenc-utca 8. sz.

Egyedül megbízható a népszerű

MESSENGER-BOY

VÁLLALAT. .:

Kitűnően képzett, az egész város közönsége által kipróbált kerékpáros Messenger-boyok, rendelkezésre állanak:

7086

éjjel-nappal.

Minden megbízást, gyorsan, pontosan, olcsón és diskréten végeznek el a

MESSENGER-BOYOK.

Telefon 816.

Telefon 816.

Hogy arca szép, fehér, üde és bájos legyen

Kárpáti-féle **Benzoetej-cremet** 1 korona

és **Benzoetej-szappant** 70 fillér

vegyen, mert ez a legtökéletesebb és legjobb ártalmatlan szépítőszert.

4671

Fenti szerek eredeti minőségben kizárólag az egyedüli készítőnél:

Kárpáti János gyógyszertárában kaphatók Aradon, Boros Béni-tér 15. (Dengl-ház.)

Ha fáj a feje

használjon **Kárpáti-féle pezsgőt**, mely 5-10 perc alatt megszabadítja bármilyen főfájástól és migréntől. — 1 üveg 12 adaggal és utasítással 1 korona. —

Kitűnő gyomortisztító és kellemes ízű a **Kárpáti-féle**

epehajtó,

mely minden fájdalom nélkül gyorsan és biztosan hat.

1 üveg ára utasítással 40 fillér. Postán 12 üveg bérmentve 4 kor. 80 fill.

Seidner Bernát és Fia

Marosborsa

(Berzova.)

Fa- és mésztermelés.

7075

6040

A Forray-utcában

Nagy karácsonyi occasio-árusítás.

Jankovits György

divatüzletében felülmul minden eddigi ajánlatot. — Leszállított árak. — Szövetek, Flanellek, Barchettek, Zefyrek, Cretonok, Tenisek, Téli kendők, Szőrmegallérok, Karmantyuk, Cheinillakendők és Echarpok. — Maradékok félárban.

Nagy karácsonyi occasio-árusítás.

KOCH DÁNIEL

villanyvilágítási és telefon berendezési vállalata
Aradon, Deák Ferencz-utca 42. szám.

(Fehér Kereszt szállodával szemben.)

Mindennemü kerékpárok, Simson, Stiria-Dürkopp gyártmányok. Varrógépek házi ipari célra.

Szerel: Villamos világítási berendezéseket, telefon, villamos házi csengő berendezéseket, vészjelzőket, villamos motorokat, ventilátorokat, főzőedényeket, vasalókat.

Nagy kerékpár és varrógép javító műhely. Javítások azonnal eszközöltetnek.

6059

Jó, tiszta buza-szalmát megfelelő ár mellett vesz a
Magyar szalmaanyag-gyár
részvénytársaság Aradon.

Ugyanott trágya kapható.

Legalkalmasabb

5929.

tükrök és disztárgyak a legolcsóbb gyári árakban kaphatók nagyban és kicsinyben, kitűnő tisztelettel!

karácsonyi és ujévi ajándékoknak Özy. Sütő Józsefné

ajánlom dusan felszerelt üzletemben ugymint: üveg és étkező, kávé, tea, mocca készletek, lámpák, alpacca és china ezüst tárgyak, modern képkeretek,

ARAD, Forray-utca 2c. sz.

Városi és megyei telefon 478. szám.

VILÁGHIRŰ MŰVÉSZNŐK

Ivonne de Treville,
Arnoldson Sigrid,
Medgyaszay Vilma,
Szamosi Elza,
Petráss Sári,
Fedák Sári,
Berky Lilli stb.

mind, mind az egész ország hölgyközönsége csakis Dr. BIRÓ-féle törv. védett

Havasi gyopár krém

használ.

Nagy tégely. 1 kor. || Szappan . . . 70 fill.
Mosdóvíz . . 1 kor. || Puder 1 kor.

Főraktár: 5093

Dr. BIRÓ gyógytára, KOLOZSVÁR.

Aradon kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Tisztviselők figyelmébe!

Osztr. magy. l. ált. tisztviselőegylet kolozsvári képviselősege (Kolozsvár, Ferencz József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknek, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti ügyben, ugyszintén

törlesztési kölcsön ügyekben

dijmentes utbaigazítással és tanácssal szolgál.

Válaszbélyeg csatolandó.

785

Moskovits

„Anatomiai cipőgyár fiókja”
ARAD, Szabadság-tér 18. sz.

Viz-
men-
tes
Czi-
pők
és
Csiz-
mák.

Sza-
bott
egység
árak
10.—
13.—
17.—
22.—
Kor.

Telefon 218. 2326 Telefon 218.

Óh Jajt!

Megfojt ez az átkozott köhögés!

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásúak

Egger mellpasztillái.

az étvágyat nem rontják és kitűnő ízűek.

Dobozok 1 korona és 2 korona.

Próbadoz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„NÁDOR”

GYÓGYSZERTÁR

Budapest, VI., Váci-körút 17.

Éljen!

Egger mellpasztilla szakhamer meggyógyított!

Kapható Aradon: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hajós Árpád, Keresztes Géza, U. Kocsuth Pal, Ring Lajos, Rozsnyay J. örök, Bauer Lajos, Vajszák Kálmán gyógyszerárakban, Hauer Nester és Vajszák utca drogeriáknál

Győrökön: Masznyik Dániel gyógyszerárakban.
Magy.-Pécskén: Adler Gy. Lajos gyógyszerárakban.
B-Pécskén: Rózsán János gyógyszerárakban.
Simándon: Csiky Lukács gyógyszerárakban.
Szikszón: Földes Károly gyógyszerárakban.

6795

AZ ÖSSZES HAZAI

Zsák és Ponyva

gyárak készítményei nagyban és kicsinyben is a legnagyobb választékban kapható az

1185

Erdélyi és Bácskai Iparáru raktár Reich B. Károly Fia és Társa

cégnél Andrásy-tér 6. (Verbos-ház.)
Kötél gyártás! Telefon szám 649. Pokróc lerakat!

A karácsonyi és újévi ünnepek =

közeledtével felhívom a vevő közönség figyelmét saját készítményü

női s gyermekruha üzletemre

kosztümök, pongyolák, aljak és blousok, valamint gyermekruhák készen és mérték után a legolcsóbban szerezhetők be.

Stern Cecilia, Arad

Forrai-utca 2. szám.

Kosztümök mérték után 12 óra alatt ugyszintén gyászruhák 4 óra alatt készülnek.

Feltűnő olcsóságok!

Karácsonyi és újévi ajándékok legolcsóbb

beszerzési forrása

Az alant felsorolt árak újévig leltározás miatt leszállított árban kaphatók: Damaszt asztalémű és ágyszőnyegek, vásznak, női- és férfi-szővetek, parchetek. stb.

MAUTHNER R.

olcsó áruháza

5621 Hunyadi-utca 1. szám.

Jó teához nem kell reklamhanem finom

RUM

szükséges, amely már literenként 2 koronától kezdve kapható 5935

a Körösvölgyi Pálinka Raktárnál Schwarcz Pál vezetése alatt Andrassy-tér 5. (Almay-palota.)

Ugyanott valódi kisüsti szilvorum, törköly, seprő, cseresznye és

barackpálinka

gyári árak mellett beszerezhetők

Ne mulassza el!

Mielőtt óra- és ékszer-szükségletét beszerezné felkeresni vételekény-szer nélkül

Vogel László

Órárás és ékszerész üzletét.

Veszek zálogcédulát, tört aranyt vagy más tárgyakra becserélem.

Arad, Weitzer János-u. 6.

Új leányiskola-épület.

25 év óta fennálló nagy vegyesáru üzletem,

házzal és két ítmérésli joggal, teljes visszavonulási miatt, bármikor átadandó, vagy házzal együtt örökáron eladó.

Ugyanitt egy jól jövedelmező négyjáraú 7047

gőzmalom is eladó.

Bővebb felvilágosítást ad:

Kohn Jakab tulajdonos,

Zemes-Kövesd (u. p. Ága.)

Ezelőtt Bolezni Antal

CZERNÓCZKY M. I.

uri és női cipész-üzlet 3561 Salacz-utca 2 szám.

Hol mértékutáni rendelések legújabb francia vagy amerikai fazonban, legszebb kivitelben, jutányos árban készíttetnek.

Saját készítményű czipőraktár

legújabb divat szerint.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel Czernóczy M. I.

Fajtiszta *riparia portalis* alanyon oltott, elsőrendű dus gyökérzetű bor- és csemegefajta

Szőlő-oltványok

simas, valamint gyökeres *riparia portalis* szőlőveszszőket ajánl elsőrendű minőségben

Hámory-gazdaság

szőlőoltvány-telepe ARAD. Bővebb felvilágosítással szolgál: Deák Ferenc-utca 3. szám alatt. TELEFON 229. 52.

Magándetektív vállalat

Arad, Szabó-ág-tér 17. szám.

Elvállal a legnagyobb diszkréciónal, legkényesebb magán-ügyek elintézését, továbbá megfigyeléseket, családi, jogi és bűnügyek kinyomozását, bármilyen régi keletűk — E téren tapasztalataimat számos éven át Amerikában elsajátítottam. — Meghívásra bárholva készítek elmevizet. — Számos elismeréssel. Tisztelettel:

FISCHER ADOLF.

Ősz haj nincs.

Minden haj megkapja eredeti színe, ha azt naponta egyszer

HAIRREGENERATORRAL

megnedvesítjük.

== Nagy üveg ára 2 korona. ==

Főraktár:

Földes Kelemen

gyógyszertára Aradon.

3 üveget ingyen láda és csomagolással bérmentve küld. 1524

Külön kelengye- és fehérnemű-osztály.

ROSENBLÜH H. ÉS TÁRSA

DIVATÁRUHÁZA.

A karácsonyi occassió árusítás megkezdődött. — Mielőtt bevásárlásait eszközölné, kérjük kirakataink szives megtekintését.

OCCASSIO-CIKKEINK:

Egy teljes ruha díszel együtt	1 frt 60 kr.
Fekete és togethof ruhakelmék duplaszáltságban már	80 kr.
Olcsó flanel és barhet, jó minőség.	26 kr.
Széles áru egész finom minőség	28 kr.
Croton és sephyrek jó mosható, szintartó	25 kr.
120 cm angol kelme	40 kr.
Nagy választék női kötényekben már 30 krajcártól kezdve. Női, férfi és gyermek zsebkendőkben óriási nagy raktár, tucatonként már 1 forinttól kezdve. — Nagy raktár asztalneműekben, színes ajour kávé 6 személyre már 2 forint 50 krajcár.	

Óriási nagy választék selymekben.

Blousokra alkalmas métere 60 kr.

Foulard selyem ruhára, minden színben métere 75 kr.

Ezen selymekből kívánatra vidékre mintákat szívesen küldünk.

Ágy-, asztalterítő-, szőnyeg- és függönyökben nagy raktár állandóan.

Külön kelengye- és fehérnemű-osztály.

NAGY SZŐRME RAKTÁR.

NAGY SZŐRME RAKTÁR.

Urania Színházban

naponta új műsor!

Vasárnap:

A SZÜZ

az angol kinematographia remeke és még 6 elsőrendű
atrakció.

Hétfőn teljesen új műsor.

Hét sláger kép.

Kedden, szerdán, csütörtökön

A JUDÁS

Nagy karácsonyi előadás.

CZIRÁKY ALAJOS

EGYENRUHA INTÉZETE, ARADON.

TELEFON 378. SZ.

6001

TELEFON 378. SZ.

Ajánlja dusan felszerelt egyenruha szöveget és az összes katonai felszerelési cikkeit. Amidőn magamat b. pártfogásába ajánlom, bátorodom megjegyezni, hogy a honvédséghez áthelyezett tiszturak közös egyenruháit legolcsóbban átalakítom. Meghívásra vidékre is megyek saját költségre. :-

Cziráký Alajos

a 12. cs. és kir. huszárezred szabója
ARADON, Andrásy-tér 3. szám.

Kellner és Mohrlüder

:: :: nyomdai és könyomdai müintézete :: ::

Budapest, V, Csáky-utca 9. szám.

Készit: könyv- és könyomdai munkákat a legizlésesebb kivitelben.

60.9

Saját gyártmányu elsőrangu
kötélárúk,
bácskai és erdélyi legfinomabb
pokrócok
nagy választékban.

Ponyvák, zsinegfonatok, lótakarók,
zsákok, legnagyobb és legolcsóbb

bevásárlási forrása

6042

Mattuschek J. és Fia

ARADON, Andrásy-tér

(a Minorita-templom átellenében.)

Figyelem !!**Figyelem !!****Megkezdődött a****KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI OCCASSIO****a Csipkeáruházban****Asztalos Sándor-utca 4. szám.**

Saját érdekében felhívom a T. vásárló közönség figyelmét **ujjonnan érkezett áruimra**, mely az ünnepek alkalmára óriási nagy mennyiségben érkezett, amelyek hallatlan olcsóért **lesznek elárusítva.**

Kérem az alantjegyzett árukat figyelemmel kíséreni.

Selyem gallérvédő 50 kr.	Férfi esőernyők 1.30 kr.	Trico ingek Jäger férfi 90 kr.
Selymezett gallérvédő 28 kr.	Női " " 1.30 kr.	Trico ingek Jäger női 85 kr.
Férfi ing R schiffonból 99 kr.	Férfi nyakkendők 10 kr.	Trico nadrág férfi 85 kr.
Fiu " " " 85 kr.	Nadrágtartó 30 kr.	Trico nadrág női 80 kr.
Férfi háló „ „ 1.25 kr.	Tiszta gyapju női angol keztyük 35 kr.	Gyermek triko Jäger 50 kr.
Gallér csak 7 kr.	Tiszta gyapju férfi angol keztyük 35 kr.	Csipke méterje 1 krtól
Kézélők fehér 12 kr.	Női harisnyák Jäger 70 kr.	Csipke szövetek 25 krtól
Kézélők színes 18 kr.	Férfi sokni Jäger 45, 50 kr.	Csipke gallér 50 krtól
Férfi sokni 3 pár csikos 60 kr.	Női harisnya kötött 20 kr.	Női Galuschni 1.30 kr.
Női harisnya 3 pár 50, 60, 90 kr.	Bélelt Glace keztyü női 85 kr.	Férfi Galuschni 1.50 kr.
Miedervédő Battist 45 kr.	Bélelt Glace keztyü férfi 90 kr.	Szalagok Liberti és Taft 5 krtól
Női nyilas harisnya 39 kr.	Női Schvéd valódi keztyü 90 kr.	Taft selyem méterje 70 kr.
Clott alj dupla fodor 1.50 kr.	Hosszu Glace fehér keztyü 1.50 kr.	Csikos selyem Blousoknak 65 kr.
Lüster „ „ „ 1.50 kr.	Rendes Glace színes 70 kr.	Flanel Blousok 75 kr.
Női ing R schiffonból 75 kr.		Szövet Blousok 1.20 kr.
Női nadrág R schiffonból 75 kr.		Selyem Tüll és arany himzett sálak.

Ezen felsorolt áruk mind jó és tartós minőségűek.

Azonkívül érkeztek nagyobb mennyiségben horgolt berliner kendők, himalaja kendők, plédok, kötött mellények, női kötött és trico gamaschni. Gyermek caracül kabátok. Kötött és selyem sálak. Finom schweitzzi himzések. Storok, csipkefüggönyök, tüll ágytakarók, valódi reform fűzők. Női lüster és klott kötők. Linoleum szőnyegek. Finom női fehérnemű. Szörme áruk. stb. stb.

Meglepő olcsó árak!

5783

Meglepő olcsó árak!

Kérjük a t. vásárló közönséget áruink olcsóságáról meggyőződni.

Tisztelettel

Csipke Áruház.

UJÉVKOR
az Aradi Közlöny
Nagy Képes Naptárát

az Aradi Közlöny minden

vidéki negyedéves

előfizetője

— amennyiben előfizetési
hátralékban nincs — az eset-
ben is, ha havonként fizet elő

ajándékul kapja.

MEGNYILT

Rendelhető 857. sz.
telefonon.

Rendelhető 857. sz.
telefonon.

Kapható:
minden jobb
fűszerkereskedésben.

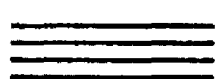
7003

Kapható:
minden jobb
fűszerkereskedésben.

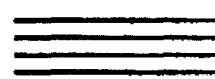
RADNAI-ÚT 11.

NEUMAN TESTVÉREK

műmalom, szesz és élesztő gyárosok

ARADON.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket,

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán bel- és külföldi kiállításon
 kitüntetésben részesült.

Ugyanott

istálló trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva,

6008

méltányos áron kapható.

Istálló trágya használatának előnyeiről ujabban a „Mezőgaz-
 gasági Szemle” márciusi füzetében olvasható:

„A szárazság ellen erős istállótrágyázással bírjuk csak
 termésünk átlagát sikeresen biztosítani“

Aradi Központi Takarékpénztár

részvénytársaság

Andrássy-tér 17. sz. (Reinhart-házban.)

Részvénytőke

3842

1.000,000 korona.

Betétek kamatoztatása betéti könyvecskék ellenében
valamint folyó számlában (cheque-számlában) ::

legelőnyösebb kamatláb mellett.

Leszámitolása bel- és külföldi váltóknak, előlegek ér-
tékekre, culáns feltételek mellett :: :: :: ::

Kifizetések, átutalások

és cheque-ek a bel- és külföld összes helyeire, ugy-
szintén a bank szakmába vágó összes üzleti ügyek
elintézése. :: :: :: :: :: ::

Hivatalos órák; délelőtt 9—12 óráig, délután 3—5 óráig.

Aradi Központi Takarékpénztár rt.

igazgatósága.

5897

**MŰVÉSZI KIVITELŰ
RAJZOK,
KLISEK**

KÖNIG és BAYER
BUDAPEST KAZINCZI UTCA 32.
TELEFON 4-83.

MAGYAR

Rézhengerművek

Részvénytársaság

azelőtt Chaudoir Gusztáv és Társa

Budapest, V. Vízafogó-dűlő 1460. szám.

Sürgőnycim: Chaudoir, Budapest. Telefon 19—22. szám.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Készítenek: tűszekrényhez vörösréz-lemezeket, közönséges vörösréz-lemezeket különféle nagyságban és minőségben. Sárgaréz-, tombak és bronzlemezeket, tárcsákat stb. Vörösréz-, sárgaréz- és tombak-rudakat, gömbölyű, négyszögletes, lapos és facon-alakban. Vörösréz-, sárgaréz- és tombak-csőveket (forrasztás nélküli vont csövek.) Elektrolit és vörösrézhuza, bronzhuza, sárgaréz- és tombak-huzalokat. 4701 ...

Arad-Csanádi Gazdasági .. Takarékpénztár. ..

ARAD-CSANÁDI GAZDASÁGI TAKARÉKPÉNZTÁR.

FIÓKINTÉZETEI:
MAKÓN, MAGYARPÉCSKÁN ÉS NAGYSZENTMIKLÓSON.

Befizetett részvénytőke és tartaléka:
7,000.000 korona.

BETÉTEKET ELFOGAD KAMATOZÁS VÉGETT

melyek a felek kívánságára a pénztár állásá-
hoz képest felmondás nélkül is visszafizettetnek.

VÁLTÓKAT LESZÁMITOL, ELŐLEGEKET NYUJT

értékpapírokra, nyersterményekre és gyártmányokra.

==== KÖLCSÖNÖKET AD ====

telekkönyvezett földbirtokokra, községek és
testületek szabályszerű kötvényeire a

LEGELŐNYÖSEBB FELTÉTELEK MELLETT.

As igazgatóság.

A legelőkelőbb hölgyek kedvenc szépítő szere

Földes-féle

MARGIT-CREME

mert zsirtalan, ártalmatlan és rögtön szépít.

Hogy a **MARGIT-CREME** páratlan hatású szer, azt nemcsak az elismerő levelek ezrei bizonyítják, hanem azon körülmény is, hogy a milliókra menő arcszépítő szerek tömkelegében is vezérszerepet visz és minden konkurens készítmény dacára napról-napra jobban terjed.

Franciaország a kosmetikus készítmények klasszikus hazája, ezer-számra készülnek ott a legkiválóbb kosmetikumok; mégis a francia hölgyek ezrei használják a **MARGIT-CREMET**, mert a francia nők finomult izlésének a **MARGIT-CREME** felel meg legjobban.

A **MARGIT CREME**, miként azt számtalan vegykísérleti állomás vizsgálatai bizonyítják, minden tekintetben ártalmatlan készítmény, amely az arc szépségét, teltségét és üdeségét a legkésőbb öreg korig megtartja, úgy, hogy kizárt dolog az, hogy egy hölgy, ki a **MARGIT-CREMET** használja, megráncosodjon, vagy arca szépségét csak a legkisebb mérvben is elveszítse. A **MARGIT-CREMET** használó hölgyek fölött nyom nélkül repül el az idő.

4539

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszer-tárában és illatszerüzletében, 1 koronás adagokban,
 6 darabot bérmentve küld.

APOLLÓ SZINHÁZ

karácsonyi szenzációja

== 24. és 25-én ==

OPIUM ÁLMOK

vagy

A fekete doktor

szenzációs dráma az ópiumbarlangok rejtelseiből, 2 felvonás.

7014

December 26., 27., 28.

Két világrészben.

Romantikus katonai dráma 2 felvonásban.

A legszebb mozgófénykép.